

Komunikowanie polityczne w czasie wojny rosyjsko-ukraińskiej

Wojna informacyjna w XXI wieku

Redaktor tomu:
Andrzej Cieřy

Autorzy:
Marcin Bąk
Zuzanna Cieniawska
Andrzej Cieřy
Sabina Długosz
Karol Kordas
Maciej Kozłowski
Anastasiia Lukhtan

**Komunikowanie polityczne
w czasie wojny
rosyjsko-ukraińskiej**

Komunikowanie polityczne w czasie wojny rosyjsko-ukraińskiej

Wojna informacyjna w XXI wieku

Redaktor tomu:
Andrzej Ciepy

Autorzy:
Marcin Bąk
Zuzanna Cieniawska
Andrzej Ciepy
Sabina Długosz
Karol Kordas
Maciej Kozłowski
Anastasiia Lukhtan

Kraków 2023

© Copyright by Andrzej Cieply & individual authors, 2023

Andrzej Cieply
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
 <https://orcid.org/0000-0003-0878-3962>
 andrzej.cieply@student.uj.edu.pl

Recenzja: dr Aleksandra Matykiewicz

Konsultacja naukowa: dr hab. Monika Ślufińska, prof. UJ

Opracowanie redakcyjne: Joanna Cieślik

Projekt okładki: Lesław Sławiński

ISBN (PDF) 978-83-8138-865-8
<https://doi.org/10.12797/9788381388658>

Niniejsza publikacja została sfinansowana ze środków Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych w ramach Programu Strategicznego Inicjatywa Doskonałości w Uniwersytecie Jagiellońskim

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43
e-mail: publishing@akademicka.pl
<https://akademicka.pl>

Spis treści

	MONIKA ŚLUFIŃSKA
7	Wstęp
	KAROL KORDAS
13	Droga do niepodległości Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej
	ANASTASIIA LUKHTAN, SABINA DŁUGOSZ
51	Jak przegrać wojnę informacyjną? Komunikowanie polityczne Rosji
	ANASTASIIA LUKHTAN, MARCIN BĄK
93	Jak wygrać wojnę informacyjną? Komunikowanie polityczne Ukrainy
	MACIEJ KOZŁOWSKI
141	Zdecydowana powściągliwość. Komunikacja polityczna UE
	ZUZANNA CIENIAWSKA
171	Czy potęga Sojuszu zdaje egzamin? Komunikowanie polityczne NATO
	ANDRZEJ CIEPŁY
193	Koniec Mateczki Rosji, czas na siostrę Polskę. Komunikowanie polityczne Polski
221	Wykaz skrótów
223	Indeks osobowy

Wstęp

Od 24 lutego 2022 r. ze szczególną uwagą i niepokojem decydenci polityczni oraz społeczność międzynarodowa śledzą wojnę rosyjsko-ukraińską. Konflikt ten ma nie tylko wymiar militarny, ale jest także wojną komunikacyjną, która toczy się równolegle z działaniami wojskowymi, dyplomatycznymi, medialnymi, w tym dezinformacyjnymi. W trakcie tych działań wykorzystywane są wszelkie dostępne formy i narzędzia służące obydwóm obozom do komunikacji wojennej, w tym oczywiście propaganda, o której tak pisał Jacques Ellul, jeden z najważniejszych teoretyków tego zjawiska: „jest ona [propaganda] ważna i obecna we wszystkich wojnach”. Dodatkowo w toczącej się na wielu frontach wojnie rosyjsko-ukraińskiej również na polu walki informacyjnej wykorzystywane są zarówno stare, jak i nowe media. W większości służą one nie do celów informacyjnych, ale przede wszystkim perswazyjnych i propagandowych.

Nie jest więc zaskoczeniem, że gdy Federacja Rosyjska rozpoczęła kolejny etap operacji militarnych w Ukrainie, kontynuuje prowadzoną od lat wojnę informacyjną, w tym wizerunkową. Termin „wojna informacyjna” pojawił się na nowo na początku lat 90. XX wieku, zarówno w oficjalnych raportach, jak i literaturze specjalistycznej wraz z innymi pojęciami takimi jak „informacyjna dominacja”, „infowar”, „cyberwar”, „wojna kognitywna”. Wszystkie te terminy nie są do końca jasno zdefiniowane i należy zgodzić się z Hervé Coutau-Bégarie, który twierdzi, iż „modzie na wojnę informacyjną towarzyszy duża nieprecyzyjność jej dokładnych treści”. Można jednak założyć, że wojna informacyjna jest kontynuacją wojny elektronicznej, która znana jest od dziesięcioleci. Niektórzy badacze sprowadzają podstawowy charakter wojny informacyjnej do działań fizycznych, gdzie „informacja ma wartość strategiczną, toteż zasługuje na podbój i zniszczenie”, co oznaczać może chociażby ataki na infrastrukturę krytyczną danego państwa. Istnieje także drugi, równie istotny wymiar wojny informacyjnej: wymiar psychologiczny.

Wojna psychologiczna polega, na ogół, na prowadzeniu operacji, które mają na celu zaatakowanie morale lub przekonań przeciwnika, jego przywódców, jego ludności i sojuszników, ale jednocześnie także ochronę własnej ludności, jej przywódców i sojuszników przed działaniami wojny psychologicznej przeciwnika. Nie ulega wątpliwości, że wojna psychologiczna jest również jednym z elementów wojny informacyjnej prowadzonej w trakcie trwającego konfliktu rosyjsko-ukraińskiego, w której wykorzystuje się ponadto tzw. *soft power*, co – jak należy podkreślić – ma coraz większe znaczenie dla kształtowania wizerunku państw na arenie międzynarodowej. Wojna psychologiczna ma zarówno wymiar wewnętrzny, jak i zewnętrzny: z jednej strony ma wpływać na własnych obywateli, z drugiej zaś ma na celu zdobycie zaufania światowych przywódców, a wraz z nimi międzynarodowej opinii publicznej. Praktyka wykorzystywania w trakcie działań zbrojnych wojny psychologicznej nie sprowadza się zatem tylko do stosowania jedynie czarnej propagandy, lecz jest bardziej wysublimowana, łącząc kłamstwa, pomówienia, insynuacje i „częściową prawdę”. Jej głównym zadaniem bywa pozbawienie odbiorców, do których jest ona kierowana, wszelkich odniesień i dowodów; zazwyczaj wypacza ważne wydarzenia historyczne.

W następstwie rosyjskiej inwazji na Ukrainę ponownie aktualnym i istotnym problemem badawczym w dyskursie naukowym stały się rozważania na temat strategii i taktyk komunikacyjnych, w tym odnoszących się do komunikowania politycznego, a wykorzystywanych w trakcie toczącej się wojny rosyjsko-ukraińskiej. Nie ulega bowiem wątpliwości, że obydwie strony konfliktu, wykorzystując różne strategie i narzędzia komunikacji, pragną realizacji tych samych celów. Należy do nich przede wszystkim umocnienie pożądanego przez siebie wizerunku, który pozwoli na akceptację ich działań przez społeczność międzynarodową i pomoc ze strony kluczowych, światowych decydentów politycznych, co tym samym pozwoli na wzmocnienie zarówno ich siły militarnej, jak i pozycji polityczno-gospodarczej w świecie.

Celem niniejszej publikacji jest analiza i ocena praktyk komunikacji politycznej i strategicznej stosowanych podczas toczącego się konfliktu rosyjsko-ukraińskiego. Autorzy i Autorki w sześciu rozdziałach poruszyli najistotniejsze dla tej tematyki kwestie. W rozdziale *Sytuacja polityczna Ukrainy w latach 1990-2022* odnajdujemy informacje odnoszące się do

najważniejszych wydarzeń politycznych związanych z najnowszą historią Ukrainy: pierwszych lat niepodległości, pomarańczowej rewolucji czy rewolucji godności. To także analiza sytuacji ekonomicznej i społecznej Ukrainy oraz jej pozycji na arenie międzynarodowej, w tym trudnych relacji z Federacją Rosyjską. W kolejnym artykule *Jak przegrać wojnę informacyjną? Komunikowanie polityczne Rosji* Autorki próbują odpowiedzieć na pytanie, jak wygląda strategia komunikacyjna prowadzona przez Federację Rosyjską, podkreślając, iż w swych działaniach komunikacyjnych stara się ona przede wszystkim legitymizować swój atak na Ukrainę i jednocześnie prezentować stronę ukraińską nie jako ofiarę, a prowokatora i przyczynę interwencji rosyjskiej w tym kraju. Próbuje udzielić odpowiedzi na pytanie, czy Federacja Rosyjska radzi sobie z różnorodnymi formami komunikowania i skutecznie wykorzystuje środki komunikacji adekwatne do czasu wojny? A także, czy są one dostosowane do dzisiejszych standardów komunikowania politycznego, charakteryzujących się chociażby wszechobecną hipermediatyzacją.

W odpowiedzi na rosyjską wojnę informacyjną odnajdujemy naturalnie działania ukraińskie, czemu poświęcony został kolejny rozdział *Jak wygrać wojnę informacyjną? Komunikowanie polityczne Ukrainy*, z którego dowiemy się, że wybór strategii komunikacyjnej wskazuje, iż strona ukraińska, a w szczególności prezydent Wołodymyr Zełenski, ma pewną przewagę nad swoim rosyjskim przeciwnikiem. Nie można bowiem nie zauważyć, jak to prezentują Autorzy rozdziału, że Ukrainie udaje się pozyskać znaczną część zachodniej opinii publicznej dla swojej sprawy. Ponadto niezaprzeczalnym sukcesem jest wpływ prezydenta Zeleńskiego na swych własnych obywateli; stał się on wręcz prawdziwym symbolem oporu, postacią ucieleśniającą walkę o wolność i prawo narodu ukraińskiego do samostanowienia. Na jego strategię komunikowania, jak wyczytamy, składają się: codzienne *video-selfie* prezydenta, regularne przemówienia przed parlamentami największych narodów czy na forum ważnych organizacji międzynarodowych, zarówno tych o znaczeniu politycznym, ekonomicznym, jak i kulturalnym, a także bliski kontakt z europejskimi i światowymi przywódcami. Nie stroni on też, jeśli jest taka potrzeba, od rozmów z prezydentem Władimirem Putinem. Oprócz prezydenta za ukraińskie działania komunikacyjne odpowiedzialny jest m.in. minister spraw zagranicznych Dmytro Kułeba, który również walczy o zdobycie

poparcia międzynarodowej opinii publicznej oraz przywódców państw demokratycznych w celu promowania spraw ukraińskich zarówno na poziomie politycznym, jak i militarnym.

Wydaje się, że oprócz dwóch walczących stron ważną rolę w komunikacji politycznej w dobie wojny rosyjsko-ukraińskiej odgrywać będzie tak istotny aktor na arenie międzynarodowej, jakim jest Unia Europejska. Toteż o wyzwaniach, przed jakimi stanęła UE, traktuje kolejny rozdział zatytułowany *Zdecydowana powściągliwość. Komunikacja polityczna UE*. Z części tej dowiemy się, czy możemy mówić o sukcesie komunikacyjnym UE oraz które z instytucji unijnych najlepiej poradziły sobie z komunikacją kryzysową w trakcie wojny rosyjsko-ukraińskiej, jakie były najważniejsze tematy podejmowane przez instytucje i organy UE, a także czy prowadzona od dłuższego czasu walka z rosyjską dezinformacją jest skuteczna.

Innym ważnym graczem, mimo iż podobnie jak UE, bezpośrednio niezaangażowanym w konflikt zbrojny w Ukrainie, pozostaje sojusz polityczno-wojskowy jakim jest NATO. O zmianach w formie i języku komunikacji politycznej odnoszących się do obszaru bezpieczeństwa międzynarodowego na przykładzie NATO traktuje rozdział zatytułowany *Czy potęga Sojuszu zdaje egzamin? Komunikowanie polityczne NATO*. W artykule tym odnajdziemy również odpowiedź na kluczowe pytanie zawarte w jego tytule. Ostatnim rozdziałem niniejszej dysertacji jest część zatytułowana *Koniec Mateczki Rosji, czas na siostrę Polskę. Komunikowanie polityczne Polski w czasie wojny rosyjsko-ukraińskiej*, w której Autor wyjaśnia, iż najważniejszymi tematami podejmowanymi przez Polskę w pierwszych miesiącach przed i w trakcie agresji wojsk rosyjskich na Ukrainę pozostawały: bezpieczeństwo Polski i integralność naszego terytorium, wsparcie NATO, w szczególności Stanów Zjednoczonych dla Polski i Ukrainy, pomoc dla uchodźców z Ukrainy w obrębie naszego państwa, wsparcie Ukrainy na drodze jej dołączenia do Unii Europejskiej, sankcje wobec Rosji. Analizując funkcje i dokonując oceny prezentowanych komunikatów politycznych zauważa, że mamy do czynienia z niewątpliwie pozytywnym wizerunkiem Polski, choć dostrzega też, iż nie uniknięto pewnych błędów, które wpływają na relacje wewnątrz kraju i które głównie odnosiły się do kwestii związanych z zarządzaniem kryzysem uchodźczym.

Publikację tę adresujemy przede wszystkim do politologów, medioznawców, ale także do wszystkich zainteresowanych procesami związanymi z wydarzeniami na arenie międzynarodowej oraz komunikowaniem politycznym.

Monika Ślufińska

KAROL KORDAS
Uniwersytet Jagielloński

Droga do niepodległości Ukraińskiej Socialistycznej Republiki Sowieckiej

Lata 90. XX w. to okres przemian politycznych na arenie międzynarodowej. Kraje bloku sowieckiego zaczęły uniezależniać się od „Wielkiego Brata”, tym samym stając się niepodległymi państwami. Jednym z nich była Ukraińska Socjalistyczna Republika Sowiecka (USRS), która po latach „przyjaźni” z Sowietami rozpoczęła proces samostanowienia. Wybory parlamentarne do Rady Najwyższej Ukrainy (RNU) z marca 1990 r. przyniosły zwycięstwo komunistom zrzeszonym w Komunistycznej Partii (bolszewików) Ukrainy (KPbU), zdobyli wówczas 239 na 450 miejsc. Opozycja pod szyldem Bloku Demokratycznego (do największych ugrupowań Bloku należały: Ukraiński Ruch Ludowy (RLU), Platforma Demokratyczna (PD), Ukraiński Związek Helsiński (UZH)) uzyskała 136 głosów, natomiast reszta przypadła posłom niezrzeszonym¹. KPbU nie była ideologicznie spójna i także w niej zwiększały się tendencje mówiące o uniezależnieniu się Kijowa od Moskwy, ponadto podupadająca nomenklatura partyjna w krajach Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich powodowała większą słabość wśród rządzących. Pozycję komunistów osłabiło również odwołanie ze stanowiska przewodniczącego RNU – Wołodymyra Iwaszko, będącego zwolennikiem integracji Ukrainy

---

¹ M. Klimecki, Z. Karpus, *Czas samotności. Ukraina w latach 1914-2022*, Warszawa 2022, s. 203.

ze Związkiem Sowieckim. Jego miejsce zajął Leonid Krawczuk, późniejszy prezydent niepodległej Ukrainy². Wobec nacisków opozycji i słabości Rosji 16 lipca 1990 r. RNU podjęła decyzję o uchwaleniu *Deklaracji o państwowej suwerenności Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej*³. Dokument ten przekazywał władzę najwyższą narodowi ukraińskiemu, natomiast Rada Najwyższa Ukrainy została organem, który ma działać w jego imieniu. W *Deklaracji* nie było mowy o niepodległości USRS, jednakże zapowiadano chęć podpisania nowej umowy z państwami związkowymi, mającej opierać się na zasadach równości, wzajemnego poszanowania i nieingerowania w sprawy wewnętrzne poszczególnych państw ZSRS⁴. W październiku 1990 r. sprzeciw wobec podpisania nowej umowy związkowej wysunęli studenci. Wówczas na placu Rewolucji Październikowej (obecnie plac Euromajdanu) demonstranci domagali się rezygnacji z podpisania nowego traktatu związkowego, dymisji premiera Witalija Masoła, przyspieszonych wyborów parlamentarnych, powrotu żołnierzy ukraińskich przebywających poza granicami kraju, a także nacjonalizacji majątku KPbU⁵. Rada Najwyższa Ukrainy postanowiła wyjść naprzeciw oczekiwaniom protestujących. Już pod koniec października została powołana Komisja Konstytucyjna, której celem było opracowanie zmian w konstytucji USRS oraz założeń przyszłej konstytucji Ukrainy. W głównej mierze członkowie Komisji opierali się na projekcie konstytucji Rosji, który powstał już w listopadzie tego samego roku⁶.

Nie wszyscy Ukraińcy byli zgodni w kwestii niepodległościowej i oddzielenia się od ZSRS. Opozycja, która prężnie działała na zachodnich terenach Ukrainy, nie była w stanie przekonać do swojego stanowiska ludności zamieszkującej silnie zrusyfikowane regiony Donieckiego Zagłębia Węglowego (Donbasu) czy Odessy. Tamtejsi prosowieccy działacze nawoływali do oddzielenia się tych terenów od Ukrainy, natomiast na

---

² J. Hrycak, *Historia Ukrainy 1772-1999. Narodziny nowoczesnego narodu*, tłum. K. Kotyńska, Lublin 2000, s. 316-317.

³ M. Leusz, *Transformacja demokratyczna współczesnej Ukrainy*, „Wschodnioznawstwo” Vol. 3, 2009, s. 141.

⁴ E. Mironowicz, *Polityka zagraniczna Ukrainy 1990-2010*, Białystok 2012, s. 23.

⁵ J. Hrycak, *op. cit.*, s. 318.

⁶ A. Olechno, *Zmiany w konstytucji Ukrainy*, [w:] *Aktualne problemy reform konstytucyjnych*, red. S. Bożyk, Białystok 2013, s. 486.

Krymie mówiono o autonomii tych ziem⁷. Przejawem panujących rozbieżnych nastrojów wśród społeczeństwa Ukrainy był wynik referendum z 17 marca 1991 r. zainicjowanego przez Michaiła Gorbaczowa. Referendum dotyczyło utrzymania Związku Sowieckiego w formie federacji suwerennych oraz równoprawnych republik. Dziewięć państw, które wzięły udział w referendum, w 78% opowiedziało się za utrzymaniem ZSRS. Na Ukrainie do urn udało się ponad 80% uprawnionych do głosowania, z czego 70,5% z nich opowiedziało się „za” propozycją Gorbaczowa⁸. W marcu przez Ukrainę przeszła także fala strajków górników, żądali m.in. dymisji Gorbaczowa oraz nadania statusu konstytucji *Deklaracji o państwowej suwerenności USRR*. Opozycja postanowiła porozumieć się z narodowym odłamek wśród członków KPbU, dzięki czemu udało jej się uzyskać poparcie robotników na wschodzie Ukrainy⁹. Władze ZSRS ogłosiły w Moskwie projekt Związku Suwerennych Sowieckich Państw (ZSSP), który ustanawiał ZSSP jedynym podmiotem prawa międzynarodowego. Wywołało to sprzeciw opozycji na Ukrainie, gdyż projekt zaprezentowany w Moskwie był niezgodny z *Deklaracją* z lipca 1990 r., wobec czego na terenie całego kraju wybuchły wielotysięczne strajki. Bezsilna Rada Najwyższa Ukrainy postanowiła odłożyć dyskusje nad tym projektem aż na jesień 1991 r.¹⁰

Zmiany w państwach ZSRS spowodowały także niezadowolenie wśród członków Komunistycznej Partii Związku Sowieckiego. Niektórzy z nich postanowili zaradzić tej sytuacji, więc w nocy z 18 na 19 sierpnia 1991 r. zorganizowali pucz w Moskwie, który trwał zaledwie trzy dni. Nieudany zamach stanu przeprowadzony przez przeciwników reform w Związku Sowieckim spowodował kompromitację środowiska „twardogłowych” komunistów oraz dał szansę poszczególnym państwom uniezależnienia się od ZSRS¹¹. Wobec tych wydarzeń Rada Najwyższa

⁷ O. Subtelny, *Ukraine: A History, Fourth Edition*, Toronto 2009, s. 578.

⁸ P. Kubicek, *The History of Ukraine*, Westport, CT 2008, s. 134.

⁹ J. Hrycak, *op. cit.*, s. 320.

¹⁰ E. Mironowicz, *Rosja – Ukraina. 25 lat między „ograniczoną współpracą a ograniczoną konfrontacją”*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej” Vol. 49, 2014, s. 202.

¹¹ O. Subtelny, *op. cit.*, s. 581.

w obawie o stabilność centralnej władzy KPZS w Moskwie oraz pod naciskiem opozycji 24 sierpnia 1991 r. uchwaliła *Akt Ogłoszenia Niezależności Ukrainy*¹². Sześć dni później KPbU ze względu na udzielone zwolnieniom puczu moskiewskiego poparcie została zdelegalizowana, jednakże komuniści zasiadający w tej partii dołączyli do nowo utworzonej Socjalistycznej Partii Ukrainy (SPU)¹³. Do pierwszych ważnych decyzji, jakie przyjął parlament ukraiński, należało utworzenie Ministerstwa Obrony Ukrainy oraz podporządkowanie mu wszystkich jednostek wojskowych przebywających na terenie państwa. Jesienią 1991 r. Rada Najwyższa przyjęła także uchwały o granicach państwowych oraz o wojskach pogranicznych, zlikwidowano także Komitet Bezpieczeństwa Państwowego Ukrainy (KGBU), a w jego miejsce powołano Służby Bezpieczeństwa Ukrainy (SBU). Jeszcze tego samego roku uchwalono również prawo o obywatelstwie Ukrainy¹⁴. 1 grudnia 1991 r. odbyło się referendum dotyczące niepodległości Ukrainy oraz wybory prezydenckie. Za niepodległością państwa opowiedziało się ponad 90% społeczeństwa¹⁵. Pierwszym prezydentem Ukrainy spośród sześciu kandydatów został Leonid Krawczuk zdobywając 61,6% głosów¹⁶. 8 grudnia 1991 r. nowo wybrany prezydent Ukrainy wraz z prezydentem Rosji Borysem Jelcynem, a także Stanisławem Szuszkiewiczem – przewodniczącym Rady Najwyższej Białorusi złożyli podpisy pod dokumentem likwidującym ZSRS. Ogłosili także powstanie nowego układu – Wspólnoty Niepodległych Państw (WNP). W jej skład miały wejść wszystkie postsowieckie republiki. Jednakże nowy układ nie był tak wiążący, jak ZSRS, stanowił jedynie luźną formę stowarzyszenia, które łączyło państwa o wspólnej przeszłości¹⁷. Na początku 1992 r. RNU uchwaliła dekrety, które ustanowiły hymn, barwy narodowe oraz herb państwa. Nawiązywały one do ukraińskiej tradycji związanej z Ukraińską Republiką Ludową oraz Rusią Kijowską¹⁸.

¹² R. Szporluk, *Russia, Ukraine, and the Breakup of the Soviet Union*, Stanford 2000, s. 318.

¹³ P. Kubicek, *op. cit.*, s. 136.

¹⁴ E. Mironowicz, *Polityka zagraniczna Ukrainy...*, s. 28.

¹⁵ O. Subtelny, *op. cit.*, s. 583.

¹⁶ J. Hrycak, *op. cit.*, s. 323.

¹⁷ E. Mironowicz, *Polityka zagraniczna Ukrainy...*, s. 29.

¹⁸ W.A. Serczyk, *Historia Ukrainy*, Wrocław 2001, s. 375-376.

Pierwsze lata niepodległości

Ukraina, oddzielając się od ZSRS, musiała poradzić sobie z odziedziczoną nomenklaturą oraz centralnie sterowanym systemem gospodarczym. Istotnym elementem był także problem separatyzmu obszarów zamieszkałych przez rosyjskojęzyczną ludność, która zamieszkiwała głównie obszary Krymu, Donbasu i obszarów przyległych do Morza Czarnego¹⁹. Kwestia sporna dotyczyła zwłaszcza Krymu oraz Floty Czarnomorskiej przebywającej w Sewastopolu, która posiadała około 300 statków i 70 tys. marynarzy²⁰. Flota ta należała do ZSRS, a po jego rozpadzie formalnie znalazła się pod władaniem WNP, jednak w rzeczywistości była kontrolowana przez Rosję. Natomiast Półwysep Krymski należał od 1954 r. do USRS, gdyż został podarowany przez władze ZSRS Ukrainie. W związku z likwidacją ZSRS, rosyjski parlament zaczął kwestionować decyzję o przynależności Krymu do Ukrainy, argumentując, że ta była niezgodna z sowieckim prawem. Dodatkowo jedynie 54% mieszkańców Krymu poparło suwerenność Ukrainy, dlatego już we wrześniu 1991 r. po ogłoszeniu niepodległości przez to państwo, ludność zamieszkująca Półwysep postanowiła odłączyć się od Ukrainy. Przyjęła wówczas *Deklarację o suwerenności państwowej Krymu* z nazwą Republika Krymska (RK). Władze Ukrainy były w stanie pójść na ustępstwa i uznać daleko idącą autonomię Półwyspu, jednakże ten miał znajdować się w granicach państwa ukraińskiego. Wobec czego RN 29 kwietnia 1992 r. przyjęła *Ustawę o Państwowej Samodzielności Republiki Krym*, a 6 maja uchwaliła *Konstytucję RK*, językiem urzędowym został rosyjski²¹. Ukraina doszła także do porozumienia z Rosją w sprawie Floty. W czerwcu 1995 r. prezydent Rosji Borys Jelcyn podpisał porozumienie, w którym Ukraina i Rosja ustanowiły podział Floty Czarnomorskiej, gdzie 18,3% okrętów na Morzu Czarnym przypadło Ukrainie, a 81,7% Rosji²². Obok kwestii związanych z Flotą, problem stanowił także sprzęt wojskowy oraz około 800 tys. byłych żołnierzy

¹⁹ E. Mironowicz, *Rosja – Ukraina. 25 lat...*, s. 203.

²⁰ O. Subtelny, *op. cit.*, s. 585.

²¹ M. Klimecki, Z. Karpus, *op. cit.*, s. 212; E. Mironowicz, *Polityka zagraniczna Ukrainy...*, s. 37-38.

²² E. Mironowicz, *Rosja – Ukraina. 25 lat...*, s. 207.

sowieckich przebywających na terytorium Ukrainy. Ukraińskie władze oczekiwały, że większość z nich złoży przysięgę wierności wobec tego państwa. Wkrótce okazało się, że rząd nie będzie stać na utrzymanie tak licznej armii. Ukraina po ZSRS odziedziczyła także 15% sowieckiej broni atomowej, dzięki czemu była zaraz po USA i Rosji największym mocarstwem jądrowym. Parlament Ukrainy już w październiku 1991 r. określił status państwa jako niedążącego do bycia państwem jądrowym oraz nieuczestniczącego w żadnych sojuszach wojskowych. 30 września 1992 r. przedstawiciele rządu ukraińskiego w Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) zadeklarowali, że ich kraj jest w stanie zniszczyć broń jądrową pod warunkiem otrzymania od innych państw gwarancji bezpieczeństwa i pomocy finansowej. Po dwóch latach od wystąpienia w ONZ, przy licznych naciskach ze strony państw Europy Zachodniej oraz USA i Rosji, 14 stycznia 1994 r. w Moskwie prezydenci Ukrainy, Rosji i USA podpisali deklarację, dzięki której Ukraina stawała się faktycznie państwem bez broni jądrowej w zamian za gwarancję nienaruszalności granic oraz wypłatę rekompensaty²³. W grudniu 1994 r. w Budapeszcie przedstawiciele Wielkiej Brytanii, USA i Rosji zobowiązali się szanować niepodległość, integralność terytorialną i niezmiennosc granic Ukrainy, jednakże deklaracja nie precyzowała, w jaki sposób powyższe państwa mają bronić Ukraińców w wypadku naruszenia granic państwa. Kolejna kwestia sporna między Rosją a Ukrainą dotyczyła gazu ziemnego oraz ropy naftowej. Ukraina importowała od Rosji około 90% ropy oraz 77% gazu, ze względu na sytuację ekonomiczną zaciągała ponadto wobec Moskwy ogromne długi. W latach 1993-1994 miała miejsce tzw. wojna energetyczna między państwami. Rosja zagroziła, że odetnie dostawy, dopóki rząd Ukrainy nie ureguluje długu. Chcąc załagodzić sytuację, rosyjskie koncerny gazowe i naftowe pod koniec 1995 r. wysunęły propozycję, że w ramach spłaty Kijów przekazałby Rosjanom rafinerie oraz rurociągi, które transportują gaz przez Ukrainę do państw Europy Zachodniej²⁴.

Rząd Ukrainy w pierwszych latach niepodległości zabiegał także o względy USA i Unii Europejskiej. Już w 1991 r. Kijów przystąpił do

---

²³ J. Hrycak, *op. cit.*, s. 327-328.

²⁴ O. Subtelny, *op. cit.*, s. 599.

Północnoatlantycznej Rady Współpracy, a już trzy lata później do programu NATO „Partnerstwo dla Pokoju”. W 1997 r. ważnym momentem w relacjach z Sojuszem Północnoatlantycznym było podpisanie *Karty o szczególnym partnerstwie między Organizacją Traktatu Północnoatlantycznego i Ukrainą* podczas szczytu w Madrycie. Powołano wówczas Komisję NATO–Ukraina, która stanowi stałe forum współpracy i wspólnych działań. W 2002 r. podczas szczytu w Pradze zapisano, że w ramach Planu Działań NATO–Ukraina celem strategicznym Ukrainy jest pełna integracja z Organizacją. Jednakże w badaniu opinii publicznej z 2005 r. tylko 15% ankietowanych Ukraińców opowiedziało się za członkostwem Ukrainy w NATO²⁵. Mimo braku poparcia w społeczeństwie, rząd Ukrainy udzielał się w ramach Paktu i do 2016 r. około 40 tys. ukraińskich żołnierzy brało udział w ponad 30 międzynarodowych misjach pokojowych²⁶. W 1994 r. Ukraina zawarła z Unią Europejską *Porozumienie o Partnerstwie i Współpracy* (PCA), a w 2003 r. została objęta koncepcją „Europejskiej Polityki Sąsiedztwa”, wobec wschodnich państw²⁷.

Ukraina borykała się również z problemami ekonomicznymi. Na początku 1992 r. 50 tys. ludzi było bezrobotnych; szacowano, że ta liczba ma zwiększyć się do końca roku o 1,5 mln. Rząd Witolda Fokina próbując ratować sytuację gospodarczą, odłączył się od strefy rublowej. Wprowadzono wówczas „kupony” jako pieniądź tymczasowy. Zabieg ten nie sprawdził się, a tempo ubożenia społeczeństwa wzrosło, zaczęło brakować także towarów na półkach sklepowych. Nastąpiła również hiperinflacja, która w 1992 r. wyniosła 2500%²⁸. W marcu 1992 r. weszła ustawa o prywatyzacji, która przewidywała sprzedaż 65% państwowych przedsiębiorstw. Wynikiem jej wprowadzenia było wzbogacenie się starej nomenklatury partyjnej, która zaczęła masowo wykupywać państwowe mienie. Ta sytuacja oburzyła społeczeństwo, które zaczęło organizować

²⁵ Ł. Lewkowicz, *Geografia historyczna, polityczna i ekonomiczna Białorusi i Ukrainy*, [w:] *Wprowadzenie do studiów wschodnioeuropejskich*, t. 2, *Ukraina i Białoruś: przeszłość i współczesność ziem między Rzeczpospolitą a Rosją*, red. W. Paruch, Lublin 2013, s. 229.

²⁶ M. Klimecki, Z. Karpus, *op. cit.*, s. 232.

²⁷ Ł. Lewkowicz, *op. cit.*, s. 229.

²⁸ W.A. Serczyk, *op. cit.*, s. 377-378.

strajki i manifestacje uliczne. Fokin nie wytrzymał presji i podał się do dymisji, a jego miejsce zajął Leonid Kuczma. Kuczmie podobnie jak jego poprzednikowi nie udało zdławić hiperinflacji i polepszyć sytuacji gospodarczej kraju, wobec czego w czerwcu 1993 r. kontrolę nad rządem przejął prezydent Krawczuk²⁹. Po wprowadzeniu ustawy prywatyzacyjnej na ukraińską politykę zaczęły wpływać grupy oligarchiczno-klanowe, z których grupa kijowska (zrzeszona wokół prezydenta Leonida Krawczuka), grupa dniepropietrowska (zrzeszona wokół premiera Leonida Kuczmy) oraz grupa doniecka (z wicepremierem Juchymem Zwiahilskim na czele) były najbardziej wpływowe³⁰.

Ukraina pod rządami Leonida Kuczmy

W marcu i kwietniu 1994 r. odbyły się wybory parlamentarne, tym razem zwycięstwo odnieśli komuniści, którzy zdobyli łącznie 118 na 338 miejsc w Radzie Najwyższej Ukrainy. 112 mandatów nie zostało obsadzonych ze względu na niską frekwencję³¹. Zachodnia część Ukrainy głosowała na przedstawicieli centrum oraz prawicę, natomiast wschodnia na lewicę. Kraj był pogrążony w głębokim kryzysie, dlatego większość obywateli opowiedziała się za komunistami, gdyż czuli nostalgię za Związkiem Sowieckim. Transformacja polityczna, westernizacja i prywatyzacja mienia państwowego powodowały tylko niechęć wśród Ukraińców, których byt tylko się pogarszał. Obietnice polityków dotyczące reform nie sprawdzały się, co powodowało jeszcze większą frustrację wśród społeczeństwa³².

Mimo słabego wyniku centrum, to właśnie stąd wywodziło się dwóch kandydatów, którzy zdominowali scenę polityczną podczas wyborów prezydenckich odbywających się na przełomie czerwca i lipca 1994 r. Pierwszym i najbardziej faworyzowanym z nich był ówczesny prezydent

---

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ W. Baluk, *System polityczny niepodległej Ukrainy i Białorusi*, [w:] *Wprowadzenie do studiów wschodnioeuropejskich*, t. 2, *Ukraina i Białoruś...*, s. 122.

³¹ R. Szporluk, *op. cit.*, s. 329.

³² *Ibidem*.

Leonid Krawczuk, który w swojej kampanii docierał głównie do zachodnich obwodów państwa. Podczas przemówień i występów odwoływał się do osiągnięć niepodległościowych Ukrainy, podkreślał potrzebę budowania państwa i narodu oraz zorientowanie polityki na Europę. Jego rywal Leonid Kuczma miał poparcie wschodnich regionów oraz tamtejszych biznesmenów i dyrektorów przedsiębiorstw. W swojej kampanii kładł nacisk na kwestie gospodarcze i potrzebę zacieśnienia więzi z Rosją, będącą głównym parterem handlowym Ukrainy. Obiecywał także, że język rosyjski stanie się drugim językiem urzędowym. Komuniści, którzy wygrali wybory parlamentarne, zdawali sobie sprawę, że ich kandydat Oleksandr Moroz nie ma szans na zwycięstwo, więc w większości poparli Kuczmę³³. W drugiej turze wyborów wygrał Leonid Kuczma, zdobywając 52% głosów, natomiast jego przeciwnik i dotychczasowy prezydent uzyskał 45,1% poparcia³⁴.

Kuczma po swojej wygranej jednak rozczarował komunistów i zwolenników integracji z Rosją. Ogłosił wówczas program prorynkowych reform oraz szybko nauczył się ukraińskiego, przez co podkreślał swoje zaangażowanie w niezależność państwa³⁵. Pozycję nowego prezydenta wzmocniło także uchwalenie 28 czerwca 1996 r. konstytucji Ukrainy. Rada Najwyższa przyjęła ją stosunkiem 321 „za” do 45 „przeciw”, głosów, 12 osób się wstrzymało. Nowa ustawa zasadnicza wprowadzała ustrój prezydencko-parlamentarny. Motywowano to chęcią odrzucenia monopolu partii i tym samym sowieckiej formy rządów. We władzy wykonawczej widziano również siłę do przezwyciężania kryzysów politycznych i gospodarczych³⁶. Nowy prezydent po rozwikłaniu wewnętrznych konfliktów politycznych zaczął koncentrować się na reformach gospodarczych. Jego rząd rozpoczął dławienie hiperinflacji, która już latem 1996 r. z 2500% spadła do 0,1%, natomiast we wrześniu wprowadzono nową walutę – hrywnę. Rozpoczęła się także prywatyzacja na szeroką skalę, zaczęto przekształcać wszystkie sektory gospodarcze, szczególnie prze-

³³ O. Subtelny, *op. cit.*, s. 616.

³⁴ P. Kubicek, *op. cit.*, s. 145.

³⁵ M. Leusz, *op. cit.*, s. 150.

³⁶ A. Olechno, *op. cit.*, s. 490.

myśl i rolnictwo³⁷. W 1997 r. zmniejszyło się tempo spadku PKB, a już w 2000 r. zaczęto odnotowywać jego wzrost na poziomie 5,9%³⁸. Ukraina mimo konsekwentnych reform na przełomie 1997 i 1998 r. popadła w długi ze względu na rozwijanie się tzw. szarej strefy, niewydolność systemu podatkowego oraz złe dysponowanie finansami publicznymi.

Wygrana Kuczmy otworzyła drogę oligarchom zrzeszonym w środowisku Związku Przemysłowców i Dyrektorów Przedsiębiorstw Ukraińskich. Grupy oligarchów zaczęły się instytucjonalizować, tworząc własne partie polityczne torujące im drogę do wysokich stanowisk w państwie. Dzięki zdobytym mandatom otrzymywali immunitet, który chronił ich przed odpowiedzialnością karną. Do najważniejszych ugrupowań zalicza się Partię Regionów Ukrainy, która do 2001 r. funkcjonowała pod nazwą Partia Regionalnego Odrodzenia Ukrainy (w skrócie Partia Regionów, PR), reprezentująca interesy grupy oligarchów z Doniecka, partię Trudowa Ukraina reprezentującą grupę z Dniepropietrowska, Zjednoczenie *Hromada* pod przewodnictwem byłego premiera Pawła Łazarenki, Socjaldemokratyczną Partię Ukrainy zrzeszającą oligarchów z Kijowa oraz Partię Zielonych Ukrainy, nad którą pieczę miało lobby gazowo-naftowe³⁹.

Do swoich osiągnięć Kuczma mógł zaliczyć również podpisanie w maju 1997 r. *Traktatu o przyjaźni, współpracy i partnerstwie między Ukrainą i Federacją Rosyjską*. Na jego mocy obie strony wzajemnie uznały integralność i nienaruszalność granic. Prezydenci obydwu państw podpisując ten dokument, zobowiązali się do pokojowego rozwiązywania konfliktów. Podkreślono w nim również, że strony nie będą stosowały gróźb czy nacisków ekonomicznych w celu wymuszania ustępstw. W maju tego roku podpisano także umowę regulującą status wojsk rosyjskich na terenie Ukrainy, ponadto wojsko rosyjskie miało przede wszystkim szanować suwerenność Ukrainy i nie podejmować żadnych działań niezgodnych z ukraińskim ustawodawstwem. Wszelkie manewry samolotów i okrętów na Morzu Czarnym i przy granicy miały być uzgodnione z władzami Ukrainy. Rosja podpisała również umowę dzierżawczą, w której objęła

³⁷ J. Hrycak, *op. cit.*, s. 331.

³⁸ E. Mironowicz, *Polityka zagraniczna Ukrainy...*, s. 93.

³⁹ M. Leusz, *op. cit.*, s. 153.

zwierzchność nad portem w Sewastopolu na 20 lat za 97,75 mln dolarów rocznie; umowa miała obowiązywać do 2017 r.⁴⁰

Leonid Kuczma podczas swojej kadencji deklarował, że najważniejszym celem Ukrainy jest włączenie się do struktur europejskich. Podczas jego rządów Ukraina weszła do wspomnianego wcześniej programu NATO „Partnerstwo dla Pokoju” oraz do Rady Europy⁴¹. Lata 1998-2000 to czas zacieśnienia relacji między Ukrainą a Unią Europejską. Wówczas weszła w życie polityczna część PCA, stwarzająca instytucjonalne ramy polityki Unii Europejskiej wobec Ukrainy. Zgodnie z postanowieniami PCA mają odbywać się coroczne spotkania prezydenta Ukrainy, reprezentacji UE, oraz Rady Współpracy na poziomie ministerialnym i komisyjnym. W 1999 r. została sformułowana *Wspólna Strategia Unii Europejskiej wobec Ukrainy*. Akcentowano w niej, że wolna, niepodległa i stabilna Ukraina należy do jednych z najważniejszych osiągnięć współczesnej Europy, ponadto zapowiedziano, że w ciągu najbliższych czterech lat Unia Europejska będzie przyczyniać się do wspierania procesów demokratycznych i reform gospodarczych, a także bezpieczeństwa Ukrainy. W dokumencie zawarto również, że UE akceptuje aspiracje Ukrainy do włączenia się w organizację europejską oraz określa ją mianem „strategicznego państwa”⁴². W polityce zagranicznej wobec państw zachodnich najlepiej rozwijały się stosunki z Polską. 21 maja 1997 r. w Kijowie prezydenci Aleksander Kwaśniewski i Leonid Kuczma podpisali *Wspólne oświadczenie o porozumieniu i pojednaniu*, którego celem było ułatwienie dialogu między narodami na tematy związane z ich trudną przeszłością. Polskie władze przyjęły na siebie również rolę adwokata spraw ukraińskich między nimi a poszczególnymi organizacjami, do których Ukraina aspirowała⁴³.

28 marca 1998 r. miały miejsce kolejne wybory parlamentarne według nowej ordynacji wyborczej. Zwyciężyli komuniści, zdobywając 28% głosów w Radzie Najwyższej. Rok później, w październiku 1999 r.

⁴⁰ E. Mironowicz, *Rosja – Ukraina. 25 lat...*, s. 207-208; Ł. Lewkowicz, *op. cit.*, s. 226.

⁴¹ J. Hrycak, *op. cit.*, s. 332.

⁴² T. Kapuśniak, *Ukraina jako obszar wpływów międzynarodowych po zimnej wojnie*, Warszawa–Lublin 2008, s. 204-205.

⁴³ M. Klimecki, Z. Karpus, *op. cit.*, s. 231.

odbyły się wybory prezydenckie, w których o reelekcję ubiegał się dotychczasowy prezydent, a jego najpoważniejszym przeciwnikiem został lider odrodzonej Komunistycznej Partii Ukrainy (KPU) Petro Symonenko. Kuczma podczas drugiej tury wyborów, odbywającej się w listopadzie 1999 r. zdobył 56,3% głosów, a jego przeciwnik 36,8%⁴⁴. Leonida Kucznię poparła Zachodnia i Centralna Ukraina, cieszył się także poparciem oligarchów, którzy chcieli zachować *status quo* w państwie, więc zapewnili mu duże zasoby finansowe podczas kampanii. Sztab Kuczmy dążąc do wygranej, zaczął wykorzystywać możliwość kontroli mediów. Rozpoczęto cenzurowanie lub blokowanie dojsć do mediów jego politycznych przeciwników. Ponadto kreowano Kucznię jako kandydata gwarantującego stabilność i porządek w państwie w przeciwieństwie do niesprawdzonego komunistycznego kandydata – Symonenki⁴⁵. W rzeczywistości Kuczma wygrał, gdyż jego naród wybrał „mniejsze zło”. Podczas swojej kampanii obiecywał poprawę i zmianę wizerunku, więc po wygranych wyborach powołał od razu nowego premiera – Wiktora Juszczenko, który objął stanowisko w grudniu 1999 r. Wicepremierem została Julia Tymoszenko⁴⁶.

Druga kadencja Leonida Kuczmy nie zaczęła się dla niego pomyślnie. Od razu po jego zaprzysiężeniu opozycjoniści zaczęli publikować w mediach społecznościowych wpisy o rozprzestrzenianiu się układów oligarchów z władzą rządową, a także szerzeniu się korupcji i nepotyzmu⁴⁷. Dodatkowo pod koniec 2000 r. wyszły na jaw kasety nagrane przez agenta ochrony prezydenta Mykoła Melnyczenko, które związane były z zabójstwem dziennikarza „Ukraińskiej Prawdy” – Heorhija Gongadze. Dziennikarz ten zasłynął serią artykułów otwarcie krytykujących powiązania oligarchów z rządem Kuczmy oraz panoszącą się korupcją wśród elit. Na nagraniach zaprezentowanych Radzie Najwyższej Ukrainy można było usłyszeć głos podobny do głosu prezydenta, który zleca zabójstwo na Gongadze⁴⁸. Po opublikowaniu nagrań wielu Ukraińców wyszło na ulicę

⁴⁴ W.A. Serczyk, *op. cit.*, s. 381; P. Kubicek, *op. cit.*, s. 148.

⁴⁵ O. Subtelny, *op. cit.*, s. 617.

⁴⁶ M. Leusz, *op. cit.*, s. 154-155.

⁴⁷ M. Klimecki, Z. Karpus, *op. cit.*, s. 238.

⁴⁸ P. Kubicek, *op. cit.*, s. 159-160; W 2019 r. prokurator generalny Ukrainy Jurji Lucenko oświadczył, że Leonid Kuczma nie wydał bezpośredniego nakazu zabicia

Kijowa i rozpoczęły się manifestacje pod hasłem „Ukraina bez Kuczmy”. Po tym czasie doszło także do przetasowań na ukraińskiej scenie politycznej. Zaczęła rosnąć popularność Wiktora Juszczenki oraz Julii Tymoszenko. Latem 2001 r. istniały już w parlamencie trzy główne bloki polityczne: Za jedyną Ukrainę – blok prezydencki, drugi Blok Julii Tymoszenko, skupiony wokół byłej wicepremier oraz Nasza Ukraina zrzeszona wokół Wiktora Juszczenko⁴⁹.

Po zabójstwie dziennikarza nastawienie państw europejskich oraz USA wobec Ukrainy się zmieniło. UE zaczęła wzmacniać współpracę z Federacją Rosyjską, zwłaszcza w zakresie energetyki. USA przestała uznawać się za gwaranta niepodległości Ukrainy, szczególnie po nielegalnej sprzedaży systemów radarowych „Kolczuga” Irakowi⁵⁰. Nowo wybrany prezydent Rosji – Władimir Putin – zaczął zwiększać presję na Ukrainę w sprawie polityki energetycznej, wobec czego Kuczma powołał nowego ministra spraw zagranicznych – Anatolija Zlenko, który w swojej „doktrynie” określił Rosję i względnie USA jako głównych partnerów Ukrainy, pomijając w niej UE. W 2001 r. prezydenci Ukrainy i Rosji podpisali w Dniepropietrowsku porozumienia zawierające memorandum w kwestii polityki energetycznej oraz ustalili program koordynujący politykę zagraniczną obydwu państw na lata 2001-2007. Podczas tych spotkań Władimir Putin „zaakceptował” prezydenta Ukrainy, a Kuczma uznał elity rządzące w Rosji za gwaranta stabilności Ukrainy. W ramach pojednania i deklarowanego partnerstwa w 2002 r. Rosja ogłosiła „Rok Ukrainy”, a rok później Ukraina zrobiła podobny ukłon względem Rosji⁵¹. Na przełomie lat 2003 i 2004 r. zostały podpisane porozumienia między Ukrainą i Rosją w sprawie granic lądowych między państwami oraz wykorzystywania Morza Azowskiego i Cieśniny Kerczeńskiej przez Rosję.

---

dziennikarza, lecz jego działania doprowadziły do jego śmierci, *Lucenko: do śmierci Gongadzego doprowadziły działania Kuczmy*, TVN24, [on-line:] <https://tvn24.pl/swiat/dlaczego-zginal-georgij-gongadze-lucenko-do-smierci-doprowadzily-dzialania-kuczmy-ra902741-2283217> – 31 VII 2022.

⁴⁹ M. Leusz, *op. cit.*, s. 157.

⁵⁰ Y. Prystupa, *Wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania polityki zagranicznej Ukrainy w latach 1999-2007*, „Wschodnioznawstwo” Vol. 2, 2009, s. 280.

⁵¹ T. Kapuśniak, *op. cit.*, s. 244-247.

W porozumieniach zapisano, że w razie wstąpienia Ukrainy do NATO, Rosja ma prawo nie wpuszczać jej okrętów na strategiczne wody⁵².

Pomarańczowa rewolucja

Wybory do Rady Najwyższej Ukrainy odbyły się w marcu 2002 r. Zwyciężyła wówczas Nasza Ukraina Wiktora Juszczenki, zdobywając 23,57% głosów, drugą pod względem poparcia była Komunistyczna Partia Ukrainy, otrzymując 19,98% głosów. Blok prezydencki zdobył zaledwie 11,77% głosów, natomiast blok Julii Tymoszenko otrzymał 7,25% poparcia⁵³. W listopadzie premierem został Wiktor Janukowycz, związany z klanem donieckich oligarchów oraz Partią Regionów, której przewodniczył od 2003 r. Janukowycz został także mianowany przez Łeonida Kuczmę swoim „następcą” i miał kandydować na stanowisko prezydenta Ukrainy w nadchodzących wyborach⁵⁴.

Dwa lata po wyborach do parlamentu ukraińskiego nadszedł czas na wybory głowy państwa. Odbyły się one jesienią 2004 r. W dwóch turach wystartowało 24 kandydatów, lecz każdy wiedział, że liczą się właściwie tylko dwaj. Do drugiej tury przeszli Wiktor Janukowycz z poparciem Władimira Putina i Łeonida Kuczmy oraz Wiktor Juszczenko z poparciem Julii Tymoszenko. Podczas kampanii wyborczej przed drugą turą dochodziło do wielu nadużyć, obydwaj kandydaci zarzucali sobie fałszerstwa podczas przebiegu pierwszej tury, a także korupcję, poglądy faszystowskie i uleganie obcym państwom. Nie omieszkali również wspomnieć ich osiągnięć podczas piastowania urzędu premiera Ukrainy. W kampanię zaangażowani byli również wyborcy poszczególnych kandydatów. Ci, którzy popierali Janukowycza podczas pikiet, manifestowali swe obawy przed „nacionalistami i faszystami” z obozu Juszczenki. Wy-

---

⁵² *Ibidem*, s. 248.

⁵³ T.A. Olszański, *Wybory parlamentarne na Ukrainie 2002 r. Ukraiński parlamentaryzm po wyborach*, „Prace Ośrodka Studiów Wschodnich im. Marka Karpia” (dalej: „Prace OSW”), Warszawa 2003, s. 7.

⁵⁴ M. Leusz, *op. cit.*, s. 160.

borcy Juszczenko natomiast głosili, że wygrana ich kandydata jest już właściwie przesądzona, a inny wynik wykaże tylko fałszerstwo wyborów⁵⁵. W wybory na Ukrainie włączyły się też rosyjskie media, a także sam Władimir Putin, który odwiedził Kijów i wyraził swoje poparcie dla prezydentury Janukowycza⁵⁶.

Druga tura wyborów odbyła się 21 listopada 2004 r., zwyciężył w niej Wiktor Janukowycz, który zdobył 49,4% głosów, natomiast jego przeciwnik uzyskał 46,7% poparcia⁵⁷. Nastroje społeczeństwa ukraińskiego były różne. Ze wschodu płynęły głosy zadowolenia, także prezydent Rosji dzień po ogłoszeniu nieoficjalnych wyników pogratulował Janukowyczowi zwycięstwa. Centralna Komisja Wyborcza (CKW) podała oficjalne wyniki dopiero trzy dni po zakończeniu wyborów, lecz w kraju już się odbywały masowe protesty zwolenników Juszczenko. Tyśiące demonstrantów w pomarańczowych odzieniach wieczorem 21 listopada zgromadziło się w Kijowie na placu Wolności, aby zakwestionować sfałszowane wybory. Do manifestujących przyłączyła się również Julia Tymoszenko, która przemawiała do tłumu i zachęcała go do pozostania na „polu walki”⁵⁸. Mer Kijowa Oleksandr Omelczenko przekazał ludziom zebranym na placu Niepodległości, że miasto nie będzie ingerować w protesty. W ślad Mera poszło również wojsko i Służba Bezpieczeństwa Ukrainy⁵⁹. Bierni nie pozostali także zwolennicy Janukowycza i już na terenach południowo-wschodnich (szczególnie w Doniecku i Charkowie) obwieścili programy autonomiczne tych regionów. Natomiast na Krymie tamtejsze władze rozpoczęły ogłaszanie programu separatystycznego Półwyspu⁶⁰.

Wobec wydarzeń związanych z wyborami Rada Najwyższa Ukrainy postanowiła 1 grudnia zdymisjonować premiera Janukowycza i poczekać do werdyktu Sądu Najwyższego. Ten już dwa dni później unieważnił

⁵⁵ M. Klimecki, Z. Karpus, *op. cit.*, s. 246-249.

⁵⁶ *Ibidem*, s. 250.

⁵⁷ P. Kubicek, *op. cit.*, s. 170.

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ A. Shekhovtsov, *The „Orange Revolution” and the „Sacred” Birth of a Civic-Republican Ukrainian Nation*, „Nationalities Papers” Vol. 41, 2013, s. 736.

⁶⁰ *Ibidem*; M. Klimecki, Z. Karpus, *op. cit.*, s. 253.

wyniki podane przez CKW, ogłaszając, że druga tura wyborów odbędzie się ponownie 26 grudnia. Nieoficjalne wyniki wyborów CKW podała 28 grudnia, wówczas Juszczenko zdobył 51,99% głosów, a jego przeciwnik 44,19% głosów poparcia. Wiktor Juszczenko został oficjalnie mianowany prezydentem Ukrainy 23 stycznia 2005 r.⁶¹

Prezydentura Wiktora Juszczenki

Pomarańczowa rewolucja nie spowodowała wymiany elit. Przejmująca władzę ekipa Juszczenki w większości zasiadała w rządzie Leonida Kuczmy, jednak później weszła z nim w konflikt. Głoszone w czasie kampanii wyborczej postulaty Juszczenki o rozliczeniu poprzedniej władzy okazały się tylko obietnicami bez pokrycia⁶². Mimo braku wymiany elit, społeczeństwo Ukrainy liczyło na to, że jego państwo pod przewodnictwem Juszczenki będzie lepiej przygotowane do wstąpienia w szeregi Unii Europejskiej, która w 2004 r. rozszerzyła swoje granice o kraje postsowieckie m.in. Polskę, Estonię, Litwę czy Węgry. Mimo zjednoczenia w czasie pomarańczowej rewolucji, jej przywódcy tj. Julia Tymoszenko i Wiktor Juszczenko szybko się skonfliktowali. Prezydent sprzeciwiał się planom Tymoszenko (piastującej urząd premiera) dotyczących rewizji przeprowadzonej za rządów Kuczmy prywatyzacji, był także przeciwny próbom narzucenia kontroli cen energii przez państwo. Uważał też, że propozycje związane z podwyżką emerytur i wydatków socjalnych jeszcze bardziej osłabią gospodarkę państwa. Oprócz tych kwestii powołał również swojego przyjaciela – Petra Poroszenkę na stanowisko szefa Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy (RBNiOU), nadając mu dodatkowe uprawnienia do wydawania rozkazów ministerstwom bez konieczności konsultacji swoich decyzji z premierem⁶³. Julia Tymoszenko z pewnością

---

⁶¹ T.A. Olszański, *Wybory prezydenckie na Ukrainie, październik–grudzień 2004 roku*, „Prace OSW”, Warszawa 2005, s. 19-20.

⁶² K. Kozłowski, *Wpływ pomarańczowej rewolucji na ukraiński system polityczny*, „Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego. Studia i Prace” 2011, nr 2, s. 220-221.

⁶³ P. Kubicek, *op. cit.*, s. 174.

mogła pochwalić się kilkoma sukcesami w czasie piastowania urzędu premiera. Mimo sporów z prezydentem, jej rządowi udało się uporządkować system podatkowy, uprościć procedury związane z inwestycjami przedsiębiorców z zagranicy oraz ograniczyć kontrabandę. Jednakże w połowie 2005 r. doszło także do starć między Petrem Poroszenką a premier Tymoszenko, która oskarżała szefa RBNiOU i osoby współpracujące z prezydentem o korupcję. Wobec tego 8 września 2005 r. Juszczenko zdymisjonował Tymoszenko z urzędu premiera oraz Poroszenkę z jego dotychczasowej funkcji⁶⁴.

Mimo sporów z panią premier, Juszczenko prężnie działał na arenie międzynarodowej. Otwarcie głosił, że Ukraina jest krajem europejskim i dąży do zacieśnienia relacji z organizacjami i państwami zachodnimi. Po wygranych wyborach prezydent odbył serię wizyt w stolicach państw Europy oraz w Ameryce. W 2005 r. miał spotkanie z sekretarzem generalnym Rady Unii Europejskiej Javierem Solaną, a w kwietniu tego samego roku odwiedził Waszyngton i spotkał się z Georgem Bushem, od którego otrzymał zapewnienie, że USA wesprze starania Ukrainy o członkostwo w NATO. Mimo przychylności zachodnich państw, Juszczenko niechętnie podchodził do reform wewnętrznych w kraju, a tym samym ograniczenia wpływu oligarchów na rządy w państwie⁶⁵.

Na początku 2006 r. Julia Tymoszenko działała już w opozycji. Zaczęła wówczas oskarżać prezydenta o podpisanie niekorzystnej umowy z Rosją dotyczącej gazu, domagała się także postawienia przed sądem ministra energetyki Iwana Płaczkowa oraz szefa Naftogazu Oleksijja Iwczenkę⁶⁶. Konflikt z Rosją zaczął przybierać na sile, gdy Ukraina odmówiła podpisania licznych umów w sferze wojskowości w ramach WNP oraz prowadziła niekonsekwentną politykę we Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej działającej przy WNP. Rząd Ukrainy twierdził, że zawarcie tych umów stoi w sprzeczności z interesem Ukrainy, która aspiruje do stania się członkiem Światowej Organizacji Handlu (WTO)⁶⁷.

⁶⁴ E. Mironowicz, *Polityka zagraniczna Ukrainy...*, s. 223.

⁶⁵ O. Subtelny, *op. cit.*, s. 648-649.

⁶⁶ M. Klimecki, Z. Karpus, *op. cit.*, s. 260.

⁶⁷ Y. Prystupa, *op. cit.*, s. 291-292; Ukraina została członkiem WTO w 2008 r., szerzej na temat: D. Butyter, *Konsekwencje przystąpienia Ukrainy do Światowej Organizacji*

W marcu 2006 r. odbyły się wybory do Rady Najwyższej Ukrainy komplikujące prowadzenie polityki Juszczence. Zwycięską partią okazała się Partia Regionów Ukrainy, która zdobyła 186 mandatów (32% głosów). Na jej czele stał wówczas przeciwnik Juszczenzi z czasu wyborów prezydenckich – Wiktor Janukowycz. Ponadto drugie miejsce zajął Blok Julii Tymoszenko, obejmujący 129 miejsc (22,3% głosów) w Radzie Najwyższej. Trzecie miejsce w parlamencie zajęła Nasza Ukraina z poparciem 14% głosów (81 mandatów)⁶⁸. Premierem został Wiktor Janukowycz, który stanowisko wykorzystywał do umacniania swojej pozycji, Partii Regionów oraz wspierających ją klanów oligarchów ze wschodu Ukrainy. Dążył także do uzyskania większości w parlamencie, która umożliwiałaby mu zmianę konstytucji. Zaczął drogą różnych koncesji i przekupstw pozyskiwać skorumpowanych członków Bloku Julii Tymoszenko oraz Naszej Ukrainy. Prezydent, chcąc sprzeciwić się tej sytuacji, a tym samym zachować władzę, podjął decyzję o rozwiązaniu Rady Najwyższej i przeprowadzeniu nowych wyborów parlamentarnych, wyznaczając je na 27 maja 2007 r. Argumentował swoją decyzję tym, że w wyniku poszczególnych transferów między ugrupowaniami obecny parlament nie odzwierciedla woli wyborców⁶⁹. Faktycznie wybory odbyły się 30 września 2007 r., tym razem również zwyciężyła Partia Regionów Ukrainy, jednakże liczba jej mandatów spadła do 175 miejsc. Drugie miejsce zajął Blok Juli Tymoszenko, zdobywając wówczas 156 mandatów, Nasza Ukraina zdobyła o dziewięć miejsc mniej, jednakże nadal zostawała trzecim co do wielkości ugrupowaniem w parlamencie⁷⁰. Premierem została Julia Tymoszenko i piastowała swój urząd do 2010 r. Podczas jej kadencji znowu następowały zatargi między nią a prezydentem. Do głosu zaczęły bardziej dochodzić ugrupowania prorosyjskie, ponadto latem 2008 r. miał miejsce kolejny kryzys w koalicji rządowej. Rok później nadeszła następna „wojna gazowa” z Rosją, wobec której Tymoszenko podpisała w 2009 r. umowę na tranzyt gazu przez Ukrainę na 10 lat, ograniczający rolę pośredników.

Handlu, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania” Vol. 1, 2015, nr 41.

⁶⁸ P. Kubicek, *op. cit.*, s. 177.

⁶⁹ E. Mironowicz, *Polityka zagraniczna Ukrainy...*, s. 226.

⁷⁰ P. Kubicek, *op. cit.*, s. 179.

W wyniku tej umowy coraz bardziej zwiększały się wpływy na politykę gazową oligarchów rosyjskich⁷¹.

Prezydentura Wiktora Janukowycza

Od połowy 2009 r. zaczął się intensywny okres kampanii wyborczej, poprzedzającej wybory prezydenta Ukrainy w styczniu 2010 r. W wyborach wzięło udział 18 kandydatów, w tym Juszczenko, który ubiegał się o reelekcję. Jego rywalami byli Julia Tymoszenko oraz Wiktor Janukowycz. Podczas tej kampanii wyborczej kandydaci mieli dostęp do środków masowego przekazu, co było nowością na Ukrainie. Oligarchowie poszczególnych klanów włączyli się w kampanie swych kandydatów, wykorzystując swoje wpływy m.in. poprzez portale internetowe i społecznościowe. Dzięki temu zaangażowaniu troszczyli się także o własne interesy⁷². Dotychczasowy prezydent przed wyborami miał słabe wyniki w sondażach, co wynikało z kryzysu oraz niesmaku, jaki pozostał po jego rządach. Ukraina borykała się ze zubożeniem, mimo pierwszych osiągnięć na arenie międzynarodowej i zapowiedzi reform to obietnice z czasów pomarańczowej rewolucji się nie spełniły⁷³. Wiktor Janukowycz w swoim programie „miał” remedium na problemy ukraińskiego społeczeństwa. Akcentował w nim konieczność głębokich reform gospodarczych, konstytucyjnych, walkę z korupcją oraz postulował potrzebę integracji z Europą. Jako ludzi skorumpowanych przedstawiał liderów pomarańczowej rewolucji na czele z Julią Tymoszenko, za której rządów (jak uważał) wyprzedano ukraińskie przedsiębiorstwa zagranicznym potentatom⁷⁴.

Jak przewidywały sondaże przedwyborcze, w pierwszej turze odpadł dotychczasowy prezydent, który uzyskał zaledwie 5% głosów. W drugiej

⁷¹ T. Kapuśniak, *op. cit.*, s. 261-262; O. Subtelny, *op. cit.*, s. 652.

⁷² E. Mironowicz, *Polityka zagraniczna Ukrainy...*, s. 230.

⁷³ M. Klimecki, Z. Karpus, *op. cit.*, s. 265-266.

⁷⁴ *Ibidem*; R. Kęsek, *Społeczno-polityczne uwarunkowania kryzysu i przemian na Ukrainie na przełomie 2013 i 2014 roku*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe” 2015, nr 2, s. 13-14.

turze wyborów znalazła się Julia Tymoszenko oraz Wiktor Janukowycz. Trzecią osobą z największym poparciem był Serhij Tihipko posiadający 13% głosów. Druga tura przyniosła zwycięstwo Wiktorowi Janukowyczowi, który zdobył prawie 49% głosów, a jego przeciwniczka 45,5% głosów poparcia⁷⁵.

25 lutego 2010 r. odbyło się pierwsze wystąpienie nowo wybranego prezydenta, podczas którego (zgodnie z postulatami wyborczymi) powołał do życia Komitet ds. Reform Gospodarczych i Państwowy Komitet Antykorupcyjny. Jednakże utworzenie tych instytucji miało jedynie poprawić wizerunek Janukowycza wśród opinii publicznej⁷⁶. Większość parlamentarną przejęła Partia Regionów (w jej frakcji znalazły się oprócz tego KPU, Blok Łytwna oraz 16 deputowanych z Bloku Julii Tymoszenko), której przewodniczącym został Mykoła Azarow. Frakcja przychylna Janukowyczowi już w marcu 2010 r. odwołała Julię Tymoszenko z funkcji premiera, a na czele nowego rządu stanął Azarow. Miesiąc później Sąd Konstytucyjny, będący już pod wpływem nowego prezydenta, postanowił unieważnić zmiany *Konstytucji* Ukrainy z 2004 r. i powrócono do prezydencko-parlamentarnej formy rządów zamiast formy parlamentarno-prezydenckiej⁷⁷. Kolejną decyzją podjętą przez Janukowycza oraz podległą mu Radę Najwyższą i rząd było przedłużenie stacjonowania Floty Czarnomorskiej na Krymie o kolejne 25 lat w zamian za obniżenie cen gazu dla Ukrainy. W kolejnych miesiącach przeprowadzono reformy: socjalną, szkolnictwa, podatkową, a także sądownictwa. Ta ostatnia w praktyce pozwalała władzy selekcjonować sędziów. Głównym kryterium dla nowo wybranych sędziów stała się lojalność wobec obozu rządzącego i wykonywanie jego poleceń⁷⁸. Okazją do wykorzystania wpływów w sądownictwie było aresztowanie Julii Tymoszenko w sierpniu 2011 r. pod zarzutem korupcji, a 11 października 2011 r. skazanie jej na siedem lat więzienia⁷⁹. Aresztowanie byłej premier wywołało obu-

⁷⁵ E. Mironowicz, *Polityka zagraniczna Ukrainy...*, s. 231.

⁷⁶ R. Kęsek, *op. cit.*, s. 14.

⁷⁷ L. Hurska-Kowalczyk, *Reżim polityczny na Ukrainie w okresie prezydentury Wiktor Janukowycza*, „Roczniki Nauk Społecznych” Vol. 8, 2016, nr 1, s. 117-118.

⁷⁸ *Ibidem*, s. 121.

⁷⁹ Z. Parafinowicz, M. Potocki, *Wilki żyją poza prawem*, Wołowiec 2015, s. 63-65.

rzenie wśród państw europejskich, wobec czego doszło do opóźnienia podpisania umowy stowarzyszeniowej z UE, o którą przez ostatnie lata zabiegała Ukraina⁸⁰.

W 2012 r. odbyły się kolejne wybory parlamentarne, w których Partia Regionów uzyskała 189 miejsc w parlamencie i mimo spadku poparcia zdołała zachować większość w Radzie Najwyższej Ukrainy. Na drugim miejscu znalazła się Zjednoczona Opozycja Batkiwszczyna, która zdobyła 25,54% głosów przekładających się na 102 mandaty. Na trzecim miejscu uplasowała się partia Ukraiński Demokratyczny Alians na rzecz Reform (UDAR), której liderem został sławny bokser – Witalij Kliczko⁸¹. Jeszcze w trakcie kampanii wyborczej dochodziło do nadużyć ze strony władzy, m.in. wszczynano postępowania sądowe wobec kandydatów opozycji, policja blokowała przejazdy ich samochodów na wiece wyborcze (jeśli już jakiś udało się zorganizować), a także wywierano presję na media wspierające przeciwników Partii Regionów⁸². Mimo niewielkiej przewagi nad opozycją, po 2012 r. Janukowyczowi udało się całkiem zmarginalizować rolę parlamentu. Rada Najwyższa Ukrainy została jedynie organem, który przegłosowywał ustawy zaproponowane przez rząd i oligarchów z otoczenia prezydenta. Posiedzenia odbywały się przy praktycznie pustej sali, a do głosowań oddelegowano konkretnych parlamentarzystów⁸³.

Ważnym elementem w polityce, jaką prowadził Janukowycz, było angażowanie członków rodziny w działalność biznesowo-rządową. Po wygranych wyborach w 2010 r. i utrwaleniu swojej władzy w 2012 r., dzięki wygranej Partii Regionów mógł bez konsekwencji obsadzać najważniejsze stanowiska w państwie swoimi zaufanymi osobami. Już pod koniec 2010 r. prezesem Narodowego Banku Ukrainy został Serhij

---

⁸⁰ T.A. Olszański, W. Konończuk, *Sprawa Tymoszenko pogłębia kryzys w relacjach Ukrainy z UE*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2011-10-19/sprawa-tymoszenko-poglebia-kryzys-w-relacjach-ukrainy-z-ue> – 2 VIII 2022.

⁸¹ T.A. Olszański, *Po wyborach parlamentarnych na Ukrainie: trudne zwycięstwo Partii Regionów*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2012-11-07/po-wyborach-parlamentarnych-na-ukrainie-trudne-zwyciestwo-partii> – 2 VIII 2022.

⁸² L. Hurska-Kowalczyk, *Reżim polityczny...*, s. 123-124.

⁸³ R. Kęsek, *op. cit.*, s. 14-15.

Arbuzow, uznawany za osobistego bankiera rodziny Janukowyczów. Rok później szefem Państwowej Służby Podatkowej został Ołeksandr Klymenko, bliski znajomy Ołeksandra Janukowycza – syna prezydenta. Na przełomie 2011 i 2012 r. ludzie powiązani z „rodziną” (jak zaczęto określać otoczenie Janukowycza) objęli główne resorty siłowe. Na czele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych stanął Witalij Zacharczenko, szefem Służb Bezpieczeństwa został Ihor Kalinin, a ministrem obrony Ukrainy Dmytro Sałamatin. Natomiast synowie prezydenta Ołeksandr i Wiktor byli odpowiedzialni za interesy i majątek ojca⁸⁴. O skuteczności w zarządzaniu tym ostatnim przez Ołeksandra Janukowycza może świadczyć nadanie mu przez magazyn Forbes w 2012 r. tytułu „najsukcesowniejszego biznesmena na Ukrainie”. Rozbudowana wówczas siatka pomiędzy instytucjami państwowymi pozwalała bez przeszkód zasilać budżet „rodziny” Janukowycza oraz Partii Regionów⁸⁵.

Prezydenturze Janukowycza od samego początku towarzyszyły liczne protesty. Na przełomie listopada i grudnia 2010 r. na placu Niepodległości w Kijowie miały miejsce strajki przedsiębiorców przeciwnych reformie podatkowej, która uderzała szczególnie w tych dysponujących średnimi i małymi firmami. Jeszcze w 2010 r. organizowano manifestacje studentów przeciwko nominacji na ministra oświaty i nauki Dmytra Tabaczynka, który uchodził za prorosyjskiego polityka. Z kolei w 2011 r. protestowali likwidatorzy awarii w Czarnobylu oraz uczestnicy wojny w Afganistanie, którym odebrano ulgi socjalne. Przez następne lata odbywały się także pikiety dotyczące ustawy wzmacniającej status języka rosyjskiego czy demonstracje przeciwko nadużyciom i brutalności ze strony milicji wobec strajkujących i opozycji⁸⁶.

Podpisanie umowy stowarzyszeniowej z UE uzależniono od poprawy demokracji w państwie oraz ograniczenia korupcji. Po uwięzieniu byłej premier Parlament Europejski ustanowił misję, której członkami zostali Aleksander Kwaśniewski oraz Pat Cox. Formalnie misja Coxa i Kwaśniewskiego miała na celu monitorowanie przebiegu procesu Tymoszenko

---

⁸⁴ S. Matuszak, *Demokracja oligarchiczna. Wpływ grup biznesowych na ukraińską politykę*, „Prace OSW”, Warszawa 2012, s. 43-45.

⁸⁵ R. Kęsek, *op. cit.*, s. 17.

⁸⁶ L. Hurska-Kowalczyk, *Reżim polityczny...*, s. 124-125.

oraz pomoc przy wdrażaniu reform w państwie. Jednakże były prezydent Polski w późniejszych wywiadach wskazywał, że rozmowy z Janukowyczem stawały się coraz trudniejsze, szczególnie w 2013 r., kiedy to władze rosyjskie zwiększyły naciski na Ukrainę oraz ograniczyły eksport jej towarów do Rosji⁸⁷.

Rewolucja godności i jej następstwa

Pod koniec listopada 2013 r. odbył się w Wilnie długo wyczekiwany przez Ukraińców szczyt UE, podczas którego miała zostać podpisana umowa stowarzyszeniowa. Rada Najwyższa Ukrainy już od września 2013 r. zaczęła przyjmować tzw. ustawy europejskie, będące warunkiem podpisania wspomnianej umowy. Równocześnie z wprowadzaniem ustaw, rosła presja ze strony Rosji, która wprowadziła embargo na towary z Ukrainy, dając tym samym do zrozumienia rządowi Mykoły Azarowa, że podpisanie umowy może skutkować ograniczeniem dostępu do rosyjskiego rynku zbytu. Władze Ukrainy chciały temu zaradzić, więc starały się obarczyć UE potencjalnym fiaskiem związanym z niepodpisaniem umowy stowarzyszeniowej. Liczyli również, że Unia Europejska wstrzyma integrację Ukrainy w związku z sytuacją Julii Tymoszenko. Zabieg ten się nie powiódł i najważniejsi politycy ukraińscy zaczęli już na przełomie października i listopada wskazywać negatywne skutki związania się ich państwa z UE. Podkreślali, że UE powinna wystosować rekompensatę finansową wobec Ukrainy, gdyż ta może być wkrótce odcięta od największego rynku zbytu, czyli Rosji⁸⁸.

---

⁸⁷ M. Olchawa, *A Delayed Success: The Result of the Kwasniewski-Cox Mission in Ukraine*, New Eastern Europe, [on-line:] <https://neweasterneurope.eu/2017/10/30/delayed-success-result-kwasniewski-cox-mission-ukraine/> – 5 VIII 2022; szerzej na temat: M. Olchawa, *Misja Ukraina*, Warszawa 2016.

⁸⁸ W. Konończuk, *Ukraina rezygnuje z podpisania umowy stowarzyszeniowej w Wilnie: przyczyny i implikacje*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2013-11-27/ukraina-rezygnuje-z-podpisania-umowy-stowarzyszeniowej-w-wilnie> – 5 VIII 2022.

21 listopada 2013 r. premier Mykoła Azarow wydał oświadczenie, że jego rząd wstrzymuje przygotowania do podpisania umowy stowarzyszeniowej i umowy o strefie wolnego handlu z UE. Decyzję tę poprzedziło spotkanie Wiktora Janukowycza z prezydentem Rosji Władimirem Putinem, który od samego początku eurointegracji Ukrainy starał się zachować to państwo w rosyjskiej strefie wpływów⁸⁹. Po listopadowym oświadczeniu premiera Ukrainy jeszcze tego samego dnia zebrało się na placu Niepodległości w Kijowie około 1,5 tys. pokojowo nastawionych demonstrantów. Gdy trzy dni później Janukowycz odrzucił propozycję podpisania umowy stowarzyszeniowej w Wilnie, na Euromajdanie pojawiło się około 100 tys. protestujących⁹⁰. Manifestacje ogarnęły cały kraj, lecz głównym ośrodkiem pozostał Kijów. 30 listopada rząd w obawie przed powtórzeniem się sytuacji z czasów pomarańczowej rewolucji postanowił rozgonić demonstrantów z użyciem siły. Do stolicy sprowadzono oddziały milicji, które zaczęły brutalnie rozprawiać się z protestującymi oraz opozycją⁹¹. Pokojowe protesty pod hasłem „rewolucji godności” przeobraziły się w starcia z milicją, która traktowała zgromadzoną ludność na Majdanie pałkami, gazem oraz ostrą amunicją. Do głównych postulatów manifestujących należało uwolnienie aresztowanych demonstrantów i zaprzestanie represji, podanie się rządu do dymisji, ustąpienie prezydenta i rozwiązanie Rady Najwyższej, a następnie rozpisanie przedterminowych wyborów, podpisanie umowy stowarzyszeniowej z UE oraz pociągnięcie do odpowiedzialności karnej skorumpowanych urzędników. Natomiast niewielka część demonstrantów domagała się uwolnienia Julii Tymoszenko z więzienia⁹². 6 stycznia Rada Najwyższa

---

⁸⁹ P. Pietnoczka, *Eurointegracyjna droga Ukrainy*, „Przegląd Wschodnioeuropejski” 2018, nr 1, s. 160.

⁹⁰ Podczas protestów plac Niepodległości przybrał nazwę Euromajdanu od ukraińskiej nazwy placu – Majdan Niepodległości; A. Synowiec, *Kijowski Majdan jako symbol nowej Ukrainy*, „Studia Entologiczne i Antropologiczne” 2015, nr 15, s. 145; L. Hurska-Kowalczyk, *Umowa stowarzyszeniowa między Unią Europejską a Ukrainą jako wyzwanie dla Polski*, „Teka Komisji Politologii i Stosunków Międzynarodowych” 2016, nr 2, s. 135.

⁹¹ S. Plokhyy, *The Gates of Europe: A History of Ukraine*, New York, NY 2015, s. 339.

⁹² W. Kłymonczuk, *Ukraina w poszukiwaniu wolności – od Rewolucji Godności do wyborów parlamentarnych w 2014 roku*, „Wschód Europy” 2015, nr 1, s. 99.

uchwalała tzw. ustawy dyktatorskie, które ograniczały wolność wypowiedzi oraz zrzeszania, ułatwiając tym samym możliwość prześladowania manifestujących. Wobec starć protestujących z milicją bezsilna pozostawała także opozycja, która pozostawała bez wyraźnego lidera⁹³. Zwiększenie intensywności rozruchów miało miejsce 18 lutego 2014 r., kiedy nastąpiła blokada parlamentu przez opozycję⁹⁴. W wyniku blokady w ciągu najbliższych trzech dni doszło do krwawych walk, w których życie straciło dziewięciu milicjantów oraz 68 protestujących⁹⁵. Użycie siły wobec demonstrantów pochwalali politycy urzędujący na Krymie oraz w południowo-wschodnich regionach kraju. Lokalne oraz rosyjskie media (tj. Rossija-1, RTR, Rossija-24, NTV) w swoich przekazach mówiły o radykalizacji mieszkańców zachodniej Ukrainy, określali ich mianem faszystów, nacjonalistów oraz potomków UPA gloryfikujących Stepana Bandere oraz SS-Gailizien⁹⁶. Impas został przełamany 21 lutego, kiedy to pod naciskiem m.in. ministrów spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego, Franka Waltera Steinmeiera i Laurenta Fabiusa doszło do porozumienia między prezydentem i rządem Ukrainy oraz liderami opozycji Arsenijem Jaceniukiem (Batkiwszczyna), Witalijim Kliczko (UDAR) oraz Ołehem Tiahnybokiem (Swoboda)⁹⁷. W podpisanym dokumencie Janukowycz ogłosił uchwałę o przedterminowych wyborach oraz przywrócenie tekstu konstytucji z 2004 r. Jeszcze tego samego dnia parlament Ukrainy domagał się dymisji prezydenta, a także podjął uchwałę o zwolnieniu z więzienia Julii Tymoszenko. Nazajutrz Rada Najwyższa Ukrainy

⁹³ L. Hurska-Kowalczyk, *Opozycja parlamentarna wobec Euromajdanu na Ukrainie*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio K” Vol. 28, 2021, nr 1, s. 132-133.

⁹⁴ S. Plochy, *op. cit.*, s. 339.

⁹⁵ *Ibidem*. Według danych przytoczonych przez Amnesty International w ciągu trwania protestów zginęło 105 osób, w tym 13 milicjantów: Amnesty International, [on-line:] <https://amnesty.org.pl/ukraina-mija-rok-od-protestow-na-euromajdanie-ofiary-przemocy-wciaz-domagaja-sie-sprawiedliwosci/> – 5 VIII 2022.

⁹⁶ D. Pudło, *Ukraińsko-rosyjska wojna propagandowa: od wydarzeń na Euromajdanie po konflikt w Donbasie*, „Ante Portas – Studia nad Bezpieczeństwem” 2016, nr 1, s. 149-150.

⁹⁷ L. Hurska-Kowalczyk, *Umowa stowarzyszeniowa...*, s. 135-136; M. Klimecki, Z. Karpus, *op. cit.*, s. 293.

odsunęła od władzy Janukowycza większością głosów 328 parlamentarzystów, jednakże głosowanie nie spełniało warunku $\frac{3}{4}$ części głosów, wskutek czego dotychczasowy prezydent został zdymisjonowany nielegalnie. RN argumentowała swą decyzję tym, że Janukowycz po ucieczce z kraju wraz z częścią rządu w nocy z 21 na 22 listopada przestał spełniać swoje obowiązki⁹⁸. Tego dnia parlament ukraiński pozbawił także stanowiska dotychczasowego przewodniczącego RN Wołodomyra Rybaka, członka Partii Regionów, i na jego miejscu osadził Ołeksandra Turczynowa z Batkiwszczyny, który do czasów wyborów pełnił obowiązki prezydenta Ukrainy. Wybrano także nowego szefa rządu – Arsenija Jaceniuka⁹⁹. Już 21 marca 2014 r. nowy premier w imieniu swojego rządu w Brukseli podpisał polityczną część umowy stowarzyszeniowej z UE¹⁰⁰.

Końcem lutego 2014 r., po wydarzeniach w Kijowie, na wschodzie Ukrainy zaczęła się rebelia antypaństwowa. Do pierwszych demonstracji doszło na Półwyspie Krymskim, a następnie rozprzestrzeniły się one na tereny obwodów: Odessy, Charkowa, Ługańska oraz Doniecka. Wówczas wznoszono hasła: „Faszyzm nie przejdzie! Chcemy do Rosji!”. W następnych dniach domagano się rozpisania referendum na Krymie, którego celem było odłączenie go od terenów Ukrainy. Na Półwyspie zaczęły pojawiać się nieoznakowane wojska, wyłączono także ukraińskie kanały telewizyjne, a w ich miejsce umieszczono takie jak: Rossija 1, Rossija 24 oraz Pierwyj Kanał¹⁰¹. 16 marca odbyło się nielegalne referendum w sprawie odłączenia Krymu od Ukrainy i przyłączenia go do Federacji Rosyjskiej. Za podjęciem takiego kroku opowiedziało się 96,8% głosujących przy 83,1% frekwencji. Dwa dni później Władimir Putin proklamował aneksję Krymu włącznie z wydzielonym miastem Sewastopolem jako dwoma wyodrębnionymi podmiotami istniejącymi w ramach Rosji¹⁰².

⁹⁸ D. Pudło, *op. cit.*, s. 150; szerzej na temat: G. Kowalski, *Pozbawienie władzy prezydenta Ukrainy przez parlament w 2014 r. (analiza konstytucyjna)*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2017, nr 3.

⁹⁹ P. Pietnoczka, *op. cit.*, s. 160.

¹⁰⁰ L. Hurska-Kowalczyk, *Umowa stowarzyszeniowa...*, s. 136.

¹⁰¹ D. Pudło, *op. cit.*, s. 151.

¹⁰² T.A. Olszański, A. Sarna, A. Wierzbowska-Miazga, *Konsekwencje aneksji Krymu*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-03-19/konsekwencje-aneksji-krymu> – 6 VIII 2022.

Aneksja nie została uznana przez władze w Kijowie oraz państwa ONZ. Rosja złamała zasadę *pacta sunt servanda*, łamiąc postanowienie z 1994 r., w którym razem z USA i Zjednoczonym Królestwem zobowiązywała się strzec integralności granic Ukrainy. Złamała również *Traktat o przyjaźni, współpracy i partnerstwie pomiędzy Ukrainą a Federacją Rosyjską* z 1997 r. Swoje stanowisko wobec aneksji władze rosyjskie argumentowały tym, że w związku z nielegalną zmianą władzy na Ukrainie Rosja nie jest związana żadnymi postanowieniami traktatowymi, a także wspierały się argumentem o zasadzie samostanowienia narodów i wynikającej z niej możliwości o decydowaniu o własnym losie i przynależności państwowej¹⁰³.

Po aneksji Półwyspu Krymskiego w południowo-wschodnich częściach Ukrainy coraz liczniejsze były protesty, które nasiliły się początkiem kwietnia 2014 r. Wówczas w regionach Donieckiego Zagłębia Węglowego podobnie jak wcześniej na Krymie pojawiły się nieoznakowane uzbrojone grupy, które zaczęły przejmować w regionie główne budynki administracyjne, fabryki, wojskowe jednostki, lokalne telewizje oraz lotniska¹⁰⁴. 7 kwietnia 2014 r. władze obwodu donieckiego ogłosiły powstanie Donieckiej Republiki Ludowej, z budynku, w którym urzędowały, ściągnięto flagę Ukrainy i wywieszono czarno-niebiesko-czerwoną flagę symbolizującą DRL. Samozwańcze dowództwo oznajmiło także, że 11 maja planuje przeprowadzić referendum niepodległościowe. W następstwie za obwodem donieckim poszły władze Ługańska, które 27 kwietnia 2014 r. ogłosiły powstanie Ługańskiej Republiki Ludowej, a na 12 maja zaplanowały również tożsame do DRL referendum. Niepodległość Donieckiej Republiki Ludowej poparło 89% głosujących, natomiast ŁRL 96%¹⁰⁵. W odpowiedzi na zaistniałą sytuację władze ukraińskie przeprowadziły „operację antyterrorystyczną” (ATO), która w połowie sierpnia 2014 r. opanowała w 75% terytorium okupowane przez separatystów, zajmując przy tym Mariupol i Słowiańsk¹⁰⁶.

¹⁰³ K. Rydel, *Przylączenie Krymu przez Rosję w świetle prawa międzynarodowego*, „Historia@Teoria” Vol. 1, 2018, nr 7, s. 226-230.

¹⁰⁴ A. Gładii, *Konflikt zbrojny w Donbasie w latach 2014/2015 – rozłam wewnętrzny czy ukraińsko-rosyjska wojna? Scenariusze dalszego rozwoju konfliktu*, „Przegląd Strategiczny” 2017, nr 10, s. 107.

¹⁰⁵ D. Pudło, *op. cit.*, s. 155-156.

¹⁰⁶ M. Klimecki, Z. Karpus, *op. cit.*, s. 305.

„Nowy kurs” Petra Poroszenki

25 maja 2014 r. odbyły się wybory prezydenckie na Ukrainie, które wygrał w pierwszej turze Petro Poroszenko, uzyskując 54,7% głosów. Jego przeciwniczka Julia Tymoszenko zdobyła 12,8% głosów przy 60% frekwencji. Wyborów tych nie udało się zorganizować w obwodach okupowanych przez separatystów i żołnierzy rosyjskich. Nowo wybrany prezydent był już znany opinii publicznej nie tylko jako potentat czekoladowy, ale także jako przewodniczący Narodowego Banku Ukrainy oraz minister spraw zagranicznych w rządzie Janukowycza, a następnie minister rozwoju gospodarczego i handlu w rządzie Azarowa. W czasie rewolucji godności wspierał finansowo protestujących oraz występował na wiecach u boku Witalija Kliczki, jednakże nie brał udziału podczas lutowych rokowań opozycji z Janukowiczem¹⁰⁷. Jedną z pierwszych decyzji nowego prezydenta było złożenie podpisu pod ekonomiczną częścią umowy stowarzyszeniowej z Unią Europejską, wobec czego Ukraina dołączyła do strefy wolnego handlu¹⁰⁸. W październiku odbyły się wybory parlamentarne, które wygrał Blok Petra Poroszenki, zdobywając 132 mandaty, drugie miejsce zajął Front Ludowy, posiadając w parlamencie 82 deputowanych. W Radzie Najwyższej Ukrainy znalazła się też m.in. partia Samopomoc, Blok Opozycyjny, Partia Radykalna oraz Batkiwischczyna (z której w wyniku rozłamu odeszli Arsenij Jaceniuk i Ołeksandr Turczynow, zasilając Front Ludowy)¹⁰⁹.

Nowy układ sił w polityce Ukrainy nie przyniósł jednak remedium na krytyczny stan państwa. Niespełnione zapowiedzi Poroszenki z kampanii wyborczej mówiące o zwalczaniu korupcji, neoliberalizacji kursu gospodarczego oraz wspieraniu średniego i małego biznesu doprowadziły do spadku zaufania wyborców. Na politykę ukraińską ciągle miały wpływ grupy oligarchów, zarzucano także prezydentowi, że toleruje ko-

---

¹⁰⁷ A. Wierzbowska-Miazga, T.A. Olszański, *Poroszenko prezydentem Ukrainy*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-05-28/poroszenko-prezydentem-ukrainy> – 6 VIII 2022.

¹⁰⁸ L. Hurska-Kowalczyk, *Umowa stowarzyszeniowa...*, s. 136.

¹⁰⁹ W. Baluk, *Wybory parlamentarne i przetargi koalicyjne na Ukrainie w 2014 roku*, „Wschód Europy” 2015, nr 1, s. 145.

rupcję w swoim otoczeniu i zachowania patologiczne w polityce i administracji. W lipcu 2017 r. podczas manifestacji w kraju żądano powołania sądu antykorupcyjnego oraz likwidacji immunitetu, który chronił posłów będących pod wpływem oligarchów¹¹⁰.

Problemem, z jakim wciąż borykał się prezydent oraz rząd ukraiński, był konflikt w Donbasie. We wrześniu 2014 r. podpisano pierwsze zawieszenie broni między Ukrainą a samozwańczymi republikami oraz Rosją. Postanowienia umowy były wielokrotnie łamane aż do lutego 2015 r., gdy spór wszedł w stan „zamrożenia” po podpisaniu tzw. porozumień mińskich¹¹¹. Jeszcze w styczniu 2015 r. Rada Najwyższa Ukrainy uznała Rosję za agresora a DRL i ŁRL za organizacje terrorystyczne, natomiast pod koniec roku prezydent Rosji przyznał, że jest możliwa aktywność jednostek rosyjskich na terytorium Ukrainy, lecz nie są one jednoznacznie określone jako regularna armia. W 2018 r. drony Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie zarejestrowały konwoje oraz sprzęt przekraczający granicę między Ukrainą a Rosją na terenach okupowanych przez separatystów¹¹².

Poroszenko w ostatnim roku swojej kadencji nie cieszył się popularnością, wiele rodzin nadal otrzymywało niskie wynagrodzenia za pracę w przeciwieństwie do powiększających się bogactw biznesmenów oraz urzędników państwowych. Zmęczone społeczeństwo irytowała ciągła korupcja i nepotyzm. Wielu Ukraińców udawało się na Zachód w poszukiwaniu lepszego bytu, w samej Polsce w 2021 r. przebywało ich około 1,2 mln. Plan reform zaproponowany przez Poroszenkę nie sprawdził się ze względu na brak konsekwencji w działaniu, zawodził również aparat administracyjny na najwyższych szczeblach władzy. Opozycja określała prezydenta jako cynicznego biznesmena i polityka, który jak Janukowycz dba w pierwszej kolejności o interesy swojej rodziny. Wypominano mu także jego przeszłość związaną z Azarowem oraz Janukowyczem,

¹¹⁰ M. Ilnicki, *Nowy kurs prezydenta Ukrainy*, „Zeszyty Prawnicze” Vol. 15, 2015, nr 3, s. 27; M. Klimecki, Z. Karpus, *op. cit.*, s. 313.

¹¹¹ A. Gladii, *op. cit.*, s. 104.

¹¹² P. Neumann-Karpiński, *Wojna w Donbasie – przyczynek do rozważań nad niedopowiedzeniami teorii wojny sprawiedliwej*, „Nowa Polityka Wschodnia” 2021, nr 2(29), s. 114.

umniejszono natomiast jego udział w Euromajdanie. Problemem był również niezakończony konflikt z Rosją i separatystycznymi republikami; szacuje się, że kosztował on Ukrainę około 280 mld dolarów¹¹³.

Okres prezydentury Wołodymyra Zełenskiego

21 kwietnia 2019 r. odbyła się druga tura wyborów na urząd prezydenta Ukrainy, w której zmierzyli się dotychczasowy prezydent Petro Poroszenko oraz aktor Wołodymyr Zełenski, będący jednocześnie liderem partii Sługa Narodu. Popularność Poroszenki podczas kadencji niezwykle spadła, nic więc dziwnego, że przegrał z Zełenskim, który zdobył 73,22% poparcia społeczeństwa. 83% Ukraińców uważało, że potrzebny jest powiew świeżości w polityce, a także radykalne zmiany. Tym właśnie zaskarbił sobie ich przychylność Zełenski, który podczas swojej kampanii wyborczej mówił o radykalnych zmianach, odsunięciu starych skompromitowanych i skorumpowanych polityków oraz wprowadzeniu „nowych twarzy” do ukraińskiej polityki. Podkreślał również, jak ważne dla Ukrainy jest zakończenie kosztownego konfliktu z separatystami. W porównaniu do dotychczasowego prezydenta, który w czasie swoich rządów nie poradził sobie z problemami ukraińskimi, Zełenski jawił się jako człowiek pozytywnej zmiany w praktycznie wszystkich sferach życia. Obydwaj kandydaci aktywnie udzielali się w mediach społecznościowych, jednakże Zełenskiemu sukces przyniósł serial telewizyjny *Sługa Narodu* (od którego wzięła się nazwa jego partii) oraz stacja telewizyjna 1+1, wspierająca go podczas kampanii¹¹⁴.

---

¹¹³ M. Klimecki, Z. Karpus, *op. cit.*, s. 317-319; T. Iwański, *Samotność Poroszenki. Ukraińska polityka w roku przedwyborczym*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2018-05-21/samotnosc-poroszenki-ukrainska-polityka-w-roku-przedwyborczym> – 6 VIII 2022.

¹¹⁴ Właścicielem telewizji 1+1 jest oligarcha Ihor Kołomojski, wieloletni przeciwnik Petra Poroszenki; *Pozorna rewolucja. Wybory prezydenckie na Ukrainie*, „The Warsaw Institute Review” 2019, nr 2, [on-line:] <https://warsawinstitute.review/pl/numer-2-2019/pozorna-rewolucja-wybory-prezydenckie-na-ukrainie/> – 6 VIII 2022.

Początkowo prezydenturę Zelenskiego społeczeństwo odebrało entuzjastycznie, jednak w ciągu pierwszego roku urzędowania nowemu prezydentowi udało się spełnić niewiele ze złożonych obietnic. Do najważniejszych osiągnięć jego oraz jego partii (która uzyskała większość w Radzie Najwyższej po wyborach w lipcu 2019 r.) można zaliczyć: pozbawienie deputowanych immunitetu, wprowadzenie możliwości impeachmentu prezydenta, reformę ordynacji wyborczej (zastąpiono system mieszany na system proporcjonalny). Ponadto odświeżono funkcjonowanie Państwowego Biura Śledczego (PBS), którego zadaniem jest ściganie wyższych urzędników państwowych. Zelenski razem ze swoimi ludźmi uporządkował także zasady funkcjonowania Najwyższego Sądu Antykorupcyjnego (NSA). W sprawach gospodarczych rządowi udało się zakończyć proces *unblindingu Naftohazu*, podpisać umowę z Gazpromem o dostawie gazu, a także przyjąć ustawę, która znosiła moratorium na handel gruntami¹¹⁵. Oprócz tych aktów prawnych Zelenski podjął próbę walki z oligarchami i już we wrześniu 2021 r. Rada Najwyższa Ukrainy przyjęła tzw. ustawę antyoligarchiczną. Odbierała ona oligarchom prawo do udziału życiu w publicznym, a także finansowania partii politycznych. Samo określenie „oligarcha” jednak nie zostało precyzyjnie zdefiniowane, a o tym, kto nim jest, miała decydować Rada Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy¹¹⁶. Mimo to wszelkie próby reform ledwo przechodziły przez parlament, gdyż wewnątrz partii widoczne były podziały. Dodatkowo deputowani z ramienia partii prezydenta byli oskarżani o korupcję i układy z oligarchami. Pozycję głowy państwa osłabiała także nieskuteczna walka z pandemią koronawirusa, która ukazała niewydolność służby zdrowia i administracji państwowej. Problem stanowiły również separatystyczne republiki, które wciąż stwarzały zagrożenie na wschodnim terytorium Ukrainy¹¹⁷.

---

¹¹⁵ T. Iwański et al., *Ani cud, ani katastrofa – rok prezydentury Zelenskiego*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2020-05-20/ani-cud-ani-katastrofa-rok-prezydentury-zelenskiego> – 6 VIII 2022.

¹¹⁶ S. Matuszak, *Próba deoligarchizacji Ukrainy – realne działania czy gra pozorów?*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2021-11-15/proba-deoligarchizacji-ukrainy-realne-dzialania-czy-gra> – 7 VIII 2022.

¹¹⁷ M. Klimecki, Z. Karpus, *op. cit.*, s. 320.

Prezydentura Zelenskiego przyniosła jednak rozwój pozytywnych relacji z Polską, która od początku istnienia państwa ukraińskiego wspierała jej integralność i możliwość samostanowienia. We wrześniu 2019 r. podczas spotkania prezydentów Polski i Ukrainy Andrzej Duda zadeklarował, że Polska będzie wciąż starała się budować jak najlepsze relacje ze swoim wschodnim sąsiadem. Poruszono także kwestię polityki historycznej, która wzbudza wiele emocji wśród obywateli obu państw oraz ogłoszono, że i na tym polu obydwie narody będą współpracować, aby osiągnąć jak najlepsze rezultaty¹¹⁸.

9 grudnia 2019 r. podczas szczytu formatu normandzkiego Zelenski spotkał się z kanclerzem Niemiec oraz prezydentami Francji i Rosji. Obrady jednak nie przyniosły żadnych rezultatów, a wojska rosyjskie nadal pozostawały na terenie Ukrainy¹¹⁹. W późniejszych latach konflikt między Rosją a Ukrainą stawał się coraz bardziej realny. Wypowiedzi rosyjskich polityków, w tym samego prezydenta, świadczyły o tym, że wizja Ukrainy pod rządami Zelenskiego nie idzie w parze z interesem Rosji. Swoje stanowisko argumentowali tym, że sukces Ukrainy jest spowodowany tysiącletnią współpracą i przyjaźnią z Rosją. Zarzucali Polsce i zachodnim państwom, że próbują ingerować w wewnętrzne sprawy Ukrainy, a tym samym Rosji. Putin podczas rozmowy z prezydentem Bushem w 2008 r. mówił, że terytorium Ukrainy to Europa Wschodnia, a jego połowa to dar przekazany przez bolszewików¹²⁰. Prezydent Rosji oraz jego współpracownicy zarzucali Ukrainie, że prześladowuje swoich rosyjskojęzycznych obywateli, a także ich przymusową asymilację. Wypominał także brak poszanowania ludzi przez polityków, którzy dążą jedynie do wzbogacenia się kosztem niewinnych. Podkreślił także, że dotychczasowe kryzysy na Ukrainie wynikają z nieumiejętnie prowadzonej polityki i zarzucania Rosji agresji¹²¹.

---

¹¹⁸ *Spotkanie Prezydentów Polski i Ukrainy*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/spotkanie-prezydent-ukrainy,3125> – 7 VIII 2022.

¹¹⁹ A. Legucka, D. Szeligowski, *Szczyt formatu normandzkiego bez postępu*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, [on-line:] https://pism.pl/publikacje/Szczyt_formatu_normandzkiego_bez_postepu_ – 7 VIII 2022.

¹²⁰ M. Klimecki, Z. Karpus, *op. cit.*, s. 320.

¹²¹ D. Gierasińska, *Wiarygodność wypowiedzi Władimira Putina na temat relacji rosyjsko-ukraińskich: studium corocznych konferencji prasowych. Refleksje*, „Pismo Naukowe Studentów i Doktorantów WNPiD UAM” 2020, nr 21, s. 61-62.

BIBLIOGRAFIA

Opracowania

Andruchowycz J., *Zwrotnik Ukraina*, Wołowiec 2014.

Baluk W., *System polityczny niepodległej Ukrainy i Białorusi*, [w:] *Wprowadzenie do studiów wschodnioeuropejskich*, t. 2, *Ukraina i Białoruś: przeszłość i współczesność ziem między Rzeczpospolitą a Rosją*, red. W. Paruch, Lublin 2013, s. 113-143.

Butyter D., *Konsekwencje przystąpienia Ukrainy do Światowej Organizacji Handlu*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania” Vol. 1, 2015, nr 41, s. 405-414.

Domagała M., *Bibliografia Euromajdanu*, Warszawa 2016.

Domagała M., Potocki R., *Formatowanie Ukrainy*, t. 1, Warszawa 2015.

Gieraszińska D., *Wiarygodność wypowiedzi Władimira Putina na temat relacji rosyjsko-ukraińskich. Studium corocznych konferencji prasowych. Refleksje*, „Pismo Naukowe Studentów i Doktorantów WNPiD UAM” 2020, nr 21, s. 51-57, <https://doi.org/10.14746/r.2020.1.5>.

Gładzi A., *Konflikt zbrojny w Donbasie w latach 2014/2015 – rozłam wewnętrzny czy ukraińsko-rosyjska wojna? Scenariusze dalszego rozwoju konfliktu*, „Przegląd Strategiczny” 2017, nr 10, s. 95-118, <https://doi.org/10.14746/ps.2017.1.5>.

Hurska-Kowalczyk L., *Opozycja parlamentarna wobec Euromajdanu na Ukrainie*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio K” Vol. 28, 2021, nr 1, s. 127-137, <http://dx.doi.org/10.17951/k.2021.28.1.125-137>.

Hurska-Kowalczyk L., *Reżim polityczny na Ukrainie w okresie prezydentury Wiktora Janukowycza*, „Roczniki Nauk Społecznych” Vol. 8, 2016, nr 1, s. 107-130, [https://doi.org/10.18290/rns.2016.8\(44\).1-7](https://doi.org/10.18290/rns.2016.8(44).1-7).

Hurska-Kowalczyk L., *Umowa stowarzyszeniowa między Unią Europejską a Ukrainą jako wyzwanie dla Polski*, „Teka Komisji Politologii i Stosunków Międzynarodowych” 2016, nr 2, s. 127-139, <https://doi.org/10.17951/teka.2016.11.2.127>.

Hrycak J., *Historia Ukrainy 1772-1999. Narodziny nowoczesnego narodu*, tłum. K. Kotyńska, Lublin 2000.

Ilnicki M., *Nowy kurs prezydenta Ukrainy*, „Zeszyty Prawnicze” Vol. 15, 2015, nr 3, s. 27-46, <https://doi.org/10.21697/zp.2015.15.3.02>.

Kapuśniak T., *Ukraina jako obszar wpływów międzynarodowych po zimnej wojnie*, Warszawa–Lublin 2008.

Kęsek R., *Społeczno-polityczne uwarunkowania kryzysu i przemian na Ukrainie na przełomie 2013 i 2014 roku*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe” 2015, nr 2, s. 13-24.

Klimecki M., Karpus Z., *Czas samotności. Ukraina w latach 1914-2022*, Warszawa 2022.

- Kłymonczuk W., *Ukraina w poszukiwaniu wolności – od Rewolucji Godności do wyborów parlamentarnych w 2014 roku*, „Wschód Europy” 2015, nr 1, s. 93-105, <https://doi.org/10.17951/we.2015.1.2.93>.
- Kowalski G., *Pozbawienie władzy prezydenta Ukrainy przez parlament w 2014 r. (analiza konstytucyjna)*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2017, nr 3, s. 97-119, <https://doi.org/10.15804/ppk.2017.03.04>.
- Kozłowski K., *Wpływ pomarańczowej rewolucji na ukraiński system polityczny*, „Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego. Studia i Prace” 2011, nr 2, s. 211-227, <https://doi.org/10.33119/KKESSiP.2011.2.9>.
- Kubicek P., *The History of Ukraine*, Westport, CT 2008.
- Legucka A., „Pomarańczowa Rewolucja” – wybór strategiczny w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa Ukrainy, „Zeszyty Naukowe AON” 2006, nr 2, s. 39-51.
- Leusz M., *Transformacja demokratyczna współczesnej Ukrainy*, „Wschodnioznawstwo” Vol. 3, 2009, s. 135-166.
- Lewkowicz Ł., *Geografia historyczna, polityczna i ekonomiczna Białorusi i Ukrainy*, [w:] *Wprowadzenie do studiów wschodnioeuropejskich*, t. 2, *Ukraina i Białoruś: przeszłość i współczesność ziem między Rzeczpospolitą a Rosją*, red. W. Paruch, Lublin 2013, s. 199-238.
- Matuszak S., *Demokracja oligarchiczna. Wpływ grup biznesowych na ukraińską politykę*, „Prace Ośrodka Studiów Wschodnich im. Marka Karpia”, Warszawa 2012.
- Mironowicz E., *Polityka Zagraniczna Ukrainy 1990-2010*, Białystok 2012.
- Mironowicz E., *Rosja – Ukraina. 25 lat między „ograniczoną współpracą a ograniczoną konfrontacją”*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej” Vol. 49, 2014, s. 201-220, <https://doi.org/10.12775/SDR.2014.2.09>.
- Mucha W., *Krew i ziemia. O ukraińskiej rewolucji*, Warszawa 2014.
- Neumann-Karpiński P., *Wojna w Donbasie – przyczynek do rozważań nad niedopowiedzeniami teorii wojny sprawiedliwej*, „Nowa Polityka Wschodnia” 2021, nr 2(29), s. 111-123, <https://doi.org/10.15804/npw20212905>.
- Olchawa M., *Misja Ukraina*, Warszawa 2016.
- Olechno A., *Zmiany w konstytucji Ukrainy*, [w:] *Aktualne problemy reform konstytucyjnych*, red. S. Bożyk, Białystok 2013, s. 485-501.
- Olszański T.A., *Wybory parlamentarne na Ukrainie 2002 r. Ukraiński parlamentaryzm po wyborach*, „Prace Ośrodka Studiów Wschodnich im. Marka Karpia”, Warszawa 2003.
- Parafinowicz Z., Potocki M., *Wilki żyją poza prawem*, Wołowiec 2015.
- Pietnoczka P., *Eurointegracyjna droga Ukrainy*, „Przegląd Wschodnioeuropejski” 2018, nr 1, s. 153-165, <https://doi.org/10.31648/pw.3397>.
- Plokhys S., *The Gates of Europe: A History of Ukraine*, New York, NY 2015.
- Potocki R., Stec A., *Polska bibliografia pomarańczowej rewolucji*, Częstochowa 2008.

- Prystupa Y., *Wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania polityki zagranicznej Ukrainy w latach 1999-2007*, „Wschodnioznawstwo” Vol. 2, 2009, s. 267-300.
- Pudło D., *Ukraińsko-rosyjska wojna propagandowa. Od wydarzeń na Euromajdanie po konflikt w Donbasie*, „Ante Portas – Studia nad Bezpieczeństwem” 2016, nr 1, s. 145-160.
- Rydel K., *Przylączenie Krymu przez Rosję w świetle prawa międzynarodowego*, „Historia@Teoria” Vol. 1, 2018, nr 7, s. 225-237, <https://doi.org/10.14746/ht.2018.7.1.15>.
- Shekhovtsov A., *The „Orange Revolution” and the „Sacred” Birth of a Civic-Republican Ukrainian Nation*, „Nationalities Papers” Vol. 41, 2013, s. 730-743, <https://doi.org/10.1080/00905992.2013.775114>.
- Subtelny O., *Ukraine: A History, Fourth Edition*, Toronto 2009.
- Synowiec A., *Kijowski Majdan jako symbol nowej Ukrainy*, „Studia Entologiczne i Antropologiczne” 2015, nr 15, s. 144-153.

Netografia

- Iwański T. et al., *Ani cud, ani katastrofa – rok prezydentury Zelenskiego*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2020-05-20/ani-cud-ani-katastrofa-rok-prezydentury-zelenskiego>.
- Iwański T., *Samotność Poroszenki. Ukraińska polityka w roku przedwyborczym*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2018-05-21/samotnosc-poroszenki-ukrainska-polityka-w-roku-predwyborczym>.
- Konończuk W., *Ukraina rezygnuje z podpisania umowy stowarzyszeniowej w Wilnie: przyczyny i implikacje*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2013-11-27/ukraina-rezygnuje-z-podpisania-umowy-stowarzyszeniowej-w-wilnie>.
- Legucka A., Szeligowski D., *Szczyt formatu normandzkiego bez postępu*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, [on-line:] https://pism.pl/publikacje/Szczyt_formatu_normandzkiego_bez_postepu_.
- Lucenko: do śmierci Gongadzego doprowadziły działania Kuczmy, TVN24, [on-line:] <https://tvn24.pl/swiat/dlaczego-zginal-georgij-gongadze-lucenko-do-smierci-doprowadzily-dzialania-kuczmy-ra902741-2283217>.
- Matuszak S., *Próba deoligarchizacji Ukrainy – realne działania czy gra pozorów?*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2021-11-15/proba-deoligarchizacji-ukrainy-realne-dzialania-czy-gra>.
- Olchawa M., *A Delayed Success: The Result of the Kwaśniewski-Cox Mission in Ukraine*, New Eastern Europe, [on-line:] <https://neweasterneurope.eu/2017/10/30/delayed-success-result-kwasniewski-cox-mission-ukraine/>.

- Olszański T.A., Kończuk W., *Sprawa Tymoszenko pogłębia kryzys w relacjach Ukrainy z UE*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2011-10-19/sprawa-tymoszenko-poglebia-kryzys-w-relacjach-ukrainy-z-ue>.
- Olszański T.A., Sarna A., Wierzbowska-Miazga A., *Konsekwencje aneksji Krymu*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-03-19/konsekwencje-aneksji-krymu>.
- Olszański T.A., Wierzbowska-Miazga A., *Poroszenko prezydentem Ukrainy*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-05-28/poroszenko-prezydentem-ukrainy>.
- Pozorna rewolucja. Wybory prezydenckie na Ukrainie*, „The Warsaw Institute Review” 2019, nr 2, [on-line:] <https://warsawinstitute.review/pl/numer-2-2019/pozorna-rewolucja-wybory-prezydenckie-na-ukrainie/>.
- Spotkanie Prezydentów Polski i Ukrainy*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/spotkanie-prezydent-ukrainy,3125>.
- Ukraina. Mija rok od protestów na Euromajdanie, ofiary przemocy wciąż domagają się sprawiedliwości*, Amnesty International, [on-line:] <https://amnesty.org.pl/ukraina-mija-rok-od-protestow-na-euromajdanie-ofiary-przemocy-wciaz-domagaja-sie-sprawiedliwosci/>.

ABSTRACT

Political situation in Ukraine in 1990-2022

This chapter describes 30 years of struggle of Ukraine to become a sovereign state, independent of Russian political influence. In the 1990s, Ukraine gained independence from the Soviet Union. The Communist Party of Ukraine and the Communist Party of the Soviet Union were outlawed, and then Leonid Kravchuk was elected president. The first years of Ukraine's independence were marked by a deep economic crisis. However, despite these difficulties, it was possible to take the first steps towards cooperation with the countries of Western Europe, the USA and NATO. The new millennium is a period of increasing friction between government and the opposition. Electoral rigging is starting to deepen divisions within society. The spark that led to the so-called Revolution of Dignity was President Viktor Yanukovich's refusal to sign an association agreement with the European Union (EU). Seeing the changes taking place in the Ukrainian people seeking to strengthen relations with the EU and the USA, Russia began to attack Ukraine militarily. At that time, it illegally annexed the Crimean Peninsula and

supported the separatists of the Donetsk and Luhansk People's Republics (DRL, LPRL) seeking to annex these areas to the borders of the Russian state. After that time, Ukrainians began to introduce more and more economic and political reforms strengthening the state and eliminating the influence of oligarchs on the government. International efforts to increase cooperation with Western European countries have also been stepped up. Ukraine's attempts to become completely independent from Russian influence did not appeal to the Kremlin elite. President Putin, together with his colleagues, decided to stop these actions, thereby declaring war on his neighbour.

Keywords: independence, Ukraine, Russia, war, European Union, NATO, USA, crisis

SABINA DŁUGOSZ
Uniwersytet Jagielloński

ANASTASIIA LUKHTAN
Uniwersytet Jagielloński

Jak przegrać wojnę informacyjną?

Komunikowanie polityczne Rosji

Wstęp

Kilka miesięcy przed rosyjską inwazją na Ukrainę, stanowiącą eskalację trwającej od 2014 r. wojny, brytyjski i amerykański wywiad ostrzegali, że zbrodnicze władze¹ Federacji Rosyjskiej przygotowują się do wielkoskalowych działań militarnych na terytorium Ukrainy. Na początku lutego 2022 r. Stany Zjednoczone Ameryki (USA) wraz z prezydentem Joe Bidenem informowały przywódców Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO), Unii Europejskiej (UE) oraz rząd Ukrainy o tym, że Władimir Putin podjął decyzję o inwazji

---

¹ Autorzy niniejszej publikacji zachowują obiektywizm podczas prowadzenia badań naukowych, jednak jednoznacznie i otwarcie potępiają inwazję Rosji na Ukrainę, tak samo jak bezprawną aneksję Krymu w 2014 r. Tereny Ługańskiej (ŁRL) i Donieckiej (DRL) Republiki Ludowej są terenami niezależnej i suwerennej Ukrainy. Dodatkowo autorzy zaznaczają, że z perspektywy prawa międzynarodowego oraz poszanowania prawa człowieka Rosja wielokrotnie dopuściła się ludobójstwa na ludności ukraińskiej, za co powinna zostać skutecznie ukarana.

wojskowej². Do jej głównych celów (podawanych przez służby wywiadu) należało obalenie legalnie wybranego rządu Ukrainy oraz ustanowienie rządu marionetkowego. Głównym powodem takich prognoz było zgromadzenie wojsk rosyjskich i białoruskich wzdłuż granicy z Ukrainą w ramach ćwiczeń wojskowych o nazwie: „Sojusznicze Zdecydowanie 2022” (ros. *Союзная решимость-2022*) obu tych państw. Eskalacja działań wojennych stała się zarówno tematem negocjacji międzynarodowych, jak i głównym zagrożeniem dla bezpieczeństwa w Europie. Doradca ds. bezpieczeństwa narodowego Stanów Zjednoczonych Jake Sullivan twierdził, że rozmieszczenie sił wojskowych w Rosji i na Białorusi świadczy o tym, iż Rosjanie są w stanie rozpocząć agresję militarną na Ukrainę³.

Analizując przedstawione narracje na arenie międzynarodowej dotyczące nieuniknionego zagrożenia w postaci pełnoskalowego ataku ze strony Federacji Rosyjskiej, warto wskazać na dominujący sposób prezentacji potrzeby inwazji przez władze rosyjskie. Istotne jest także to, jak reżim Władimira Putina reagował na zarzuty, które dotyczyły eskalacji konfliktu w Ukrainie, a także styl prowadzenia komunikacji w trakcie i po inwazji. Warto zaznaczyć, że informacje przekazywane przez stronę rosyjską różą się różnią od tych publikowanych przez Ukrainę. Różnica polega na wyborze kanałów przekazu informacji, ich ilości oraz odbiorcach. Istotny jest fakt, że komunikaty prezydenta Rosji dostarczane są głównie przez stronę internetową oraz telewizję państwową, w odróżnieniu od tych prezydenta Ukrainy, który wykorzystuje różne media społecznościowe, takie jak Instagram, Facebook oraz Twitter.

Podczas badań zastosowana została przede wszystkim metoda analizy jakościowej. Ze względu na specyfikę monografii nie przeprowadzono analizy ilościowej wiadomości. Jako że publikacja traktuje o początkowej fazie wojny, kluczowe było przyjrzenie się treści komunikatów oraz opi-

---

² US Warns of „Distinct Possibility” Russia Will Invade Ukraine within Days, „The Guardian” 11 II 2022, [on-line:] <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/11/biden-ukraine-us-russian-invasion-winter-olympics> – 31 X 2022.

³ Press Briefing by Press Secretary Jen Psaki and National Security Advisor Jake Sullivan, The White House, 11 II 2022, [on-line:] <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/press-briefings/2022/02/11/press-briefing-by-press-secretary-jen-psaki-and-national-security-advisor-jake-sullivan-february-11-2022/> – 31 X 2022.

sanie ich charakterystyki. Należy zwrócić uwagę na rozprzestrzenianie się dezinformacji ze strony rosyjskiej, postępującej wraz z eskalacją napaści zbrojnej na Ukrainę. W związku z tym istotna była analiza komunikatów prezydenta i ministra spraw zagranicznych Rosji pod kątem tematyki przekazu. Należy wskazać na potrzebę prowadzenia dalszych badań, ze zwróceniem uwagi na analizę ilościową zamieszczanych informacji.

Na potrzeby niniejszej monografii przeanalizowano komunikaty Władimira Putina oraz Siergieja Ławrowa zamieszczane na rządowych stronach internetowych od 24 stycznia do 24 lipca 2022 r. Ten zakres został wybrany ze względu na dzień, w którym rozpoczęła się wojna – 24 lutego 2022 r. Miesiąc przed rozpoczęciem inwazji komunikaty formowane przez Putina podżęgały do konfliktu zbrojnego i wzmacniały napięcie na arenie międzynarodowej. W związku z tym kluczowa była analiza wiadomości pochodzących z 30 dni przed oficjalnym rozpoczęciem wojny. Komunikaty zostały wybrane spośród kilkuset zamieszczanych na rządowych stronach internetowych. Podczas selekcji zwracano uwagę przede wszystkim na charakterystyczny w przekazach przedstawicieli Rosji sposób charakteryzowania strony ukraińskiej. Dodatkowo, celem badań było zaprezentowanie narracji prowadzonej przez Federację Rosyjską wobec Ukrainy i państw Europy Zachodniej.

W swoich przekazach Putin zwraca się głównie do społeczności międzynarodowej, a nie do własnego narodu. Częstotliwość przemówień prezydenta Rosji jest o wiele mniejsza, niż prezydenta Ukrainy. Putin oraz Ławrow przede wszystkim przekazują informacje na spotkaniach z partnerami z innych państw lub podczas konferencji prasowych. Komunikowanie polityczne władz rosyjskich jest głównym instrumentem prowadzenia wojny informacyjnej na Zachodzie oraz dezinformowania własnego społeczeństwa.

Komunikowanie przed 24 lutego 2022 r.

Analizując komunikaty władz Federacji Rosyjskiej pojawiające się od stycznia 2022 r., można wskazać, że Rosja coraz częściej powtarzała informacje dotyczące swoich obaw w kwestii rozszerzenia NATO. W grud-

niu 2021 r. na stronie rosyjskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych (MSZ) został opublikowany projekt traktatu między Federacją Rosyjską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki o wzajemnych gwarancjach bezpieczeństwa⁴. Według art. 4 dokumentu, USA zobowiązują się wykluczyć dalsze rozszerzanie Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego na wschód i odmówić włączenia do Sojuszu państw, które były wcześniej członkami Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich⁵. Ten artykuł faktycznie oznaczał wykluczenie przyjęcia do NATO Ukrainy oraz Gruzji⁶. W styczniu, w trakcie rozmowy z prezydentem Francji Emmanuelem Macronem⁷ Putin zaznaczył, że Ławrow w odpowiedziach Stanom Zjednoczonym i państwom NATO⁸ na konferencji prasowej twierdził, że wszyscy prezydenci i premierzy krajów Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) podpisali dokument zawierający zasady zapewnienia niepodzielności bezpieczeństwa, natomiast „Zachód

---

⁴ *Treaty between The United States of America, and the Russian Federation on Security Guarantees*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 17 XII 2022, [on-line:] https://mid.ru/ru/foreign_policy/rso/nato/1790818/?lang=en – 31 X 2022.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Warto zaznaczyć, że od 1994 r. w wyniku włączenia się Gruzji do programu „Partnerstwo dla Pokoju” rozpoczęła się jej aktywna współpraca z NATO, a po rewolucji z 2003 r. państwo zaczęło dążyć do przystąpienia do tej organizacji. Podczas szczytu w Bukareszcie w 2008 r. uzgodniono, że Gruzja zostanie członkiem NATO, gdy spełni określone warunki. Dążenie Gruzji jest sprzeczne z imperialistycznymi aspiracjami Rosji, która w 2008 r. po konflikcie zbrojnym w Osetii Południowej uznała niepodległość Osetii Południowej i Abchazji oraz ustanowiła swoje jednostki wojskowe na tym terytorium. Por. *Relations with Georgia*, North Atlantic Treaty Organization, 14 VII 2022, [on-line:] https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_38988.htm – 31 X 2022.

⁷ *Telephone Conversation with President of France Emmanuel Macron*, President of Russia, 28 I 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67657> – 31 X 2022.

⁸ Podczas szczytu w Paryżu w 1997 r. został podpisany *Akt stanowiący o podstawach wzajemnych stosunków, współpracy i bezpieczeństwa pomiędzy NATO a Rosją*, w którym określono dziedziny współpracy oraz uznano przez strony, że nie uważają się za przeciwników. Por. *Founding Act on Mutual Relations, Cooperation and Security between NATO and the Russian Federation Signed in Paris, France*, North Atlantic Treaty Organization, 27 V 1997, [on-line:] https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_25468.htm?selectedLocale=en – 31 X 2022.

«wydziera» z tego pakietu tylko jedno hasło – każdy kraj ma prawo do wyboru sojuszników i sojuszy wojskowych. Ale tamto prawo jest określone przez warunek i obowiązek każdego kraju do niewzmacniania swojego bezpieczeństwa kosztem bezpieczeństwa innych”⁹. Ponadto zaznaczył on, że Zachód i NATO unikają zobowiązania płynącego z drugiej części tego dokumentu, stosując politykę otwartych drzwi i twierdząc, że nikt nie może zabronić Ukrainie przystąpienia do Sojuszu, a Ukraina o tym zdecyduje sama¹⁰. Taka retoryka była utrzymywana przez władze Rosji aż do inwazji na Ukrainę. Dostrzegali oni w polityce ukraińskiego rządu i reakcji NATO niebezpieczeństwo dla swojego kraju, nie podając przy tym prawnego uzasadnienia swoich tez. Główny przekaz był jednoznaczny: przyjęcie Ukrainy do NATO podważa bezpieczeństwo Rosji. Podczas konferencji prasowej na temat wyników negocjacji rosyjsko-węgierskich dotyczących współpracy dwustronnej Putin wskazał na swoje największe obawy:

Teraz mówią, następnym krokiem jest Ukraina, trzeba ją przyjąć do NATO. Posłuchajcie uważnie, co mam do powiedzenia. Rzeczywiście, w dokumentach doktrynalnych samej Ukrainy jest napisane, że zamierzają zwrócić Krym, w tym środkami wojskowymi [...]. Wyobraźcie sobie, że Ukraina jest członkiem NATO: jest wypchana bronią [...] i zaczyna operacje na Krymie, teraz nawet nie mówię o Donbasie. To jest suwerenne terytorium Rosji. W tym sensie pytanie jest dla nas zamknięte. Wyobraźcie sobie, że Ukraina jest krajem NATO i rozpoczyna te operacje wojskowe. Czy powinniśmy walczyć z blokiem NATO? Czy ktoś o tym pomyślał? Wygląda na to, że nie¹¹.

Według Putina, Ukraina jest tylko narzędziem Stanów Zjednoczonych do osiągnięcia celów politycznych, a głównym z nich jest zahamowanie rozwoju Rosji. Większość publicznych wystąpień albo oficjalnych

⁹ Foreign Minister Sergey Lavrov's Interview with Sputnik, Echo of Moscow, Govorit Moskva and Komsomolskaya Pravda Radio Stations, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 28 I 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/miniستر_speeches/1796330/?lang=en – 31 X 2022.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ News Conference following Russian-Hungarian Talks, President of Russia, 1 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67690> – 31 X 2022.

komunikatów prezydenta oraz rządu Federacji Rosyjskiej idzie w parze z twierdzeniem, że tzw. polityka otwartych drzwi Sojuszu jest sprzeczna z fundamentalną zasadą niepodzielności bezpieczeństwa. Potwierdzać to ma widoczna niechęć NATO do odpowiedniej reakcji na tę obawę. Władimir Putin uważa, że polityka ta nie ma podstaw prawnych, z art. 10 traktatu z 1949 r. wynika, że Sojusz w porozumieniu ze swoimi wszystkimi członkami może zaakceptować inne kraje europejskie – może, ale nie jest zobowiązany¹². Minister spraw zagranicznych Rosji Ławrow po spotkaniu z Liz Truss¹³ ogłosił, że „«NATO-centryzm» przenikał całą rozmowę, a Pakt egoistycznie podchodzi do rozważania problemów bezpieczeństwa na kontynencie europejskim, z pozycji «NATO-centryzmu» dochodzi też do uzasadnionych obaw Rosji w sferze własnego bezpieczeństwa”¹⁴.

Kolejnym nie mniej istotnym zarzutem odnoszącym się w tym przypadku do władz Ukrainy jest realizacja porozumień mińskich. Władimir Putin wraz z przedstawicielami władz niejednokrotnie zarzucał stronie ukraińskiej, że ta nie dotrzymuje ich postanowień. Protokół miński to pakt ustanawiający czasowe zawieszenie broni w wojnie na wschodzie Ukrainy, który został podpisany w Mińsku 5 września 2014 r. Umowa składała się z 12 punktów, z których najważniejszym był punkt 1, mówiący o natychmiastowym zawieszeniu broni, oraz punkt 3 dotyczący przyjęcia ustawy o decentralizacji i szczególnym trybie funkcjonowania samorządu terytorialnego w obwodzie donieckim i ługańskim¹⁵. Ze względu na to, że obie strony nie wywiązały się ze swoich zobowiązań, protokół miński nie był efektywny i nie doprowadził do zakończe-

---

¹² *Ibidem*.

¹³ Od 7 września do 20 października 2022 r. Liz Truss pełniła funkcję premiera Wielkiej Brytanii. W momencie spotkania z Władimirem Putinem odpowiadała za politykę zagraniczną w rządzie Borisa Johnsona.

¹⁴ *Foreign Minister Sergey Lavrov's Statement and Answers to Media Questions at a Joint News Conference following Talks with UK Foreign Secretary Elizabeth Truss*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 10 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1797897/?lang=en – 31 X 2022.

¹⁵ *Protocol on the Results of Consultations of the Trilateral Contact Group*, Mission of Ukraine to the European Union, 5 IX 2014, [on-line:] <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/news/27596-protocol-on-the-results-of-consultations-of-the-trilateral-contact-group-minsk-05092014> – 31 X 2022.

nia działań zbrojnych w Ukrainie. W 2015 r. przywódcy Ukrainy, Rosji, Francji i Niemiec, należących do formatu normandzkiego, podpisali porozumienie Mińsk II zawarte w celu deeskalacji konfliktu zbrojnego na wschodzie Ukrainy. Była to kolejna próba doprowadzenia do osiągnięcia rozejmu. Głównym problemem było, że Rosja i Ukraina interpretowały te porozumienia zasadniczo odmiennie. Dla Ukrainy działania zbrojne na wschodzie są konfliktem pomiędzy Ukrainą a Rosją i w tym przypadku aktywność Rosji jest postrzegana jako kroki destabilizujące sytuację polityczną w Ukrainie. Natomiast dla Rosji konflikt w Donbasie i w Ługańsku toczy się wewnątrz kraju pomiędzy Kijowem a samozwańczymi republikami – Ługańską (ŁRL) i Doniecką (DRL) Republiką Ludową. Moskwa odgrywa w tym założeniu rolę „mediatora” pomagającego stronom dojść do konsensusu¹⁶. Przyczyną zamrożenia porozumienia pokojowego jest chęć wezwania Kijowa przez Rosjan do bezpośrednich negocjacji z przywódcami separatystów oraz nadanie statusu specjalnego wspomnianym republikom. Jest to sprzeczne z polityką państwa ukraińskiego, którego przywódcy uważają, że Rosja bierze aktywny udział w konflikcie zbrojnym i jest jego stroną. Podczas rozmowy telefonicznej z prezydentem Francji Władimir Putin, omawiając sytuację w Ukrainie, podkreślał znaczenie ścisłego przestrzegania przez Kijów porozumień mińskich, przede wszystkim w sprawie nawiązania bezpośredniego dialogu z przywódcami separatystów w Doniecku i Ługańsku oraz prawnego zagwarantowania specjalnego statusu Donbasu¹⁷. Prezydent Rosji ogłosił, że alternatywy dla porozumień mińskich nie istnieją i nawet jeśli obecnemu prezydentowi Ukrainy się one nie podobają, to musi je spełnić, bo innego wyjścia nie ma¹⁸. Warto zaznaczyć, że już 21 lutego 2022 r. Putin podpisał dekret uznający niepodległość samozwańczych DRL i ŁRL,

¹⁶ K. Pełczyńska-Nałęcz, P. Buras, *(Nie)porozumienie mińskie a europejski porządek bezpieczeństwa*, Warszawa 2017, [on-line:] [https://www.batory.org.pl/upload/files/pdf/rap_otw_eu/\(Nie\)porozumienie%20minskie%20a%20europejski%20porzadek%20bezpieczenstwa.pdf](https://www.batory.org.pl/upload/files/pdf/rap_otw_eu/(Nie)porozumienie%20minskie%20a%20europejski%20porzadek%20bezpieczenstwa.pdf) – 31 X 2022.

¹⁷ *Telephone Conversation with President of France Emmanuel Macron*, President of Russia, 28 I 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67657> – 31 X 2022.

¹⁸ *News Conference following Russian-French Talks*, President of Russia, 8 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67735> – 31 X 2022.

naruszając przy tym porozumienia mińskie, które odnoszą się do integralności terytorialnej Ukrainy.

Analizując wypowiedzi dotyczące odbywania manewrów przez wojska rosyjskie, warto zaznaczyć, że władze na Kremlu zapewniały, że nie są to przygotowania do inwazji na Ukrainę, a jedynie ćwiczenia przeprowadzane na terytorium Rosji i Białorusi. Bez względu na to, że ministerstwa obrony innych krajów ostrzegały przed możliwą inwazją i przedstawiały cele wspomnianych ćwiczeń, władze Rosji podkreślały planowany ich charakter. Ławrow zaznaczył, że po realizacji zadania jednostki wrócą do miejsc stałej dyslokacji, a prawo do wyznaczenia czasu ćwiczeń wojskowych ma każdy rząd suwerennego państwa, co więcej, Rosja prowadzi je na swoim terytorium w odróżnieniu od oddziałów Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii, które są wysyłane do krajów bałtyckich i z reguły nigdy nie wracają¹⁹. Podczas wspólnej konferencji prasowej Władimira Putina i nielegalnie wybranego prezydenta Białorusi Aleksandra Łukaszenki, prezydent Rosji stwierdził, że te działania mają charakter jedynie defensywny i nikomu nie zagrażają, a aktywna faza manewrów potrwa na Białorusi do 20 lutego²⁰. Na tym samym spotkaniu Łukaszenka zaznaczył, że w obliczu narastającego zagrożenia militarnego Rosja i Białoruś są zmuszone szukać odpowiednich sposobów odparcia ewentualnego ataku²¹. Z perspektywy czasu i wybuchu wojny warto zaznaczyć, że twierdzenia Rosji o braku planów ataku na Ukrainę były fałszywe. Jeszcze pod koniec stycznia rosyjski minister spraw zagranicznych ogłosił, że jeśli to zależy od Federacji Rosyjskiej, to nie będzie wojny, ale też nie wyklucza, że ktoś chciałby sprowokować działania zbrojne²². Na pytanie, czy

---

¹⁹ *Foreign Minister Sergey Lavrov's Statement and Answers to Media Questions at a Joint News Conference following Talks with UK Foreign Secretary Elizabeth Truss*, Moscow, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 10 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1797897/?lang=en – 31 X 2022.

²⁰ *News Conference following Russian-Belarusian Talks*, President of Russia, 18 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67809> – 31 X 2022.

²¹ *Ibidem*.

²² *Foreign Minister Sergey Lavrov's Interview with Sputnik, Echo of Moscow, Govorit Moskva and Komsomolskaya Pravda Radio Stations*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 28 I 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1796330/?lang=en – 31 X 2022.

Rosja zamierza ewakuować swoich dyplomatów z Kijowa odpowiedział, że «psychoza» dotycząca ewakuacji członków służb dyplomatycznych podsykana jest głównie przez Anglosasów i Europejczyków, co może oznaczać, że Anglosasi zamierzają podjąć jakieś działania²³. Każda z tych wypowiedzi ma charakter niejednoznaczny, z jednej strony głowa państwa i minister spraw zagranicznych twierdzą, że nie zamierzają atakować Ukrainy, a z drugiej wciąż podkreślają, że istnieje pewne zagrożenie i nie pozwolą, by interesy Rosji były ignorowane. Utrzymywane było stanowisko, że jeżeli Zachód nie posłucha głosu rozsądku, a próby uzgodnienia wzajemnie akceptowalnych zasad zapewnienia bezpieczeństwa w Europie zawiodą, Rosja podejmie działania odwetowe²⁴. Istotny jest fakt, że aż do 24 lutego 2022 r. strona rosyjska nie mówiła wprost o możliwym ataku na Ukrainę, a jedynie podkreślała, że Zachód wykorzystuje prowokacyjne spekulacje na temat rzekomo planowanej rosyjskiej inwazji na Ukrainę w celu dostarczenia temu państwu nowoczesnej broni. Nadrzędny cel Zachodu, według strony rosyjskiej, to wyprowadzenie Rosji ze stanu równowagi, a Ukraina jest narzędziem, ponieważ tylko na tym traci i ponosi negatywne konsekwencje.

Aby usprawiedliwić aneksję Krymu, inwazję oraz swoje działania zbrojne w Ukrainie, Rosja obwiniała Ukrainę o dyskryminację ludności rosyjskojęzycznej oraz o łamanie praw człowieka. Miesiąc przed eskalacją konfliktu tego typu komunikaty coraz częściej pojawiały się w rozmowach międzynarodowych oraz przemówieniach władz rosyjskich. Na początku lutego 2022 r. prezydent Putin w rozmowie z prezydentem Francji stwierdził, że w Ukrainie odbywa się systematyczne łamanie praw człowieka m.in. poprzez: odcinanie dostępu do niechcianych środków masowego przekazu, dyskryminację osób używających na co dzień języka rosyjskiego z powodu ustalania ich statusu na poziomie legislacyjnym, a także prześladowania przeciwników politycznych²⁵. Rosja wielokrotnie odwoływała się do kwestii językowych prowadząc swoją politykę zagraniczną. Oficjalnym celem tego kraju jest ochrona ludności rosyjskojęzycznej,

---

²³ *Ibidem.*

²⁴ *Ibidem.*

²⁵ *News Conference following Russian-French Talks*, President of Russia, 8 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67735> – 31 X 2022.

ale w rzeczywistości to tylko pretekst do użycia siły wojskowej, jak w przypadku Ukrainy, oraz skuteczne narzędzie w wojnie informacyjnej, która ma na celu podtrzymywanie prorosyjskich nastrojów w byłych republikach Związku Sowieckiego. Uchwalenie ustawy o zapewnieniu funkcjonowania języka ukraińskiego jako państwowego w 2019 r. wywołało niezadowolenie rosyjskich władz. Na podstawie jej art. 9 powstała lista organów i instytucji, które są zobowiązane do posługiwania się językiem ukraińskim w trakcie wykonywania obowiązków służbowych²⁶. Po długich latach rusyfikacji, działania ukraińskiego rządu były nakierowane na przywrócenie języka ukraińskiego w sferze publicznej. Strona rosyjska wykorzystywała w swojej propagandzie spekulacje na temat tej ustawy i innych kroków podejmowanych przez Ukrainę w celu przekonania ludności rosyjskojęzycznej oraz organizacji międzynarodowych o tym, że jest łamane prawo do posługiwania się językiem rosyjskim. Problemem jest, że te zarzuty nie są uzasadnione, bo ustawa w żaden sposób nie zakazuje obywatelom stosowania języka rosyjskiego w życiu prywatnym. Każde państwo posiada swój język państwowy i używanie go w przestrzeni publicznej jest całkowicie normalne.

Tydzień przed rosyjską inwazją na Ukrainę coraz częściej zaczęły się pojawiać komunikaty władz rosyjskich dotyczące zaniepokojenia sytuacją w Donbasie. Według Rosji nastąpiło gwałtowne pogorszenie sytuacji politycznej na tym terytorium, w rezultacie czego najbardziej cierpieć miała ludność cywilna. Prezydent Rosji zaznaczył, że przyczyną eskalacji są prowokacje ukraińskich sił wojskowych oraz pomoc zbrojeniowa, którą zapewnia NATO²⁷. Podczas konferencji prasowej 15 lutego 2022 r. odpowiadając na pytanie posłów Dumy Państwowej dotyczące prośby o uznanie ŁRL i DRL, prezydent Rosji oznajmił, że trzeba zrobić wszystko, aby rozwiązać problem Donbasu i ma wielką nadzieję, że przywódcy innych państw, a zwłaszcza Francji i Niemiec, będą w tym celu wywierać

---

²⁶ *Про забезпечення функціонування української мови як державної*, Закон від, 25 IV 2019, № 2704-VIII.

²⁷ *Telephone Conversation with President of France Emmanuel Macron*, President of Russia, 20 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67818> – 31 X 2022.

odpowiedni wpływ na władze Kijowa²⁸. Przyjmując taką narrację, strona rosyjska po raz kolejny próbowała uniknąć odpowiedzialności i obarczyć winą o złą sytuację w obwodzie ługańskim i donieckim władze Ukrainy. Tego typu wypowiedzi ujawniły kolejny wątek dotyczący tego, że w Kijowie panuje „neonazistowski reżim Bandery”, który przypuszcza atak na wszystko, co rosyjskie²⁹. Akcent był położony przede wszystkim na ograniczenia stosowania języka rosyjskiego.

Prezydent Federacji Rosyjskiej 21 lutego zwołał posiedzenie Rady Bezpieczeństwa, które dotyczyło apeli przywódców DRL i ŁRL do Rosji z prośbą o uznanie ich niepodległości i suwerenności. Na tym posiedzeniu przedstawiono wszystkie argumenty przemawiające za podjęciem tej decyzji, m.in. brak perspektyw rozwoju procesu negocjacyjnego w ramach porozumień mińskich, zatargi władz Kijowa z ludnością zamieszkującą DRL i ŁRL oraz zagrożenie w postaci przyjęcia Ukrainy do NATO³⁰. Podczas przemówienia Putin podkreślił, że Rosja występuje w tym konflikcie w roli mediatora i bezustannie czyni wysiłki, aby rozwiązać spór na drodze pokojowej³¹. Jego narracja była ukierunkowana na przygotowanie społeczeństwa oraz wspólnoty międzynarodowej na to, że Rosja podejmie kontrowersyjną decyzję w sprawie uznania DRL i ŁRL. Sposób, w jaki władze tego kraju przedstawiały konflikt zbrojny na Wschodzie, całkowicie pozbawiał go odpowiedzialności i przedstawiał jako obrońcę ludności rosyjskojęzycznej. Po posiedzeniu Rady Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej 21 lutego Władimir Putin podpisał dekret uznający niepodległość samozwańczych DRL i ŁRL. Podczas przemówienia ogłaszającego podjęcie takiej decyzji stwierdził, że „współczesna Ukraina została w całości stworzona przez Rosję, a dokładniej przez bolszewicką,

---

²⁸ *News Conference following Russian-German Talks*, President of Russia, 15 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67774> – 31 X 2022.

²⁹ *Foreign Minister Sergey Lavrov's Remarks and Answers to Media Questions at a Joint News Conference with Foreign Minister of Brazil Carlos Franca following Talks in the 2 + 2 Format*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 16 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1798743/?lang=en – 31 X 2022.

³⁰ *Security Council Meeting*, President of Russia, 21 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67825> – 31 X 2022.

³¹ *Ibidem*.

komunistyczną Rosję” oraz że Nikita Chruszczow z jakiegoś powodu odebrał Krym Rosji i podarował go Ukrainie³². W tych stwierdzeniach odzwierciedla się polityka historyczna Rosji, która jest prowadzona od lat. Zgodnie z nią Ukraina nie jest samodzielnym państwem z własną historią i kulturą, a jedynie krajem, który wyłonił się z rosyjskiego imperium. Oprócz tego, aktywnie promuje się pogląd, że terytorium Ukrainy zamieszkuje w większości historyczna ludność Rosji. Co ciekawe, Putin podkreślił, że mimo tych wszystkich niesprawiedliwych rabunków Rosji po rozpadzie ZSRR, ta uznawała dotychczas nowe geopolityczne realia. W celu usprawiedliwienia decyzji o uznaniu niepodległości i suwerenności DRL i ŁRL podkreślono, że w społeczeństwie ukraińskim pojawił się skrajny nacjonalizm, który przejawia się w agresywnej rusofobii i neonazizmie, a sama Ukraina przeżywa kryzys społeczno-gospodarczy po wydarzeniach związanych z Majdanem. Całe przemówienie było nacechowane negatywnymi stwierdzeniami na temat państwowości Ukrainy, rządu ukraińskiego i wpływu państw zachodnich oraz NATO. Ponadto, chcąc uniknąć odpowiedzialności za inwazję, która nastąpiła 24 lutego, Putin zaznaczył, że domaga się od władz w Kijowie natychmiastowego zaprzestania działań wojennych, a jeśli to nie nastąpi, to „odpowiedzialność za ewentualną kontynuację rozlewu krwi będzie spoczywać wyłącznie na sumieniu reżimu panującego na terytorium Ukrainy”. Wynika z tego, że państwo-agresor Rosja unika odpowiedzialności za przeprowadzoną inwazję, ataki rakietowe i inne działania zbrojne i zrzuca się odpowiedzialności za nią. W tym wystąpieniu, oprócz gróźb skierowanych do tych, którzy będą chcieli interweniować, pojawiła się także krótka odezwa do narodu Rosji z prośbą o wsparcie ze względu na miłość ojczyzny³³. Następnego dnia po uznaniu niepodległości ŁRL oraz DRL Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rosji ogłosiło, że rosyjskie kierownictwo podjęło decyzję o ewakuacji personelu rosyjskich misji zagranicznych w Ukrainie w związku z zagrożeniem płynącym od „nacjonalistycznego” rządu tego państwa³⁴.

³² *Address by the President of the Russian Federation, President of Russia, 21 II 2022, [on-line:]* <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828> – 31 X 2022.

³³ *Ibidem.*

³⁴ *Foreign Ministry Statement, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 22 II 2022, [on-line:]* https://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement/1800036/?lang=en – 31 X 2022.

Od momentu uznania niepodległości wspomnianych dwóch republik komunikowanie polityczne władz Rosji nakierowane było na przygotowanie do oficjalnego ogłoszenia inwazji na Ukrainę. Warto zaznaczyć, że 22 lutego Putin przedstawił Radzie Federacji wniosek o przyjęcie uchwały w sprawie wyrażenia zgody na użycie sił zbrojnych poza terytorium Federacji Rosyjskiej³⁵. Podczas konferencji prasowej prezydent Rosji stwierdził, że zgodnie z tą uchwałą strona rosyjska udzieli DRL i ŁRL pomocy wojskowej w razie takiej potrzeby³⁶. Siergiej Ławrow zaznaczył natomiast, że poszanowanie integralności terytorialnej odnosi się do państw, które przestrzegają w swoich działaniach zasady równych praw i samostanowienia narodów, a Ukraina się do nich nie zalicza³⁷. 24 lutego 2022 r. o godzinie 6:00 prezydent Rosji ogłosił, że zgodnie z zawartymi z DRL i ŁRL traktatami o przyjaźni i wzajemnej pomocy, ratyfikowanymi przez Zgromadzenie Federalne 22 lutego, postanowił przeprowadzić „specjalną operację wojskową”. Putin zaznaczył, że jej celem jest ochrona osób, które od ośmiu lat są ofiarami ludobójstwa i zastraszania przez reżim kijowski oraz że Rosja będzie dążyć do demilitaryzacji i denazyfikacji Ukrainy³⁸. Warto zwrócić uwagę na kolejną propagandową metodę władz rosyjskich, polegającą na uniknięciu odpowiedzialności, co przejawia się w nazewnictwie – dla władz Rosji wojna ta to „specjalna operacja wojskowa”. Państwo to chce wmówić swoim obywatelom i społeczności międzynarodowej, że nie jest to wojna, a jedynie dążenie do wyzwolenia ludności rosyjskojęzycznej w Ukrainie. To chwyt propagandowy, który nie ma nic wspólnego z rzeczywistością. Ponadto zostały wprowadzone przepisy umożliwiające karanie za działania publiczne mające na celu

³⁵ Совет Федерации разрешил Путину использовать армию за рубежом, „BBC” (Русская Служба) 22 II 2022, [on-line:] <https://www.bbc.com/russian/news-60480511> – 31 X 2022.

³⁶ Vladimir Putin Answered Media Questions, President of Russia, 22 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67838> – 31 X 2022.

³⁷ Foreign Ministry Statement Regarding the Rhetoric about Russia’s Recognition of the Independence of the Donetsk and Lugansk People’s Republics, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 23 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement/1800080/?lang=en – 31 X 2022.

³⁸ Address by the President of the Russian Federation, President of Russia, 24 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67843> – 31 X 2022.

zdyskredytowanie sił zbrojnych Rosji oraz za publiczne rozpowszechnianie, pod przykrywką wiarygodnych komunikatów, celowo nieprawdzych informacji zawierających dane o ich użyciu. Głównym celem wspomnianych rozporządzeń jest walka z tymi, którzy nie popierają wojny oraz krytykują działania rosyjskiej armii.

W celu usprawiedliwienia inwazji na Ukrainę, Putin po raz kolejny powiedział o fundamentalnym zagrożeniu, a mianowicie o rozszerzeniu bloku NATO na wschód oraz przybliżeniu infrastruktury wojskowej do granic Rosji, a także dodał, że „cały tzw. blok zachodni, utworzony przez Stany Zjednoczone na swój obraz i podobieństwo, jest właśnie imperium kłamstw”. Zaznaczył również, że w planach Rosji nie ma okupacji terytoriów ukraińskich, a działania strony rosyjskiej są tylko samoobroną przed zagrożeniami³⁹. Z perspektywy czasu warto wskazać, że Putin planował jednak okupację terytoriów Ukrainy, m.in. obwodu charkowskiego oraz chersońskiego. Nasuwa się pytanie, czy można nazwać inwazję oraz okupację terytorium innego państwa samoobroną, jeśli nie było żadnych realnych zagrożeń ze strony Ukrainy? Od 24 lutego do 21 sierpnia 2022 r. Biuro Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka (OHCHR) odnotowało 13 477 ofiar cywilnych w Ukrainie: 5587 zabitych i 7890 rannych⁴⁰. Warto zaznaczyć, że nie jest to dokładna liczba, bo nadal nie wiadomo, ile osób zostało zamordowanych na okupowanych przez Rosję terytoriach.

Propagandowa komunikacja po inwazji

Po 24 lutego 2022 r. komunikowanie polityczne władz Federacji Rosyjskiej było nakierowane na usprawiedliwienie swoich działań albo wręcz zanegowanie swojej winy. Charakterystyczną cechą tego przekazu było rozprowadzanie fake newsów oraz powielanie dezinformacji. Podczas

---

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ukraine: Civilian Casualty Update*, Office of the High Commissioner for Human Rights, 22 VIII 2022, [on-line:] <https://www.ohchr.org/en/news/2022/08/ukraine-civilian-casualty-update-22-august-2022> – 31 X 2022.

posiedzenia Rady Bezpieczeństwa Rosji Putin stwierdził, że „bänderowcy” i neonaziści rozmieszczają broń ciężką w dużych miastach i „chowają się” za ludźmi, żeby później obwinić Rosję za ofiary cywilne i robią to z polecenia amerykańskich konsultantów⁴¹. Minister spraw zagranicznych Rosji oznajmił, że Rosja nie ma zamiaru okupować Ukrainy, celem „operacji” jest demilitaryzacja i denazyfikacja⁴². Kolejna dezinformacja dotyczyła tego, że setki obcokrajowców zostały wzięte jako zakładnicy i są wykorzystywane przez radykałów jako żywe tarcze lub też proponuje im się ewakuację przez Lwów do Polski, „czyli przejechanie przez całą strefę wojny, narażając ich na niebezpieczeństwo”⁴³. Logiczne jest, że władze Ukrainy ewakuują ludność przez terytorium własnego państwa, a nie przez państwo, które je zaatakowało. A to, że Ukraina musi ewakuować ludzi przez tereny ogarnięte działaniami wojennymi, nie jest winą rządu ukraińskiego, ale agresora – Rosji. W odniesieniu do pytania dziennikarzy, czy Rosja zamierza dopuścić się agresji wobec innych krajów, Ławrow odrzekł, że nie ma takich planów i że Rosja nie zaatakowała Ukrainy, odpowiedziała jedynie na sytuację, która stwarzała bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej⁴⁴.

Wspólnota międzynarodowa przybrała rolę mediatora w wojnie rosyjsko-ukraińskiej, zamierzając rozwiązać konflikt na drodze pokojowej. Putin prowadził aktywną komunikację z przywódcami państw zachodnich. Podczas rozmowy z prezydentem Francji 28 lutego oznajmił, że negocjacje z przedstawicielami Ukrainy oraz pokojowe rozwiązanie sprawy

⁴¹ *Meeting with Security Council Permanent Members*, President of Russia, 25 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67851> – 31 X 2022.

⁴² *Foreign Minister Sergey Lavrov's Statement and Answers to Media Questions at a Joint News Conference with Foreign Minister of the LPR Vladislav Deynego and First Deputy Foreign Minister of the DPR Sergey Peresada following Talks*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 25 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1800451/?lang=en – 31 X 2022.

⁴³ *Meeting with Security Council Permanent Members*, President of Russia, 3 III 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67903> – 31 X 2022.

⁴⁴ *Foreign Minister Sergey Lavrov's Remarks and Answers to Media Questions following Talks with Foreign Minister of Turkey Mevlut Cavusoglu and Foreign Minister of Ukraine Dmitry Kuleba*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 10 III 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1803752/?lang=en – 31 X 2022.

są możliwe tylko przy bezwarunkowym uwzględnieniu interesów bezpieczeństwa Rosji, w tym uznania rosyjskiej suwerenności na Krymie oraz zapewnienia neutralności Ukrainy⁴⁵. Oprócz tego ponownie stwierdził, że siły zbrojne Rosji nie zagrażają ludności cywilnej i nie uderzają w obiekty cywilne⁴⁶. Ale dwa dni wcześniej rosyjski pocisk trafił w blok mieszkalny w Kijowie, z czego wynika, że podana przez prezydenta Rosji informacja nie była prawdziwa⁴⁷. Minister spraw zagranicznych Rosji zaznaczył, że oprócz wyżej wymienionych interesów, które muszą być uwzględnione, strona ukraińska powinna przyznać, że Krym jest rosyjski oraz uznać niepodległość ogłoszoną przez DRL i ŁRL⁴⁸. Rosja wyraża gotowość użycia środków dyplomatycznych oraz prowadzenia negocjacji z rządem ukraińskim – bez względu na ciągle twierdzenie, że w Ukrainie panuje nacjonalistyczny reżim, który trzeba zlikwidować.

Ciekawy jest fakt, że oprócz tego, że rząd Rosji wciąż obwinia w tej wojnie stronę ukraińską oraz Stany Zjednoczone, to cztery dni po inwazji opublikowano oświadczenie rosyjskiego MSZ w sprawie roli Unii Europejskiej w wydarzeniach w Ukrainie, w którym oskarżono Unię. Zgodnie z nim, UE „stanęła po stronie reżimu kijowskiego, który rozpętał politykę ludobójstwa na części własnej ludności”⁴⁹. Taka głośna deklaracja była wynikiem nałożonych na Rosję przez Unię Europejską sankcji. Istotne z politycznego punktu widzenia okazało się przemówienie ministra spraw zagranicznych Federacji Rosyjskiej Siergieja Ławrowa na 49. sesji

---

⁴⁵ *Telephone Conversation with President of France Emmanuel Macron*, President of Russia, 28 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67880> – 31 X 2022.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ *Ukraine: Kyiv Apartment Building Hit by Missile*, „BBC” (Ukraine) 26 II 2022, [on-line:] <https://www.bbc.com/news/av/world-europe-60536614> – 31 X 2022.

⁴⁸ *Foreign Minister Sergey Lavrov's Statement and Answers to Media Questions at a Joint News Conference following Talks with Foreign Minister of the Kyrgyz Republic Ruslan Kazakbayev*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 5 III 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1803096/?lang=en – 31 X 2022.

⁴⁹ *Foreign Ministry Statement on the EU's Role in the Developments in Ukraine*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 28 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement/1802098/?lang=en – 31 X 2022.

Organizacji Narodów Zjednoczonych. W swoim wystąpieniu dowodził on, że polityka „zbiorowego Zachodu” pod przewodnictwem Waszyngtonu doprowadziła do tego, że od 2014 r. „reżim kijowski” jest w stanie wojny z własnym narodem⁵⁰. Na początku marca zaczęły się pojawiać komunikaty na temat stworzenia przez Pentagon na terytorium Ukrainy wojskowych laboratoriów biologicznych, których głównym celem miało być stworzenie broni tego rodzaju⁵¹. Ławrow zaznaczył, że ani Waszyngton, ani Unia Europejska nie potwierdzają tych informacji, ale władze Rosji uważają, że to oczywiste, ponieważ Amerykanie prowadzili tę działalność w głębokiej tajemnicy⁵². Prawa Federacji Rosyjskiej jako członka w Radzie Europy zostały zawieszone w wyniku inwazji na Ukrainę, nie doczekała się ona swojego usunięcia i sama opuściła Radę. Ławrow skomentował tę sytuację w następujący sposób: „ta decyzja była w zasadzie podjęta od dawna. Nie dlatego, że byliśmy tam «zawieszeni» w naszych prawach, potem znowu je zwrócono, ale dlatego, że Organizacja całkowicie się zdegradowała”⁵³. W marcu 2022 r. polskie władze podjęły decyzję o wydaleniu z kraju 45 pracowników rosyjskich instytucji dyplomatycznych. W odpowiedzi na to MSZ Federacji Rosyjskiej wydało oświadczenie o zerwaniu stosunków dyplomatycznych z Polską, która według Rosjan powoduje eskalację konfliktu w regionie i robi to w ramach rusofobicznych

---

⁵⁰ *Foreign Minister Sergey Lavrov's Remarks at the High-Level Segment of the UN Human Rights Council's 49th Session, via Videoconference*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 1 III 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1802169/?lang=en – 31 X 2022.

⁵¹ *Минобороны РФ: биолaborатории в Харькове, Полтаве и Львове работали с чумой и дизентерией, „ТАСС”* 7 III 2022, [on-line:] https://tass.ru/armiya-iopk/13994211?utm_source=google.com&utm_medium=organic&utm_campaign=google.com&utm_referrer=google.com – 31 X 2022.

⁵² *Foreign Minister Sergey Lavrov's Remarks and Answers to Media Questions following Talks with Foreign Minister of Turkey Mevlut Cavusoglu and Foreign Minister of Ukraine Dmitry Kuleba*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 10 III 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1803752/?lang=en – 31 X 2022

⁵³ *Foreign Minister Sergey Lavrov's Interview with RBC TV Channel*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 16 III 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1804655/?lang=en – 31 X 2022.

wytycznych NATO⁵⁴. Z komunikatów władz rosyjskich wynika, że taka postawa ma miejsce w odniesieniu do wszystkiego, co rosyjskie: kultury, sztuki, obywateli Rosji w państwach zachodnich. Jednocześnie zaznaczono, że działanie Polaków było nieoczekiwane dla Rosji. W komunikatach Rosji wielokrotnie pojawiał się też wątek sankcji nałożonych na kremłowski reżim przez państwa zachodnie. Jeszcze przed inwazją Putin zaznaczył, że restrykcje tego rodzaju zostaną wystosowane wobec Rosji, nawet jeśli nie będzie ku temu powodu, bo ich celem jest przede wszystkim spowolnienie rozwoju Rosji i Białorusi⁵⁵. Warto zaznaczyć, że głównym celem komunikatów dotyczących tego tematu było zmniejszenie chaosu i niezadowolenia społecznego w Rosji oraz udowodnienie innym państwom, że Rosja jest w stanie zminimalizować szkody. Ławrow stwierdził, że wszystkie wysiłki, które podejmowały Stany Zjednoczone w celu zahamowania rozwoju rosyjskiej gospodarki, są nieskuteczne i szkodliwe z punktu widzenia interesów amerykańskich⁵⁶. Unia Europejska z kolei ostrzegала Rosję, że w razie inwazji na Ukrainę nałoży na nią sankcje. Ławrow zapewnił, że w przypadku, gdy Wielka Brytania spróbuje „ukarać Rosję” i nałoży sankcje na organizacje, osoby fizyczne i prawne związane z państwem rosyjskim, to Rosja odpowie na to i uchwali podobną ustawę⁵⁷. Zastosowanie przez UE jednostronnych środków ograniczających w odpowiedzi na uznanie przez państwo-agresora niepodległości DRL i ŁRL wywołało oburzenie władz rosyjskich. Stwierdzono bowiem, że Wspólnota popiera nielegalną praktykę Stanów Zjednoczonych, błędnie

---

⁵⁴ Заявление МИД России в связи с объявлением польскими властями 45 сотрудников российских учреждений в Варшаве „persona non grata”, Министерство иностранных дел Российской Федерации, 24 III 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement/1806088/ – 31 X 2022.

⁵⁵ News Conference following Russian-Belarusian Talks, President of Russia, 18 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67809> – 31 X 2022.

⁵⁶ Foreign Ministry Statement on New US Sanctions against Russia, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 23 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement/1800087/?lang=en – 31 X 2022.

⁵⁷ Foreign Minister Sergey Lavrov's Remarks and Answers to Media Questions at a Joint News Conference with Foreign Minister of Brazil Carlos Franca following Talks in the 2 + 2 Format, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 16 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1798743/?lang=en – 31 X 2022.

wierząc, że te narzędzia sankcyjne są skuteczne⁵⁸. Władze Rosji podkreślają, że przede wszystkim to mieszkańcy Europy będą mieli ekonomiczne problemy z powodu rosnących cen benzyny oraz energii, a rosyjska gospodarka dostosuje się do nowych realiów i ograniczenia tylko wzmocnią niezależność technologiczną i naukową. Władimir Putin stwierdził, że nałożenie sankcji jest nieodpowiedzialną i krótkowzroczną polityką rządów krajów UE i Stanów Zjednoczonych i właśnie takie działania doprowadziły do wzrostu globalnego ubóstwa i nierówności⁵⁹. W wyniku wprowadzenia restrykcji tego rodzaju prezydent Rosji podpisał dekret określający zasady handlu rosyjskim gazem ziemnym z tzw. nieprzyjawnymi państwami. Ponadto oznajmił, że system finansowy krajów zachodnich jest używany jako broń przeciwko Rosji, więc aby kupić rosyjski gaz ziemny, muszą one otworzyć rublowe konta w rosyjskich bankach⁶⁰

Komunikacja polityczna Federacji Rosyjskiej w kolejnych miesiącach inwazji

W ciągu pierwszego półrocza inwazji rosyjskiego reżimu na niepodległą Ukrainę komunikacja polityczna Kremla nie została przekonstruowana w znacznym stopniu. Warto natomiast wspomnieć, że stale zmieniała się sytuacja na froncie wojennym. O ile założeniem Putina było szybkie i zgoła bezproblemowe podbicie kolejnego niezależnego państwa, tak na etapie tworzenia niniejszej publikacji można jasno stwierdzić, że przewidywania te okazały się błędne – działania wojenne są nieustannie prowadzone.

---

⁵⁸ *Foreign Ministry Statement in Connection with the Unilateral Restrictive Measures Imposed by the EU in Response to the Recognition by the Russian Federation of the Independence of the Donetsk and Lugansk People's Republics*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 24 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement/1800271/?lang=en – 31 X 2022.

⁵⁹ *Meeting on Socioeconomic Support for Regions*, President of Russia, 16 III 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/679966tf> – 31 X 2022.

⁶⁰ *Meeting on Development of Air Transport and Aircraft Manufacturing*, President of Russia, 31 III 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68097> – 31 X 2022.

Warto jednak zauważyć, że wojska ukraińskie bronią niezależności swojego terytorium bez oficjalnego wsparcia Paktu Północnoatlantyckiego. W związku z tym należy wskazać na specyfikę prowadzenia komunikacji przez władze rosyjskie do końca lipca 2022 r.

Władimir Putin od stycznia do lipca 2022 r. odbył wiele rozmów telefonicznych, czego z kolei nie robił Siergiej Ławrow. Jak już zostało wspomniane, prezydent Federacji Rosyjskiej telefonował zarówno do prezydenta Francji, jak i innych przywódców stolic europejskich, takich jak Olaf Scholz czy Viktor Orban. Wraz z postępowaniem inwazji, rozmowy były prowadzone głównie z sojusznikami kremłowskiego reżimu, np. z Aleksandrem Łukaszenką. Dyskusje te odbywały się wśród liderów państw współpracujących ze sobą w celu zwalczenia wspólnego wroga – Zachodu, a w szczególności Stanów Zjednoczonych. Podczas spotkań Putin wielokrotnie zapewniał, że Białoruś jest strategicznym sojusznikiem Federacji Rosyjskiej i współpraca ta będzie kontynuowana⁶¹. Ponadto używając technik służących do realizowania czarnej propagandy, jasno zwracano uwagę na zacieśnienie współpracy nuklearnej pomiędzy oboma państwami⁶². Groźby użycia broni atomowej przez zbrodniczy reżim rosyjski były powtarzane kilkakrotnie w ciągu kolejnych miesięcy inwazji. W ten sposób podkreślano rzekomą siłę Rosji, co miało przypominać państwom zachodnim, że jakakolwiek otwarta pomoc Ukrainie ze strony NATO spotka się z jednoznaczną reakcją. Potęgowało to także negatywne nastroje społeczne obywateli państw europejskich co do zaangażowania Europy w wojnę w Ukrainie. Słyszac komunikaty o potencjalnej trzeciej wojnie światowej, mieli oni wyrazić swój sprzeciw wobec pomocy poszkodowanym. Tak się jednak nie stało i mimo wojny informacyjnej prowadzonej przez „rosyjskie trolle”, jak nazywani są przez internautów sojusznicy Rosji powielający fake newsy, obywatele państw UE w większości udzielali pomocy osobom uciekającym przed wojną. Putin po rozpoczęciu inwazji rozmawiał z Łukaszenką wielokrotnie, konwersacje te miały charakter strategiczny i propagandowy. Często pojawiały się w nich słowa o rzekomym podziale Ukrainy przez Polskę i kraje NATO (ros. „Нач

---

⁶¹ *Meeting with President of Belarus Alexander Lukashenko*, President of Russia, 12 IV 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68181> – 31 X 2022.

⁶² *Ibidem*.

беспокоит то, что они готовы, поляки и натовцы, выйти, помочь таким образом забрать, как до 1939 года, Западную Украину”), które w żaden sposób nie znajdowały potwierdzenia w rzeczywistości⁶³. Świadczy to o szczególnym wykorzystaniu kłamliwych przekazów do kierowania nastrojami społecznymi. O ile dla typowego mieszkańca Europy takie wieści są jednoznacznie propagandowe, o tyle mieszkańcy Rosji, nie mając dostępu do innych źródeł pozyskiwania wiadomości, nie są w stanie odpowiednio reagować na przekazywaną im dezinformację. Jednak należy zaznaczyć, że w Federacji Rosyjskiej od kilkunastu lat działają pomniejsze ugrupowania opozycyjne wobec kremłowskiego reżimu, co pokazuje stosunek części obywateli wobec działań władz – nie są oni zainteresowani dotarciem do innych źródeł, do rzetelnych informacji, akceptując tym samym rzeczywistość, w której żyją, a co więcej, popierając ją. Ponadto podczas jednej z rozmów z Putinem Łukaszenka wskazywał, że „Putin jest obwiniany za wszystko” (ros. *Путин виноват*)⁶⁴. Miało to postawić kremłowskiego przywódcę w pozytywnym świetle i podkreślić hipokryzję państw Zachodu.

28 maja 2022 r. Władimir Putin odbył rozmowę telefoniczną z prezydentem Francji Emmanuelem Macronem oraz kanclerzem Niemiec Olafem Scholzem⁶⁵. Według oficjalnego komunikatu zamieszczonego na stronie internetowej Kremla, przywódcy przede wszystkim wymienili poglądy na temat najnowszych wydarzeń w Ukrainie⁶⁶. Dodatkowo prezydent Rosji zaznaczył, iż rosyjskie siły zbrojne przestrzegają norm międzynarodowego prawa humanitarnego oraz wskazał na systematyczne prace, które mają zapewnić spokojne życie w Mariupolu i innych wyzwolonych miastach Donbasu. Było to kłamstwem, ponieważ, jak zostało już wielokrotnie wykazane, żołnierze rosyjscy nie przestrzegają praw człowieka, o czym może świadczyć np. odkrycie masowych grobów w Buczy i innych częściach kraju, a także skazywanie na śmierć mieszkańców Mariu-

⁶³ *Meeting with President of Belarus Alexander Lukashenko, President of Russia, 23 V 2022*, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68460> – 31 X 2022.

⁶⁴ *Ibidem*.

⁶⁵ *Telephone Conversation with President of France Emmanuel Macron and Federal Chancellor of Germany Olaf Scholz, President of Russia, 28 V 2022*, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68523> – 31 X 2022.

⁶⁶ *Ibidem*.

pola poprzez uniemożliwienie im spokojnego opuszczenia okupowanego miasta. Jednocześnie odbiorcy tego komunikatu otrzymali przekaz o tym, że dalsze prowadzenie „specjalnej operacji wojskowej” jest konieczne. Nie nawiązano do ludobójstw, których dopuścili się żołnierze rosyjscy, a które w tym czasie zostały już potwierdzone przez wojska ukraińskie wyzwajające poszczególne tereny⁶⁷. Należy wskazać na okrucieństwo reżimu rosyjskiego, który posługiwał się kłamstwem, informując o tych wydarzeniach. Nie sposób nie wspomnieć o tym, że żołnierze rosyjscy dopuścili się ludobójstwa na ludności ukraińskiej, za co powinni zostać ukarani.

Dodatkowo w komunikacie z 22 maja wskazano, że to Ukraina blokuje negocjacje pokojowe, chociaż według rosyjskiego reżimu były one postępowe⁶⁸. Należy wspomnieć, że przedstawiciele obu państw wielokrotnie podejmowali rozmowy mające na celu zawieszenie broni⁶⁹. W żadnej z nich nie uczestniczył Władimir Putin ani prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski. Żądania Rosji były jednoznaczne – Ukraina ma się poddać, uznać niepodległość dwóch samozwańczych republik, a także zrezygnować ze swoich roszczeń wobec Krymu. Na to oczywiście Ukraina nie mogła się zgodzić. Ponadto Putin ogłosił, że Zachód, wysyłając Ukrainie niezbędną broń, destabilizuje kraj i zaostrza kryzys humanitarny⁷⁰. W komunikacie nie zamieszczono informacji o reakcji prezydenta Francji lub kanclerza Niemiec, natomiast zwrócono uwagę na to, iż przywódcy tych państw zgodzili się podtrzymywać kontakt z Moskwą.

Na osobną analizę zasługuje komunikacja prowadzona podczas Dnia Zwycięstwa. Jest to wydarzenie upamiętniające zakończenie drugiej wojny światowej. Obchody tej rocznicy odbywają się w stolicy. Uroczystościom zawsze towarzyszy podniosła atmosfera, odbywa się parada wojskowa,

---

⁶⁷ Ciała zamordowanych cywilów odkryto na początku kwietnia 2022 r. po wyzwoleniu miasta przez oddziały ukraińskie; S. Zaręba, M. Piechowska, *Masakra w Buczy. Rosyjskie zbrodnie na Kijowszczyźnie*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 5 IV 2022, [on-line:] <https://www.pism.pl/publikacje/masakra-w-buczy-rosyjskie-zbrodnie-na-kijowszczyźnie> – 31 X 2022.

⁶⁸ *Telephone Conversation with President of France Emmanuel Macron and Federal Chancellor of Germany Olaf Scholz*, President of Russia, 28 V 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68523> – 31 X 2022.

⁶⁹ *Ibidem*.

⁷⁰ *Ibidem*.

przemawia zarówno Władimir Putin, jak i minister obrony narodowej – Siergiej Szojgu. W 2022 r. dzień ten miał dla Rosji szczególne znaczenie. Prezydent Federacji Rosyjskiej, a jednocześnie agresor, przemawiał, odnosząc się do inwazji Rosji na Ukrainę oraz podkreślając wielokrotnie, iż jest to „specjalna operacja wojskowa”⁷¹. Świadczy to o tym, że zarówno charakter komunikowania się, jak i propagandowy język używany przez rosyjskiego zbrodniarza wojennego nie zmienia się w miarę upływu czasu. Po raz kolejny Putin odmówił przyznania się do zbrojnego ataku na niepodległe państwo. Ponadto zwrócił się on bezpośrednio do żołnierzy, podkreślając, że tak jak dawniej walczą oni o naród rosyjski w Donbasie. Putin wielokrotnie akcentował, jak istotna jest dla niego obrona ojczyzny, która jest świętością (ros. *священной*)⁷². W sposób patetyczny wspominał wydarzenia z 1945 r., zaznaczając, iż 9 maja był dniem, który na zawsze zapisał się w historii świata jako triumf zjednoczonego narodu sowieckiego, jego spójności i duchowej siły. Był to także niezrównany wyczyn na linii frontu wewnętrznego i zewnętrznego. W przemówieniu Putina nie został poruszony temat postawy aliantów oraz zaangażowania Stanów Zjednoczonych w wojnę. Prezydent Rosji przytoczył również wydarzenia wielkiej wojny ojczyźnianej, wskazując na to, że była to wojna, która dotknęła każdą rosyjską rodzinę. Miało to wzmocnić poczucie jedności narodu rosyjskiego. Całe obchody Dnia Zwycięstwa były utrzymane w podniosłym tonie. Po raz kolejny zostało podkreślone, jak ważne jest dla Rosji bezpieczeństwo, które podobno zostało zagrożone przez niepodległą Ukrainę. Zaznaczono, że niepodzielny jednolity system bezpieczeństwa jest potrzebny całej społeczności międzynarodowej⁷³. Można z tego wyciągnąć wniosek, że taki system obronny istotny jest dla państw Zachodu, by mogły one obronić się przed Ukrainą, a nie przed Rosją. Choć Rosja wielokrotnie była najeżdżoną, jak w 2008 r., kiedy wybuchła wojna w Osetii Południowej, czy 2014 r., gdy Federacja Rosyjska zajęła Krym. W swojej przemowie Putin skrytykował także kraje NATO, podkreślając, iż nie chciały one słuchać głosu rosyjskiego, który

⁷¹ *Victory Parade on Red Square*, President of Russia, 9 V 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68366> – 31 X 2022.

⁷² *Ibidem*.

⁷³ *Ibidem*.

określony został jako jedyny słuszny. Ponadto odwołał się do aneksji Krymu. Stwierdził, iż Ukraina zadeklarowała zdobycie broni jądrowej⁷⁴. Należy przypomnieć, że Ukraina musiała zrzec się posiadania takiego rodzaju uzbrojenia, ponieważ wymusiła to na niej m.in. Rosja w 1994 r.⁷⁵ Po raz kolejny ukraińscy żołnierze oraz ukraińska demokratyczna władza zostali nazwani neonazistami i banderowcami, wspieranymi przez Stany Zjednoczone⁷⁶. Dodatkowo określono ich mianem „sługusów” (ros. *младшие компаньоны*)⁷⁷. Podkreślono, że Rosja mogła poczuć się zagrożona i musiała w ten sposób zareagować. Putin stwierdził, iż Federacja Rosyjska przeprowadziła atak wyprzedzający zapowiadaną agresję, wskazując na to, że była to decyzja suwerennego, silnego i niezależnego kraju, kreując się tym samym na jedynego przedstawiciela narodu, wybranego przez niego oraz reprezentującego jego interesy⁷⁸. Taki styl działania charakterystyczny jest dla przywódców państw autorytarnych i totalitarnych⁷⁹. Ekspozuje się wówczas rzekomą miłość do ojczyzny, wiary, odwołanie do tradycyjnych wartości i zwyczajów, przodków oraz szacunku dla kultury i narodu⁸⁰. Wszystkie te elementy zostały zawarte w przemówieniu Putina z 9 maja 2022 r. Na koniec swojego wystąpienia prezydent wspominał także o amerykańskich weteranach. Zaznaczył, iż zdaje sobie sprawę, że ci, którzy chcieliby przybyć na paradę w Moskwie, nie mogli tego zrobić z powodu sankcji⁸¹. Mimo wszystko Putin pod-

---

⁷⁴ *Ibidem*.

⁷⁵ *Memorandum Budapesztańskie o Gwarancjach Bezpieczeństwa* zostało zawarte w grudniu 1994 r. Na jego mocy Rosja, Wielka Brytania i Stany Zjednoczone zobowiązały się do zachowania suwerenności i integralności terytorialnej Ukrainy. A. Kleczkowska, *Memorandum Budapesztańskie – umowa międzynarodowa czy niewiążące porozumienie?*, „Władza Sądzenia” 2021, nr 20, s. 146-165.

⁷⁶ *Victory Parade on Red Square*, President of Russia, 9 V 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68366> – 31 X 2022.

⁷⁷ *Ibidem*.

⁷⁸ *Ibidem*.

⁷⁹ J. Bielanowska, *Charyzma polityczna Władimira Putina jako czynnik legitymizujący władzę absolutną Prezydenta Federacji Rosyjskiej*, [w:] *Polityka, prawo, kultura i bezpieczeństwo na obszarze poradzieckim*, red. T. Bodio, J. Marszałek-Kawa, Toruń 2018, s. 131.

⁸⁰ *Ibidem*.

⁸¹ *Victory Parade on Red Square*, President of Russia, 9 V 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68366> – 31 X 2022.

kreślił, że chce, aby Amerykanie wiedzieli, że zakończenie drugiej wojny światowej to wspólny wysiłek⁸². To było jedyne pozytywne odwołanie się do Stanów Zjednoczonych i ich udziału w konflikcie. Jednak stanowiło to jednocześnie stwierdzenie całkowicie abstrakcyjne, ponieważ nie ma potwierdzenia, aby jakikolwiek amerykański weteran lub żołnierz był zainteresowany udziałem w Dniu Zwycięstwa w Rosji. W większości krajów na świecie upamiętnienie zakończenia drugiej wojny światowej ma miejsce 8 maja. Takie wypowiedzi miały po raz kolejny przedstawić Rosję w pozytywnym świetle, a same słowa zostały skierowane do narodu rosyjskiego. Od wielu lat Kreml przekazuje czarną propagandę, kłamstwa i manipulacje, na które społeczeństwo jest wyjątkowo podatne. Komunikowanie polityczne Rosji i przekazywanie informacji nieprawdziwych przez to państwo ma miejsce od lat. Oznacza to, że przekazy powielane przez prezydenta Rosji i władze rosyjskie nie zmieniły się w związku z samą wojną. Należy także podkreślić, iż był to czas, kiedy Rosja nie odnosiła spektakularnych sukcesów na froncie, ponieważ od początku zakładano łatwe zdobycie Kijowa, a następnie prawdopodobne zagrabienie części ziem wolnej Ukrainy oraz ustanowienie rządu marionetkowego, co się nie udało, ponieważ ukraińscy żołnierze bohatersko bronili swojego kraju.

Władimir Putin kilkakrotnie udzielał wywiadów rosyjskim stacjom telewizyjnym. Żadna z nich nie była jednak telewizją opozycyjną. 3 czerwca 2022 r. w rozmowie z dziennikarzem z Rossiya TV prezydent Rosji obwiniał Zachód i Ukrainę o kryzys żywnościowy spowodowany rosyjską inwazją⁸³. Putin ogłosił, iż pogorszenie sytuacji na rynku żywnościowym i energetycznym nastąpiło przede wszystkim z powodu pandemii koronawirusa w 2020 r., ponieważ to właśnie wtedy światowa gospodarka uległa załamaniu, a Rosjanie nie przyczynili się do pogłębienia tego kryzysu⁸⁴. Oskarżył także Stany Zjednoczone o niesprzyjające działania na światowym rynku gospodarczym, co ma tylko pogłębiać załamanie gospodarcze. Wskazał również, iż Rosja w trakcie pandemii

---

⁸² *Ibidem*.

⁸³ *Interview with Rossiya TV, President of Russia, 3 VI 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68571> – 31 X 2022.*

⁸⁴ *Ibidem*.

radziła sobie znacznie lepiej niż pozostałe kraje. Podkreślił, że ostrzegała państwa Zachodu przed kryzysem, który nie miał nic wspólnego ze „specjalną operacją wojskową” w Donbasie. Świadczyć ma o tym to, że kiedy Rosja podjęła taką operację, państwa Zachodu już wtedy pograżały się w kryzysie, nie przeciwdziałając pogorszeniu się stanu światowej gospodarki.

Dyskutowano także o sankcjach, które zostały nałożone na Rosję. Władimir Putin zaznaczył, że ich zaostrzenie pogorszy sytuację ekonomiczną na świecie. W tym przypadku należy wspomnieć o tym, iż Rosja wielokrotnie blokowała wypłynięcie zboża z ukraińskich portów, które w tym czasie okupowane były przez rosyjskie wojska. Władimir Putin stwierdził, iż oskarżanie o to Rosjan jest bezpodstawne⁸⁵. Przywoływał także statystyki, że Ukraina produkuje zaledwie 2,5% światowego zboża. Następnie wskazał, iż należy przyjąć, że pszenica stanowi tylko 20% wszystkich produktów spożywczych na świecie, co oznacza, że Ukraina zapewnia zaledwie 0,5% światowej produkcji żywności. Według Putina oznacza to bardzo niewiele. W przekazie nie wzięto pod uwagę tego, iż Ukraina przyczynia się do eksportu zboża nie tylko na tereny europejskie⁸⁶, co znaczy, że uniemożliwianie wypłynięcia surowców z portów ukraińskich okupowanych przez Rosjan jest jednoznacznym zagrożeniem dla eksportu żywności na świecie. Dodatkowo prezydent Rosji stwierdził, iż wina za to, że Ukraina nie jest w stanie eksportować zboża, leży tylko po jej stronie, ponieważ zaminowała ona porty morskie⁸⁷. Powinny zostać odminowane pod okupacją wojsk rosyjskich⁸⁸. Putin oznajmił, że Ukraina może korzystać z innych dróg. Znacznie zwiększy to jednak koszty eksportu i tym samym przyczyni się również do wzrostu cen żywności. Ponadto zaproponował, że Ukraina może eksportować swoje surowce

---

⁸⁵ *Ibidem*.

⁸⁶ Ukraina eksportuje zboże także do Afryki Północnej i na Bliski Wschód; A. Ptak-Iglewska, *Ukraińska pszenica ważna jak broń. Ratują eksport nawet wagonami do węgla*, „Rzeczpospolita”, 18 IV 2022, [on-line:] <https://www.rp.pl/rolnictwo/art36099601-ukrainska-pszenica-wazna-jak-bron-ratuja-eksport-nawet-wagonami-do-wegla> – 31 X 2022.

⁸⁷ *Interview with Rossiya TV*, President of Russia, 3 VI 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68571> – 31 X 2022.

⁸⁸ *Ibidem*.

poprzez Białoruś – która jest państwem autorytarnym i jednoznacznym sprzymierzeńcem Rosji⁸⁹. Dodatkowo Putin zapewnił, iż eksport zboża z portów ukraińskich okupowanych przez wojska rosyjskie jest możliwy, ponieważ Rosja gwarantuje do nich bezpieczny dostęp. Jednak były to informacje i wiadomości bez pokrycia, niepodległe i demokratyczne władze Ukrainy nie mogą zaufać zbrodniczemu reżimowi, który wywołał wojnę na jej terenie.

Putin odpowiadał także na pytania dziennikarzy podczas konferencji prasowej w trakcie swojej wizyty w Turkmenistanie. Dał wówczas do zrozumienia, że państwa NATO podżegają do wojny. Zwrócił też uwagę na to, że członkowie Paktu Północnoatlantyckiego od 2014 r. przygotowują się do konfliktu zbrojnego z Rosją. Ponadto dodał, że od dawna na Zachodzie poszukiwany jest zewnętrzny wróg, zagrożenie, które ma mobilizować sojuszników Paktu. Zwrócił uwagę na rolę Stanów Zjednoczonych w NATO i nazwał Sojusz „zimnowojennym reliktem przeszłości”⁹⁰. Stwierdził, że taki sposób prowadzenia polityki nie jest dla Rosji nowy; według rosyjskiego prezydenta, Stany Zjednoczone postępują tak od dawna. Ponownie podkreślił on wyższość Federacji Rosyjskiej nad innymi państwami. Oświadczył również, że Ukraina nie chce zakończyć wojny, ale kontynuuje walkę i rezygnuje z dalszych negocjacji, nie zgadzając się jednocześnie na roszczenia Rosji wobec jej suwerennych terenów. Celem przekazu Putina było podkreślenie, że zarówno Zachód, jak i NATO nie dbają o Ukrainę ani o cele jej obywateli, chroniąc jedynie własne interesy. Państwa Paktu Północnoatlantyckiego dążą przede wszystkim do rozszerzenia Sojuszu, co ma stanowić zagrożenie dla Rosji⁹¹. W związku z tym po raz kolejny naród ukraiński, jak i demokratycznie wybrany rząd Ukrainy zostali uznani za marionetkę w rękach silniejszych państw. Władimir Putin zapytany o to, czy cele „specjalnej operacji wojskowej” zmieniły się od czasu jej rozpoczęcia, wskazał jednoznacznie, że nic nie uległo zmianie. Ponadto zaznaczył, iż mówił o tym już 24 lutego, jednak państwa zachodu nie były skłonne do współpracy. Demokratyczne

---

⁸⁹ *Ibidem*.

⁹⁰ *Vladimir Putin Answered Journalists' Questions*, President of Russia, 29 VI 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68783> – 31 X 2022.

⁹¹ *Ibidem*.

władze Kijowa nazwał „reżimem kijowskim”, który na działania z końca lutego 2022 r. przygotowywał się od roku 2014⁹². Poza tym oznajmił, iż nie ukończył Wojskowej Akademii Sztabu Generalnego i ufa swoim wojskowym. Ogólnym celem Rosji jest wyzwolenie Donbasu, ochrona jego mieszkańców i stworzenie warunków, które mają zagwarantować bezpieczeństwo samej Rosji. Kraj ten pracuje spokojnie i stabilnie, a jego siły wojskowe posuwają się do przodu i osiągną wyznaczone cele⁹³. Putin nie wspomniał o tym, iż region Donbasu został bezprawnie zajęty w 2014 r., ponieważ należy on do demokratycznego państwa Ukrainy. Nie ujawnił także, kiedy „specjalna operacja wojskowa” ma się zakończyć. Zwrócił jednak uwagę, iż celem Rosji jest przede wszystkim ratowanie życia ludności rosyjskiej, która ma być zagrożona pod rządami Ukrainy.

Podczas wizyty w Iranie Putin również odpowiadał na pytania dziennikarzy. Podkreślał wówczas m.in. znaczenie Syrii zarówno dla regionu Bliskiego Wschodu, jak i samej Rosji⁹⁴. Najistotniejsze były komunikaty dotyczące nadchodzącego kryzysu energetycznego w Europie. Putin został zapytany o to, czy według niego Rosja powinna być oskarżona o spowodowanie kryzysu energetycznego w Europie? Wspomniano też o tym, że Gazprom przewiduje możliwość odcięcia dostaw gazu. Putin odpowiedział, że podmioty państwa rosyjskiego zawsze będą honorowały i wypełniały swoje zobowiązania. Nie ma także podstaw, aby „zrzucać na Rosję winę” za działania państw Zachodu⁹⁵. Przytoczył również statystyki, nie odnosząc się jednak do szerszego kontekstu sytuacyjnego. Ceny gazu w 2020 r., jak podał prezydent Rosji, wynosiły 100 € za 1000 m³. W pierwszej połowie 2021 r. kwota ta wzrosła do 250 €. Natomiast w momencie przeprowadzania wywiadu było to 1700 € za 1000 m³ gazu⁹⁶. Dodatkowo zaznaczył, że wskazywał na nadchodzące zmiany już wielokrotnie. Zapewnienie, że „Rosja wiedziała” bardzo często pojawia się w jego wypowiedziach, ponieważ kreuje się on na osobę całkowicie

---

⁹² *Ibidem.*

⁹³ *Ibidem.*

⁹⁴ Vladimir Putin Answered Media Questions, President of Russia, 19 VII 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/69036> – 31 X 2022.

⁹⁵ *Ibidem.*

⁹⁶ *Ibidem.*

nieomyślną i doskonale zorientowaną w temacie światowej polityki. Jednocześnie Putin przewidział zarówno kryzys ekonomiczny, jak i energetyczny oraz demograficzny. Żaden z nich nie ma dotknąć Federacji Rosyjskiej i społeczeństwa rosyjskiego. Prezydent stwierdził, iż państwa europejskie nie doceniają znaczenia tradycyjnych źródeł energii i stawiają na nietradycyjne, czyli odnawialne źródła. Odnawialne źródła energii są znaczącym narzędziem podczas walki z globalnym ociepleniem i kryzysem klimatycznym, który dotyka nie tylko Europę, ale i cały świat. Ponadto Putin oznajmił, iż inwestycje w środki trwale tradycyjnych wytwórców energii zmniejszyły się z powodu wcześniejszych decyzji politycznych. Obwinił za to banki, samorządy, firmy ubezpieczeniowe oraz przede wszystkim państwa Zachodu. Natomiast, jego zdaniem, nie ma z tym nic wspólnego inwazja Rosji na Ukrainę. Zaznaczył również, że Rosja dostarczała gaz do Europy poprzez rurociąg „Nord Stream 1” oraz bezpośrednio przez Turcję. Stwierdził, że Ukraina zamknęła te tereny z powodów politycznych. Poza tym wspominał o roli Polski w tym procesie. Kluczowe były sankcje nałożone na rurociąg Jamal–Europa, który został zamknięty. W ten sposób Putin wykazał, iż Polska kupując gaz od Niemiec otrzymała ten sam gaz, który objęła sankcjami. Nie dodał jednak, że to Gazprom nałożył sankcje na spółkę Europol Gaz, będącą właścicielem polskiej części rurociągu Jamal–Europa⁹⁷. Te działania miały powstrzymać wzrost cen energii. Uwidacznia to sugestywnie sposób, w jaki Władimir Putin manipuluje opinią publiczną. Jednoznacznie wybrzmiewa komunikat o tym, że Rosja nie ma nic wspólnego z kryzysem energetycznym w Europie, chociaż była jednym z głównych dostawców gazu do wielu państw kontynentu. Oczywiście jest, zarówno z politycznego, jak i ekonomicznego punktu widzenia, że prowadzenie wojny nie wspomaga sytuacji na rynkach zbytu. Objęcie Rosji sankcjami było naturalnym i bardzo dobrym posunięciem, ponieważ żadne z państw zachodniej Europy nie powinno godzić się na to, aby jeden kraj najeżdżał swojego suwerennego sąsiada oraz dążył do obalenia demokratycznie wybranego rządu, jak to robiła Rosja. W wypowiedziach Putina przewija się stale ta sama narracja – Rosja nie wywołała wojny,

---

⁹⁷ *Gazowy kryzys w Europie narasta. Gazociąg jamalski stanie*, Money.pl, 12 V 2022, [on-line:] <https://www.money.pl/gielda/gazowy-kryzys-w-europie-narasta-gazociag-jamalski-stanie-6768083950078880a.html> – 31 X 2022.

a Gazprom nie przyczynia się do zwiększenia kryzysu energetycznego. Jest tylko jedna prawda i jest to prawda rosyjska. Ponadto Putin ogłosił, że Europa jest sama sobie winna wzrostu cen gazu, ponieważ zamknięto gazociąg Jamał–Europa, „Nord Stream 1” oraz jedną z tras w Ukrainie, co, jak już zostało wspomniane, stało się konieczne z powodu inwazji na ten kraj⁹⁸.

Zgola odmiennie było zaangażowanie w mediach ministra spraw zagranicznych Siergieja Ławrowa. Udzielał on wywiadów nie tylko rosyjskim, ale także francuskim i brytyjskim stacjom telewizyjnym. Podczas rozmowy w Petersburgu Ławrow otwarcie stwierdził, że w każdym kraju istnieje konkretny mechanizm podejmowaniu decyzji. Nie udzielił jednoznacznie odpowiedzi na pytanie, czy decyzja o inwazji na Ukrainę była z nim konsultowana. Zaznaczył, iż Rosja była tą stroną, która wielokrotnie promowała konieczność realizacji porozumień mińskich jednogłośnie zatwierdzonych przez Radę Bezpieczeństwa ONZ. Choć, jak zostało wykazane, to właśnie Rosja wielokrotnie te postanowienia łamała. Ławrow zauważył, że od 2014 r. Rosja nalegała, by uznać niepodległość Doniecka i Ługańska. Republiki te podpisały porozumienia mińskie, które gwarantowały Ukrainie integralność terytorialną i suwerenność. Na słowa kanclerza Olafa Scholza, że Rosja powinna zostać zmuszona do zawarcia z Ukrainą porozumień, które respektowałyby integralność terytorialną i suwerenność państwa ukraińskiego, Ławrow oznajmił, iż kanclerz Niemiec jest „z kosmosu” (ros. *из космоса*). Potwierdził także, iż Rosja od ośmiu lat stara się zapewnić realizację porozumień mińskich. Można więc stwierdzić, że stara się to zrobić, jednocześnie je łamiąc. Po raz kolejny powtarzają się też komunikaty o tym, że wybrany demokratycznie prezydent Zełenski jest uosobieniem neonazizmu. Są to przekazy powielane również przez Władimira Putina. Ławrow wyraźnie zaznaczył, iż należy chronić ludność Donbasu, ponieważ cywile są zagrożeni. Na pytanie dziennikarza, dlaczego od początku rozpoczęcia „specjalnej operacji wojсковей” na terenie republik zginęło więcej cywilów niż w całym ubiegłym roku, Ławrow odrzekł, że Rosja jest bezpodstawnie oskarżana o ataki na ludność postronną, których dopuszcza się ukraińska armia. Jako przy-

---

⁹⁸ Vladimir Putin Answered Media Questions, President of Russia, 19 VII 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/69036> – 31 X 2022

kład przytoczył ostrzeliwanie kliniki położniczej, gdzie zginęły dziesiątki cywilów. Rosja ma być również winna zbombardowania stacji kolejowej w Kramatorsku – choć, jak sam stwierdził, dokonała tego Ukraina, co miało zostać potwierdzone. Minister nie podał jednak żadnego źródła tej informacji – jedynym świadectwem były jego słowa. Stwierdził także, iż zachodni dziennikarze posiadają dowody na to, że odpowiedzialność leży po stronie ukraińskiej⁹⁹. Ponownie jednak nie powołał się na żadne źródła, co jednoznacznie świadczy o tym, że doniesienia te zostały zmyślane.

Ławrow został także zapytany o to, czy napaść na Ukrainę była rozsądną decyzją. Odparł, iż Rosja nie napadła na Ukrainę, a rozpoczęła jedynie „specjalną operację wojskową”. Doszło do niej wówczas, gdy zawiodły pozostałe środki, mające jasno wskazać państwu Zachodu, że angażują się w działalność przestępczą poprzez próby dołączenia Ukrainy do NATO oraz wspieranie neonazistowskiego reżimu Kijowa. Minister wyjaśnił także, iż Rosja nie miała innego wyboru, obecnie to ukraiński reżim atakuje cywilów zachodnią bronią; taka sama sytuacja miała mieć miejsce w 2014 r. Dodatkowo insynuował, że Rosjanie zostali zaatakowani w Ukrainie. Próbował też przekonać dziennikarza BBC, że gdyby Republika Irlandii zakazała na swoim terytorium używania języka angielskiego, to Anglia także mogłaby najechać ten kraj. Na to dziennikarz odparł, że nie poczyniłaby ona takich kroków. Ławrow stwierdził, iż czułaby się wówczas przede wszystkim upokorzona¹⁰⁰ – i tak właśnie poczuła się Rosja, ponieważ język rosyjski został zakazany w Ukrainie.

Interesujące było także tłumaczenie Ławrowa na temat tego, dlaczego NATO jest przez Rosję uznawane za zagrożenie. Dlaczego w Rosji mówi się o pięciu falach ekspansji NATO? Minister spraw zagranicznych wyjaśnił, że Sojusz stanowi zagrożenie, ponieważ od lat Rosja jest bliskim przyjacielem Serbii¹⁰¹, a w związku z tym Serbowie mieli przekazać Federacji, na czym naprawdę polega Sojusz Północnoatlantycki. Następnie Ławrow przeszedł do tematu udziału NATO w wojnach trwających w Iraku

⁹⁹ *Foreign Minister Sergey Lavrov's Interview with the BBC TV Channel*, Ministry of Russian Foreign Affairs, 16 VI 2022, [on-line:] https://mid.ru/en/press_service/miniستر_speeches/1818228/ – 31 X 2022.

¹⁰⁰ *Ibidem*.

¹⁰¹ *Ibidem*.

i Libii. Było to jednoznaczne uniknięcie udzielenia odpowiedzi na pytanie zadane przez dziennikarza. Z wypowiedzi ministra wynika, że NATO tak naprawdę nie jest zagrożeniem dla Rosji, natomiast znacznie ogranicza jej strefę wpływu. Ławrow podkreślał wielokrotnie, że aneksja Krymu w 2014 r. nie miała miejsca. Z przekazu wynika, że Rosja musiała zareagować zajęciem tych terenów, ponieważ 21 lutego 2014 r.¹⁰² w Ukrainie miał miejsce zamach stanu, w wyniku którego do władzy doszli neonaziści i puczyści¹⁰³. Cała rozmowa z dziennikarzem BBC ukazuje, że styl komunikowania Putina i Ławrowa jest podobny. Obaj używają tych samych sformułowań i stwierdzeń. Aspekt komunikacyjny informowania o wojnie, o tym, jak Rosja ma budować swój wizerunek, został jednoznacznie ustalony pomiędzy rosyjskimi najeźdźcami.

Wnioski

Dlaczego 24 lutego 2022 r. Rosja uderzyła na niepodległą, niezależną i suwerenną Ukrainę, wprowadzając swoje wojska na jej terytorium o godzinie 6:00 rano? Równało się to wypowiedzeniu otwartej wojny swojemu sąsiadowi. Już od 2014 r., kiedy Rosjanie bezprawnie zajęli ukraiński Krym oraz rozpoczęli wojnę w proklamowanych republikach ludowych: Ługańskiej i Donieckiej, komunikowanie polityczne tego kraju nacechowane było propagandą i kłamstwem. Nie uległo ono zmianie na przestrzeni lat, także

---

¹⁰² Na przełomie 2013 i 2014 r. w Ukrainie miały miejsce wydarzenia tzw. Euromajdanu. Protesty społeczne odbywały się przeciwko ówczesnemu prezydentowi Ukrainy Wiktorowi Janukowyczowi. Ich bezpośrednią przyczyną była odmowa podpisania umowy stowarzyszeniowej z Unią Europejską. Pod naciskiem obywateli Janukowycz zdecydował się przeprowadzić wcześniejsze wybory. 21 lutego 2014 r. opuścił Kijów. Następstwem Euromajdanu była rewolucja godności w 2014 r. Y. Shveda, J. Park, *Ukraine's Revolution of Dignity: The Dynamics of Euromaidan*, „Journal of Eurasian Studies” Vol. 7, 2016, nr 1; M. Majorek, M. du Vall, *Obraz ukraińskiego Majdanu w polskich mediach społecznościowych – na przykładzie Twittera*, „Państwo i Społeczeństwo” 2016, nr 1.

¹⁰³ *Foreign Minister Sergey Lavrov's Interview with the BBC TV Channel*, Ministry of Russian Foreign Affairs, 16 VI 2022, [on-line:] https://mid.ru/en/press_service/minister_speeches/1818228/ – 31 X 2022.

w czasie trwania inwazji w 2022 r. W stylu tym kluczowe jest przede wszystkim nazewnictwo samej wojny. Zarówno Władimir Putin, jak i minister spraw zagranicznych Siergiej Ławrow twierdzą, iż Rosja nie wypowiedziała wojny Ukrainie, nie zajęła Krymu bezprawnie, tak samo, jak nie zajęła bezprawnie jej wschodnich terenów. Sama inwazja nazywana jest przez Rosję „specjalną operacją wojskową”, co ma zdecydowanie osłabiać jej moc w oczach międzynarodowej opinii publicznej. Jak już zostało wspomniane, Rosjanie są od wielu lat poddawani czarnej propagandzie, której nie umieją bądź nie chcą się przeciwstawić. W wypowiedziach obu polityków nie pada słowo wojna. Według nich działania te mają na celu przywrócić porządek i zapewnić bezpieczeństwo Rosji – znaczna część mieszkańców krajów zachodniej Europy jednoznacznie nazywa jednak ten konflikt zbrojny wojną, a Rosję określa agresorem. Komunikaty Rosji są szczególnie istotne, ponieważ posiada ona znacznie większe terytorium niż Ukraina. W opinii społeczności międzynarodowej uznawana jest za supermocarstwo, dysponuje także bronią atomową. Według przekazu rosyjskiego, mniejsza terytorialnie i targana na przestrzeni lat konfliktami wewnętrznymi Ukraina była w stanie realnie zagrozić Federacji. W takie rewelacje mogą uwierzyć tylko prorosyjscy działacze oraz prorosyjskie społeczeństwo.

W komunikowaniu politycznym Rosji kluczowe jest także to, w jaki sposób określane są demokratycznie wybrane władze Ukrainy. Wołodymyr Zełenski jest osobą aktywną w social mediach, udzielającą wywiadów oraz broniącą swojego kraju. Natomiast Władimir Putin i Siergiej Ławrow bardzo często nazywają władze Ukrainy neonazistowskimi i niedemokratycznymi. Ma to na celu wskazanie odbiorcom, że tak naprawdę to Ukraina jest agresorem. To Ukrainę trzeba pokonać. Odwołanie do neonazizmu jest bardzo popularne wśród autorytarnych przywódców. Doświadczenia drugiej wojny światowej do tej pory budzą grozę wśród mieszkańców Europy z powodu jej okrucieństwa, czasu trwania oraz liczby zamordowanych cywilów. W ten sposób nazywanie kogokolwiek neonazistą upodabnia go do nazistów III Rzeszy, co niesie za sobą jednoznacznie negatywny wydźwięk. Jest to oczywiście także określenie pejoratywne. Należy zauważyć, że żaden z polityków rosyjskich nie precyzuje, jakie cechy nazistowskie mieliby posiadać politycy ukraińscy. Jednak przekaz, który chcą oni zawrzeć, dociera do docelowych odbiorców – społeczeństwa rosyjskiego. Jest to szczególnie istotne, ponieważ w momencie powstawania

tej monografii społeczeństwo rosyjskie nie wypowiada się dużo na temat toczącej się wojny, natomiast jednoznacznie negatywnie określa ono naród ukraiński. Nie pozostaje bez znaczenia, że dopóki władza rosyjska ma poparcie obywateli, jej legitymizacja jest znacznie silniejsza.

Ważną rzeczą, którą wyróżnia komunikowanie polityczne Rosji podczas wojny z Ukrainą, jest sposób określania państw Zachodu oraz Sojuszu Północnoatlantyckiego. Zarówno Putin, jak i Ławrow odnoszą się z pogardą do Polski, Stanów Zjednoczonych czy Wielkiej Brytanii, co ma także wzmocnić przekaz na temat tego, iż Rosja nie jest winna wojny. Federacja nie ponosi również odpowiedzialności za kryzys energetyczny oraz żywnościowy. Państwa Zachodu określane są w wypowiedziach Putina lub Ławrowa jako te, które wykorzystując Ukrainę, prowadzą swoją wojnę z Rosją. Skazują ludność cywilną na śmierć (w tym samym czasie głosi się, że Federacja Rosyjska nie zabija cywili). Ponadto komunikaty podawane przez rosyjskich polityków dowodzą, iż są oni niechętni wobec Sojuszu Północnoatlantyckiego. Przekazują nieprawdziwe informacje na temat tego, jak Sojusz działa i jaką jest organizacją. Należy także zaznaczyć, iż Ukraina nie jest częścią NATO, a co za tym idzie, Pakt nie może bezpośrednio wysyłać jej broni. Natomiast poszczególne państwa należące do Sojuszu są w stanie to zrobić i, jak pokazały kolejne miesiące wojny, robią to. Widać więc alienację państwa rosyjskiego, które współpracuje głównie z przychylnymi mu krajami takimi jak Białoruś lub Serbia, chociaż prowadzi równocześnie rozmowy z poszczególnymi politykami państw Zachodu, jak np. Emmanuel Macron czy Recep Erdoğan. Z przekazu rosyjskiego w analizowanym okresie wynika, że Rosja nie zamierza wycofać się dobrowolnie z Ukrainy i będzie kontynuowała działania zbrojne na jej terytorium.

Ponadto politycy rosyjscy kłamliwie stwierdzają, że Rosja nie dopuszcza się zbrodni na cywilach, chociaż zostało już to wielokrotnie udowodnione. Ma miejsce tutaj próba wybielenia wizerunku rosyjskiego, co nie przynosi efektów. Obserwując media społecznościowe i opinię publiczną, zarówno polską, jak i zagraniczną, można zauważyć, że na temat Rosji dominuje przekaz negatywny¹⁰⁴. Istotnym elementem rosyjskiej propa-

---

¹⁰⁴ W pozytywnym bądź neutralnym świetle przedstawiają Rosję przede wszystkim ugrupowania otwarcie prorosyjskie, takie jak partia Konfederacja Wolność i Niepodległość w Polsce czy francuski Front Narodowy.

gandy jest także działalność „rosyjskich trollów”, które robią wszystko, by zaburzyć postrzeganie narodu ukraińskiego jako pokrzywdzonego¹⁰⁵.

Co zaliczamy do najważniejszych cech przekazu rosyjskiego? Przede wszystkim są to treści o mocno negatywnym wydźwięku, mające w konkretny sposób przedstawić wizerunek Rosji jako państwa, które jedynie strzeże swoich praw. Istotne jest to, że Rosja właściwie od pierwszych dni konfliktu zbrojnego z Ukrainą przegrywała komunikację wizerunkową. Nie była w stanie stworzyć sobie odpowiedniego PR-u, który pomógłby jej prowadzić tę niełatwą wojnę tak, aby przekonać opinię publiczną na całym świecie, iż to ona jest stroną pokrzywdzoną. Warto wspomnieć, iż Zachód nie zareagował odpowiednio w 2014 r., kiedy państwo rosyjskie bezprawnie zajęło tereny Krymu należące do Ukrainy. Jednak wydawać się może, że w tym przypadku reakcja była znacznie silniejsza, co uwiarydociło się zwłaszcza w przypadku Wielkiej Brytanii, a także polskiego rządu. Co więcej, negatywne wypowiedzanie się Rosji o dołączeniu Finlandii i Szwecji do NATO nie zostało przez te kraje potraktowane poważnie. Złożyły one swoje wnioski o akcesję w maju 2022 r. i są obecnie procedowane. Niedługo wspomniane państwa prawdopodobnie staną się członkami Sojuszu Północnoatlantyckiego. To wszystko wskazuje na to, iż większość międzynarodowej opinii publicznej, a także decydentów politycznych uznaje, że to Władimir Putin jest agresorem. To Rosja bezprawnie napadła na Ukrainę i to Ukraina potrzebuje pomocy, aby bronić swojego państwa przed rosyjską inwazją.

---

¹⁰⁵ Na początku marca 2022 r. w wyniku propagandy prorosyjskiej w mediach społecznościowych pojawiła się informacja, jakoby uchodźcy z Ukrainy mieli „napadać i gwałcić”, co spotkało się z agresją ze strony lokalnych środowisk kibicowskich. Nieprawdziwe wiadomości zostały szybko zdementowane przez policję. P. Żytnicki, *Uzbrojona policja na dworcu w Przemyślu. Dementuje internetowe kłamstwa o napadach i gwałtach*, „Gazeta Wyborcza” (Rzeszów), 2 III 2022, [on-line:] <https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/7,34962,28175690,uzbrojona-policja-na-dworcu-w-przemyslu-chroni-uchodzcow-oskarzanych.html> – 31 X 2022.

Bibliografia

Książki oraz artykuły w publikacjach drukowanych

- Bielanowska J., *Charyzma polityczna Władimira Putina jako czynnik legitymizujący władzę absolutną Prezydenta Federacji Rosyjskiej*, [w:] *Polityka, prawo, kultura i bezpieczeństwo na obszarze poradzieckim*, red. T. Bodio, J. Marszałek-Kawa, Toruń 2018.
- Kleczkowska A., *Memorandum Budapesztańskie – umowa międzynarodowa czy niewiążące porozumienie?*, „Władza Sądzenia” 2021, nr 20, s. 146-165.
- Majorek M., du Vall M., *Obraz ukraińskiego Majdanu w polskich mediach społecznościowych – na przykładzie Twittera*, „Państwo i Społeczeństwo” 2016, nr 1, s. 117-132.
- Shveda Y., Park J., *Ukraine’s Revolution of Dignity: The Dynamics of Euromaidan*, „Journal of Eurasian Studies” Vol. 7, 2016, s. 85-91, <https://doi.org/10.1016/j.euras.2015.10.007>.

Artykuły opublikowane w sieci

- Address by the President of the Russian Federation*, President of Russia, 21 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828>.
- Address by the President of the Russian Federation*, President of Russia, 24 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67843>.
- Foreign Minister Sergey Lavrov’s Interview with the BBC TV Channel*, Ministry of Russian Foreign Affairs, 16 VI 2022, [on-line:] https://mid.ru/en/press_service/minister_speeches/1818228/.
- Foreign Minister Sergey Lavrov’s Interview with RBC TV Channel*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 16 III 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1804655/?lang=en.
- Foreign Minister Sergey Lavrov’s Interview with Sputnik, Echo of Moscow, Govorit Moskva and Komsomolskaya Pravda Radio Stations*, Moscow, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 28 I 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1796330/?lang=en.
- Foreign Minister Sergey Lavrov’s Remarks and Answers to Media Questions at a Joint News Conference with Foreign Minister of Brazil Carlos Franca following Talks in the 2 + 2 Format*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 16 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1798743/?lang=en.
- Foreign Minister Sergey Lavrov’s Remarks and Answers to Media Questions following Talks with Foreign Minister of Turkey Mevlut Cavusoglu and Foreign Minister of Ukraine Dmitry Kuleba*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 10 III

2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1803752/?lang=en.

Foreign Minister Sergey Lavrov's Remarks at the High-Level Segment of the UN Human Rights Council's 49th Session, via Videoconference, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 1 III 2022, [on-line:] <https://doi.org/10.21557/IAF.67456385>.

Foreign Minister Sergey Lavrov's Statement and Answers to Media Questions at a Joint News Conference following Talks with Foreign Minister of the Kyrgyz Republic Ruslan Kazakbayev, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 5 III 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1803096/?lang=en.

Foreign Minister Sergey Lavrov's Statement and Answers to Media Questions at a Joint News Conference following Talks with UK Foreign Secretary Elizabeth Truss, Moscow, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 10 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1797897/?lang=en.

Foreign Minister Sergey Lavrov's Statement and Answers to Media Questions at a Joint News Conference with Foreign Minister of the LPR Vladislav Deynego and First Deputy Foreign Minister of the DPR Sergey Peresada following Talks, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 25 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/1800451/?lang=en.

Foreign Ministry Statement, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 22 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement/1800036/?lang=en.

Foreign Ministry Statement in Connection with the Unilateral Restrictive Measures Imposed by the EU in Response to the Recognition by the Russian Federation of the Independence of the Donetsk and Lugansk People's Republics, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 24 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement/1800271/?lang=en.

Foreign Ministry Statement on New US Sanctions against Russia, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 23 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement/1800087/?lang=en.

Foreign Ministry Statement on the EU's Role in the Developments in Ukraine, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 28 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement/1802098/?lang=en.

Foreign Ministry Statement Regarding the Rhetoric about Russia's Recognition of the Independence of the Donetsk and Lugansk People's Republics, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 23 II 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement/1800080/?lang=en.

Founding Act on Mutual Relations, Cooperation and Security between NATO and the Russian Federation Signed in Paris, France, North Atlantic Treaty Organi-

- zation, 27 V 1997, [on-line:] https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_25468.htm?selectedLocale=en.
- Gazowy kryzys w Europie narasta. Gazociąg jamalski stanie*, Money.pl, 12 V 2022, [on-line:] <https://www.money.pl/gielda/gazowy-kryzys-w-europie-narasta-gazociag-jamalski-stanie-6768083950078880a.html>.
- Interview with Rossiya TV, President of Russia*, 3 VI 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68571>.
- Kyiv Apartment Building Hit by Missile*, „BBC” (Ukraine) 26 II 2022, [on-line:] <https://www.bbc.com/news/av/world-europe-60536614>.
- Meeting on Development of Air Transport and Aircraft Manufacturing*, President of Russia, 31 III 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68097>.
- Meeting on Socioeconomic Support for Regions*, President of Russia, 16 III 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/679966tf>.
- Meeting with President of Belarus Alexander Lukashenko*, President of Russia, 12 IV 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68181>.
- Meeting with President of Belarus Alexander Lukashenko*, President of Russia, 23 V 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68460>.
- Meeting with Security Council Permanent Members*, President of Russia, 25 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67851>.
- Meeting with Security Council Permanent Members*, President of Russia, 3 III 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67903>.
- Minoborony RF: biolaboratorii v Khar'kove, Poltave i L'vove rabotali s chumoi i dizenteriei*, [Минобороны РФ: биолaborатории в Харькове, Полтаве и Львове работали с чумой и дизентерией], „ТАСС” 7 III 2022, [on-line:] https://tass.ru/armiyaiopk/13994211?utm_source=google.com&utm_medium=organic&utm_campaign=google.com&utm_referrer=google.com.
- News Conference following Russian-Belarusian Talks*, President of Russia, 18 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67809>.
- News Conference following Russian-French Talks*, President of Russia, 8 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67735>.
- News Conference following Russian-German Talks*, President of Russia, 15 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67774>.
- News Conference following Russian-Hungarian Talks*, President of Russia, 1 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67690>.
- Pełczyńska-Nałęcz K., Buras P., *(Nie)porozumienie mińskie a europejski porządek bezpieczeństwa*, Warszawa 2017, [on-line:] [https://www.batory.org.pl/upload/files/pdf/rap_otw_eu/\(Nie\)porozumienie%20minskie%20a%20europejski%20porzadek%20bezpieczenstwa.pdf](https://www.batory.org.pl/upload/files/pdf/rap_otw_eu/(Nie)porozumienie%20minskie%20a%20europejski%20porzadek%20bezpieczenstwa.pdf).
- Press Briefing by Press Secretary Jen Psaki and National Security Advisor Jake Sullivan*, The White House, 11 II 2022, [on-line:] <https://www.whitehouse.gov/>

- briefing-room/press-briefings/2022/02/11/press-briefing-by-press-secretary-jen-psaki-and-national-security-advisor-jake-sullivan-february-11-2022/.
- Protocol on the Results of Consultations of the Trilateral Contact Group*, Mission of Ukraine to the European Union, 5 IX 2014, [on-line:] <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/news/27596-protocolon-the-results-of-consultations-of-the-trilateral-contact-group-minsk-05092014>.
- Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukraїns'koї movy iak derzhavnoї*, Zakon vid, 25 IV 2019, nr 2704-VIII [Про забезпечення функціонування української мови як державної, Закон від, 25 IV 2019, nr 2704-VIII).
- Ptak-Iglewska A., *Ukraińska pszenica ważna jak broń. Ratują eksport nawet wagonami do węgla*, „Rzeczpospolita”, 18 IV 2022, [on-line:] <https://www.rp.pl/rolnictwo/art36099601-ukrainska-pszenica-wazna-jak-bron-ratuja-eksport-nawet-wagonami-do-węgla>.
- Relations with Georgia*, North Atlantic Treaty Organization, 14 VII 2022, [on-line:] https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_38988.htm.
- Security Council Meeting*, President of Russia, 21 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67825>.
- Sovet Federatsii razreshil Putinu ispol'zovat' armiiu za rubezhom*, „BBC” (Russkaia Sluzhba) [Совет Федерации разрешил Путину использовать армию за рубежом, „ББС” (Русская Служба)], 22 II 2022 [on-line:] <https://www.bbc.com/russian/news-60480511>.
- Telephone Conversation with President of France Emmanuel Macron and Federal Chancellor of Germany Olaf Scholz*, President of Russia, 28 V 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68523>.
- Telephone Conversation with President of France Emmanuel Macron*, President of Russia, 20 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67818>.
- Telephone Conversation with President of France Emmanuel Macron*, President of Russia, 28 I 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67657>.
- Telephone Conversation with President of France Emmanuel Macron*, President of Russia, 28 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67880>.
- Treaty between The United States of America, and the Russian Federation on Security Guarantees*, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 17 XII 2022, [on-line:] https://mid.ru/ru/foreign_policy/rso/nato/1790818/?lang=en.
- Ukraine: Civilian Casualty Update*, Office of the High Commissioner for Human Rights, 22 VIII 2022, [on-line:] <https://www.ohchr.org/en/news/2022/08/ukraine-civilian-casualty-update-22-august-2022>.
- US Warns of „Distinct Possibility” Russia Will Invade Ukraine within Days*, „The Guardian” 11 II 2022, [on-line:] <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/11/biden-ukraine-us-russian-invasion-winter-olympics>.

- Victory Parade on Red Square*, President of Russia, 9 V 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68366>.
- Vladimir Putin Answered Journalists' Questions*, President of Russia, 29 VI 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68783>.
- Vladimir Putin Answered Media Questions*, President of Russia, 19 VII 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/69036>.
- Vladimir Putin Answered Media Questions*, President of Russia, 22 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67838>.
- Zaiavlenie MID Rossii v sviazi s ob"iavlaniem pol'skimi vlastiami 45 sotrudnikov rossiiskikh uchrezhdenii v Varshave „persona non grata”*, Ministerstvo Inostrannykh del Rossiiskoi Federatsii [Заявление МИД России в связи с объявлением польскими властями 45 сотрудников российских учреждений в Варшаве „persona non grata”, Министерство иностранных дел Российской Федерации], 24 III 2022, [on-line:] https://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement/1806088/.
- Zaręba S., Piechowska M., *Masakra w Buczy. Rosyjskie zbrodnie na Kijowszczyźnie*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 5 IV 2022, [on-line:] <https://www.pism.pl/publikacje/masakra-w-buczy-rosyjskie-zbrodnie-na-kijowszczyznie>.
- Żytnicki P., *Uzbrojona policja na dworcu w Przemyślu. Dementuje internetowe kłamstwa o napadach i gwałtach*, „Gazeta Wyborcza” (Rzeszów), 2 III 2022, [on-line:] <https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/7,34962,28175690,uzbrojona-policja-na-dworcu-w-przemyslu-chroni-uchodzcow-oskarzanych.html>.

ABSTRACT

How to lose the information war?

Political communication of Russia

The chapter of the monograph analyzes Russia's political communication during the invasion of Ukraine in 2022. It has been enriched with an introduction containing the characteristics of Russia's political communication over the years. Next, the messages of the country's political leaders Vladimir Putin and Sergey Lavrov are discussed. The chapter contains a study of the most important war messages a month before and during the invasion posted on the government websites of the Russian president and the Ministry of Foreign Affairs, which allowed the Authors to show a comprehensive approach to the subject of political communication. We discuss not only statements of political leaders regarding the war in Ukraine, but also interviews and political speeches, e.g. on Victory Day and other

significant events. The chapter also contains a summary with key characteristics of Russia's political communication as a provocateur of the invasion of Ukraine.

Keywords: Russia, political communication, war, disinformation, fake news

MARCIN BĄK
Uniwersytet Jagielloński

ANASTASIIA LUKHTAN
Uniwersytet Jagielloński

Jak wygrać wojnę informacyjną?

Komunikowanie polityczne Ukrainy

Wstęp

Wojna informacyjna jest nieodłącznym elementem każdego współczesnego konfliktu i rosyjska inwazja na Ukrainę nie jest wyjątkiem. Sposób prowadzenia komunikowania politycznego w czasie, gdy toczą się działania zbrojne może znacząco się różnić – ktoś opiera się na działaniach propagandowych oraz dezinformacyjnych, a inna strona konfliktu może użyć wszystkich możliwych środków medialnych, by dotrzeć z informacją do jak największej liczby osób. Ostrzeżenie Zachodu o możliwej militarnej agresji Rosji, akumulacja wojsk rosyjskich na granicy z Ukrainą, a ostatecznie rosyjska inwazja 24 lutego 2022 r. zasadniczo zmieniły komunikację władz ukraińskich. Do głównych obowiązków rządzących w tak niestabilnej sytuacji należało zmniejszenie paniki społecznej i koordynacja własnych sił w celu uzyskania większego wsparcia krajów partnerskich. Warto też zaznaczyć, że kolejnym nie mniej istotnym zadaniem władz ukraińskich w komunikowaniu było reagowanie na dezinformację płynącą z Rosji.

Podczas badań skupiono się głównie na analizie jakościowej, która wynikała z uwagi na specyfikę monografii. W kontekście opisywanej

początkowej fazy wojny istotne było zbadanie treści i charakterystyki komunikatów. Ważną kwestię stanowiło także zwrócenie uwagi na próbę zwalczania dezinformacji pochodzącej ze strony Rosji, która rozprzestrzeniała się wraz z eskalacją konfliktu zbrojnego w Ukrainie. W związku z tym, kluczowe stało się przeanalizowanie komunikatów prezydenta i ministra spraw zagranicznych Ukrainy pod kątem treści przekazu.

W ramach pracy badawczej przeanalizowano komunikaty Wołodymyra Zełenskiego i Dmytra Kuleby zamieszczane na rządowych stronach internetowych w okresie od 24 stycznia do 24 lipca 2022 r. Pochylenie się nad komunikatami opublikowanymi przez stronę ukraińską miesiąc przed rozpoczęciem inwazji miało na celu analizę komunikowania politycznego na temat konfliktu bezpośrednio przed jego wybuchem. Z tego powodu kluczowy był przegląd wiadomości przekazywanych przez przedstawicieli Ukrainy w okresie 30 dni przed oficjalnym rozpoczęciem konfliktu zbrojnego. Celem badań było także ukazanie narracji prowadzonej przez Ukrainę wobec wojny oraz reakcji państw zachodnich.

Polityka informacyjna prezydenta Ukrainy Wołodymyra Zełenskiego oraz ministra spraw zagranicznych Dmytra Kuleby zasadniczo różni się od sposobu komunikowania się Kremla. Jeszcze przed rosyjską agresją prezydent aktywnie korzystał z portali społecznościowych i prawie wszystkich możliwych rodzajów komunikacji. Wybuch wojny zmusił go do informowania mieszkańców Ukrainy i świata o przebiegu konfliktu, dokonaniach władz w sprawie jego rozwiązania, osiągnięciach na polu walki oraz o zbrodniach popełnionych przez Rosję. Skuteczne prowadzenie wojny informacyjnej znacząco wpływa na ogólne wyniki obu stron. Determinuje działania wojsk, oddziałuje na podejmowane decyzje polityczne oraz kształtuje opinię publiczną.

W niniejszym rozdziale zostaną przeanalizowane najistotniejsze komunikaty Wołodymyra Zełenskiego oraz Dmytra Kuleby w kontekście wojny w Ukrainie. Istotne jest, jak władze tego państwa reagowały na tragiczne wydarzenia oraz w jaki sposób poprzez przekazywanie informacji uzyskiwały coraz większe wsparcie Zachodu.

Komunikacja przed rosyjską inwazją

Na początku roku świat zaczął coraz częściej mówić o możliwej rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Służby bezpieczeństwa innych państw ostrzegały swoich dyplomatów i współobywateli, że powinni opuścić Ukrainę, ponieważ sytuacja staje się coraz bardziej napięta. Rosyjsko-białoruskie ćwiczenia wojskowe były oznaką możliwej eskalacji wojny, która toczy się na Ukrainie od ośmiu lat. Tak niestabilny stan rzeczy w przestrzeni informacyjnej stworzył ogromne problemy dla ukraińskiej gospodarki i spowodował chaos wśród ludności. Dlatego pod koniec stycznia głównym zadaniem prezydenta Ukrainy Wołodymyra Zełenskiego w przestrzeni informacyjnej było powstrzymanie kryzysu gospodarczego i uspokojenie obywateli. W przemówieniu podsumowującym posiedzenie Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony, które odbyło się miesiąc przed rosyjską inwazją, Zełenski stwierdził, że społeczeństwo nie ma powodu do paniki i wszystko jest pod kontrolą¹. Władze Ukrainy aktywnie podkreślały znaczenie wspierania stabilności gospodarczej i finansowej w obecnej sytuacji, a więc wybrały strategię mówienia nie o wojnie, a o gospodarce². Częste rozmowy z partnerami międzynarodowymi, liczne wywiady, przemowy do rodaków – za pomocą tych środków informacyjnych prezydent Ukrainy starał się ten chaos okiełznać. Na początku lutego 2022 r. Zełenski stwierdził, że kurs hrywny jest ustabilizowany m.in. dzięki pomocy ze strony partnerów europejskich³.

W swoich przemówieniach prezydent Ukrainy podkreślał znaczenie współpracy z Unią Europejską (UE) oraz Stanami Zjednoczonymi.

---

¹ *The National Security and Defense Council Chaired by the President Considered the Issue of Ensuring National Security from Internal and External Threats*, President of Ukraine, 24 I 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/rnbo-pid-golo-vuvannyam-prezidenta-rozglyanula-pitannya-zabez-72529> – 31 X 2022.

² *Volodymyr Zelenskyy and the Executive Vice President of the European Commission Discussed the Priority Areas of Cooperation and the Security Situation around Ukraine*, President of Ukraine, 31 I 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/volodimir-zelenskij-obgovoriv-z-vikonavchim-vice-prezidentom-72629> – 31 X 2022.

³ *Head of State: We Have Stabilized the National Currency, Hryvnia is Strengthening*, President of Ukraine, 2 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/glava-derzhavi-mi-stabilizovali-nacionalnu-valyutu-grivnya-z-72689> – 31 X 2022.

Jedność wszystkich państw członkowskich UE jest nieodłącznym elementem stabilności w regionie oraz ochrony suwerenności Ukrainy. Na początku lutego zaczęto omawiać z partnerami kwestie związane z nałożeniem sankcji na Rosję, żeby powstrzymać potencjalną inwazję. W trakcie rozmowy z przewodniczącym Rady Europejskiej Charlesem Michelem, Zelenski stwierdził, że istnieje konieczność wprowadzenia sankcji wobec Rosji w celu przyhamowania „agresywnych zamiarów Kremla”⁴. Oprócz tego w rozmowie z zagranicznymi dyplomatami zaznaczył, że nie trzeba ostrzegać Ukrainy przed możliwą inwazją, trzeba jej pomóc. Nieuleganie prowokacjom oraz pozostanie w Kijowie placówek dyplomatycznych było w jego perspektywie przejawem wsparcia oraz pomocy dla Ukrainy⁵. Warto zaznaczyć, że stwierdził on, iż Ukraina jest w stanie niepewności i ciągłych obaw od ośmiu lat, w odróżnieniu od innych państw, które obawiają się rozpoczęcia eskalacji przez ostatni miesiąc⁶. Minister spraw zagranicznych Ukrainy Dmytro Kułeba aktywnie prowadził współpracę dyplomatyczną z Europą oraz Stanami Zjednoczonymi. Zdaniem Kułeby, kluczem do powstrzymania rosyjskiej agresji była skutecznie prowadzona dyplomacja. Zwrócił on uwagę, że obecnie w Ukrainie udało się wprowadzić strategię „dyplomacji sieciowej”, co oznacza, że partnerzy międzynarodowi przed i po komunikacji z Rosją uzgadniają stanowisko z Ukrainą; jest to przejaw bezprecedensowego poziomu wsparcia międzynarodowego⁷.

---

⁴ Volodymyr Zelenskyy and the President of the European Council Discussed Further Steps of the EU in Support of Ukraine, President of Ukraine, 13 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/glava-derzhavi-obgovoriv-z-prezidentom-yevropejskoyi-radi-po-72865> – 31 X 2022.

⁵ Head of State Addressed Foreign Diplomats: The Easiest Thing You Can Help with Is to Be in Ukraine, President of Ukraine, 28 I 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/glava-derzhavi-inozemnim-diplomatam-najprostishe-chim-mozhet-72585> – 31 X 2022.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Дмитро Кулеба назвав два елементи стратегії України з протидії російській агресії: захист українців і стримування РФ, Міністерство закордонних справ України, 24 I 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-nazvav-dva-elementi-strategiyi-ukrayini-z-protidiyi-rosijskij-agresiyi-zahist-ukrayinciv-i-strimuvannya-rf> – 31 X 2022.

Bezpośrednie reagowanie na zwiększone zagrożenie w związku z przeprowadzeniem przez Rosję i Białoruś ćwiczeń wojskowych na granicy z Ukrainą było nieodłącznym elementem komunikowania politycznego rządu Ukrainy. Podczas konferencji prasowej po spotkaniu z premierem Wielkiej Brytanii Borisem Johnsonem Zełenski oświadczył, że po pierwsze, w przypadku, gdy nastąpi inwazja rosyjska na Ukrainę nie będzie to tylko wojna między Ukrainą a Rosją – to będzie wojna w Europie, po drugie, jeśli Rosja nie zamierza kontynuować eskalacji – musi wycofać wojsko⁸. Warto zaznaczyć, że wielokrotnie podkreślano, iż Ukraińcy zawsze będą walczyć o terytoria w ramach swojego państwa. Efektem zaistniałego zagrożenia dla bezpieczeństwa Ukrainy było powołanie jednostek obrony terytorialnej na podstawie ustawy z 16 lipca 2021 r. o fundamentach narodowego oporu. W celu zbudowania skutecznego modelu oporu narodowego, władze na wszystkich szczeblach muszą współpracować – jest to podstawa silnego państwa według prezydenta Ukrainy⁹. Stanowisko głowy państwa przedstawione na posiedzeniu prezydium Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych w Charkowie jest przejawem zapewnienia, że strona ukraińska przygotowuje się na każde okoliczności, by powstrzymać wroga. Dwanaście dni przed rosyjską inwazją Wołodymyr Zełenski podkreślił, że Ukraina zdaje sobie sprawę z ryzyka eskalacji i jest gotowa na wszystko, ale musi polegać głównie na własnej sile¹⁰. Wraz z orędziem opublikowanym 14 lutego nastąpiła istotna zmiana w dotychczasowej metodzie komunikowania politycznego prezydenta Ukrainy. Orędzie to było pierwszym przemówieniem

⁸ Volodymyr Zelenskyy: *Russia's Only Truthful Response on Readiness for De-Escalation Is the Withdrawal of Troops from Ukrainian Borders*, President of Ukraine, 1 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/volodimir-zelenskij-yedina-pravdiva-vidpovid-rosiyi-shodo-go-72669> – 31 X 2022.

⁹ Volodymyr Zelenskyy: *An Effective Model of Territorial Defense Is a Reliable Rear for the Army, and Together They Form the Basis of a Strong Ukraine*, President of Ukraine, 11 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/volodimir-zelenskij-efektivna-model-teroboroni-ce-nadijnij-t-72829> – 31 X 2022.

¹⁰ *Ukraine is Aware of the Risks of Escalation of the Situation by Russia but Is Taking Measures for a Political and Diplomatic Settlement – President*, President of Ukraine, 12 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/ukrayina-usvidomlyuye-riziki-eskalaciyi-situaciyi-z-boku-ros-72857> – 31 X 2022.

skierowanym do narodu dotyczącym rosyjskiej agresji wojskowej. Zełenski zaznaczył, że Ukraina dąży do pokoju i przywróci Donbas i Krym tylko w drodze negocjacji i za pomocą środków dyplomatycznych¹¹. Kluczowym stwierdzeniem prezydenta było to, że „Ukraina nie wkracza na cudzą własność, ale też nie odda swojej”¹². Te słowa miały sygnalizować zamiar obrony swoich terytoriów w przypadku rosyjskiej inwazji. Zaznaczył on również, że Ukrainę wspiera dyplomatycznie większość przywódców „cywilizowanego świata”¹³.

Kolejnym istotnym tematem pojawiającym się w komunikatach władz ukraińskich przed rosyjską inwazją 24 lutego były porozumienia mińskie oraz negocjacje z Federacją Rosyjską. Prezydent Zełenski zaznaczył, że Ukraina zaproponowała wiele inicjatyw, aby aktywować ustalenia formatu normandzkiego¹⁴. Format normandzki to grupa składająca się z czterech państw: Ukrainy, Federacji Rosyjskiej, Francji i Niemiec, która została powołana w celu rozstrzygnięcia konfliktu zbrojnego na wschodzie Ukrainy. Warto zaznaczyć, że temat niewykonywania porozumień mińskich przez Ukrainę był aktywnie wykorzystywany przez maszynę propagandową Kremla. Kuleba stwierdził, że Ukraina nie pójdzie na żadne ustępstwa w sprawach integralności terytorialnej i nie będzie prowadzić żadnych rozmów z rosyjskimi administracjami okupacyjnymi w Doniecku i Ługańsku, czego domaga się Rosja. Zaznaczył też, że Rosja jest stroną konfliktu, trwającego na wschodzie Ukrainy od 2014 r., a nie mediatorem¹⁵. Z tego wynika, że format normandzki obejmuje Ukrainę

---

¹¹ *Address of the President of Ukraine on the Unity of Ukrainian Society*, President of Ukraine, 14 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-shodo-yednosti-ukrayinskogo-s-72893> – 31 X 2022.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Head of State Addressed Foreign Diplomats: The Easiest Thing You Can Help with Is to Be in Ukraine*, President of Ukraine, 28 I 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/glava-derzhavi-inozemnim-diplomatam-najprostishe-chim-mozhet-72585> – 31 X 2022.

¹⁵ *Спільне звернення міністрів Дмитра Кулеби та Олександра Ткаченка до українських та іноземних журналістів*, Міністерство закордонних справ України, 10 II 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/spilne-zvernennya-ministriv-dmitra-kulebi-ta-oleksandra-tkachenka-do-ukrayinskih-ta-inozemnih-zhurnalistiv> – 31 X 2022.

i Rosję oraz Francję z Niemcami jako mediatorami, a rosyjskie władze okupacyjne w Doniecku i Ługańsku nie posiadają żadnych uprawnień do prowadzenia negocjacji¹⁶. Wraz z nasilającymi się obawami przed możliwą inwazją rosyjską Zelenski na spotkaniu z przedstawicielami zagranicznych mediów zaznaczył, że negocjowanie w każdym formacie jest lepsze od ściągania wojsk do granic Ukrainy przez władze Rosji¹⁷. Strona ukraińska podkreślała, że jej celem jest rozwiązanie konfliktu środkami pokojowymi i dyplomatycznymi. Dziesięć dni przed rosyjską inwazją na Ukrainę Zelenski oraz kanclerz Niemiec Olaf Scholz omówili wspólną wizję pokojowego porozumienia w sprawie Donbasu oraz plany przywódców formatu normandzkiego dotyczące przeprowadzenia kolejnych negocjacji¹⁸. Jednakże sytuacja rażąco zmieniła się 21 lutego wraz z podpisaniem przez władze Rosji dekretu o uznaniu niepodległości Donieckiej Republiki Ludowej (DRL) i Ługańskiej Republiki Ludowej (ŁRL). Szef MSZ w oświadczeniu w sprawie decyzji Federacji Rosyjskiej o uznaniu niepodległości DRL i ŁRL stwierdził, że taki krok reżimu kremlowskiego nie ma żadnych skutków prawnych i oznacza wycofanie się Rosji z porozumień mińskich¹⁹. Co więcej, zaznaczono, iż „taka decyzja Rosji narusza suwerenność i integralność terytorialną Ukrainy, jest niezgodna z prawem międzynarodowym i uważana przez Ukrainę za akt agresji zbrojnej”²⁰.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *To Confirm the Absence of Intentions to Attack Ukraine, Russia Must Take Concrete Steps – Volodymyr Zelenskyy*, President of Ukraine, 28 I 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/shob-pidtvrditi-vidsutnist-namiriv-napadati-na-ukrayinu-ros-72593> – 31 X 2022.

¹⁸ *The Future of European Security Architecture Is Being Decided in Ukraine Today – Volodymyr Zelenskyy after the Meeting with German Chancellor*, President of Ukraine, 14 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/v-ukrayini-sogodnivirishuyetsya-majbutnye-arhitekturi-yevro-72877> – 31 X 2022.

¹⁹ *Statement of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine on the Russian Federation's Decision to Recognise the „Independence” of the So-Called „DPR” and „LPR”*, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 22 II 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/statement-ministry-foreign-affairs-ukraine-russian-federations-decision-recognise-independence-so-called-dpr-and-lpr> – 31 X 2022.

²⁰ *Statement of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine on the Decision of the Federation Council of the Russian Federation on the Use of the Armed Forces of the Russian Federation*

Przed rozpoczęciem inwazji władze Rosji przedstawiały swoje obawy dotyczące rozszerzenia Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) w kierunku wschodnim. Według Władimira Putina, przyjęcie Ukrainy do NATO podważa bezpieczeństwo Rosji²¹. W trakcie rozmowy z kanclerzem Niemiec Olafem Scholzem Wołodymyr Zełenski stwierdził, że chęć członkostwa Ukrainy w NATO jest zapisana w *Konstytucji* i pozostaje niezmienna, co więcej, przyłączenie Ukrainy przyczyniłoby się do zapewnienia bezpieczeństwa i integralności terytorialnej tego państwa²². Zaangażowanie NATO w politykę otwartych drzwi oraz poparcie dla prawa wszystkich krajów do swobodnego wyboru sojuszy bezpieczeństwa było nieraz doceniane i podkreślane przez władze Ukrainy. Podczas negocjacji z kanclerzem Niemiec został poruszony temat dostarczenia uzbrojenia i sprzętu wojskowego z wykorzystaniem mechanizmów Agencji ds. Wsparcia i Zamówień NATO²³. Kuleba w trakcie wystąpienia we Francuskim Instytucie Stosunków Międzynarodowych wskazał na to, iż ultimatum płynące z Kremla w postaci przeciwstawienia się przyjęciu Ukrainy do NATO jest niedopuszczalne²⁴. Dodatkowo zaznaczył, że przekonanie analityków innych państw demokratycznych o tym, że porzucenie przez Ukrainę aspiracji euroatlantyckich może powstrzymać

Abroad, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 23 II 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/statement-ministry-foreign-affairs-ukraine-decision-federation-council-russian-federation-use-armed-forces-russian-federation-abroad> – 31 X 2022.

²¹ *News Conference following Russian-Hungarian Talks*, President of Russia, 1 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67690> – 31 X 2022.

²² *Head of State: We Do Not Give Up the Issue of Ukraine's Accession to NATO, but It Depends Not Only on Us*, President of Ukraine, 14 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/glava-derzhavi-mi-ne-znimayemo-pitannya-pro-vstup-ukrayini-d-72885> – 31 X 2022.

²³ *The Future of European Security Architecture Is Being Decided in Ukraine Today – Volodymyr Zelenskyy after the Meeting with German Chancellor*, President of Ukraine, 14 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/v-ukrayini-sogodni-virishuyetsya-majbutnye-arhitekturi-yevro-72877> – 31 X 2022.

²⁴ *Speech by the Minister of Foreign Affairs of Ukraine Dmytro Kuleba during the Discussion „Ukraine–France” at the French Institute of International Relations*, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 10 II 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/promova-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-dmitra-kulebi-pid-chas-diskusiyi-ukrayina-franciya-u-francuzkomu-institutu-mizhnarodnih-vidnosin> – 31 X 2022.

agresję zbrojną Putina jest błędne, ponieważ w 2014 r. po czterech latach neutralnego statusu Rosja zaatakowała Ukrainę²⁵. Celem tego przekazu było podkreślenie, że chodzi przede wszystkim o imperialistyczne aspiracje Rosji, które są zagrożeniem dla bezpieczeństwa Europy i świata bez względu na to, czy Ukraina przystąpi do Sojuszu czy nie.

Na osobną analizę zasługując przemówienie Zełenskiego podczas 58. edycji Monachijskiej Konferencji Bezpieczeństwa, które wygłosił 19 lutego 2022 r. Krytyka globalnego systemu bezpieczeństwa była głównym wątkiem poruszonym w trakcie wystąpienia. Prezydent Ukrainy stwierdził, że przyjęte kilkadziesiąt lat temu zasady już nie działają, w wyniku czego system bezpieczeństwa zawodzi²⁶. Ponadto Zełenski zaznaczył, że główną cechą tego systemu jest obojętność, ponieważ kiedy Rosja rzuca wyzwania światowemu bezpieczeństwu, wspólnota międzynarodowa pozostaje bierna, wskutek czego nastąpiła m.in. aneksja Krymu oraz agresja zbrojna na wschodzie Ukrainy²⁷. Należy wspomnieć o tym, że po ośmiu miesiącach pełnoskalowej wojny²⁸ w Ukrainie Rosja nadal nie jest zawieszona w Radzie Bezpieczeństwa ONZ. Decyzja o wstrzymaniu uprawnień państwa-agresora jest ograniczona złożonością proceduralną, ponieważ Rosja to jeden z pięciu stałych członków Rady Bezpieczeństwa i posiada prawo weta. Wykorzystując je, reżim kremlowski zawetował m.in. rezolucję Rady Bezpieczeństwa ONZ potępiającą agresję Rosji na Ukrainę oraz rezolucję potępiającą aneksję DRL, ŁRL, obwodów zaporoskiego oraz chersońskiego. Można więc stwierdzić, że ta sytuacja przedstawia ogromny problem hamujący sprawne działanie Rady Bezpieczeństwa ONZ. Następnie Zełenski przeszedł do tematu racjonalności postrzegania wojny w Ukrainie jako wojny w Europie. Stwierdził, że Ukraina docenia każdą pomoc, ale społeczność międzynarodowa musi uświadomić sobie, że nie są to ani „datki charytatywne”, ani „szlachetne gesty” – jest to wkład

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Speech by the President of Ukraine at the 58th Munich Security Conference*, President of Ukraine, 19 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-58-j-myunhenskiej-konferenciji-72997> – 31 X 2022.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ Zbrojna agresja Federacji Rosyjskiej nastąpiła w 2014 r. na południowo-wschodnich obszarach Ukrainy. Natomiast 24 lutego 2022 r. doszło do eskalacji konfliktu zbrojnego, który przekształcił się w wojnę na całym terytorium Ukrainy.

w bezpieczeństwo Europy, gdzie Ukraina przez osiem lat powstrzymuje jedną z największych armii na świecie²⁹. Wspominał też o ignorowaniu przez Unię Europejską oraz NATO dążenia Ukrainy do przystąpienia do tych organizacji³⁰. Następnie wskazał, iż Ukraina dąży do pokojowego rozwiązania konfliktu z poszanowaniem integralności terytorialnej tego państwa, realizując wszystkie porozumienia (m.in. porozumienia mińskie oraz formatu normandzkiego) w odróżnieniu od strony rosyjskiej³¹. Kluczowym momentem przemówienia prezydenta było wspomnienie o Memorandum Budapesztańskim³². Zełenski zaznaczył, że Ukraina próbowała trzykrotnie zwołać konsultację państw-gwarantów Memorandum Budapesztańskiego i te próby zakończyły się niepowodzeniem. Co ciekawe, podczas swej wypowiedzi prezydent Ukrainy zapewnił, że zwołuje tę konsultację po raz ostatni i jeśli państwa-gwarantcy nie spełnią swoich zobowiązań wynikających z tego porozumienia, to Ukraina zakwestionuje skuteczność oraz wszystkie ustalenia Memorandum³³.

Komunikowanie władz Ukrainy po rosyjskiej inwazji

Inwazja Rosji na Ukrainę, która rozpoczęła się 24 lutego 2022 r., otworzyła tragiczną stronę historii tego państwa i całego świata. Głównym zadaniem Wołodymyra Zełenskiego było prowadzenie komunikacji w taki sposób, by uspokoić społeczeństwo oraz okiełznać chaos, jaki zapanował w Ukrainie. Oprócz tego komunikowanie prezydenta oraz ministra spraw zagranicznych miało na celu zachęcenie społeczności międzynarodowej

---

²⁹ *Ibidem.*

³⁰ *Ibidem.*

³¹ *Ibidem.*

³² Memorandum Budapesztańskie jest porozumieniem międzynarodowym pomiędzy Ukrainą, Stanami Zjednoczonymi, Wielką Brytanią oraz Rosją. W wyniku podpisania w 1994 r. tego dokumentu Ukraina zrezygnowała z posiadania broni jądrowej w zamian za poszanowanie jej suwerenności oraz integralności terytorialnej.

³³ *Speech by the President of Ukraine at the 58th Munich Security Conference*, President of Ukraine, 19 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-58-j-myunhenskij-konferenciyi-72997> – 31 X 2022.

do aktywnego wsparcia strony ukraińskiej w tej wojnie oraz potępienie reżimu kremlowskiego. Dzień inwazji zmienił sposób komunikowania się głowy państwa. Charakterystyczną cechą przekazywania informacji przez Zelenskigo stało się codzienne publikowanie wystąpień do narodu i społeczności międzynarodowej, a nawet do obywateli państwa-agresora. Oficjalny styl komunikowania został zmieniony na bardziej nieformalny, by utrzymać więź ze społeczeństwem oraz wykreować wizerunek męża stanu, który jest razem ze swoim narodem.

Wystąpienie prezydenta Ukrainy, które opublikowano 24 lutego 2022 r. o 18:01, otwiera cykl jego przemówień po ataku Rosji. Zelenski rozpoczął orędzie słowami: „Co dzisiaj słyszymy? To nie tylko wybuchy rakiet, walki, ryk samolotów. To dźwięk opadającej nowej żelaznej kurtyny, odcinającej Rosję od cywilizowanego świata”³⁴. Dodatkowo poinformował o sytuacji na linii frontu i o sukcesie ukraińskiej armii³⁵. Warto zaznaczyć, że w tej wypowiedzi zwrócił się też do obywateli Federacji Rosyjskiej, namawiając Rosjan do protestu. „Jeśli nas słyszycie, jeśli nas rozumiecie, jeśli rozumiecie, że atakujecie niepodległy kraj, wyjdźcie na plac i zwróćcie się do prezydenta swojego kraju”³⁶ – zaapelował Zelenski do Rosjan. Wskazał im, że im szybciej powiedzą swojemu rządowi, że wojna musi zostać natychmiast przerwana, tym więcej ich ludzi pozostanie przy życiu, bo żołnierze wysłani w Ukrainę – zostali wysłani na śmierć³⁷. Zaznaczył też, że „Ukraina nie wybrała drogi wojny, ale proponuje powrót na drogę pokoju”³⁸. Postawa prezydenta Ukrainy przedstawiona w tym orędziu klarownie pokazuje, że strona ukraińska preferowała pokojowe rozwiązanie konfliktu. W drugim dniu ataku Zelenski zwrócił się do Putina: „Na całej Ukrainie toczą się walki. Usiądźmy przy

³⁴ *Address by the President of Ukraine*, President of Ukraine, 24 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-73137> – 31 X 2022.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *We Withstood: Address by the President of Ukraine on the Third Day of the War*, President of Ukraine, 26 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/news/mi-vistoyaliv-zvernennya-prezidenta-ukrayini-u-tretij-den-vij-73197> – 31 X 2022.

³⁸ *Ibidem*.

stole negocjacyjnym. Aby powstrzymać zabójstwo ludzi”³⁹. Po rozmowie telefonicznej z nieuznanym przez kraje zachodnie prezydentem Białorusi Aleksandrem Łukaszenką Zełenski oświadczył, że nie wierzy w dobry wynik spotkania ukraińskiej i rosyjskiej delegacji, ale spróbuje zrobić wszystko, żeby zakończyć wojnę⁴⁰. Pierwsze negocjacje Ukrainy i Rosji rozpoczęły się 28 lutego na Białorusi. Komentując to wydarzenie, Zełenski stwierdził, że skuteczne i uczciwe pertraktacje mogą mieć miejsce tylko wtedy, gdy Rosja nie będzie ostrzeliwać Ukrainy artylerią raketową w trakcie tego spotkania⁴¹. W przemówieniu pod koniec pierwszego dnia rosyjskich ataków zaznaczono, że Rosja atakuje nie tylko obiekty wojskowe, ale także cywilne⁴².

Zełenski oznajmił, iż agresja zbrojna Rosji przypomina podobny atak na Kijów, który miał miejsce w 1941 r.⁴³ Dodatkowo zaznaczył, że najpotężniejsze mocarstwa świata patrzą z daleka, a Ukraina broni się sama⁴⁴. Kwestia dotycząca zmobilizowania pomocy państw zachodnich stała się jednym z głównych tematów komunikowania politycznego władz Ukrainy. Żądania strony ukraińskiej odnosiły się do odłączenia Rosji od SWIFT (ang. Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication), wprowadzenia zakazu lotów nad terytorium Ukrainy, pozbawienia Rosji prawa do głosowania w Radzie Bezpieczeństwa ONZ oraz nałożenia sankcji ekonomicznych na państwo-agresora. W drugim

---

³⁹ *Address by the President of Ukraine*, President of Ukraine, 25 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-73165> – 31 X 2022.

⁴⁰ *Address by President Volodymyr Zelenskyy to the Citizens*, President of Ukraine, 27 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-volodimira-zelenskogo-do-gromadyan-73233> – 31 X 2022.

⁴¹ *Address by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy*, President of Ukraine, 28 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zlo-ozbroyene-raketami-bombami-j-artileriyeyu-treba-zupiniti-73257> – 31 X 2022.

⁴² *Address by the President to Ukrainians at the End of the First Day of Russia's Attacks*, President of Ukraine, 25 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-do-ukrayinciv-naprikinci-pershogo-dnya-73149> – 31 X 2022.

⁴³ *Address by the President on the Second Morning of the Large-Scale War*, President of Ukraine, 25 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-na-drugij-ranok-masshtabnoyi-vijni-73153> – 31 X 2022.

⁴⁴ *Ibidem*.

dniu rosyjskiej inwazji Zełenski poinformował, że Ukraina jest wdzięczna za nałożenie częściowych sankcji w sektorze ekonomicznym na Rosję, ale to nie wystarczy, by powstrzymać rosyjską agresję⁴⁵. Według niego wojna w Ukrainie jest zagrożeniem dla całej Europy, dlatego żeby położyć kres konfliktowi, Europa musi niezwłocznie podjąć jakieś działania⁴⁶. Po kilku dniach rosyjskiego ataku ukraiński prezydent stwierdził, że zbrodnicze działania Rosji są przejawem ludobójstwa⁴⁷. Państwo, które popełnia zbrodnie wojenne przeciwko ludności cywilnej, nie może mieć prawa do głosowania w Radzie Bezpieczeństwa ONZ⁴⁸. Należy też wspomnieć o dążeniu przystąpienia Ukrainy do Unii Europejskiej, co nie było jednak możliwe ze względu na brak spełnienia politycznych oraz ekonomicznych warunków. W drugim dniu wojny Zełenski oświadczył, iż kluczową oznaką wsparcia Unii Europejskiej będzie podjęcie decyzji o członkostwie Ukrainy w UE⁴⁹. Warto zaznaczyć, że to żądanie strony ukraińskiej zostało po części spełnione w wyniku otrzymania przez Ukrainę statusu kandydata do członkostwa w UE⁵⁰. Prezydent Ukrainy stwierdził, że po 30 latach oczekiwań Ukraina wywalczyła sobie prawo do bycia razem z Europą⁵¹. Czwartego dnia wojny Zełenski otwarcie zakomunikował, iż Unia Europejska postanowiła dostarczyć broń Ukrainie, natomiast każde

⁴⁵ *Address by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy*, President of Ukraine, 28 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zlo-ozbroyene-raketami-bombami-j-artileriyeyu-treba-zupiniti-73257> – 31 X 2022..

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ *Address by the President of Ukraine to the Citizens on the Fourth Day of the War*, President of Ukraine, 27 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-do-gromadyan-u-chetvertij-den-73221> – 31 X 2022.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ *We Withstood: Address by the President of Ukraine on the Third Day of the War*, President of Ukraine, 26 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/news/mi-vistoyalizvernennya-prezidenta-ukrayini-u-tretij-den-vij-73197> – 31 X 2022.

⁵⁰ *Grant EU Candidate Status to Ukraine and Moldova without Delay, MEPs Demand*, European Parliament, 23 VI 2022, [on-line:] <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220616IPR33216/grant-eu-candidate-status-to-ukraine-and-moldova-without-delay-meps-demand> – 31 X 2022.

⁵¹ *Address by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy*, President of Ukraine, 28 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zlo-ozbroyene-raketami-bombami-j-artileriyeyu-treba-zupiniti-73257> – 31 X 2022.

przestępstwo, które popełnia Rosja, jeszcze bardziej jednoczy Ukrainę i partnerów⁵². Propozycja wprowadzenia zakazu lotów nad terytorium Ukrainy nie została zatwierdzona. Po spotkaniu NATO 4 marca 2022 r. stwierdzono, że podjęcie takiej decyzji może spowodować eskalację konfliktu, ponieważ siły NATO musiałyby podjąć działania zbrojne przeciwko każdemu samolotowi, który zostanie dostrzeżony nad terytorium Ukrainy⁵³. Oznaczałoby to bezpośrednie angażowanie się Sojuszu w tę wojnę. Zełenski w odpowiedzi na taką decyzję oznajmił, że odmawiając ustanowienia strefy zakazu lotów, NATO pozwoliło Rosji na bombardowanie ukraińskich miast⁵⁴. Dodatkowo stwierdził on, że jedynie co ustalił Sojusz na tym spotkaniu, to wysłanie 50 ton oleju napędowego, prawdopodobnie po to, by Ukraina mogła spalić Memorandum Budapesztańskie⁵⁵. Warto zauważyć, że w przemówieniach prezydenta oprócz krytykowania bezczynności NATO, pojawiają się słowa wdzięczności pod adresem tych państw, które pomagają Ukrainie w aspekcie militarnym oraz humanitarnym.

Po rosyjskiej inwazji zaczęła się szerzyć dezinformacja dotycząca ucieczki Zełenskiego z kraju⁵⁶. Powielanie przez stronę rosyjską tego fake newsa miało na celu dezinformowanie społeczeństwa ukraińskiego oraz zmniejszenie poparcia dla polityka. Prezydent Ukrainy odpowiedział na te zarzuty w swoim przemówieniu twierdząc, że jego rodzina jest w Ukrainie, a on sam został w Kijowie⁵⁷. Dodatkowo oznajmił, iż według

---

⁵² *Stand Firm: Address by the President of Ukraine*, President of Ukraine, 28 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/stoyimo-micno-zvernennya-prezidenta-ukrayini-73241> – 31 X 2022.

⁵³ *Press Conference by NATO Secretary General following the Meeting of NATO Foreign Affairs Ministers (Q&A)*, NATO multimedia, 4 III 2022, [on-line:] <https://www.natmultimedia.tv/app/asset/663435> – 31 X 2022.

⁵⁴ *We Continue to Fight, We Will Protect Our State and Liberate Our Land Thanks to Our Heroes – Address by the President of Ukraine*, President of Ukraine, 4 III 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/mi-prodovzhuyemo-borotysya-mizahistimo-nashu-derzhavu-i-zvi-73357> – 31 X 2022.

⁵⁵ *Ibidem*.

⁵⁶ *Зеленский сбежал из Киева, сообщил спикер Госдумы, „Спутник”* 26 II 2022, [on-line:] <https://lt.sputniknews.ru/20220226/zelenskiy-sbezhav-vo-lvov-soobschil-spiker-gosdumy-21800372.html> – 31 X 2022.

⁵⁷ *Address by the President to Ukrainians at the End of the First Day of Russia's Attacks*, President of Ukraine, 25 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/>

posiadanych przez niego informacji Rosja chce zniszczyć głowę państwa i jego rodzinę, w związku z tym nie może on zdradzić, gdzie przebywają jego bliscy⁵⁸. Warto zaznaczyć, że Zełenski odrzucił ofertę Stanów Zjednoczonych o tymczasowej ewakuacji z Kijowa, twierdząc, że „on potrzebuje amunicji, nie podwózki”⁵⁹. Komunikując się w ten sposób, Zełenski kreował swój wizerunek silnego przywódcy, który nie boi się żadnych zagrożeń i jest oddany swojemu narodowi.

W pierwszym miesiącu wojny Zełenski prowadząc politykę informacyjną koncentrował się na uzyskaniu jak największego wsparcia ze strony Europy i Stanów Zjednoczonych Ameryki. W tym celu odbyły się liczne wystąpienia w parlamentach innych krajów, na spotkaniach międzynarodowych oraz podczas wywiadów z zagranicznymi mediami. W marcu 2022 r. prezydent Ukrainy wygłosił przemówienia m.in. w parlamencie Wielkiej Brytanii, Kanady, Norwegii, Australii, Holandii, Belgii, w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej, przed Kongresem USA, w Bundestagu, w Knesecie, w Izbie Deputowanych Włoch, w Japonii, na wspólnym posiedzeniu Senatu, Zgromadzenia Narodowego Republiki Francuskiej i Rady Miasta Paryża, na szczycie NATO, w Riksdagu Szwecji oraz na posiedzeniu Rady Europejskiej. Podczas orędzia do Parlamentu Wielkiej Brytanii 8 marca 2022 r. Zełenski stwierdził, że jego ojczyzna się nie podda i będzie bronić swojej ziemi za wszelką cenę⁶⁰. Nawiązał do wydarzeń drugiej wojny światowej, twierdząc, że Ukraina nie chce stracić swoich terytoriów tak jak Wielka Brytania nie chciała stracić swojej wyspy, kiedy naziści przygotowywali się do rozpoczęcia bitwy⁶¹. Przemówienie prezydenta Ukrainy w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej było wyrazem wdzięczności za utrzymywanie silnych relacji między Polską a Ukrainą. Warto zaznaczyć,

---

zvernennya-prezidenta-do-ukrayinciv-naprikinci-pershogo-dnya-73149 – 31 X 2022.

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ *Zelensky Refuses US Offer to Evacuate, Saying „I Need Ammunition, Not a Ride”*, CNN, 26 II 2022, [on-line:] <https://edition.cnn.com/2022/02/26/europe/ukraine-zelensky-evacuation-intl/index.html> – 31 X 2022.

⁶⁰ *Address by the President of Ukraine to the Parliament of the United Kingdom*, President of Ukraine, 8 III 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-do-parl-73441> – 31 X 2022.

⁶¹ *Ibidem*.

że inwazja Rosji na Ukrainę spowodowała ogromny kryzys migracyjny. W związku z tym, że Ukraina graniczy bezpośrednio m.in. z Polską, Polska zareagowała na tę sytuację jako jedno z pierwszych państw Unii Europejskiej. Według statystyk przedstawionych przez polską Straż Graniczną 19 kwietnia 2022 r., od 24 lutego do Polski wjechało z Ukrainy 2,838 mln osób⁶². Zełenski oznajmił, że pierwszy dzień wojny udowodnił, że nie ma już żadnych granic między Polską a Ukrainą⁶³. Dodatkowo zaznaczył, że te wydarzenia spowodowały utworzenie silnego nieformalnego sojuszu tych dwóch państw⁶⁴. Istotne było wystąpienie ukraińskiego prezydenta 17 marca 2022 r. w Bundestagu z punktu widzenia wzajemnych relacji między Niemcami a Ukrainą. Padły mocne słowa dotyczące obecnej polityki zagranicznej Niemiec. Według Zełenskiego, Niemcy znowu są za „murem”, co wynika m.in. z powiązań ekonomicznych oraz politycznych niemieckich władz i Rosji⁶⁵. Stwierdził on, że „ten mur staje się silniejszy z każdą bombą, która spada na naszą ziemię, na Ukrainę. Z każdą decyzją, która nie jest podejmowana w imię pokoju”⁶⁶. Taka wypowiedź prezydenta Ukrainy była odpowiedzią na brak podejmowania decyzji, które miałyby pomóc Ukrainie podczas wojny, głównie dotyczyło to m.in. nałożenia sankcji na Rosję, kwestii przystąpienia Ukrainy do UE i NATO oraz embargo na handel z Rosją. Przedstawienie społeczności międzynarodowej zbrodniczych działań Rosji w Ukrainie oraz dążenie do uzyskania wsparcia partnerów międzynarodowych było głównym celem każdego przemówienia prezydenta Ukrainy w parlamentach innych państw.

2 kwietnia doszło w Kijowie do spotkania Roberty Metsoli (przewodniczącej Parlamentu Europejskiego) z Wołodymyrem Zełenskim, tema-

---

⁶² #Pomagamy, Twitter, Straż Graniczna, 19 IV 2022, [on-line:] https://twitter.com/straz_graniczna/status/1516303327696457733 – 31 X 2022.

⁶³ *Speech by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy in the Sejm of the Republic of Poland*, President of Ukraine, 11 III 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-v-sejmi-res-73497> – 31 X 2022.

⁶⁴ *Ibidem*.

⁶⁵ *Address by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy to the Bundestag*, President of Ukraine, 17 III 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-u-bundesta-73621> – 31 X 2022.

⁶⁶ *Ibidem*.

tem rozmów była koordynacja działań państw członkowskich Unii Europejskiej. Istotnym był również sam fakt, że do rozmowy doszło w stolicy Ukrainy, co podkreślał prezydent. Kolejne miesiące obfitowały w podobne wizyty, pomagające tworzyć wizerunek silnego państwa. Rosyjski przekaz propagandowy od początku wojny podkreślał, że wojska rosyjskie znajdują się „pod Kijowem”. Obrona miasta miała znaczenie strategiczne, gdyż zakończyła spekulacje na temat szybkiego końca konfliktu. Początek kwietnia zbiegł się z odkryciem masowych grobów w Buczy. Prezydent Ukrainy wygłosił specjalne przemówienie, w którym potępił postawę żołnierzy rosyjskich. Postawił wyraźną granicę, rozróżniając armię ukraińską od rosyjskiej słowami „to jest dobro i zło”. Skrytykował również dotychczasową politykę przywódców europejskich: „Zapraszam panią Merkel i pana Sarkozy’ego do odwiedzenia Buczy i zobaczenia, do czego doprowadziła polityka ustępstw wobec Rosji w ciągu 14 lat”⁶⁷. Prezydent nie obwinił za obecny stan rzeczy polityków mających aktualnie wpływ na sytuację polityczną, był to element strategii komunikowania kryzysowego mającej na celu zmianę orientacji polityki zagranicznej Unii Europejskiej.

4 kwietnia Wołodymyr Zelenski odwiedza Buczę, tego samego dnia wygłasza mowę w rumuńskim parlamencie, skupiając się na ofiarach masakry. Wraz z odkryciem ludobójstwa w Buczy komunikowanie polityczne prezydenta Ukrainy zostało podporządkowane tym wydarzeniom. Komunikaty miały charakter ostrzeżenia przed żołnierzami rosyjskimi, którzy postępują w sposób nieludzki. Narrację tę wykorzystywał podczas przemówień, spotkań międzynarodowych oraz konferencji. Była ona skuteczna, gdyż informacje o zbrodniach obiegły cały świat i zszokowały zachodnią opinię publiczną. Temat odbudowy gospodarki ukraińskiej został odsunięty na dalszy plan. Kolejnego dnia Zelenski zabrał głos na posiedzeniu Rady Bezpieczeństwa ONZ, apelując o odebranie Rosji statusu stałego członka tego organu. Proponował też reformy w funkcjonowaniu samej Organizacji Narodów Zjednoczonych, mające na celu ograniczenie

---

⁶⁷ *It is Time to Do Everything to Make the War Crimes of the Russian Military the Last Manifestation of This Evil on Earth – Address by the President of Ukraine, President of Ukraine*, 3 IV 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/chas-zrobiti-vse-shob-voyenni-zlochini-rosijskih-vijskovih-s-74053> – 31 X 2022.

prawa weta względem członków łamiących postanowienia międzynarodowe. Jak sam mówi, „system ONZ musi zostać natychmiast zreformowany, aby prawo weta nie było prawem do zabijania. Aby w Radzie Bezpieczeństwa była sprawiedliwa reprezentacja wszystkich regionów świata⁶⁸”. Podobne poglądy prezydent Ukrainy głosił podczas swoich przemówień w parlamentach m.in. Hiszpanii, Irlandii, Grecji, Cypru, Finlandii, Estonii czy Korei Południowej. Przystawiał w nich Kijów jako stolicę globalnej demokracji i walki o wolność dla wszystkich w Europie⁶⁹. W komunikatach tych pojawiły się naciski na wprowadzenie nowego pakietu sankcji wobec Rosji. Przemówienia prezydenta były systematyczne, stały się elementem życia codziennego Ukraińców, a ich charakter podnosił morale zarówno ludności cywilnej, jak i żołnierzy.

14 kwietnia prezydent wygłosił specjalną przemowę z okazji 50 dni obrony, w której dziękował wszystkim obywatelom za zaangażowanie. Jak powiedział: „50 dni naszej obrony to osiągnięcie. Osiągnięcie milionów Ukraińców. Wszyscy, którzy 24 lutego podjęli główną decyzję życiową – walczyć. Być człowiekiem. Nie poddawać się. I nie zdradzić”⁷⁰. Istotnym elementem przemówień Wołodymyra Zełenskiego jest budowanie poczucia wspólnoty z zachodnimi państwami w oczach Ukraińców. Prezydent i jego najbliższe otoczenie starają się zdekomponować stereotyp Ukrainy jako państwa skazanego na Rosję, którym nie interesuje się Zachód. Jest to element walki z propagandą głoszoną przez państwowe kanały medialne Federacji Rosyjskiej. Powszechnym stereotypem było twierdzenie, że Ukraina znajduje się w kręgu zainteresowań państw Zachodu wyłącznie z powodu możliwości osiągnięcia własnych korzyści ekonomicznych i po-

---

⁶⁸ *Speech by the President of Ukraine at a Meeting of the UN Security Council*, President of Ukraine, 5 IV 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-zasidanni-radi-bezpeki-on-74121> – 31 X 2022.

⁶⁹ *Kyiv Is Now the Capital of Global Democracy, the Capital of the Struggle for Freedom for All in Europe – Address by President Volodymyr Zelenskyy*, President of Ukraine, 6 IV 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zaraz-kiyiv-ce-stolicya-globalnoyi-demokratiyi-stolicya-boro-74129> – 31 X 2022.

⁷⁰ *During the 50 Days of This War, Ukraine Became a Hero for the Whole Free World – Address by President Volodymyr Zelenskyy*, President of Ukraine, 14 IV 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/za-50-dniv-ciyeyi-vijni-ukrayina-sta-la-geroyem-dlya-vsogo-vi-74329> – 31 X 2022.

litycznych oraz zagrożenia Federacji Rosyjskiej. Ukrainę przedstawiano w tej narracji jako marionetkę Zachodu, która nie dba o dobro swoich obywateli, tylko bezmyślnie prze do wojny z Rosją. Prezydent Zelenski zbudował w świadomości Ukraińców obraz zaangażowanej Europy oraz Ukrainy jako jej części, demaskując propagandę najeźdźcy. Kolejne dni kwietnia upłynęły na apelach o dodatkową pomoc militarną: „Gdybyśmy mieli dostęp do całej potrzebnej nam broni, którą mają nasi partnerzy i która jest porównywana z bronią używaną przez Federację Rosyjską, zakończylibyśmy już tę wojnę. Już przywrócilibyśmy pokój i wyzwolilibyśmy nasze terytorium od okupantów”⁷¹. Prezydent skupiał się również na aspekcie szybkiego dołączenia do Unii Europejskiej, gościł jako mówca w parlamencie Portugalii i podczas sesji Banku Światowego. Większość tych przemówień była utrzymana w podobnym tonie. Rozpocynały się opisem sytuacji w Ukrainie, losu ludności dotkniętej wojną, konieczności dostarczenia wsparcia militarnego, a kończyły wdrożeniem rozwiązań mających na celu ograniczenie możliwości Rosji prowadzenia wojny, koniecznością zmian w ramach instytucji międzynarodowych, potrzebą integracji Ukrainy z zachodnimi państwami i organizacjami. Prezydent zwracał też uwagę na potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa na kluczowych rynkach, w tym żywnościowym, który w kolejnych miesiącach stanie się następnym elementem nacisku ze strony Federacji Rosyjskiej⁷².

W Wielkanoc Zelenski wygłosił przemowę na temat braku poszanowania tradycji najważniejszego święta prawosławnego obrządku. Jak powiedział:

Rosja „pogratulowała” Ukrainie w Wielkanoc zagrożenia z powietrza niemal w całym naszym kraju, uderzenia rakietowego w region Połtawy i uderzenia rakietowego w Krzemieńczuk. Dlaczego ten atak

⁷¹ *If Our Partners Have the Weapons Ukraine Needs, Their Duty Is to Help Protect Freedom and the Lives of People – Address by President Volodymyr Zelenskyy*, President of Ukraine, 19 IV 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/yaksho-nashi-partneri-mayut-potribnu-ukrayini-zbroju-yihnij-74417> – 31 X 2022.

⁷² *Address by President Volodymyr Zelenskyy at the World Bank Ministerial Roundtable in Support of Ukraine*, President of Ukraine, 22 IV 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-volodimira-zelenskogo-pid-chas-ministe-74473> – 31 X 2022.

był konieczny w Wielkanoc? Nie ma zagrożenia militarnego, przed którym mogłoby to uchronić Rosję. To tylko celowe niszczenie życia na Ukrainie. Zniszczenie, które nie zatrzymało się nawet w największe święto prawosławne⁷³.

Początkiem maja komunikowanie prezydenta Ukrainy opierało się na temacie Mariupola. Wielotygodniowe starania o płynną ewakuację ludności cywilnej zaczęły przynosić rezultaty w postaci udanych transportów kobiet, dzieci, osób starszych i rannych. Nie obyło się jednak bez przeszkód. Strona rosyjska doprowadziła do ostrzelania wyrywkowych konwojów humanitarnych, czego nie pominięto w wystąpieniach publicznych. Kolejnym elementem komunikowania było tworzenie bohatera zbiorowego „obrońców azowstali” Odcięci od świata żołnierze toczyli heroiczny bój w oblężonym mieście za linią wroga. Kreacja ta miała na celu przeciwstawienie się rosyjskiej propagandzie, w oczach której żołnierze pułku Azow (biorący udział w obronie) byli faszystami i uosobieniem zła. Mimo wątpliwej przeszłości pułku udało się poprawić jego wizerunek⁷⁴. Część ukraińskiego społeczeństwa uważała go za skrajnie nacjonalistyczny i szkodliwy w obliczu konfliktu z 2014 r. Znaczną liczbę żołnierzy tej jednostki stanowiły osoby mające powiązania z grupami pseudokibiców bądź półświatkiem przestępczym⁷⁵. Strona ukraińska odniosła się do tych zarzutów, twierdząc, że na przestrzeni lat doszło do wielu zmian kadrowych w oddziale, a osoby budzące wątpliwości zostały wydalone ze służby w ramach pułku⁷⁶.

---

⁷³ *The Orthodox World Has Seen that Easter Means Nothing to Russia – Address by the President of Ukraine*, President of Ukraine, 25 IV 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/pravoslavnij-svit-pobachiv-sho-dlya-rosiyi-velikden-nichogo-74541> – 31 X 2022.

⁷⁴ P. Szpecht, *Pułk Azow: Od nacjonalistów do bohaterów? „Postrach Rosjan i pożywka dla propagandy Kremla”*, „Wirtualne Media”, 8 V 2022, [on-line:] <https://www.wirtualnemedial.pl/arttykul/pulk-azow-nacjonalizm-wojna-ukraina-mariupol-smierc-azowstal-rosja-putin-zbrodnie> – 31 X 2022.

⁷⁵ *Neo-Fascists Train to Fight Ukrainian Rebels*, „Al Jazeera” 9 IV 2022, [on-line:] <https://www.aljazeera.com/news/2014/6/9/neo-fascists-train-to-fight-ukrainian-rebels> – 31 X 2022.

⁷⁶ В. Ліхачов, *Полк „Азов” не є неонацистським: відповіді на найпоширеніші запитання*, Zmina, 4 IV 2022, <https://zmina.info/columns/polk-azov-ne-ye-neo>

3 maja Wołodymyr Zelenski wygłosił przemowę przed własnym parlamentem – Radą Najwyższą Ukrainy. Skupił się na osiągniętych sukcesach w ramach zacieśniania współpracy z państwami Zachodu. Dziękował parlamentarzystom za ich pracę, trud i poświęcenie. Warto wspomnieć, że było to pierwsze przemówienie przed własnym parlamentem od czasu wybuchu wojny. Miało ono znaczenie symboliczne, gdyż pokazywało światu, że ukraiński aparat państwowy funkcjonuje w sposób normalny – armia rosyjska nie zagrażała już bezpośrednio stolicy⁷⁷. W kolejnych dniach prezydent kontynuował wystąpienia zagraniczne. Przemawiał przed parlamentem Albanii, Islandii oraz wygłosił orędzie do narodu duńskiego w rocznicę wyzwolenia Danii z rąk nazistów. Znalazł też czas na zabranie głosu podczas Międzynarodowej Konferencji Darczyńców w Warszawie, gdzie opowiadał o potrzebach broniącego się państwa oraz konieczności zarezerwowania funduszy na powojenną odbudowę. W wyniku konferencji realizowanej przy wsparciu Rady oraz Komisji Europejskiej udało się zebrać pomoc finansową w postaci 6,3 mld euro na rzecz Ukrainy⁷⁸. Prezydent wziął również udział w wideokonferencji przywódców G7. Jego przemówienie składało się wówczas z trzech głównych i spójnych z dotychczasowym komunikowaniem punktów: pierwszym była broń i konieczność zwiększenia dostaw, drugim sankcje i potrzeba ich wzmocnienia, trzecim pomoc finansowa dla Ukrainy⁷⁹.

9 maja, który w krajach postsowieckich traktowany jest jako „Dzień Zwycięstwa”, w moskiewskich obchodach przypominał te z lat poprzednich. Głównym wydarzeniem była parada na Placu Czerwonym oraz

---

naczystyskim-vidpovidni-na-najposhyrenishi-zapytannya/?fbclid=IwAR0cZBzjgKgiLUwP33YQ2jkfbhp2ExAMeZJvdp31WhqZ5D5NAgyvofx9LIY – 31 X 2022.

⁷⁷ *Speech by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy in the Verkhovna Rada*, President of Ukraine, 3 V 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-u-verhovnij-74737> – 31 X 2022.

⁷⁸ *Konferencja darczyńców w Warszawie – ponad 6,3 mld euro na pomoc dla Ukrainy*, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, 5 V 2022, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/konferencja-darczyncow-w-warszawie--ponad-6-mld-euro-na-pomoc-dla-ukrainy> – 31 X 2022.

⁷⁹ *Speech by the President of Ukraine at the Video-Conference of the G7 Leaders*, President of Ukraine, 8 V 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-videokonferencyi-lideriv-grup-74905> – 31 X 2022.

przemówienie Władimira Putina. W tym samym czasie do Ukraińców przemawiał Wołodymyr Zełenski. W swoim wystąpieniu podkreślał, że nie tylko Rosja walczyła przeciwko nazistom, lecz cała koalicja antyhitlerowska, w ciągu ostatnich lat Kreml próbował przywłaszczyć sobie zasługi za pokonanie III Rzeszy i zakończenie drugiej wojny światowej. Prezydent podkreślał dumę z poprzednich pokoleń, które brały udział w pokonaniu najeźdźcy i odniósł aktualną inwazję do ówczesnych wydarzeń: „Nasz wróg marzył, że odmówimy świętowania 9 maja i zwycięstwa nad nazizmem. Aby słowo «denazyfikacja» dostało szansę. Miliony Ukraińców walczyły z nazizmem i przeszły trudną i długą podróż. [...] W dniu zwycięstwa nad nazizmem walczymy o nowe zwycięstwo. Droga do niego jest trudna, ale nie mamy wątpliwości, że wygramy⁸⁰” Na przestrzeni kolejnych dni Zełenski zwracał się do społeczności akademickiej francuskich i amerykańskich uniwersytetów. Podczas videokonferencji z francuskimi studentami zadawał pytania o sens działania obecnej infrastruktury bezpieczeństwa międzynarodowego, która w oczach Ukraińców nie zdała egzaminu. Podał też w wątpliwość funkcjonowanie NATO słowami: „A jeśli Rosja pojedzie dalej, np. do krajów bałtyckich, Litwy, Łotwy, Estonii – do dowolnego kraju. Czy NATO będzie walczyć z Rosją np. o Łotwę? Czy art. 5 będzie wtedy działał, biorąc pod uwagę, że większość z was nigdy nie była na Łotwie i może nawet nie mieć związków z tym krajem?”⁸¹. Podczas przemówienia zadawał wiele pytań i skłaniał słuchaczy do refleksji nad obecną sytuacją oraz ewentualną eskalacją konfliktu. Pięć dni później podczas spotkania z przedstawicielami społeczności akademickiej USA ton jego wypowiedzi był diametralnie różny. Nie dotyczył on bezpośrednio kwestii bezpieczeństwa międzynarodowego oraz funkcjonowania NATO, skupiał się na przeciwdziałaniu przemocy oraz terrorowi. Zełenski w płynny sposób nawiązał do wydarzeń z 11 wrześ-

---

⁸⁰ *Address by the President of Ukraine on the Day of Victory over Nazism in World War II*, President of Ukraine, 9 V 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-z-nagodi-dnya-peremogi-nad-na-74925> – 31 X 2022.

⁸¹ *Speech by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy to Students of Leading French Universities*, President of Ukraine, 11 V 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-pered-stude-74969> – 31 X 2022.

nia 2001 r., podkreślając, że „terror nie zna granic”. W swojej mowie bardzo często wypowiadał się w sposób umacniający narodową dumę obywateli USA: „Są państwa, które w jak największym stopniu przyczyniają się do ochrony wolności. Aby powstrzymać agresję. Zagwarantować moc prawa międzynarodowego. To właśnie tę rolę wybrały Stany Zjednoczone i jestem bardzo wdzięczny waszym ludziom, waszym przywódcom za ten wybór”⁸². Zestawienie tych dwóch spotkań daje cenne informacje na temat funkcjonowania strategii komunikacyjnej prezydenta Ukrainy.

Z oczywistych względów nie może być ona jednokierunkowa. Podczas rozmów z przedstawicielami zachodnich państw europejskich Wołodymyr Zelenski zasiewa niepokój o najbliższą przyszłość. Niejako zmusza przywódców do pomocy na własną rękę z pominięciem instytucji międzynarodowych, podaje w wątpliwość działanie ich mechanizmów, podkreśla bierność. W tym samym czasie, prowadząc dialog z organizacjami, nie neguje ich funkcjonowania, przedstawia problemy atakowanego państwa, los ofiar wojny, prosi o pomoc. Podczas spotkania ze społecznością uniwersytecką Stanów Zjednoczonych nie porusza kwestii Paktu Północnoatlantyckiego i art. 5, zdając sobie sprawę, że to właśnie USA powinny być bezpośrednim adresatem tego komunikatu. Prezydent ma świadomość, że amerykańska pomoc jest największą udzieloną Ukrainie i nie może działać na szkodę swojego najważniejszego partnera. Partnera, który używa wszelkich możliwych symetrycznych środków wsparcia dla atakowanego państwa i za pomocą transferu budżetowego oraz militarnego podtrzymuje jego istnienie. W kolejnych dniach Zelenski próbował przeciwstawić się rosyjskiej propagandzie głoszącej, że żołnierze pułku Azow pozostawieni na pastwę losu, bez wsparcia i pomocy ze strony ukraińskiej, stali się dla Kijowa obojętni. Opowiadał, że obrońcy Mariupola są żywymi bohaterami i akcję ich ratowania rozpoczęli już oficerowie wojska i wywiadu⁸³. Wyrażał również obawę przed prowokacją

---

⁸² *Address by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy to American Students during Online Communication with the US University Community, President of Ukraine, 16 V 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-do-amer-75085> – 31 X 2022.*

⁸³ *Ukraine Needs Ukrainian Heroes Alive – This Is Our Principle – Address by President Volodymyr Zelenskyy, President of Ukraine, 17 V 2022, [on-line:] <https://www.pre>*

użycia broni masowego rażenia w obliczu rosyjskich porażek i niepowodzeń na froncie.

22 maja miało miejsce wspólne przemówienie Andrzeja Dudy z Wołodymyrem Zełenskim podczas posiedzenia Rady Najwyższej Ukrainy. Prezydent Ukrainy nie szczędził ciepłych słów w stronę polsko-ukraińskiego partnerstwa:

Ukraina i Polska wybrały jedną drogę. [...] Dziś wystarczy pół słowa, abyśmy prezydent Andrzej i ja się zrozumieli. Nasze parlamenty, nasze rządy i nasze narody w ogóle rozumieją się jak nigdy dotąd. [...] Ukraina [...] broni nie tylko siebie, ale całej Europy. Polacy to wiedzą, doceniają, szanują i pomagają Ukrainie – nie z kurtuazji, ale jako bracia i sojusznicy, którzy pamiętają słowa Lecha Kaczyńskiego o tym, kto może być następny. To nie oznacza strachu. Oznacza to gotowość do zmierzenia się z wrogiem i odparcia go⁸⁴

Zełenski w swoich wypowiedziach stosuje wiele ważnych nawiązań mających na celu zindywidualizowanie komunikatów. Wielokrotnie odwoływał się on do osób czy wydarzeń budujących tożsamość narodową rozmówców. Zabieg ten posiada dwa zasadnicze cele – pierwszym jest stworzenie więzi z odbiorcą, drugim budowanie wizerunku człowieka merytorycznego. Działania te miały istotne znaczenie, zachodni świat znał bowiem prezydenta Ukrainy jako komika, człowieka, który w wyniku zbudowania medialnej rozpoznawalności stał się prezydentem. Propaganda rosyjska od momentu ogłoszenia kandydatury Wołodymyra Zełenskiego na urząd prezydenta wykorzystywała ten fakt, odbierając powagi instytucjom państwa ukraińskiego.

Druga połowa maja upływała pod znakiem nacisków ze strony prezydenta Zełenskiego w sprawie rezygnacji przez Europę z wykorzystywania rosyjskich surowców energetycznych. W kontekście zatwierdzenia przez

---

sident.gov.ua/en/news/ukrayinski-geroyi-potribni-ukrayini-zhivimi-ce-nash-princip-75105 – 31 X 2022.

⁸⁴ *Speech by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy during the Joint Participation with President of the Republic of Poland Andrzej Duda in the Plenary Session of the Verkhovna Rada, President of Ukraine, 22 V 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-pid-chas-sp-75261> – 31 X 2022.*

Unię Europejską szóstego pakietu sankcji prezydent przemawiał w następujący sposób: „Uważam, że Europa i tak będzie musiała zrezygnować z rosyjskiej ropy i produktów naftowych. Bo chodzi o niezależność samych Europejczyków od rosyjskiej broni energetycznej. A im szybciej to nastąpi, tym pełniejsza będzie rezygnacja z rosyjskiej ropy, tym większa będzie ostatecznie korzyść dla samej Europy”⁸⁵. Początek czerwca był dla prezydenta Ukrainy intensywnym okresem. Wziął on udział w: otwarciu ukraińsko-polskich konsultacji międzyrządowych, posiedzeniu Rady do Spraw Życia i Bezpieczeństwa Dzieci w Czasie Wojny, obradach Izby Deputowanych Luksemburga, Międzynarodowym Forum Bezpieczeństwa GLOBSEC w Bratysławie, odebraniu listów uwierzytelniających od ambasadorów USA, Indii, Mołdawii, odwiedzinach pozycji frontowych ukraińskich żołnierzy w obwodzie zaporoskim, rejonie Bachmutu i Łysyczańska, obchodach z okazji Dnia Dziennikarza, otwarciu posiedzenia Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju i wielu innych. Wydarzenia te odbyły się w ciągu tygodnia, a głowa państwa uczestniczyła w nich zarówno zdalnie, jak i fizycznie. Pokazuje nam to, jak bardzo aktywny pozostawał prezydent Ukrainy w czasie kryzysowym dla swojego kraju. Oprócz udziału w wydarzeniach codziennie wygłaszał przemówienia do narodu, które od początku wojny stały się elementem życia codziennego Ukraińców.

10 czerwca Zełenski wziął udział w kopenhaskim Szczycie Demokracji oraz spotkał się z sekretarzem stanu ds. obrony Wielkiej Brytanii. W swojej przemowie podkreślał istotę popierania słów czynami: „Jeśli sondaże pokazują, że 71% Europejczyków uważa Ukrainę za część europejskiej rodziny, dlaczego wciąż są polityczni sceptycy, którzy nie chcą pozwolić nam przenieść się do Unii Europejskiej?”⁸⁶. Podczas Azjatyckiego Szczytu Bezpieczeństwa prezydent apelował o przywrócenie Rosji

⁸⁵ *In Any Case, Europe Will Have to Give Up Russian Oil and Oil Products, because It Is about the Independence of Europeans Themselves from Russia's Energy Weapons – Address by the President of Ukraine*, President of Ukraine, 30 V 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/yevropi-u-bud-yakomu-razi-dovedetsya-vidmovitisya-vid-rosijs-75473> – 31 X 2022.

⁸⁶ *Democracy Can Lose on the European Continent if Words Are Not Backed Up by Action – Address by the President of Ukraine to the Participants of the Copenhagen Democracy Summit*, President of Ukraine, 10 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/>

do jej granic sprzed konfliktu: „Uważam, że dziś świat musi wyraźnie postawić Federację Rosyjską i jej przywódców na swoim miejscu. A ich miejsce jest na ich terytorium. I powinni tam zostać, żyć i decydować, co tam robić”⁸⁷. Dał również gwarancję, że Ukraina nie dąży do inwazji na Rosję. Następnego dnia doszło do rozmów w Kijowie z Ursulą von der Leyen – przewodniczącą Komisji Europejskiej. Podczas spotkania prezydent Zełenski dziękował za poczynione przez Unię Europejską starania w sprawie szybszego wejścia Ukrainy do Unii, nowy pakiet pomocowy na kwotę 9 mld euro, przygotowywanie kolejnego pakietu sankcji wobec Rosji oraz starania utworzenia Platformy Odbudowy Ukrainy⁸⁸. W kolejnych dniach miały miejsce rozmowy przywódców państw popierających kandydaturę Ukrainy do Unii Europejskiej z prezydentem Zełenskim, wśród tych krajów były: Dania, Czechy, Albania, Czarnogóra i Macedonia Północna.

15 czerwca Wołodymyr Zełenski i Joe Biden przeprowadzili rozmowę telefoniczną. Prezydent Ukrainy dziękował za udzieloną pomoc słowami: „Wsparcie bezpieczeństwa ze strony Stanów Zjednoczonych jest bezprecedensowe. Przybliży nas do wspólnego zwycięstwa nad rosyjskim agresorem”⁸⁹. W drugiej połowie czerwca powrócił temat bezpieczeństwa żywnościowego. Podczas rozmowy z przywódcami Niemiec, Francji, Rumunii i Włoch w Kijowie prezydent Zełenski oprócz próśb o zwiększenie dostaw uzbrojenia, podkreślał istotę zdjęcia blokady morskiej z najważniejszych ukraińskich portów: „Zwróciliśmy też uwagę na sposoby powstrzymania światowego kryzysu żywnościowego. Ukraina robi wszyst-

---

news/demokratiya-mozhe-prograti-na-yevropejskomu-kontinenti-yaksh-75721 – 31 X 2022.

⁸⁷ *The World Must Return Russia to Its Borders – Volodymyr Zelenskyy at the Asian Security Summit*, President of Ukraine, 11 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/svit-povinen-povernuti-rosiyu-v-mezhi-yiyi-teritoriyi-volodi-75765> – 31 X 2022.

⁸⁸ *Volodymyr Zelenskyy Met With the President of the European Commission in Kyiv*, President of Ukraine, 11 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/volodimir-zelenskij-zustrivsia-z-prezidentom-yevropejskoyi-k-75769> – 31 X 2022.

⁸⁹ *Volodymyr Zelenskyy Had a Phone Conversation with Joseph Biden*, President of Ukraine, 15 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/volodimir-zelenskij-proviv-telefonnu-rozmovu-z-dzhozefom-baj-75833> – 31 X 2022.

ko, co możliwe, aby odblokować nasze porty morskie, ale tę blokadę musi znieść ten, który ją rozpoczął, czyli Federacja Rosyjska, a dokładniej flota rosyjska”⁹⁰. Te same tematy zostały poruszone podczas spotkań z innymi liderami państw, np. Borisem Johnsonem, premierem Wielkiej Brytanii czy Xavierem Bettelem, premierem Luksemburga. Ówczesne komunikowanie podporządkowane było wyłącznie oczekiwaniu na rozstrzygnięcie UE w sprawie przyznania Ukrainie statusu kandydata do członkostwa. Każde z codziennych przemówień prezydenta od czasu rozmów z Ursulą von der Leyen nawiązywało do nadziei o pozytywne rozpatrzenie tego wniosku.

24 czerwca 2022 r. Ukraina uzyskała status kandydata do członkostwa w Unii Europejskiej. Z tej okazji prezydent Zelenski wygłosił specjalne przemówienie. Oprócz podziękowań dla poszczególnych państw członkowskich, mowa dotyczyła nowego etapu w historii Europy: „Ta ścieżka to nie polityka. Wierzę, że to na zawsze będzie punktem wyjścia nowej historii Europy. Europa bez podziału. Europa bez «szarych» stref. Europa, która jest naprawdę zjednoczona i potrafi bronić siebie, swoich wartości, swojej przyszłości”⁹¹. W kolejnych dniach prezydent zabrał głos podczas internetowego Szczytu Liderów G7, poruszył wówczas problem odblokowania ukraińskich portów, które przed wojną zapewniały Afryce Wschodniej bezpieczeństwo żywnościowe. Wyraził również nadzieję, że Departament Stanu USA poprze decyzję o uznaniu Rosji „sponsorem terroryzmu”. Podczas szczytu przedstawiał Ukrainę jako alternatywę dla inwestorów prywatnych względem Rosji używając argumentu, że po wojnie państwo ukraińskie będzie miało znacznie lepszy dostęp do rynku globalnego niż państwo-agresor.

⁹⁰ Volodymyr Zelenskyy Met with the Leaders of Germany, France, Romania and Italy in Kyiv, President of Ukraine, 16 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/volodimir-zelenskij-u-kiyevi-proviv-zustrich-z-liderami-nime-75845> – 31 X 2022.

⁹¹ This Is the Biggest Step towards Strengthening Europe that Could Be Taken Right Now – Address by President Volodymyr Zelenskyy to the Participants of the EU Summit after Granting Ukraine the Status of a Candidate for Membership, President of Ukraine, 23 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/ce-najbilshij-krok-na-posilennya-yevropi-yakij-mozhna-bulo-z-76025> – 31 X 2022.

27 czerwca doszło do spotkania Wołodymyra Zełenskiego z prezydentem Republiki Mołdawii – Maią Sandu. Spotkanie to było przeciwwagą dla rosnących gróźb ataku ze strony nieuznawanego państwa – Naddniestrza. Od czasów zimnej wojny stacjonują tam wojska rosyjskiej 14 armii, które *de facto* nigdy nie opuściły mołdawskiego terytorium. Rozwiązanie tego problemu ma charakter strategiczny dla obu państw podobnie jak bezpieczeństwo energetyczne. Zełenski zagwarantował Mołdawii ukraińską pomoc w kwestii odbudowy infrastruktury transportowej: „Potwierdzałem pani prezydent, że Ukraina jest gotowa pomóc w odbudowie kolei mołdawskiej. Uzgodniliśmy również rozpoczęcie przebudowy odcinka kolejowego Berezyne–Basarabeasca, aby wzmocnić potencjał transportowy obu krajów”⁹². Dwa dni później Zełenski wziął udział w posiedzeniu Rady Bezpieczeństwa ONZ. Prezydent przedstawiał na nim akty terroru skierowane przeciwko ludności cywilnej w Łysyczańsku, Charkowie, Mikołajowie i Słowiańsku. Domagał się konkretnych działań ze strony ONZ:

Rosja nie ma prawa pozostać w Radzie Bezpieczeństwa ONZ. [...] Co więcej, nasza Organizacja [ONZ] ma już wystarczającą władzę, by postawić państwo terrorystyczne przed wymiarem sprawiedliwości. Rozdział VII *Karty Narodów Zjednoczonych* pozwala na powołanie specjalnego trybunału międzynarodowego do zbadania działań rosyjskich okupantów na ziemi ukraińskiej. Wielokrotnie używano słowa „ludobójstwo”. I wszyscy widzieliście, co zrobili rosyjscy okupanci w naszym mieście Bucza. Każdy z was może dowiedzieć się, ile masowych grobów pojawiło się samotnie wokół miasta Mariupol po zrównaniu go z ziemią przez wojska rosyjskie. Było to półmilionowe miasto! Teraz są ruiny⁹³.

W podobnym tonie prezydent wypowiadał się na szczycie NATO, podkreślając konieczność zwiększenia bezpieczeństwa Ukrainy w celu uniknięcia tak drastycznych wydarzeń w przyszłości.

---

⁹² *President of Ukraine Met with the President of Moldova in Kyiv*, President of Ukraine, 27 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/glava-ukrayinskoyi-derzhavi-zustrivsya-z-prezidentom-moldovi-76081> – 31 X 2022.

⁹³ *It Is Necessary that Russia Stops Killing People, It Is Necessary to Bring It to Justice for Terrorism – Speech by the President of Ukraine at the Meeting of the UN Security Council*, President of Ukraine, 29 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/potribno-shob-rosiya-pripinila-vbivati-lyudej-potribno-prity-76109> – 31 X 2022.

29 czerwca po wymianie jeńców wojennych głowa państwa w swoim codziennym przemówieniu zapewniała, że zrobi wszystko co możliwe, aby żołnierze pojmاني do niewoli rosyjskiej wrócili do domu. Udało się to z 144 ukraińskimi żołnierzami, spośród których 95 brało udział w obronie Azowstalu podczas oblężenia Mariupola⁹⁴. Wydarzenie to było szeroko komentowane również po stronie rosyjskiej. Propagandziści Kremla podali w wątpliwość intencje rozpoczęcia „specoperacji”, bowiem żołnierze Pułku Azow byli uosobieniem nazistów, których Rosja miała zdenazyfikować, a nie wypuszczać.

Lipiec prezydent rozpoczął przemówieniem na posiedzeniu Rady Najwyższej Ukrainy. Jego tematem było dążenie do członkostwa w Unii Europejskiej. Duże znaczenie miało również wprowadzenie do ukraińskiego parlamentu unijnych symboli: „Dziś w tej sali pojawi się flaga Unii Europejskiej. I nie powinien to być tylko piękny gest. Nie tylko symbol. To powinno być symbolem naszego zadania – zadania nas wszystkich, wszystkich organów rządu. Aby nie było przerw w naszej pracy. Aby została przyjęta każda decyzja niezbędna na europejskiej drodze Ukrainy”⁹⁵. W 115 dniu wojny Zełenski wskazywał na długą drogę, którą przeszło zarówno państwo, jak i obywatele Ukrainy od momentu wybuchu konfliktu. Nie przypisywał sobie zasług, lecz pokazywał ogrom prac włożony w prowadzenie polityki zagranicznej oraz wewnętrznej przez setki osób zaangażowanych w sprawę ukraińską. W przemówieniu tym nie zabrakło stałych elementów komunikowania takich jak podziękowania: „I dziękuję wszystkim obecnym, naszemu Gabinetowi Ministrów. Dziękuję wam. Wszystkim jestem wdzięczny. To naprawdę ciężka praca, która w końcu okazała się sukcesem”⁹⁶. W ciągu następnych dni prezydent informował

⁹⁴ 144 Ukrainian Warriors Were Returned From Russian Captivity, We Will Do Everything to Bring Everyone Home – Address by the President of Ukraine, President of Ukraine, 29 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/povernuli-z-rosijsko-go-polonu-144-ukrayinskih-voyiniv-zrobim-76141> – 31 X 2022.

⁹⁵ European Integration of Ukraine is a Guarantee of a Free And Prosperous Life for All Generations of Our People – Speech by President Volodymyr Zelenskyy at the Plenary Session of the Verkhovna Rada, President of Ukraine, 1 VII 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/yevropejska-integraciya-ukrayini-ce-garantuvannya-vilno-go-j-76165> – 31 X 2022.

⁹⁶ *Ibidem*.

społeczeństwo o kolejnych sukcesach dyplomatycznych. Pierwszym było ogłoszenie nowego pakietu wsparcia dla Ukrainy ze strony USA, który zawierał zapisy o dostawie istotnych systemów obrony przeciwlotniczej NASAMS⁹⁷. Z tej okazji Zelenski zdefiniował strategiczny cel – zapewnienia Ukraincom podstawowej ochrony przed uderzeniami raketowymi jeszcze w tym roku⁹⁸. Przemówienie z 6 lipca dotyczyło podobnej tematyki, głównie konieczności dozbrajania walczącej armii. Prezydent docenił również zachodnie systemy uzbrojenia, które dostarczane były systematycznie na Ukrainę: „Wreszcie czuje się, że zachodnia artyleria – broń, którą otrzymaliśmy od naszych partnerów – zaczęła działać bardzo potężnie”⁹⁹. Gabinet prezydenta kreował jasny komunikat – im większa będzie pomoc militarna dla Ukrainy, tym szybciej skończy się wojna i mniejsze będą straty wszystkich państw. Na przestrzeni zaledwie dwóch tygodni prezydent w swoich komunikatach poruszał następujące problemy: wzmocnienia administracji samorządowej, jednomysłności świata Zachodu, kreowania nowych standardów NATO, przywrócenia porządku światowego, rozwiązania zagrożenia kryzysu żywnościowego, pociągnięcia Rosji do odpowiedzialności za wywołanie wojny, uznania Rosji za państwo terrorystyczne, odbudowy gospodarki Ukrainy oraz zwiększenia dostaw broni.

Po rosyjskiej inwazji zaangażowanie w mediach ministra spraw zagranicznych Ukrainy Dmytra Kuleby wzrosło. Już drugiego dnia marca doszło do rozmowy telefonicznej z sekretarzem stanu USA Anthonym Blinkenem. Dmytro Kuleba podkreślił, że Ukraina dąży do znalezienia

---

⁹⁷ *The United States Announced a New Support Package for Ukraine, Which Includes Powerful NASAMS Systems that Will Significantly Strengthen Our Air Defense – Address by President Volodymyr Zelenskyy, President of Ukraine, 1 VII 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/ssha-ogolosili-novij-paket-pidtrimki-dlya-ukrayinisho-misti-76205> – 31 X 2022.*

⁹⁸ *The Maximum Task for Our State Is to Provide Ukrainians with Basic Protection against Missile Strikes Already This Year – Address by the President of Ukraine, President of Ukraine, 5 VII 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zavdannya-maksimum-dlya-nashoyi-derzhavi-vzhe-cogo-roku-dati-76305> – 31 X 2022.*

⁹⁹ *Artillery from Our Western Partners Started Working Very Powerfully, so the Losses of the Occupiers Will Only Increase – Address by the President of Ukraine, President of Ukraine, 6 VII 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/duzhe-potuzhnozapracyuvala-artileriya-vid-nashih-zahidnih-p-76329> – 31 X 2022.*

sposobów dyplomatycznego uregulowania konfliktu, ale dopóki Rosja nie wykaże gotowości do konstruktywnych negocjacji, wszyscy sojusznicy powinni wykazać się jednością w zwiększaniu nacisku na nią na wszystkich frontach. Oboje zwrócili również uwagę na próby obejścia sankcji przez Federację Rosyjską za pomocą państw trzecich, wyrazili chęć współpracy na rzecz ich uszczelnienia¹⁰⁰. Kolejnego dnia w swoim komunikacie szef MSZ Ukrainy podkreślił, że wahanie Zachodu w sprawie zamknięcia nieba nad Ukrainą daje Rosji możliwość dalszego atakowania narodu ukraińskiego z powietrza: „Mówimy jasno naszym partnerom z NATO – możesz myśleć tyle, ile chcesz uniknąć bezpośredniej konfrontacji z Rosją, ale jeśli nie pomożesz nam teraz zatrzymać Rosji w powietrzu, bezpośrednia konfrontacja będzie nieunikniona. Niezwykle ważne jest, aby działać już teraz” – podkreślił minister¹⁰¹.

4 marca Dmytro Kuleba wziął udział w nadzwyczajnym posiedzeniu Rady Ministrów Spraw Zagranicznych Unii Europejskiej. W spotkaniu uczestniczyli szefowie dyplomacji USA, Kanady, Wielkiej Brytanii oraz sekretarz generalny NATO – Jens Stoltenberg. Minister mówił o wprowadzeniu nowego czwartego poziomu sankcji wobec Rosji, będącego karą za popełnione zbrodnie, w tym ataki na miasta oraz ludność cywilną. Jako przykłady podał: nałożenie embargo na handel ropą naftową, zakaz korzystania z europejskich portów dla rosyjskich statków, zamrażanie rosyjskich aktywów oraz odłączenie rosyjskich banków od systemu SWIFT. Jak sam powiedział:

Jestem wdzięczny naszym partnerom za surowe sankcje, które zostały już zastosowane, które zadały bolesny cios rosyjskiej gospodarce. Od czasu ich wprowadzenia Rosja dopuściła się szeregu barba-

¹⁰⁰ *Дмитро Кулеба обговорив з Ентоні Блінкеном нові санкції проти РФ і додаткові бойові літаки для України*, Міністерство закордонних справ України, 2 III 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-obgovoriv-z-entoni-blinke-nom-novi-sankciyi-proti-rf-i-dodatkovy-bojovi-litaki-dlya-ukrayini> – 31 X 2022.

¹⁰¹ *Дмитро Кулеба: Українська дипломатія працює над закриттям українського неба від нападів Росії з повітря*, Міністерство закордонних справ України, 3 III 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayinska-diplomatiya-pracyuye-nad-zakrityttam-ukrayinskogo-neba-vid-napadiv-rosiyi-z-povitrya> – 31 X 2022.

rzyńskich aktów, w tym strzelania w Energodarze. Czas zadać Rosji nowy, jeszcze bardziej bolesny cios sankcji. Ból powinna odczuć cała rosyjska gospodarka i osobiście Putin¹⁰².

Istotne było pojawienie się oświadczenia ministra spraw zagranicznych w sprawie inicjatywy powołania trybunału, którego zadaniem miało być pociągnięcie do odpowiedzialności przywódców Federacji Rosyjskiej za zbrodnie agresji na Ukrainę. Tekst zasadniczy skupiał się na przedstawieniu sytuacji i stwierdzeniu, kto jest agresorem oraz w jaki sposób przeprowadzono napad. Minister podkreślał, że Rosjanie dopuszczają się wielu zbrodni wojennych przeciwko ludności cywilnej całego państwa. Przykładami tych zbrodni były ataki rakietowe na przedszkola, szkoły, szpitale oraz infrastrukturę krytyczną. Napomniął, że sprawa została skierowana do Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości, Międzynarodowego Trybunału Karnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Jak sam stwierdził: „Sprawy te skupiają się na konkretnych naruszeniach i przestępstwach popełnionych w toku agresji. Jednocześnie żadna z nich nie byłaby możliwa bez głównej zbrodni – zbrojnej agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę”¹⁰³. Dmytro Kuleba zaznaczył bezprecedensowość ataku oraz słabość rozwiązań mających na celu ochronę bezpieczeństwa powojennej Europy, zaproponował utworzenie specjalnego trybunału do spraw wyłącznie kwestii wymierzenia sprawiedliwości za zbrodnie rosyjskiej inwazji. Powoływał się na precedens utworzenia w 1945 r. trybunału norymberskiego. Minister dziękował za okazane w pracach nad projektami deklaracji i oświadczenia wsparcie i dodał, że

---

¹⁰² Дмитро Кулеба закликав ЄС, США, Канаду та Велику Британію ввести нові жорсткі санкції проти РФ та негайно надати Україні бойові літаки, Міністерство закордонних справ України, 4 III 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-zaklikav-yes-ssha-kanadu-ta-veliku-britaniyu-vvesti-novi-zhorstki-sankciyi-proti-rf-ta-negajno-nadati-ukrayini-bojovi-litaki> – 31 X 2022.

¹⁰³ Заява міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби щодо створення Трибуналу для покарання керівництва Російської Федерації за злочин агресії проти України, Міністерство закордонних справ України, 7 III 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/zayava-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-dmitra-kulebi-shchodo-stvorenniya-tribunalu-dlya-pokarannya-kerivnictva-rosijskoyi-federaciyi-za-zlochin-agresiyi-proti-ukrayini> – 31 X 2022.

strona ukraińska czynnie pracuje nad zebraniem wszelkich niezbędnych dowodów związanych z agresją okupanta¹⁰⁴.

Po trzech rundach rozmów delegacji ukraińskiej i rosyjskiej, z inicjatywy ministra spraw zagranicznych Turcji Mevlüta Çavuşoğlu 10 marca odbyły się negocjacje przedstawicieli Ukrainy i Rosji. W wyniku tego spotkania Kułeba stwierdził, że Ukraina się nie podda i nie będzie spełniać żądań Putina. Dodatkowo zaznaczył, że strona ukraińska jest otwarta na rozwiązanie dyplomatyczne konfliktu, ale dopóki obie strony nie wypracują konsensusu, Ukraina będzie bronić swojej ziemi przed rosyjskim najeźdźcą. Kułeba wezwał również stronę rosyjską do odblokowania korytarzy humanitarnych dla ewakuacji ludności cywilnej z oblężonego Mariupola¹⁰⁵. Omawiając w jednym z wywiadów kwestie dotyczące kolejnych rund negocjacji delegacji ukraińskiej i rosyjskiej, szef MSZ Ukrainy poinformował, że Ukraina nie handluje ludźmi, ziemią i suwerennością. Kułeba dodał, że w przypadku, gdy Rosja przyjedzie na spotkanie, żeby powtórzyć swoje żądania i propagandowe hasła, nie uda się przeprowadzić żadnej merytorycznej rozmowy ani osiągnąć porozumienia¹⁰⁶.

3 kwietnia wraz z odkryciem zbrodni wojennych popełnionych przez Rosjan w Buczy ponownie głos zabrał minister spraw zagranicznych Dmytro Kułeba. Jego komunikat wybrzmiał na antenie brytyjskiego radia – Times UK Radio: „Wzywam Międzynarodowy Trybunał Karny i organizacje międzynarodowe do wysłania swoich misji do Buczy i innych wyzwolonych miast i wsi regionu kijowskiego, aby we współpracy z ukraińskimi funkcjonariuszami organów ścigania mogli jak najdokładniej zebrać wszelkie dowody rosyjskich zbrodni wojennych” Minister przedstawił również obecną sytuację w Buczy: „Wciąż zbieramy

¹⁰⁴ *Ibidem*.

¹⁰⁵ *Дмитро Кулеба на переговорах із Сергієм Лавровим закликав до розблокування гуманітарних коридорів*, Міністерство закордонних справ України, 10 III 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-na-peregovorah-iz-sergiy-em-lavrovim-zaklikav-do-rozblokuvannya-gumanitarnih-koridoriv> – 31 X 2022

¹⁰⁶ *Дмитро Кулеба: Україна не торгує людьми, землями та суверенітетом, це позиція Президента Зеленського щодо переговорів*, Міністерство закордонних справ України, 28 III 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayina-ne-torguye-lyudmi-zemlyami-ta-suverenitetom-ce-poziciya-prezidenta-zelenskogo-shchodo-peregovoriv> – 31 X 2022.

i szukamy zmarłych, ale liczba ofiar sięgnęła już setek. Martwe ciała leżą na ulicach. Zabijali cywilów, gdy byli w tych wioskach i miasteczkach, a także gdy je opuścili”. Kuleba nie przebierał w słowach, opisując bestialstwo najeźdźców i dramaty zwykłych mieszkańców Buczy. Całość podsumował osobistą deklaracją: „Jeżeli wcześniej powiedziałem, że dołożę wszelkich starań, aby winni stanęli przed wymiarem sprawiedliwości, to teraz jestem przekonany, że jest to dzieło mojego życia, które będę wykonywać do ostatniego tchu, dopóki wszyscy spośród nich nie poniosą odpowiedzialności”¹⁰⁷.

Początkiem maja, miesiąc po odkryciu masowych zbrodni wojennych w Buczy utworzenie specjalnego trybunału do karania rosyjskich zbrodni wojennych na Ukrainie stało pod znakiem zapytania. W piątek 6 maja zorganizowano konferencję właśnie w tej sprawie. Głos na niej zabrał Dmytro Kuleba, jego komunikat nie różnił się zasadniczo od słów wypowiedzianych na antenie radia Times UK. Minister na początku odwołał się do historii i utworzenia trybunału norymberskiego: „Teraz nadszedł czas, aby ukończyć architekturę międzynarodowego wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, zapoczątkowaną przez Deklarację Londyńską z 1942 r. Musimy wypełnić lukę i powołać specjalny trybunał o określonej jurysdykcji w sprawie zbrodni agresji na Ukrainie”. Kolejnym punktem było przedstawienie agresji rosyjskiej z 2014 r. oraz sama inwazja. W swojej wypowiedzi minister wskazywał, że wina za obecny stan rzeczy spoczywa wyłącznie na Rosji oraz jej prezydencie Władimirze Putinie. Kuleba zwracał szczególną uwagę na ostatnie dziesięć lat stosunków ukraińsko-rosyjskich. Istotnym elementem mowy było określenie znaczenia powołania instytucji międzynarodowego trybunału: „Co więcej, utworzenie takiego trybunału udowodni, że prawo międzynarodowe jest żywym organizmem. [...] Głęboko wierzę, że ta konferencja może dać znaczący impuls do utworzenia Specjalnego Trybunału Kary Zbrodni Agresji na Ukrainie”¹⁰⁸.

---

¹⁰⁷ *Dmytro Kuleba Calls on the Mission of the International Criminal Court to Come to Bucha to Gather Evidence*, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 3 IV 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/dmytro-kuleba-calls-mission-international-criminal-court-come-bucha-gather-evidence> – 31 X 2022.

¹⁰⁸ *Statement by Foreign Minister Dmytro Kuleba on a Conference Dedicated to Creation of a Special Tribunal for the Punishment of the Crime of Aggression against Ukraine*, Ministry

24 maja w związku z przyjęciem przez Dumę rosyjską ustawy o administracji zewnętrznej Dmytro Kuleba wezwał zagraniczne firmy do opuszczenia rosyjskiego rynku. Planowana ustawa pozwalała na zajęcie majątku firm, których zagraniczny kapitał stanowił co najmniej 25% ogółu. „Rosja od dawna lekceważyła wszystkie zasady rządzące światem. Teraz przygotowuje się do rozprzestrzenienia swoich barbarzyńskich praktyk na zagraniczne biznesy. Proponowana ustawa w rzeczywistości legitymizuje najazdy na państwo. Po jej przyjęciu każda zagraniczna firma będzie w niebezpieczeństwie natychmiastowej utraty majątku”¹⁰⁹ – powiedział minister. W kontekście tych wydarzeń zachęcił on również zagranicznych inwestorów do ulokowania swojego kapitału na Ukrainie i przeniesienie tam biznesu. Zapewniał także o najlepszych warunkach i łatwym dostępie do europejskiego rynku.

W czerwcu Dmytro Kuleba wystosował ogólny komunikat mający na celu przedstawienie sytuacji na Ukrainie. Czytamy w nim, że zagrożeniem jest zmniejszenie zainteresowania dalszym tokiem wojny wśród zachodnich mediów. Minister prosił też o dalszą szeroką pomoc militarną w sposób podobny jak w swoich komunikatach prezydent Wołodymyr Zełenski. Kuleba odniósł się też negatywnie do kreowanej przez Emmanuela Macrona narracji, że Zachód nie może poniżać Rosji, lecz dać jej zbudować „drogę” wyjścia z konfliktu. Uznając taki stan rzeczy za niezgodny z interesem państwa ukraińskiego, w którym cały czas jest ogromna wola walki, minister zaznaczył, że najskuteczniejszym sposobem zakończenia ekspansjonizmu Putina jest powstrzymanie go na wschodzie Ukrainy i wypchnięcie sił okupacyjnych z południa kraju. Odwoływał się też do prób ugody ze stroną rosyjską, które nie powiodły się ze względu na wygórowane żądania. Kuleba wyartykułował również bardzo ważne dla

---

of Foreign Affairs of Ukraine, 6 V 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/speech-foreign-minister-dmytro-kuleba-conference-dedicated-creation-special-tribunal-punishment-crime-aggression-against-ukraine> – 31 X 2022.

¹⁰⁹ *Dmytro Kuleba Called on Foreign Companies to Leave the Russian Market Immediately after the Adoption of the Bill on External Administration in the First Reading by the Russian Parliament*, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 24 V 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/dmytro-kuleba-called-foreign-companies-leave-russian-market-immediately-after-adoption-bill-external-administration-first-reading-russian-parliament> – 31 X 2022.

opinii publicznej zdanie: „Zwycięstwo Ukrainy nie doprowadzi do wojny nuklearnej”. Stwierdził on, że prezydent Federacji Rosyjskiej nie jest „samobójcą”, a straszenie użyciem broni jądrowej jest wyłącznie narzędziem wykorzystywanym w dyplomacji państwa-agresora. Jego zdaniem zaangażowanie na rzecz zwycięstwa Ukrainy będzie miało zasadniczą zaletę – wyeliminuje niepewność w długofalowych strategiach stanów Zjednoczonych i Europy wobec Rosji. Jak sam powiedział: „Zamiast koncentrować się na uczuciach Putina, Stany Zjednoczone i Europa powinny skupić się na praktycznych krokach, które pomogą Ukrainie zwyciężyć”¹¹⁰.

8 lipca Dmytro Kuleba wystąpił na spotkaniu ministrów spraw zagranicznych G20. Jego przemówienie skupiało się głównie na kwestii gospodarki żywnościowej. Dowodził w nim, że obecni podczas wydarzenia przedstawiciele Kremla odpowiedzialni są za zagrożenie kryzysem głodu 49 mln ludzi. Opisał problemy, z którymi boryka się ukraińskie rolnictwo – *notabene* spichlerz Europy. Wśród nich wymienił ostrzały na magazyny zbożowe, blokady portów handlowych oraz uniemożliwienie eksportu żywności poprzez Morze Czarne: „Rosja dokładnie wiedziała, gdzie wystrzeliła swoje pociski. Nie bez powodu mierzą w ukraińskie rolnictwo. To przemyślana i cyniczna strategia, której celem jest wyrządzenie szkody Ukrainie, a także szantażowanie świata” – powiedział¹¹¹. Minister w swoim przemówieniu odwołał się też do sektora energetycznego, który Rosja wykorzystuje jako narzędzie przymusu poprzez ograniczanie dostaw.

Dziesięć dni później Dmytro Kuleba wystąpił przed Radą Spraw Zagranicznych Unii Europejskiej. Spotkanie to było pierwszym od czasu przyznania Ukrainie statusu kandydata do UE. Minister w swoim przemówieniu opisywał rosyjski terror, którego następstwem są liczne ofiary, w tym w dzieciach. Uznał, że Rosja jest odpowiedzialna nie tylko za

---

¹¹⁰ „How Ukraine Will Win Kyiv's Theory of Victory” by Dmytro Kuleba, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 17 VI 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/stat-tya-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-dmitra-kulebi-yakoyu-bude-peremoga-ukrayini-bachennya-kiyeva> – 31 X 2022.

¹¹¹ Address by Minister of Foreign Affairs of Ukraine Dmytro Kuleba at the G20 Foreign Ministers' Meeting, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 8 VII 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/address-minister-foreign-affairs-ukraine-dmytro-kuleba-g20-foreign-ministers-meeting> – 31 X 2022.

śmierć niewinnych ludzi, ale także za pogrążenie całej Europy w kryzysie. „Prawdziwym celem Rosji jest zubożenie Europy. Chce, by Europejczycy i Rosjanie żyli równie źle. Chce zwrócić opinię publiczną przeciwko działającym rządowi w nadziei na zastąpienie ich radykalnymi siłami, które byłyby dla niej korzystniejsze” – mówił minister. Apelowal również o konsekwencję w działaniach Zachodu i o konsolidację działań w imię wspólnego dobra. Za przełom uznał ostatnie pakiety sankcji, które dotkliwie niszczą rosyjską gospodarkę. Zwrócił też uwagę na starania poczynione w ramach integracji sektorowej Ukrainy z Unią Europejską, jako przykłady podając powstawanie instytucji antykorupcyjnych, usuwanie barier w obszarze celnym, przemysłowym i transportowym. Nie obyło się też bez zawieranego w każdym przemówieniu podziękowania oraz apelu o dalsze wsparcie dla walczącej Ukrainy¹¹².

Podsumowanie

Reasumując, komunikowanie polityczne władz Ukrainy było jednym z głównych narzędzi wykorzystywanych w wojnie informacyjnej. W całym okresie konfliktu cechowało się konsekwencją oraz spójnością. W jego realizację zaangażowany był sztab osób, o czym świadczy liczba komunikatów. Oprócz analizowanych w niniejszym rozdziale wystąpień publicznych prezydenta Zełenskigo oraz ministra spraw zagranicznych Kuleby ciągle aktywne były ich profile w social mediach, a publikowane „tweety” liczone w tysiącach. Każde przemówienie było dostosowane do odbiorców, co nakazuje wnioskować o chęci dotarcia do jak największej liczby adresatów. Komunikowanie to od samego początku miało znaczenie strategiczne dla kijowskiej władzy, która w odpowiedni sposób wykorzystywała możliwość przekazywania informacji. Na podstawie przeanalizowanych komunikatów można wywnioskować, jak skuteczne prowadzenie

---

¹¹² *Address by Minister of Foreign Affairs of Ukraine to the EU Foreign Affairs Council*, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 18 VII 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/address-minister-foreign-affairs-ukraine-eu-foreign-affairs-council> – 31 X 2022.

komunikacji może przyczynić się do osiągnięcia celów politycznych. Bazując na informacjach strony ukraińskiej, swoje postrzeganie wojny kreował cały zachodni świat. Warto też zaznaczyć, że prezydent Zełenski początkowo krytykował bierność państw zachodnich oraz brak działania międzynarodowych mechanizmów bezpieczeństwa. Wraz z biegiem czasu zmienił jednak swoje zdanie na ten temat. Strona ukraińska odróżniała się od rosyjskiej kwestii elastyczności – dostosowywania komunikatów. Reagowała na bieżąco, zmieniając treść powiadomień zależnie od sytuacji politycznej bądź strategicznej. Warto zaznaczyć, że ogromna liczba komunikatów sprawiała wrażenie, że w przestrzeni informacyjnej wojna w Ukrainie była tematem wiodącym. Taka aktywna postawa władz ukraińskich pomogła im okiełznać chaos panujący w społeczeństwie. Codzienne, kilkukrotne przemówienia Zełenskiego dawały poczucie, że głowa państwa robi wszystko, by rozwiązać ten konflikt i zakończyć wojnę. Natomiast Władimir Putin w analizowanym okresie wygłosił zaledwie trzy przemowy, co uniemożliwiło władzom Kremla posiadanie realnego wpływu na odbiorcę zagranicznego.

Podsumowując, strategia komunikowania strony ukraińskiej była wielowątkowa, konsekwentna oraz spójna, co przyniosło jej powodzenie. Względem obywateli była budująca – dodawała wiary w zwycięstwo w wojnie, wspierała żołnierzy oraz cywili. Dla państw Zachodu kreowała ideę nowego kształtu Europy oraz konieczności walki o demokratyczne wartości w celu uniknięcia kolejnych wojen, ofiar i chaosu.

Bibliografia

- 144 *Ukrainian Warriors Were Returned from Russian Captivity, We Will Do Everything to Bring Everyone Home – Address by the President of Ukraine*, President of Ukraine, 29 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/povernuli-z-rosijskogo-polonu-144-ukrayinskih-voyiniv-zrobim-76141>.
- Address by Minister of Foreign Affairs of Ukraine Dmytro Kuleba at the G20 Foreign Ministers' Meeting*, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 8 VI 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/address-minister-foreign-affairs-ukraine-dmytro-kuleba-g20-foreign-ministers-meeting>.

- Address by Minister of Foreign Affairs of Ukraine to the EU Foreign Affairs Council, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 18 VII 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/address-minister-foreign-affairs-ukraine-eu-foreign-affairs-council>.*
- Address by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy, President of Ukraine, 28 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zlo-ozbroyene-raketami-bombami-j-artileriyeyu-treba-zupiniti-73257>.*
- Address by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy to American Students during Online Communication with the US University Community, President of Ukraine, 16 V 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-o-do-amer-75085>.*
- Address by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy to the Bundestag, President of Ukraine, 17 III 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-u-bundesta-73621>.*
- Address by President Volodymyr Zelenskyy at the World Bank Ministerial Roundtable in Support of Ukraine, President of Ukraine, 22 IV 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-volodimira-zelenskogo-pid-chas-ministe-74473>.*
- Address by President Volodymyr Zelenskyy to the Citizens, President of Ukraine, 27 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-volodimira-zelenskogo-do-gromadyan-73233>.*
- Address by the President of Ukraine, President of Ukraine, 24 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-73137>.*
- Address by the President of Ukraine, President of Ukraine, 25 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-73165>.*
- Address by the President of Ukraine on the Day of Victory over Nazism in World War II, President of Ukraine, 9 V 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-z-nagodi-dnya-peremogi-nad-na-74925>.*
- Address by the President of Ukraine to the Citizens on the Fourth Day of the War, President of Ukraine, 27 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-do-gromadyan-u-chetvertij-den-73221>.*
- Address by the President of Ukraine to the Parliament of the United Kingdom, President of Ukraine, 8 III 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-do-parl-73441>.*
- Address by the President on the Second Morning of the Large-Scale War, President of Ukraine, 25 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-na-drugij-ranok-masshtabnoyi-vijni-73153>.*
- Address by the President to Ukrainians at the End of the First Day of Russia's Attacks, President of Ukraine, 25 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-do-ukrayinciv-naprikinci-pershogo-dnya-73149>.*

Address of the President of Ukraine on the Unity of Ukrainian Society, President of Ukraine, 14 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-shodo-yednosti-ukrayinskogo-s-72893>.

Artillery from Our Western Partners Started Working Very Powerfully, so the Losses of the Occupiers Will Only Increase – Address by the President of Ukraine, President of Ukraine, 6 VII 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/duzhe-potuzhno-zapracyuvala-artileriya-vid-nashih-zahidnih-p-76329>.

Democracy Can Lose on the European Continent if Words Are Not Backed Up by Action – Address by the President of Ukraine to the Participants of the Copenhagen Democracy Summit, President of Ukraine, 10 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/demokratiya-mozhe-prograti-na-yevropejskomu-kontinenti-yaksh-75721>.

Dmytro Kuleba Called on Foreign Companies to Leave the Russian Market Immediately after the Adoption of the Bill on External Administration in the First Reading by the Russian Parliament, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 24 V 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/dmytro-kuleba-called-foreign-companies-leave-russian-market-immediately-after-adoption-bill-external-administration-first-reading-russian-parliament>.

Dmytro Kuleba Calls on the Mission of the International Criminal Court to Come to Bucha to Gather Evidence, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 3 IV 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/dmytro-kuleba-calls-mission-international-criminal-court-come-bucha-gather-evidence>.

Dmytro Kuleba na perehovorakh iz Serhiem Lavrovym zaklykav do rozblokuвання humanitarnykh korydoriv, Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukraїny, [Дмитро Кулеба на переговорах із Сергієм Лавровим закликав до розблокування гуманітарних коридорів, Міністерство закордонних справ України], 10 III 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-na-peregovorah-iz-sergiyem-lavrovim-zaklikav-do-rozblokuвання-humanitarnih-koridoriv>.

Dmytro Kuleba nazvav dva elementy stratehii Ukraїny z protydii rosijs'kii ahresii: zakhyst ukraїntsiiv i strymuvannia RF, Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukraїny [Дмитро Кулеба назвав два елементи стратегії України з протидії російській агресії: захист українців і стримування РФ, Міністерство закордонних справ України], 24 I 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-nazvav-dva-elementi-strategiyi-ukrayini-z-protidiyi-rosijskij-agresiyi-zahist-ukrayinciv-i-strimuvannya-rf>.

Dmytro Kuleba obhovoryv z Entoni Blinkenom novi sanktsii proty RF i dodatkovy boovi litaky dlia Ukraїny, Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukraїny [Дмитро Кулеба обговорив з Ентоні Блінкеном нові санкції проти РФ і додаткові бойові літаки для України Міністерство закордонних справ

України], 2 III 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-obgovoriv-z-entoni-blinkenom-novi-sankciyi-proti-rf-i-dodatkovy-bojovi-litaki-dlya-ukrayini>.

Dmytro Kuleba: Ukraïna ne torhuie liud'my, zemliamy ta suverenitetom, tse pozytsiia Prezydenta Zelens'koho shchodo perehovoriv, Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukraïny [Дмитро Кулеба: Україна не торгує людьми, землями та суверенітетом, це позиція Президента Зеленського щодо переговорів, Міністерство закордонних справ України], 28 III 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayina-ne-torguye-lyudmi-zemlyami-ta-suverenitetom-ce-poziciya-prezidenta-zelenskogo-shchodo-peregovoriv>.

Dmytro Kuleba: Ukraïns'ka dyplomatiia pratsiuie nad zakryttiam ukraïns'koho neba vid napadiv Rosii z povitria, Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukraïny [Дмитро Кулеба: Українська дипломатія працює над закриттям українського неба від нападів Росії з повітря, Міністерство закордонних справ України], 3 III 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayinska-diplomatiya-pracyuye-nad-zakryttiam-ukrayinskogo-neba-vid-napadiv-rosiyyi-z-povitrya>.

Dmytro Kuleba zaklykav IES, SShA, Kanadu ta Velyku Brytaniuu vvesty novi zhorstki sanktsii proty RF ta nehano nadaty Ukraïni boovi litaky, Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukraïny [Дмитро Кулеба закликав ЄС, США, Канаду та Велику Британію ввести нові жорсткі санкції проти РФ та негайно надати Україні бойові літаки, Міністерство закордонних справ України], 4 III 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-zaklikav-yes-ssha-kanadu-ta-veliku-britaniyu-vvesti-novi-zhorstki-sankciyi-proti-rf-ta-negajno-nadati-ukrayini-bojovi-litaki>.

During the 50 Days of This War, Ukraine Became a Hero for the Whole Free World – Address by President Volodymyr Zelenskyy, President of Ukraine, 14 IV 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/za-50-dniv-ciyeyi-vijni-ukrayina-stala-geroyem-dlya-vsogo-vi-74329>.

European Integration of Ukraine Is a Guarantee of a Free and Prosperous Life for All Generations of Our People – Speech by President Volodymyr Zelenskyy at the Plenary Session of the Verkhovna Rada, President of Ukraine, 1 VII 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/yevropejska-integraciya-ukrayini-ce-garantuvannya-vilnogo-j-76165>.

Grant EU Candidate Status to Ukraine And Moldova without Delay, MEPs Demand, European Parliament, 23 VI 2022, [on-line:] <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220616IPR33216/grant-eu-candidate-status-to-ukraine-and-moldova-without-delay-meps-demand>.

Head of State Addressed Foreign Diplomats: The Easiest Thing You Can Help with Is to Be in Ukraine, President of Ukraine, 28 I 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/head-of-state-addressed-foreign-diplomats-the-easiest-thing-you-can-help-with-is-to-be-in-ukraine-28-i-2022>.

dent.gov.ua/en/news/glava-derzhavi-inozemnim-diplomatam-najprostishech-im-mozhet-72585.

Head of State: We Do Not Give Up the Issue of Ukraine's Accession to NATO, but It Depends Not Only on Us, President of Ukraine, 14 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/glava-derzhavi-mi-ne-znimayemo-pitannya-pro-vstup-ukrayini-d-72885>.

Head of State: We Have Stabilized the National Currency, Hryvnia Is Strengthening, President of Ukraine, 2 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/glava-derzhavi-mi-stabilizovali-nacionalnu-valyutu-grivnya-z-72689>.

„How Ukraine Will Win Kyiv's Theory of Victory” by Dmytro Kuleba, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 17 VI 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/stattya-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-dmitra-kulebi-yakoyu-bude-peremoga-ukrayini-bachennya-kiyeva>.

If Our Partners Have the Weapons Ukraine Needs, Their Duty Is to Help Protect Freedom and the Lives of People – Address by President Volodymyr Zelenskyy, President of Ukraine, 19 IV 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/yaksho-nashi-partneri-mayut-potribnu-ukrayini-zbroyu-yihnij-74417>.

In Any Case, Europe Will Have to Give Up Russian Oil and Oil Products, because It Is about the Independence of Europeans Themselves from Russia's Energy Weapons – Address by the President of Ukraine, President of Ukraine, 30 V 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/yevropi-u-bud-yakomu-razi-dove-detsya-vidmovitisya-vid-rosijs-75473>.

It Is Necessary that Russia Stops Killing People, It Is Necessary to Bring It to Justice for Terrorism – Speech by the President of Ukraine at the Meeting of the UN Security Council, President of Ukraine, 29 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/potribno-shob-rosiya-privinila-vbivati-lyudej-potribno-prity-76109>.

It Is Time to Do Everything to Make the War Crimes of the Russian Military the Last Manifestation of This Evil on Earth – Address by the President of Ukraine, President of Ukraine, 3 IV 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/chas-zrobiti-vse-shob-voyenni-zlochyni-rosijskih-vijskovih-s-74053>.

Konferencja darczyńców w Warszawie – ponad 6,3 mld euro na pomoc dla Ukrainy, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, 5 V 2022, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/konferencja-darczyncow-w-warszawie--ponad-6-mld-euro-na-pomoc-dla-ukrainy>.

Kyiv Is Now the Capital of Global Democracy, the Capital of the Struggle for Freedom for All In Europe – Address by President Volodymyr Zelenskyy, President of Ukraine, 6 IV 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zaraz-kiyiv-ce-stolicya-globalnoyi-demokratiyi-stolicya-boro-74129>.

Likhachov V., Polk „Azov” ne ie neonatsysts'kym: vidpovidi na naposhyrenishi zapytannia, Zmina, [Ліхачов В., Полк „Азов” не є неонацистським: відповіді

- на найпоширеніші запитання, Зміна], 4 IV 2022, <https://zmina.info/columns/polk-azov-ne-ye-neonaczystskym-vidpovidi-na-najposhyrenishi-zapytannya/?fbclid=IwAR0cZBzjgKgiLUwP33YQ2jkbhp2ExAMeZJvdp31WhqZ5D5NAgyvo fx9LIY>.
- Neo-Fascists Train to Fight Ukrainian Rebels*, „Al Jazeera”, 9 VI 2022, [on-line:] <https://www.aljazeera.com/news/2014/6/9/neo-fascists-train-to-fight-ukrainian-rebels>.
- News Conference following Russian-Hungarian Talks*, President of Russia, 1 II 2022, [on-line:] <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67690>.
- #Potagamy, Twitter, Straż Graniczna, 19 IV 2022, [on-line:] https://twitter.com/straz_graniczna/status/15163033276964 57733.
- President of Ukraine Met with the President of Moldova in Kyiv*, President of Ukraine, 27 IV 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/glava-ukrayinskoyi-derzhavi-zustrivsya-z-prezidentom-moldovi-76081>.
- Press Conference by NATO Secretary General following the Meeting of NATO Foreign Affairs Ministers (Q&A)*, NATO multimedia, 4 III 2022, [on-line:] <https://www.natomultimedia.tv/app/asset/663435>.
- Speech by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy during the Joint Participation with President of the Republic of Poland Andrzej Duda in the Plenary Session of the Verkhovna Rada*, President of Ukraine, 22 V 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-pid-chas-sp-75261>.
- Speech by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy in the Sejm of the Republic of Poland*, President of Ukraine, 11 III 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-v-sejmi-res-73497>.
- Speech by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy in the Verkhovna Rada*, President of Ukraine, 3 V 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-u-verhovnij-74737>.
- Speech by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy to Students of Leading French Universities*, President of Ukraine, 11 V 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-pered-stude-74969>.
- Speech by the Minister of Foreign Affairs of Ukraine Dmytro Kuleba during the Discussion „Ukraine–France” at the French Institute of International Relations*, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 10 II 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/promova-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-dmitra-kulebi-pid-chas-diskusiyi-ukrayina-franciya-u-francuzkomu-institutu-mizhnarodnih-vidnosin>.
- Speech by the President of Ukraine at a Meeting of the UN Security Council*, President of Ukraine, 5 IV 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-zasidanni-radi-bezpeki-oon-74121>.

Speech by the President of Ukraine at the 58th Munich Security Conference, President of Ukraine, 19 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-58-j-myunhenskij-konferenciyi-72997>.

Speech by the President of Ukraine at the Video Conference of the G7 Leaders, President of Ukraine, 8 V 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-videokonferenciyi-lideriv-grup-74905>.

Spil'ne zvernennia ministriv Dmytra Kuleby ta Oleksandra Tkachenka do ukrains'kykh ta inozemnykh zhurnalistiv, Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukraïny [Спільне звернення міністрів Дмитра Кулеби та Олександра Ткаченка до українських та іноземних журналістів, Міністерство закордонних справ України], 10 II 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/spilne-zvernennya-ministriv-dmitra-kulebi-ta-oleksandra-tkachenka-do-ukrayinskih-ta-inozemnih-zhurnalistiv>.

Stand Firm: Address by the President of Ukraine, President of Ukraine, 28 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/stoyimo-micno-zvernennya-prezidenta-ukrayini-73241>.

Statement by Foreign Minister Dmytro Kuleba on a Conference Dedicated to Creation of a Special Tribunal for the Punishment of the Crime of Aggression against Ukraine, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 6 V 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/speech-foreign-minister-dmytro-kuleba-conference-dedicated-creation-special-tribunal-punishment-crime-aggression-against-ukraine>.

Statement of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine on the Decision of the Federation Council of the Russian Federation on the Use of the Armed Forces of the Russian Federation Abroad, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 23 II 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/statement-ministry-foreign-affairs-ukraine-decision-federation-council-russian-federation-use-armed-forces-russian-federation-abroad>.

Statement of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine on the Russian Federation's Decision to Recognise the „Independence” of the So-Called „DPR” and „LPR”, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 22 II 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/en/news/statement-ministry-foreign-affairs-ukraine-russian-federations-decision-recognise-independence-so-called-dpr-and-lpr>.

Szpecht P., *Pulk Azow: Od nacjonalistów do bohaterów? „Postrach Rosjan i pożywka dla propagandy Kremla”*, „Wirtualne Media”, 8 V 2022, [on-line:] <https://www.wirtualnemedia.pl/artukul/pulk-azow-nacjonalizm-wojna-ukraina-mariupol-smierc-azowstal-rosja-putin-zbrodnie>.

The Future of European Security Architecture Is Being Decided in Ukraine Today – Volodymyr Zelenskyy after the Meeting with German Chancellor, President of Ukraine, 14 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/v-ukrayini-sogodni-virishuyetsya-majbutnye-arhitekturi-yevro-72877>.

- The Maximum Task for Our State Is to Provide Ukrainians with Basic Protection against Missile Strikes Already This Year – Address by the President of Ukraine*, President of Ukraine, 5 VII 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/zavdannya-maksimum-dlya-nashoyi-derzhavi-vzhe-cogo-roku-dati-76305>.
- The National Security and Defense Council Chaired by the President Considered the Issue of Ensuring National Security from Internal and External Threats*, President of Ukraine, 24 I 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/rn-bo-pid-golovuvannyam-prezidenta-rozglya-nulapitannya-zabez-72529>.
- The Orthodox World Has Seen that Easter Means Nothing to Russia – Address by the President of Ukraine*, President of Ukraine, 25 IV 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/pravoslavnij-svit-pobachiv-sho-dlya-rosiyi-velikden-nich-ogo-74541>.
- The United States Announced a New Support Package for Ukraine, Which Includes Powerful NASAMS Systems that Will Significantly Strengthen Our Air Defense – Address by President Volodymyr Zelenskyy*, President of Ukraine, 1 VII 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/ssha-ogolosil-novij-paket-pidtrimki-dlya-ukrayini-sho-misti-76205>.
- The World Must Return Russia to Its Borders – Volodymyr Zelenskyy at the Asian Security Summit*, President of Ukraine, 11 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/svit-povinen-povernuti-rosiyu-v-mezhi-yiyi-teritoriyi-volodi-75765>.
- This Is the Biggest Step towards Strengthening Europe that Could Be Taken Right Now – Address by President Volodymyr Zelenskyy to the Participants of the EU Summit after Granting Ukraine the Status of a Candidate for Membership*, President of Ukraine, 23 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/ce-najbilshij-krok-na-posilennya-yevropi-yakij-mozhna-bulo-z-76025>.
- To Confirm the Absence of Intentions to Attack Ukraine, Russia Must Take Concrete Steps – Volodymyr Zelenskyy*, President of Ukraine, 28 I 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/shob-pidtverditi-vidsutnist-namiriv-napadati-na-ukrayinu-ros-72593>.
- Ukraine Is Aware of the Risks of Escalation of the Situation by Russia but Is Taking Measures for a Political and Diplomatic Settlement – President*, President of Ukraine, 12 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/ukrayina-usvidomlyuye-riziki-eskalaciyi-situaciyi-z-boku-ros-72857>.
- Ukraine Needs Ukrainian Heroes Alive – This Is Our Principle – Address by President Volodymyr Zelenskyy*, President of Ukraine, 17 V 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/ukrayinski-geroyi-potribni-ukrayini-zhivimice-nash-princip-75105>.
- Volodymyr Zelenskyy and the Executive Vice President of the European Commission Discussed the Priority Areas of Cooperation and the Security Situation around Ukraine*,

- President of Ukraine, 31 I 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/volodimir-zelenskij-obgovoriv-z-vikonavchim-vice-prezidentom-72629>.
- Volodymyr Zelenskyy and the President of the European Council Discussed Further Steps of the EU in Support of Ukraine*, President of Ukraine, 13 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/glava-derzhavi-obgovoriv-z-prezidentom-yevropejskoyi-radi-po-72865>.
- Volodymyr Zelenskyy: An Effective Model of Territorial Defense Is a Reliable Rear for the Army, and Together They Form the Basis of a Strong Ukraine*, President of Ukraine, 11 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/volodimir-zelenskij-efektivna-model-teroboroni-ce-nadijni-t-72829>.
- Volodymyr Zelenskyy Had a Phone Conversation with Joseph Biden*, President of Ukraine, 15 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/volodimir-zelenskij-proviv-telefonnu-rozmovu-z-dzhozefom-baj-75833>.
- Volodymyr Zelenskyy Met with the Leaders of Germany, France, Romania and Italy in Kyiv*, President of Ukraine, 16 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/volodimir-zelenskij-u-kiyevi-proviv-zustrich-z-liderami-nime-75845>.
- Volodymyr Zelenskyy Met with the President of the European Commission in Kyiv*, President of Ukraine, 11 VI 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/volodimir-zelenskij-zustrivsya-z-prezidentom-yevropejskoyi-k-75769>.
- Volodymyr Zelenskyy: Russia's Only Truthful Response on Readiness for De-Escalation Is the Withdrawal of Troops from Ukrainian Borders*, President of Ukraine, 1 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/volodimir-zelenskij-yedina-pravdiva-vidpovid-rosiyi-shodo-go-72669>.
- We Continue to Fight, We Will Protect Our State and Liberate Our Land Thanks to Our Heroes – Address by the President of Ukraine*, President of Ukraine, 4 III 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/en/news/mi-prodovzhuyemoborotysya-mi-zahistimo-nashu-derzhavu-i-zvi-73357>.
- We Withstood: Address by the President of Ukraine on the Third Day of the War*, President of Ukraine, 26 II 2022, [on-line:] <https://www.president.gov.ua/news/mi-vistoyali-zvernennya-prezidenta-ukrayini-u-tretij-den-vij-73197>.
- Zaiava ministra zakordonnykh sprav Ukraïny Dmytra Kuleby shchodo stvorennia Trybunalu dlia pokarannia kerivnytstva Rosiiskoi Federatsii za zlochin ahresii proty Ukraïny*, Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukraïny [Заява міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби щодо створення Трибуналу для покарання керівництва Російської Федерації за злочин агресії проти України, Міністерство закордонних справ України], 7 III 2022, [on-line:] <https://mfa.gov.ua/news/zayava-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-dmitra-kulebi-shchodo-stvorennia-tribunalu-dlia-pokarannya-kerivnictva-rosijskoyi-federaciyi-za-zlochin-agresiyi-proti-ukrayini>.

Zelenskii sbezhil iz Kiєva, soobshchil spiker Gosdumy, „Sputnik” [Зеленский сбежал из Києва, сообщил спикер Госдумы, „Спутник”], 26 II 2022, [on-line:] <https://lt.sputniknews.ru/20220226/zelenskiy-sbezhil-vo-lvov-soobschil-spiker-gosdumy-21800372.html>.

Zelensky Refuses US Offer to Evacuate, Saying „I Need Ammunition, Not a Ride”, CNN, 26 II 2022, [on-line:] <https://edition.cnn.com/2022/02/26/europe/ukraine-zelensky-evacuation-intl/index.html>.

ABSTRACT

How to win the information war?

Political communication of Ukraine

This chapter deals with the political communication of the Ukrainian authorities, in particular President Volodymyr Zelensky and Minister of Foreign Affairs Dmytro Kuleba in the context of the war in Ukraine. The chapter contains information on how to build a narrative, create a coherent image on the international arena by the Ukrainian side. Numerous messages of selected entities over time are analysed. The following parts of the chapter analyse what challenges Ukraine faces in the fight against Russian propaganda and what steps should be taken to strengthen the effectiveness of the country's political communication. This chapter presents the importance of effective communication in the context of information warfare and the methods and strategies that Ukraine uses to win this war in difficult conflict conditions.

Keywords: Ukraine, political communication, image, information warfare, Russian aggression

MACIEJ KOZŁOWSKI
Uniwersytet Jagielloński

Zdecydowana powściągliwość

Komunikacja polityczna UE

Charakterystyka komunikacji politycznej Unii Europejskiej

Rosyjska inwazja na Ukrainę pokazała istotność komunikacji strategicznej w cyberprzestrzeni najważniejszych uczestników polityki międzynarodowej. Szczególnie istotnym narzędziem tej komunikacji są dziś media społecznościowe, których rola wzrosła w trakcie pandemii COVID-19. W ostatnich latach ich potencjał został wykazany m.in. podczas brytyjskiego referendum o wyjściu z UE czy wyborów prezydenckich w Stanach Zjednoczonych Ameryki (USA) w 2016 i 2020 r.

W cyberprzestrzeni muszą odnajdować się również instytucje publiczne, spełniając różnorodne cele. Mają one za zadanie realizować strategię komunikacyjną, która ma służyć zarówno polepszaniu ich wizerunku, jak i zwiększaniu społecznego oraz międzynarodowego poparcia dla ich polityki¹. Istotność tego typu komunikowania, szczególnie na linii rząd-obywatel, została ukazana najwyraźniej w przypadku ogłaszania kolejnych lockdownów związanych z trwaniem pandemii COVID-19.

---

¹ I. Mergel, *A Framework for Interpreting Social Media Interactions in the Public Sector*, „Government Information Quarterly” Vol. 30, 2013, No. 4, s. 327-334; I. Mergel, *Social Media Adoption and Resulting Tactics in the U.S. Federal Government*, „Government Information Quarterly” Vol. 30, 2013, No. 2, s. 123-130.

Według badań ośrodki rządowe nadal nie są popularnym źródłem zdobywania informacji przez użytkowników mediów społecznościowych². Problemy komunikacyjne są efektem błędnej strategii przyjętej przez instytucje polityczne. Traktują one wspomniane kanały komunikacji w sposób podobny do traktowania mediów tradycyjnych. Zmniejsza to atrakcyjność rządowych komunikatów i nie pozwala wykorzystać technologicznych atutów nowoczesnego komunikowania³. Strategia komunikacyjna nie jest zazwyczaj dostosowana do specyficznego rodzaju zainteresowania odbiorcy, który wykształciły w nim media społecznościowe.

Instytucje UE stoją przed szczególnymi zadaniami w tym zakresie. Podobnie jak w przypadku ośrodków rządowych, także w przypadku organów unijnych komunikacja strategiczna pełni nie tylko funkcję informacyjną, ale zwiększa również stopień społecznej akceptacji dla prowadzonej polityki⁴. UE, w przeciwieństwie do tworzących ją państw członkowskich, jest podmiotem, który musi mierzyć się z retoryką kwestionującą zarówno jej legitymację, jak i również sens funkcjonowania. W związku z tym komunikacja z europejskimi obywatelami jest jednym z działań pełniących funkcję legitymizującą⁵.

Z tego powodu szczególnie istotnym jest fakt, że Unia zмага się z tzw. deficytem komunikacji, który przyczynia się do pogłębiania przepaści między europejskimi urzędnikami i obywatelami⁶. Według autorów tego określenia, problemy komunikacyjne instytucji unijnych wiążą się z kształtem samych procesów decyzyjnych, które przez wielość aktorów

---

² R. Sandoval-Almazan, J.R. Gil-Garcia, *Are Government Internet Portals Evolving towards More Interaction, Participation, and Collaboration? Revisiting the Rhetoric of E-Government among Municipalities*, „Government Information Quarterly” Vol. 29, 2012, Suppl. 1, s. 72-81.

³ M.K. Feeney, E.W. Welch, *Technology-Task Coupling: Exploring Social Media Use and Managerial Perceptions of E-Government*, „The American Review of Public Administration” Vol. 46, 2014, No. 2, s. 162-179.

⁴ I. Mergel, *A Framework...*, I. Mergel, *Social Media...*

⁵ S. Dragomir, *The Communication Deficit of the European Union in the Post-Truth Era*, [w:] *Communicating European Union*, ed. S. Mihnea, A. Voina, I. Hosu, Cluj-Napoca 2019, s. 158.

⁶ C. Meyer, *Political Legitimacy and the Invisibility of Politics: Exploring the European Union's Communication Deficit*, „JCMS: Journal of Common Market Studies” Vol. 37, 1999, No. 4, s. 617-639.

i fachowość zagadnień nie są zrozumiałe ani dla relacjonujących dziennikarzy, ani dla odbiorców⁷. Problem ten leżał u podstaw największych unijnych niepowodzeń ostatnich lat, takich jak nieprzeprowadzenie ratyfikacji *Konstytucji Europejskiej*, kryzys migracyjny lub Brexit.

Najnowsza historia wspólnoty pokazuje istotną rolę populistycznych polityków, którzy aktywnie pogłębiają społeczną nieufność do organów unijnych. Głównym ich narzędziem stało się rozpowszechnianie fake newsów, wykorzystujących słabości unijnej komunikacji i powszechną niewiedzę na temat działania UE. Za pomocą takich działań społeczeństwa są zniechęcane do unijnej administracji, opisywanej przez populistów jako „opresyjna organizacja”⁸. Antyunijna retoryka służy im w celu łatwego zdobywania społecznego poparcia, skutkując zmniejszeniem krajowego przekonania do członkostwa w Unii i w efekcie osłabiając działalność całej wspólnoty.

Po kolejnych politycznych kryzysach, dowodzących istnienia i istotności deficytu komunikacyjnego, eksperci wskazywali na potrzebę podjęcia działań komunikacyjnych mających wzmocnić społeczną legitymację UE. W efekcie, w ramach Komisji Europejskiej (KE), utworzono Dyрекcję Generalną ds. Komunikacji Społecznej, której zadania skupiają się na nadzorowaniu obiegu informacji między KE a opinią publiczną oraz koordynacji wszelkich kampanii informacyjnych⁹. Decydenci unijni postanowili również skupić się na profesjonalizacji pracowników zajmujących się komunikacją¹⁰. Najbardziej kluczowym działaniem było jednak utworzenie reprezentacji KE i Parlamentu Europejskiego (PE) w każdym z państw członkowskich. Pozwoliło to instytucjom unijnym bezpośrednio komunikować się z obywatelami w mediach społecznościowych w ich narodowych językach. Zwiększyło to również rolę unijnych organów w debacie publicznej państw członkowskich, umożliwiając bezpośrednią reprezentację stanowiska UE. Możliwość partycypacji nie zagwarantowała jednak skutecznej ochrony

---

⁷ *Ibidem*.

⁸ Np. J. Mikulski, *Wiceminister z Solidarnej Polski: Unia Europejska staje się opresyjną organizacją*, Rzeczpospolita, [on-line:] <https://www.rp.pl/polityka/art18973471-wiceminister-z-solidarnej-polski-unia-europejska-staje-sie-opresyjna-organizacja> – 31 X 2022.

⁹ *Dyrekcja Generalna. Komunikacja*, Komisja Europejska, [on-line:] https://ec.europa.eu/info/departments/communication_en – 31 X 2022.

¹⁰ S. Dragomir, *op. cit.*, s. 162.

przed antyuniijną dezinformacją. Pokazała to chociażby przeprowadzana w 2022 r. przez Towarzystwo Gospodarcze Polskie Elektrownie tzw. kampania żarówkowa, obciążająca unijny system handlu emisjami CO² winą za wzrost cen energii na polskim rynku konsumenckim¹¹.

W marcu 2015 r. liderzy państw członkowskich UE spotkali się w ramach Rady Europy (RE), by omówić bieżące zagadnienia unijnej polityki zagranicznej¹². W ramach tego wydarzenia zdecydowano o utworzeniu nowej strategii komunikacyjnej¹³. Zagrożenia dezinformacji dostrzeżono podczas rosyjskiej aneksji ukraińskiego Krymu rok wcześniej. W związku z tym w 2016 r. utworzono inicjatywę „EUvsDisinfo”, mającą tworzyć bazę danych przykładów dezinformacji oraz prowadzić działania weryfikacji faktów (*fact-checking*)¹⁴. Zarówno strona, jak i profile w mediach społecznościowych tego przedsięwzięcia były używane w trakcie rosyjskiej inwazji na Ukrainę w 2022 r.

Skala dezinformacji związanej z pandemią COVID-19 skłoniła UE do podjęcia kolejnych działań, mających chronić europejską społeczność. We wrześniu 2020 r. powołano w PE Komisję Specjalną ds. Obcych Ingerencji we Wszystkie Procesy Demokratyczne w Unii Europejskiej, w tym Dezinformacji¹⁵. Miała ona zbadać m.in. skalę dezinformacji w ramach COVID-19 oraz wypracować rozwiązania chroniące Unię przed tym zagrożeniem w przyszłości¹⁶. W marcu 2022 r., dzień po zakończeniu prac Komii-

---

¹¹ Zob. W. Ferfecki, *Ile kosztowały billboardy z kampanii żarówkowej? Dane jawne tylko częściowo*, Rzeczpospolita, [on-line:] <https://www.rp.pl/polityka/art36333441-ile-kosztowaly-billboardy-z-kampanii-zarowkowej-dane-jawne-tylko-czesciowo> – 31 X 2022.

¹² *European Council Conclusions on External Relations (19 March 2015)*, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/03/19/conclusions-russia-ukraine-european-council-march-2015/> – 31 X 2022.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ „To Challenge Russia’s Ongoing Disinformation Campaigns”: *The Story of EUvsDisinfo*, EUvsDisinfo, [on-line:] <https://euvsdisinfo.eu/to-challenge-russias-ongoing-disinformation-campaigns-the-story-of-euvsdisinfo/> – 31 X 2022.

¹⁵ *Special Committee on Foreign Interference in all Democratic Processes in the European Union, including Disinformation*, European Parliament, [on-line:] <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/inge/home/highlights> – 31 X 2022.

¹⁶ *Ibidem*.

sji, powołano drugie ciało o takiej samej nazwie, które miało badać zakres działań dezinformacyjnych w kontekście rosyjskiej inwazji na Ukrainę¹⁷.

Istotnym problemem unijnej komunikacji w mediach społecznościowych jest także brak jednego, głównego kanału komunikacji. Utrudnia to śledzenie unijnych komunikatów użytkownikom niezainteresowanym polityką. Skutkuje to zawężeniem grupy osób obserwujących te instytucje oraz przyczynia się do nadmiernej profesjonalizacji unijnej komunikacji i oddalenia jej od europejskich obywateli.

Działalność organów Unii Europejskiej na Twitterze

Po upływie miesięcy od rozpoczęcia rosyjskiej inwazji istotne staje się zbadanie zakresu i skuteczności europejskich działań w kierunku kształtowania komunikacji strategicznej. Należy więc poddać analizie ilościowej i jakościowej przekazywanie informacji organów unijnych w okresie od 24 stycznia do 24 lipca 2022 r. Pozwoli to wskazać częstotliwość komunikatów oraz ewentualne zmiany ich charakteru.

Jako przedmiot badań wybrano informowanie za pomocą serwisu społecznościowego Twitter. Instytucje polityczne częściej komunikują istotne dla siebie zagadnienia za pomocą tej platformy, jednocześnie znacznie mniej posługując się Facebookiem i Instagramem¹⁸. Ponadto, tematy przeprowadzanych przez użytkowników dyskusji zwykle odpowiadają zagadnieniom aktualnie leżącym w centrum zainteresowania ogółu społeczeństwa¹⁹. Za takim wyborem przemawiają również względy praktyczne – instytucje UE prowadzą za pomocą Twittera aktywną działalność, dostarczając dużej ilości materiału do analizy.

---

¹⁷ Special Committee on Foreign Interference in All Democratic Processes in the European Union, Including Disinformation (INGE 2), European Parliament, [on-line:] <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/ing2/home/highlights> – 31 X 2022.

¹⁸ A. Casas, D. Morar, *Different Channel, Same Strategy? Filling Empirical Gaps in Congress Literature*, „SSRN Electronic Journal” 2019, s. 10.

¹⁹ B. O'Connor et al., *From Tweets to Polls: Linking Text Sentiment to Public Opinion Time Series*, [w:] *Proceedings of the Fourth International AAAI Conference on Weblogs and Social Media*, ed. M. Hearst, Menlo Park, CA 2010, s. 128.

Badaniu poddane zostało funkcjonowanie anglojęzycznych profili KE, PE oraz wspólnego profilu Rady Unii Europejskiej (RUE) i RE²⁰. Instytucje te jako główne filary wspólnoty mają największy wpływ na kształtowanie polityki UE oraz prowadzą najbardziej aktywną działalność w mediach społecznościowych. O skali zasięgu ich komunikatów mogą świadczyć liczby obserwujących je użytkowników Twittera na początku i końcu badanego okresu, które zestawiono w Tabeli nr 1.

	Obserwujący na początku badanego okresu (23-24 stycznia 2022 r.)	Obserwujący na końcu badanego okresu (20-26 lipca 2022 r.)
Komisja Europejska	1057 tys. ²¹	1700 tys. ²²
Parlament Europejski	799,1 tys. ²³	899,6 tys. ²⁴
Rada Unii Europejskiej i Rada Europejska	626,9 tys. ²⁵	699,6 tys. ²⁶

Tabela nr 1. Liczba obserwujących profile KE, PE oraz wspólny profil RUE i RE na Twitterze na początku i końcu badanego okresu. Opracowanie własne.

²⁰ RUE i RE posługują się wspólnymi kanałami komunikacji, prowadząc razem wielojęzyczną stronę internetową i profile w mediach społecznościowych.

²¹ Profil Komisji Europejskiej na Twitterze 24 I 2022 r., Wayback Machine, [on-line:] https://web.archive.org/web/20220124075706/https://twitter.com/EU_Commission – 31 X 2022.

²² Profil Komisji Europejskiej na Twitterze 26 VII 2022 r., Wayback Machine, [on-line:] https://web.archive.org/web/20220726005929/https://twitter.com/EU_commission – 31 X 2022.

²³ Profil Parlamentu Europejskiego na Twitterze 24 I 2022 r., Wayback Machine, [on-line:] https://web.archive.org/web/20220124212515/https://twitter.com/Europarl_EN – 31 X 2022.

²⁴ Profil Parlamentu Europejskiego na Twitterze 24 VII 2022 r., Wayback Machine, [on-line:] https://web.archive.org/web/20220724200736/https://twitter.com/Europarl_EN – 31 X 2022.

²⁵ Profil Rady Europejskiej i Rady Unii Europejskiej na Twitterze 23 stycznia 2022 r., Wayback Machine, [on-line:] <https://web.archive.org/web/20220123014109/https://twitter.com/EUCouncil> – 31 X 2022.

²⁶ Profil Rady Europejskiej i Rady Unii Europejskiej na Twitterze 20 lipca 2022 r., Wayback Machine, [on-line:] <https://web.archive.org/web/20220720123839/https://twitter.com/EUCouncil> – 31 X 2022.

Należy wskazać, że podane liczby są wartościami przybliżonymi ze względu na ograniczoną dostępność danych. Z tego również powodu statystyki do analizy pobrane zostały blokowo: w dniach 23-24 stycznia oraz 20-26 lipca.

Porównanie tych liczb wyraźnie wskazuje na różnice potencjałów komunikacyjnych czołowych organów UE. O ile na początku 2022 r. można było powiedzieć o porównywalnej popularności ich kont, o tyle w przypadku KE liczba obserwujących wzrosła prawie dwukrotnie. Sam poziom wzrostu popularności profilu Komisji pokazuje, jak zmieniał się zainteresowanie użytkowników, którzy do tego czasu nie śledzili aktywności europejskiej. Skalę tego wzrostu można uznać za nietypową anomalię, której źródłem było rozpoczęcie rosyjskiej inwazji. Do nowych obserwujących mogli należeć zarówno dziennikarze i zainteresowani polityką, spodziewający się wzrostu politycznego znaczenia komunikatów organów unijnych, jak i sami obywatele oraz uchodźcy, którzy w czasie niepewności chcieli mieć bezpośredni dostęp do najistotniejszych treści dotyczących zagadnień bezpieczeństwa.

Liczbę obserwujących należy traktować jednak tylko jako wskazówkę dotyczącą potencjalnych odbiorców komunikatów. Na to, ilu ich będzie, wpływa również liczba fałszywych kont wśród obserwujących, ich rzeczywista aktywność oraz częstotliwość przekazywania komunikatów dalej. Twitter jest medium, w którym funkcjonowanie i budowanie popularności opiera się w dużej części na treściach podanych dalej przez użytkowników (*retweet*), co pozwala na szybkie rozprzestrzenienie komunikatu pośród osób ich obserwujących. Sprawia to, że w rękach użytkowników, kosztem algorytmów selekcyjnych zawartość, spoczywa większa kontrola nad treściami promowanymi w społeczeństwie. Zwiększa to jednak skuteczność silnego narzędzia, jakim są boty, używanego w celu bezpośredniego wpływania na popularność wybranych komunikatów i kształt dyskursu politycznego w poszczególnych krajach²⁷.

---

²⁷ S. Bradshaw, H. Bailey, P.N. Howard, *Industrialized Disinformation: 2020 Global Inventory of Organized Social Media Manipulation*, „Programme on Democracy & Technology, [on-line:] <https://demtech.oii.ox.ac.uk/wp-content/uploads/sites/127/2021/02/CyberTroop-Report20-Draft9.pdf> – 31 X 2022; B. Dubow, E. Lucas, J. Morris, *Jabbed in the Back: Mapping Russian and Chinese Information Operations*

W związku z zastrzeżeniami wobec wpływu liczby obserwujących na potencjał komunikacyjny profilu, warto sprawdzić powyższe hipotezy dotyczące różnicy potencjałów w sposób empiryczny. W Tabeli nr 2 znajdują się dane na temat aktywności badanych profili i interakcji użytkowników z ich treściami w ciągu ostatnich dwóch tygodni badanego okresu.

	Liczba komunikatów	Średnia liczba odpowiedzi	Średnia liczba retweetów	Średnia liczba polubień
Komisja Europejska	94	51,2	118,3	290,2
Parlament Europejski	25	83,3	31,6	78,4
Rada Unii Europejskiej i Rada Europejska	29	13,8	33,7	68,8

Tabela nr 2. Aktywność profili KE, PE oraz wspólnego profilu RUE i RE na Twitterze w okresie 11-24 lipca 2022 oraz średnia liczba interakcji użytkowników z komunikatami²⁸. Opracowanie własne.

W tym czasie profil KE zdecydowanie przerósł aktywnością pozostałe z badanych kont. Odpowiada to znacznie większej liczbie tweetów opublikowanych od początku działalności profilu. Średnia liczba retweetów i polubień potwierdza tezę o większym potencjale komunikacyjnym, będąc prawie czterokrotnie większą od wyników pozostałych badanych. W porównaniu z około dwukrotnie większą liczbą osób obserwujących wskazuje to na silniejsze od proporcjonalnego oddziaływanie tego efektu. Wśród obserwacji wyróżnia się również liczba odpowiedzi użytkowników. W przypadku PE jest ona nieproporcjonalnie wysoka. Jest to jednak spowodowane ogromną liczbą niezwiązanych z komunikatem wypowiedzi publikowanych pod częścią komunikatów przez pojedyncze

---

during COVID-19, Center for European Policy Analysis, [on-line:] <https://cepa.org/wp-content/uploads/2021/12/Jabbed-in-the-Back-12.2.21.pdf> – 31 X 2022.

²⁸ Wzięte pod uwagę zostały wszystkie komunikaty zamieszczane od 11 do 24 lipca 2022 r. na badanych profilach, które nie zostały opublikowane w odpowiedzi do innych tweetów (w tym odpowiedzi na ich własne komunikaty, będące często „nitkami”, czyli seriami połączonych tweetów, mających tworzyć jeden wątek). Nie zostały wzięte pod uwagę również tweety podane dalej przez te profile, ponieważ niemożliwe jest w ich przypadku zmierzenie potencjału komunikacyjnego.

profile, a nie większym zaangażowaniem politycznym odbiorców profilu Parlamentu²⁹.

Po potwierdzeniu istnienia przewagi potencjału komunikacyjnego KE należy opisać jej potencjalne efekty. Ugruntowanie wykazanego trendu może mieć trwałe skutki dla wewnętrznego kształtu unijnej polityki oraz jej relacji z innymi uczestnikami stosunków międzynarodowych. Hipoteza ta oparta jest na założeniu coraz większej wagi mediów społecznościowych w kreowaniu dzisiejszej polityki. Rola komunikacji KE stale wzrasta. Może to z kolei umocnić jej pozycję w stosunku do pozostałych instytucji Unii. Długookresowym skutkiem może być także utworzenie jednego, głównego kanału komunikacyjnego UE, który wzmocniłby rolę wspólnoty w komunikacji politycznej oraz stosunkach międzynarodowych, niwelując negatywne efekty wskazane powyżej.

Komunikacja organów unijnych w trakcie pierwszych miesięcy nowej fazy wojny w Ukrainie

W obliczu rosyjskiej inwazji na Ukrainę społeczność europejska stanęła przed największym dotychczas wyzwaniem wymagającym sprawnej komunikacji i aktywnej walki z dezinformacją. Działania komunikacyjne powinny wzmocnić europejską reakcję na agresję Rosji, uchronić obywateli przed dezinformacją i szerzeniem paniki oraz przyczynić się do zapewnienia bezpieczeństwa uchodźców przybywających na terytorium UE. Zadania te są szczególnie trudne z powodu siły rosyjskiej dezinformacji w cyberprzestrzeni i doświadczenia wyspecjalizowanych służb, nazywanych przez opisujących je autorów „cyberwojskiem”³⁰. Służby te, posługując się narzędziami takimi jak: boty, „trolle” i fake newsy

²⁹ Np. *How Will the European Union Meet the Targets for Reducing Carbon Emissions?...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1548971298021412869 – 31 X 2022.

³⁰ Zob. J. Aro, *Putin's Trolls: On the Frontlines of Russia's Information War Against the World*, Brooklyn 2022, s. 128-132; S. Bradshaw, H. Bailey, P.N. Howard, *op. cit.*; B. Dubow, E. Lucas, J. Morris, *op. cit.*

wielokrotnie wpływały na politykę krajów zachodnich, czego przykładów można szukać m.in. w Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych, Litwie oraz Polsce. Poza bezpośrednim wpływem na politykę tych państw, służby działały także szerząc teorie spiskowe o szkodliwości szczepień przeciwko COVID-19 oraz przyczyniając się do wzmacniania społecznej polaryzacji.

Przed rosyjską inwazją

Komunikacja unijnych instytucji na długo przed dniem rosyjskiej inwazji poruszała temat trwającego kryzysu, spowodowanego gromadzeniem rosyjskich wojsk na granicy z Ukrainą. Już przed 24 stycznia publikowano różnorodne komunikaty dotyczące tego zagadnienia. Przewodnicząca KE Ursula von der Leyen ogłosiła w tym dniu stworzenie kolejnych pakietów pomocowych dla Ukrainy oraz potępiła działania władz rosyjskich³¹.

PE natomiast w ogłoszonej agendzie na następny tydzień zapowiedział podjęcie działań mających wzmocnić odporność Unii na zagraniczne wpływy i dezinformację. Poza tym ogłoszono delegowanie reprezentantów Komisji Spraw Zagranicznych oraz Podkomisji Bezpieczeństwa i Obrony na Ukrainę w celu zebrania informacji na temat trwającego kryzysu³². Przypomniano również fakt potępienia przez PE rosyjskich działań już 16 grudnia poprzedniego roku.

---

³¹ Zob. *The EU Stands by Ukraine. President @vonderleyen Has Just Announced a New Financial Assistance Package...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1485579702307889159 – 31 X 2022; *Statement by President von der Leyen on EU Financial Support for Ukraine*, European Commission, [on-line:] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_22_545 – 31 X 2022.

³² Zob. *This Week on Parliament's Agenda...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1485559475163607041 – 31 X 2022; *Coming Up: Holocaust Remembrance Day, Committee Chairs and Foreign Interference...*, European Parliament, [on-line:] <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/eu-affairs/20220124STO21605/coming-up-holocaust-remembrance-day-committee-chairs-and-foreign-interference> – 31 X 2022.

W ramach RUE przeprowadzono również spotkanie Rady do Spraw Zagranicznych, w której uczestniczył sekretarz stanu Stanów Zjednoczonych, Antony Blinken³³. Rada potwierdziła poparcie UE dla Ukrainy i potępiła działania rosyjskie. Zapowiedziano także prowadzenie działań dyplomatycznych mających przekonać Kreml do zaprzestania agresywnych działań oraz zapewniono o kontynuacji walki z dezinformacją.

W związku z rozwojem wydarzeń na scenie międzynarodowej był to jeden z bardziej aktywnych momentów okresu przed rosyjską inwazją. Największymi działaniami wykazała się wówczas KE, stale wyrażając poparcie dla Ukrainy i przypominając o europejskiej pomocy zarówno w ostatnim czasie, jak i od początku rosyjskich działań w 2014 r.³⁴ Starano się tworzyć również komunikaty w ramach akcji „EUvsDisinfo”, jednak była ich niewielka liczba³⁵.

Profil PE wystosował mniejszą liczbę komunikatów, opisując wspomnianą delegację parlamentarzystów³⁶ oraz informując odbiorców o chronologii wydarzeń całego kryzysu i jego powodach³⁷. 16 lutego przeprowadzono na plenum Parlamentu debatę skupiającą się na modelu relacji UE

³³ Zob. #FAC. *Foreign Affairs Council Discussed the #Security Situation...*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1485716583389577218> – 31 X 2022; *Foreign Affairs Council, 24 January 2022*, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/fac/2022/01/24/> – 31 X 2022.

³⁴ Np. *Since the Outbreak of the Conflict in 2014...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1486659583468781569 – 31 X 2022; „*It Is Very Clear that Any Further Military Escalation on the Part of Russia Will Have Major Consequences...*”, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1489541385116172288 – 31 X 2022; *We Are Firmly Committed to a Modern Ukraine...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1494304549754093569 – 31 X 2022.

³⁵ Np. *Misinformation Is a Danger to All...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1492876229476855810 – 31 X 2022; *Don't Be Fooled!*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1489650432884490246 – 31 X 2022.

³⁶ Zob. *The European Parliament Visits Ukraine...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Euoparl_EN/status/1487805697148563470 – 31 X 2022.

³⁷ Zob. *Russia's Military Build-Up around Ukraine...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Euoparl_EN/status/1486619473415225351 – 31 X 2022; *EU–Russia Relations under Strain: What Are the Causes?*, European Parliament,

z Federacją Rosyjską. Zdominowała ona przestrzeń komunikacyjną PE aż do wybuchu wojny³⁸ i pozwoliła na pokazanie odpowiedniej reakcji tej instytucji na rosyjskie działania. Rezolucje PE nie mają mocy wiążącej, jednak stanowią istotny element europejskiej komunikacji.

RUE ograniczyła się w tym zakresie do informowania o tematach spotkań ministrów spraw zagranicznych państw członkowskich. W ciągu miesiąca poprzedzającego rosyjską inwazję poinformowano o przeprowadzeniu trzech dyskusji, w których poruszono m.in. temat kryzysu na granicy ukraińsko-rosyjskiej³⁹.

Konflikt zaogniła decyzja władz rosyjskich z 21 lutego o uznaniu „republik separatystycznych”, które były dotychczas wykorzystywane przez Kreml do destabilizowania sytuacji politycznej w Ukrainie⁴⁰. O ile PE i RUE nie zdążyły odpowiedzieć na te działania przed wybuchem wojny, o tyle KE już w ciągu następnego dnia stanowczo potępiła tę decyzję oraz ogłosiła wprowadzenie sankcji wobec Federacji Rosyjskiej i utworzonych przez nią samozwańczych republik⁴¹.

[on-line:] <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/world/20210128STO96606/eu-russia-relations-under-strain-what-are-the-causes> – 31 X 2022.

³⁸ Np. *MEPs and EU Foreign Policy Chief Josep Borrell Will Debate...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1493650926472683524 – 31 X 2022; *In a Debate on EU–Russia Relations...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1493923914916974597 – 31 X 2022; *In a Plenary Debate This Week...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1494594602686423049 – 31 X 2022.

³⁹ Zob. *#FAC. EU Foreign Affairs Council...*; *#FAC. Tomorrow EU Foreign Affairs Ministers Will Discuss*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1495443132934098944> – 31 X 2022; *#FAC. EU Foreign Affairs Ministers Discussed...*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1495865778687684620> – 31 X 2022.

⁴⁰ T. Piechal, *Cena lojalności. Stosunki Kijowa z regionami*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/prace-osw/2017-12-19/cena-lojalnosci>, s. 7 – 31 X 2022.

⁴¹ Zob. *Russia's Decision to Recognise as Independent Entities...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1496104083010342914 – 31 X 2022; *We React with Robustness and Speed to the Illegal Actions of Russia...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1496179425251057665 – 31 X 2022; *The Package of Sanctions*

Pierwsze tygodnie wojny

Po rozpoczęciu rosyjskiej inwazji najszybciej zareagowała KE. Już o godzinie 7:05 czasu europejskiego opublikowane zostało wspólne oświadczenie przewodniczącego RE Charlesa Michela oraz Ursuli von der Leyen, w którym potępiono rosyjskie działania i wezwano do ich zaprzestania. Profil Rady opublikował to oświadczenie dopiero dwanaście godzin później⁴², skupiając się w tym czasie na opisywaniu innych działań.

To właśnie ten organ przejął wówczas najważniejszą rolę w europejskiej komunikacji, co pokazuje zmianę w postrzeganiu wagi całego kryzysu. RE jako instytucja, w ramach której spotykają się liderzy państw członkowskich, zapowiedziała zwołanie nadzwyczajnego posiedzenia jeszcze tego samego dnia⁴³. Zażądano na nim wstrzymania rosyjskich działań⁴⁴.

Jednocześnie profil PE publikował wypowiedzi Roberty Metsoli, przewodniczącej Parlamentu, która jeszcze przed inwazją wzywała do podjęcia stanowczych kroków w razie dalszej eskalacji agresji Federacji Rosyjskiej⁴⁵ oraz zadeklarowała pełne wsparcie UE dla Ukrainy na spot-

---

Target the Individuals, Companies and Banks Involved..., Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1496190519541743617 – 31 X 2022.

⁴² Zob. *Earlier Today, EU Leaders Issued a Joint Statement...*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1496917932147884036> – 31 X 2022.

⁴³ Zob. *EU Leaders Are Meeting Today to Agree on Further Sanctions...*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1496841173989834752> – 31 X 2022.

⁴⁴ *Special Meeting of the European Council, 24 February 2022*, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2022/02/24/?utm_source=twitter.com&utm_medium=social&utm_campaign=20220224-special-euco&utm_content=vignette – 31 X 2022.

⁴⁵ Zob. *„Our Message Was Very Clear. First of All, Dictators Will Not Divide Us...”*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1496874971188150276 – 31 X 2022; S. Zsiros, *European Parliament President Calls for „Solid and Swift” Action if Ukraine Crisis Escalates*, Euronews, [on-line:] <https://www.euronews.com/2022/02/17/european-parliament-president-calls-for-solid-and-swift-action-if-ukraine-crisis-escalates> – 31 X 2022.

kaniu RE 24 lutego⁴⁶. Ogłoszono również zwołanie nadzwyczajnej sesji PE 1 marca, w której uczestniczyć miała również przewodnicząca KE i przewodniczący RUE⁴⁷.

W następnych dniach KE skupiła się na dokładnym informowaniu o treści ogłaszanych wobec Federacji Rosyjskiej sankcji⁴⁸ i przekazywaniu politycznej reakcji na inwazję⁴⁹. RUE natomiast zapowiadała serię wielu spotkań dotyczących różnych aspektów wsparcia dla Ukrainy⁵⁰. PE transmitował zapowiadaną sesję i opublikował podjętą na niej rezolucję⁵¹.

---

⁴⁶ Zob. „*This Must Be the Message that Emerges from Here Tonight...*”, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1496967098987421702 – 31 X 2022; *Aggression Is Confrontation with Europe: Speech of President Metsola on Ukraine*, European Parliament, [on-line:] <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220224IPR24012/aggression-is-confrontation-with-euro-pe-speech-of-president-metsola-on-ukraine> – 31 X 2022.

⁴⁷ Zob. *President Roberta Metsola and the Political Group Leaders Have Agreed to Hold an Extraordinary Plenary Session*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1496886934936903696 – 31 X 2022; *Russian Aggression against Ukraine: Plenary Debate and Resolution on Tuesday...*, European Parliament, [on-line:] <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220224IPR24014/russian-aggression-against-ukraine-plenary-debate-and-resolution-on-tuesday> – 31 X 2022.

⁴⁸ Np. *Massive and Targeted Sanctions, Agreed by EU Leaders, Will Have Severe Consequences for Russia...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1497127184036683797 – 31 X 2022.

⁴⁹ Np. *European Citizens Show Their Solidarity with the People of Ukraine...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1497215999329902596 – 31 X 2022; *We Know that the Kremlin is Not Russia...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1497264139068133378 – 31 X 2022.

⁵⁰ Zob. #JHA. *Tomorrow EU Home Affairs Ministers Will Meet in Brussels to Discuss the Situation in Ukraine...*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1497496667305611269> – 31 X 2022; *Today Finance Ministers Will Discuss the Situation in Ukraine*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1497114823112359939> – 31 X 2022.

⁵¹ Zob. *LIVE: Members of the European Parliament Debate the EU's Response to Russia's Invasion...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1498622704886374406 – 31 X 2022; *We Stand with Ukraine*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1499030706583965697 – 31 X 2022.

Komunikaty tej instytucji były jednak stosunkowo nieliczne i ograniczały się tylko do jednego aspektu.

W pierwszych tygodniach rosyjskiej inwazji w komunikacji unijnej uwydatniły się najważniejsze różnice pomiędzy jej instytucjami. KE, którą można uznać za najistotniejsze źródło politycznych decyzji wspólnoty, była zdecydowanie najaktywniejsza. Publikowane przez nią treści, w przeciwieństwie do pozostałych instytucji, nie ograniczały się do funkcji informacyjnej, a przekazywały również zdanie KE na temat rosyjskich działań. W kontraście z tym stoją komunikaty Parlamentu oraz Rady, które ograniczały się do informowania o kolejnych spotkaniach tych ciał oraz udostępniania podjętych w ich ramach rezolucji.

Wsparcie humanitarne dla Ukraińców

Po porażce rosyjskiego planu błyskawicznej ofensywy oficjele unijni zmienili charakter swoich działań. Zmagania wojenne poskutkowały bezprecedensowym napływem milionów uchodźców, którzy w większości szukali schronienia na terenie UE. Skumulowanie tak dużej liczby osób w krótkim okresie wystawiło na próbę możliwości nie tylko państwa polskiego, ale i całej europejskiej wspólnoty.

Instytucje unijne odstąpiły od żądań zaprzestania działań oraz potępienia najeźdźcy, przechodząc do konkretnego działania, mającego na celu niesienie pomocy milionom Ukraińców uciekających ze swojego kraju. Profil KE odzwierciedlał działalność komisarzy, publikując komunikaty skierowane do uchodźców, również w ich ojczystym języku⁵². Komisja informowała o rodzajach udzielanego wsparcia, prawach uciekających na teren UE oraz radziła, jak uzyskać niezbędną pomoc⁵³. Aktywnie promo-

⁵² Np. *Dłâ tih, hto tikaê z Ukraïni ta šukaê bezpeki...*, [Для тих, хто тікає з України та шукає безпеки...], Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1504866038369955849 – 31 X 2022.

⁵³ Np. *More Than 3 Million People Have Already Fled the Invasion of Ukraine...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1504433816852742150 – 31 X 2022.

wano również hasztag „#StandWithUkraine”⁵⁴, co wpływało na ogólny kształt debaty politycznej w cyberprzestrzeni. KE utworzyła także specjalny profil w serwisie Telegram, który miał informować o jej najnowszych działaniach, zwłaszcza tych dotyczących uchodźców⁵⁵. Jest to szczególnie istotne w związku z popularnością tego komunikatora w krajach stanowiących niegdyś część Związku Sowieckiego. Umożliwienie Ukraincom zdobywania informacji za pomocą zwykle używanego medium było istotnym działaniem KE.

Mimo skupienia na pomocy humanitarnej Komisja starała się także udostępniać inne komunikaty. Informowano o najważniejszych działaniach innych, czołowych organów Unii oraz o szczegółach sankcji wobec Federacji Rosyjskiej, Republiki Białoruś oraz samowznających separatystycznych republik⁵⁶. Mimo to w komunikatach KE nie odnoszono się bezpośrednio do działań na froncie, skupiając się na aspekcie humanitarnym konfliktu. To swoiste tabu zostało przełamane dopiero w momencie odkrycia masowych grobów i śladów rosyjskiego ludobójstwa w odbitych miejscowościach, m.in. w Buczy⁵⁷. W związku z tym w pierwszych dniach kwietnia odbyła się szeroko relacjonowana wizyta w Ukrainie Ursuli von der Leyen.

Istotnym działaniem było także promowanie akcji „#StandUpForUkraine”, w ramach której informowano europejskich obywateli o możliwościach wspierania Ukrainy oraz zachęcano do tego⁵⁸. Komunikaty te należały do najczęściej występujących w tym okresie. Zwieńczeniem

---

⁵⁴ Np. *The EU Is with the Ukrainian People...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1506607918300340236 – 31 X 2022.

⁵⁵ Np. *We Are Now on Telegram!...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1506976861150187527 – 31 X 2022.

⁵⁶ Np. *Russia's Decision to Recognise as Independent Entities Donetsk and Luhansk Oblasts Violates International Law...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1504822332958908425 – 31 X 2022.

⁵⁷ Zob. *President von der Leyen in Bucha...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1512477429088100358 – 31 X 2022.

⁵⁸ Np. *We Can All Do Our Bit to Support the People of Ukraine...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1511373102260883459 – 31 X 2022.

szerokiej akcji stało się wydarzenie „Stand Up for Ukraine – Razem dla Ukrainy”, mające miejsce w Warszawie 9 kwietnia⁵⁹. Uczestniczyła w nim większość europejskich liderów, których wypowiedzi również licznie cytowała na swoim koncie KE⁶⁰.

Był to zdecydowanie najaktywniejszy okres w działalności komunikacyjnej Komisji. Liczba przekazywanych treści publikowanych dzień nie stale rosła, przyczyniając się również do wzrostu popularności samego profilu.

Mniejszą aktywnością wykazały się wówczas RUE oraz PE. Na profilu pierwszej instytucji nadal dominowały wiadomości o kolejnych spotkaniach liderów i ministrów państw członkowskich⁶¹. Od czasu do czasu publikowano konkluzje z tych rozmów⁶². Informowano jednak także o sankcjach wprowadzanych przez UE⁶³ oraz najważniejszych działaniach wspierających ukraińskich uchodźców⁶⁴.

PE nie rozwinął swojej komunikacji w tym okresie. Jedyną szczególną inicjatywą było promowanie wraz z Radą Najwyższą Ukrainy wspólnej inicjatywy, czyli strony internetowej informującej o europejskiej pomocy

---

⁵⁹ Zob. *Stand Up for Ukraine – Razem dla Ukrainy 9 kwietnia w Warszawie*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/stand-up-for-ukraine--razem-dla-ukrainy-9-kwietnia>, 51437 – 31 X 2022.

⁶⁰ Np. *In These Dark Hours, Germany Stands with Ukraine and Its People...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1512787363042365447 – 31 X 2022; *Italy Has Welcomed Refugees From Ukraine with Open Arms...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1512797386137128962 – 31 X 2022.

⁶¹ Np. *#EPSCO. EU #Health Ministers Focused On the Medical and Humanitarian Situation in Ukraine...*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1508856936372092934> – 31 X 2022.

⁶² Np. *#EYCS. EU Ministers Discussed the War in #Ukraine...*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1511036978107752452> – 31 X 2022.

⁶³ Np. *The EU Has Imposed Sanctions on Hundreds of Individuals...*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1511368387913564164> – 31 X 2022.

⁶⁴ Np. *The EU Is Making Nearly €17 Billion Available to Help People Escaping the War in Ukraine...*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1510908266951360516> – 31 X 2022.

w języku ukraińskim i angielskim⁶⁵. Reszta komunikatów Parlamentu dotyczyła kolejnych sesji oraz rezolucji odnoszących się do rosyjskiej inwazji. Naturalnie jednak były one rzadsze i mniej liczne od przekazów pozostałych instytucji.

Spadek zaangażowania

Od początku maja widoczny jest spadek zaangażowania organów unijnych we wsparcie Ukrainy. Nie tylko zmalała liczba komunikatów jej dotyczących, ale także zmieniły się poruszane tematy.

W związku ze zmniejszeniem napływu uchodźców do państw członkowskich oraz względnym ustabilizowaniem frontu działań wojennych tematyka unijnych przekazów skupiła się na obronie interesów UE, zagrożonych rosyjską inwazją. W dalszym ciągu były to komunikaty sprzyjające Ukrainie i potępiające Rosję, zmienił się jednak ich główny wydźwięk. Liderzy państw europejskich upewnili się, że inwazja rosyjska nie zostanie szybko zakończona. Organy unijne podjęły więc problem uzależnienia energetycznego od Federacji Rosyjskiej oraz rozpoczęły promowanie planu „#REPowerEU”⁶⁶. Zapowiedziano również wsparcie dla rolnictwa, które szczególnie ucierpiało w efekcie załamania handlu z Ukrainą i Rosją⁶⁷. W obu tych przypadkach KE bezpośrednio oskarżała Rosję o szantaż i celowe doprowadzenie do kryzysów⁶⁸.

---

⁶⁵ Zob. *The EU Stands with Ukraine: On This Website Produced by the European Parliament...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1502270503150571524 – 31 X 2022; *Home, Stand with Ukraine*, [on-line:] <https://ukraine.europarl.europa.eu/en/home.html> – 31 X 2022.

⁶⁶ Np. *REPowerEU Is Our Plan to Reduce as Rapidly as Possible Our Reliance on Russia in Energy...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1526882971231322112 – 31 X 2022.

⁶⁷ Np. *Farmers Are Being Hit by the Consequences of the Russian Invasion of Ukraine...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1528042937187291138 – 31 X 2022.

⁶⁸ Np. *Russia Is Using Hunger and Grain to Wield Power...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1530073817720102912 – 31 X 2022; *Russia Is Weaponising Its Energy Supplies, with Global Repercussions...*, Twit-

Na przestrzeni kolejnych miesięcy w komunikacji unijnej pojawiły się również kolejne, nowe aspekty. KE wyraźnie zapowiedziała wyciągnięcie międzynarodowych konsekwencji wobec rosyjskich zbrodni wojennych⁶⁹, co było bezprecedensowym komunikatem. Podjęto również problem omijania nakładanych sankcji, ogłaszając stworzenie specjalnego narzędzia dla whistleblowerów, czyli osób mogących anonimowo informować o przykładach takich zachowań⁷⁰. Było to działanie pozwalające utrzymać UE wizerunek zdecydowanej do powstrzymania Rosji i przykładającej wagę do swoich obietnic wobec Ukrainy.

Starano się również ukazywać międzynarodowe i społeczne wsparcie dla europejskiej pomocy, legitymizując ją w oczach wątpiających obywateli i polityków⁷¹. PE, mimo wskazywanej stosunkowo niewielkiej aktywności, angażował się w działania zwalczające dezinformację⁷² oraz sam starał się tłumaczyć skomplikowane szczegóły kroków podejmowanych przez Europę. Przykładem takiego posunięcia jest komunikat informacyjny o tym, czym jest status państwa kandydującego do UE⁷³. Profile RUE i PE zostały poświęcone spotkaniom ich ciał i podjętych w efekcie działań.

---

ter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1531160982252314624 – 31 X 2022.

⁶⁹ Zob. *There Will Be No Impunity for Russian War Crimes in Ukraine...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1534479166590095362 – 31 X 2022.

⁷⁰ Np. *Aware of Anyone Violating EU Sanctions on Russia or Belarus?...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1525362776130174976 – 31 X 2022.

⁷¹ Np. *3% of Europeans Support Humanitarian Aid for Ukraine...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1522160913230487555 – 31 X 2022.

⁷² Np. *Do You Fact-Check Your News?...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1515956797223448579 – 31 X 2022.

⁷³ Zob. *Parliament Calls on EU Leaders to Grant EU Candidate Status to Ukraine and Moldova...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1539974043293478912 – 31 X 2022.

Wnioski

Organy unijne stanęły na wysokości zadania i stawily czoła różnorodnym wyzwaniom, jakie niosła za sobą rosyjska agresja. Skuteczna działalność komunikacyjna pozwoliła wykonać istotne cele, takie jak zapewnienie legitymacji UE, wzmocnienie jej pozycji międzynarodowej, ochrona społeczności europejskiej oraz wsparcie potrzebujących obywateli Ukrainy. W badanym okresie utrzymywała się dysproporcja między liczbą komunikatów publikowanych przez KE i pozostałe badane instytucje, co przyczyniało się do pogłębiania różnicy popularności tych profili.

UE jeszcze przed inwazją starała się rzetelnie informować o najnowszych wydarzeniach i reprezentować stanowisko jednoznacznie wspierające Ukrainę. Pozytywnym aspektem jest także różnorodność podejmowanych i promowanych działań, które wzmacniały u odbiorcy wrażenie odpowiedzialnej i stanowczej odpowiedzi wspólnoty. Ostatnie dni przed rosyjskim atakiem pokazały przewagę szybkości reakcji KE nad pozostałymi instytucjami. W związku ze specyfiką procesów decyzyjnych w głównych organach unijnych to właśnie Komisja jest w stanie najszybciej odpowiadać na międzynarodowe wydarzenia, skupiając dzięki temu większe zainteresowanie użytkowników.

Po inwazji europejska komunikacja rozwinęła się w dwóch kierunkach. RE i RUE reprezentowały wspólne stanowisko państw członkowskich oraz informowały o ich staraniach na rzecz Ukrainy. KE postawiła na pierwszym miejscu pomoc humanitarną, oddając tymczasowo najważniejszą pozycję w kreowaniu polityki zagranicznej organom zrzeszającym państwa członkowskie. Pozwoliło to Unii odpowiednio zareagować na groźbę największego kryzysu humanitarnego w jej historii. Przyczyniło się również do poprawy wizerunku UE i pozycji Komisji.

Mimo zmniejszenia częstotliwości komunikatów w kolejnych miesiącach inwazji, organy unijne starały się utrzymać społeczne i polityczne zainteresowanie tymi tematami. Zwrócenie się w stronę problemów bezpośrednio dotyczących UE było naturalnym działaniem europejskich polityków, za którym musiała podążać europejska komunikacja. Przekazy starały się jednak wiązać problemy państw członkowskich z trudną sytuacją Ukrainy, co pomagało w utrzymaniu politycznego poparcia dla pomocy.

Do sukcesu unijnej strategii komunikacyjnej przyłożyły się różne czynniki. Odpowiednia częstotliwość i, w niektórych przypadkach, powtarzalność komunikatów pozwoliła dotrzeć z najważniejszą częścią przekazu do dużej liczby użytkowników, w tym potrzebujących wsparcia uchodźców z Ukrainy. Mimo częstszego publikowania komunikatów, organom unijnym udało się uniknąć chaosu oraz błędów, które mogłyby mieć istotne konsekwencje.

Swoisty podział zadań komunikacyjnych pozwolił instytucjom wspólnoty ustrzec się przed zjawiskiem konkurowania o odbiorcę oraz zagwarantować poruszenie przez nie jak największej liczby istotnych zagadnień. Przyczynił się również do uniknięcia chaosu komunikacyjnego. Przykładem takiego posunięcia jest porównanie komunikacji KE na Twitterze i Telegramie oraz strony internetowej współtworzonej przez PE. Mimo że cele polityki komunikacyjnej są realizowane w podobny sposób i częściowo powtarzane są te same treści, zróżnicowanie środków przekazu pozwoliło dotrzeć do znacznej liczby ukraińskich odbiorców i udzielić im istotnych informacji.

Różnorodność kwestii podejmowanych w przekazach organów UE pokazuje, że starały się one odpowiadać na tematy popularne społecznie w państwach członkowskich. Pozwoliło to na utrzymanie powszechnego zainteresowania kwestią wsparcia Ukrainy oraz na ochronę unijnych interesów.

Źródła sukcesu komunikacyjnego wspólnoty należy dopatrywać się również w częściowym zniwelowaniu negatywnych czynników, które zostały wskazane na początku tego rozdziału. Poruszane w komunikatach zagadnienia niewątpliwie znalazły się w centrum zainteresowania licznych europejskich odbiorców, co mogło przekonywać ich do zapoznania się także z innymi aspektami unijnej działalności. Same komunikaty stały się również prostsze i mniej sprofesjonalizowane, co ułatwiało inter-

akcję ich adresatom⁷⁴. Publikowane przekazy były zazwyczaj krótkie oraz zawierały przyciągające uwagę grafiki lub filmy⁷⁵.

Za najmniej interesujące dla odbiorców można uznać komunikaty RE i RUE – pozostawały one w technicznym tonie i zawierały najmniej atrakcyjne materiały⁷⁶. Zdaje się, że organy te kierowały swój przekaz do ekspertów i dyplomatów, nie starając się zdobyć szerszego zainteresowania.

Negatywnie należy ocenić aktywność komunikacyjną Parlamentu Europejskiego, który przez większość badanego okresu ograniczał się do informowania o kolejnych sesjach plenarnych oraz publikowania podjętych rezolucji. Z jednej strony jest to naturalna konsekwencja specyfiki działania tego organu. PE skupia w sobie najwięcej różnorodnych stanowisk, których pogodzenie w celu wydania konkretnych rezolucji zajmuje stosunkowo dużo czasu. Same decyzje Parlamentu mają również mniejszą moc od decyzji KE, która przejęła polityczną inicjatywę w tamtym czasie. Z drugiej strony PE mógł zaangażować się m.in. w działalność informacyjną związaną z pomocą humanitarną, wobec której panował generalny konsensus wśród europejskich partii. To zaniechanie może wpłynąć na spadek popularności Parlamentu.

Zwiększenie skuteczności unijnych komunikacji przyczyni się do wzrostu jej międzynarodowej pozycji oraz poparcia wśród europejskich społeczeństw. Sygnalizuje to również większą skuteczność UE w mierzeniu się z kryzysami, z którymi może zetknąć się w przyszłości. Nie zwiastuje to jednak radykalnych zmian w dziedzinie komunikacji organów państwowych w związku z utrzymaniem najistotniejszych wskazanych problemów je dotykających.

---

⁷⁴ Np. *This Week We Proposed to Invite Ukraine to the Common Transit Conventions...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1548668850580897792 – 31 X 2022.

⁷⁵ Np. *Affordable Connectivity Is Essential for People Fleeing the Russian Invasion...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1544992107164745728 – 31 X 2022.

⁷⁶ Np. *Adoption of the Euro by Croatia...*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1546165211283038208> – 31 X 2022.

BIBLIOGRAFIA

Statusy opublikowane na portalu społecznościowym Twitter

93% of Europeans Support Humanitarian Aid for Ukraine..., Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1522160913230487555.

Adoption of the Euro by Croatia..., Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1546165211283038208>.

Affordable Connectivity is Essential for People Fleeing the Russian Invasion..., Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1544992107164745728.

Aware of Anyone Violating EU Sanctions on Russia or Belarus?..., Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1525362776130174976.

Dla tih, hto tikaє z Ukraïni ta šukaє bezpeki, [Для тих, хто тікає з України та шукає безпеки], Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1504866038369955849.

Don't Be Fooled!, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1489650432884490246.

Do You Fact-Check Your News?..., Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1515956797223448579.

Earlier Today, EU Leaders Issued a Joint Statement..., Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1496917932147884036>.

#EPSCO. EU #Health Ministers Focused On the Medical and Humanitarian Situation in Ukraine..., Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1508856936372092934>.

EU Leaders Are Meeting Today to Agree on Further Sanctions..., Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1496841173989834752>.

European Citizens Show Their Solidarity with the People of Ukraine..., Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1497215999329902596.

#EYCS. EU Ministers Discussed the War in #Ukraine..., Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1511036978107752452>.

#FAC. EU Foreign Affairs Ministers Discussed..., Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1495865778687684620>.

- #FAC. Foreign Affairs Council Discussed the #Security Situation...*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1485716583389577218>.
- #FAC. Tomorrow EU Foreign Affairs Ministers Will Discuss*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1495443132934098944>.
- Farmers Are Being Hit by the Consequences of the Russian Invasion of Ukraine...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1528042937187291138.
- How Will the European Union Meet the Targets for Reducing Carbon Emissions?...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1548971298021412869.
- In a Debate on EU–Russia Relations...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1493923914916974597.
- In a Plenary Debate This Week...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1494594602686423049.
- In These Dark Hours, Germany Stands with Ukraine and Its People...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1512787363042365447.
- Italy Has Welcomed Refugees from Ukraine with Open Arms...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1512797386137128962.
- „It Is Very Clear that Any Further Military Escalation on the Part of Russia Will Have Major Consequences...”*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1489541385116172288.
- #JHA. Tomorrow EU Home Affairs Ministers Will Meet in Brussels to Discuss the Situation in Ukraine...*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1497496667305611269>.
- LIVE: Members of the European Parliament Debate the EU’s Response to Russia’s Invasion...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1498622704886374406.
- Massive and Targeted Sanctions, Agreed by EU Leaders, Will Have Severe Consequences for Russia...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1497127184036683797.
- MEPs and EU Foreign Policy Chief Josep Borrell Will Debate...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1493650926472683524.
- Misinformation Is a Danger to All...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1492876229476855810.

- More Than 3 Million People Have Already Fled the Invasion of Ukraine...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1504433816852742150.
- „Our Message Was Very Clear. First of All, Dictators Will Not Divide Us...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1496874971188150276.
- Parliament Calls on EU Leaders to Grant EU Candidate Status to Ukraine and Moldova...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1539974043293478912.
- President Roberta Metsola and the Political Group Leaders Have Agreed to Hold an Extraordinary Plenary Session...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1496886934936903696.
- President von der Leyen in Bucha...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1512477429088100358.
- REPowerEU Is Our Plan to Reduce as Rapidly as Possible Our Reliance on Russia in Energy...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1526882971231322112.
- Russia Is Using Hunger and Grain to Wield Power...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1530073817720102912.
- Russia Is Weaponising Its Energy Supplies, with Global Repercussions...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1531160982252314624.
- Russia's Decision to Recognise as Independent Entities...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1496104083010342914.
- Russia's Decision to Recognise as Independent Entities Donetsk and Luhansk Oblasts Violates International Law...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1504822332958908425.
- Russia's Military Build-Up around Ukraine...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1486619473415225351.
- Since the Outbreak of the Conflict in 2014...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1486659583468781569.
- The EU Has Imposed Sanctions on Hundreds of Individuals...*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1511368387913564164>.
- The EU Is Making Nearly €17 Billion Available to Help People Escaping the War in Ukraine...*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1510908266951360516>.

- The EU Is with the Ukrainian People...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1506607918300340236.
- The European Parliament Visits Ukraine...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1487805697148563470.
- The EU Stands with Ukraine: On This Website Produced by the European Parliament...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1502270503150571524.
- The EU Stands by Ukraine. President @vonderleyen Has Just Announced a New Financial Assistance Package...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1485579702307889159.
- The Package of Sanctions Target the Individuals, Companies and Banks Involved...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1496190519541743617.
- There Will Be No Impunity for Russian War Crimes in Ukraine...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1534479166590095362.
- „This Must Be the Message that Emerges from Here Tonight...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1496967098987421702.
- This Week on Parliament's Agenda:...*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1485559475163607041.
- This Week We Proposed to Invite Ukraine to the Common Transit Conventions...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1548668850580897792.
- Today Finance Ministers Will Discuss the Situation in Ukraine*, Twitter, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://twitter.com/EUCouncil/status/1497114823112359939>.
- We Stand with Ukraine*, Twitter, European Parliament, [on-line:] https://twitter.com/Europarl_EN/status/1499030706583965697.
- We Are Firmly Committed to a Modern Ukraine...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1494304549754093569.
- We Are Now on Telegram!...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1506976861150187527.
- We Can All Do Our Bit to Support the People of Ukraine...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1511373102260883459.
- We Know that the Kremlin Is Not Russia...*, Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1497264139068133378.

We React with Robustness and Speed to the Illegal Actions of Russia..., Twitter, European Commission, [on-line:] https://twitter.com/EU_Commission/status/1496179425251057665.

Publikacje drukowane i internetowe

- Aggression Is Confrontation with Europe: Speech of President Metsola on Ukraine*, European Parliament, [on-line:] <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220224IPR24012/aggression-is-confrontation-with-europe-speech-of-president-metsola-on-ukraine>.
- Aro J., *Trolle Putina. Prawdziwe historie z frontów rosyjskiej wojny informacyjnej*, tłum. M. Laskowska, Kraków 2020.
- Bradshaw S., Bailey H., Howard P.N., *Industrialized Disinformation: 2020 Global Inventory of Organized Social Media Manipulation*, Programme on Democracy & Technology, [on-line:] <https://demtech.oii.ox.ac.uk/wp-content/uploads/sites/127/2021/02/CyberTroop-Report20-Draft9.pdf>.
- Casas A., Morar D., *Different Channel, Same Strategy? Filling Empirical Gaps in Congress Literature*, „SSRN Electronic Journal” 2019, s. 1-21, <https://doi.org/10.2139/ssrn.3395307>.
- Coming Up: Holocaust Remembrance Day, Committee Chairs and Foreign Interference...*, European Parliament, [on-line:] <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/eu-affairs/20220124STO21605/coming-up-holocaust-remembrance-day-committee-chairs-and-foreign-interference>.
- Dragomir S., *The Communication Deficit of the European Union in the Post-Truth Era*, [w:] *Communicating European Union*, ed. S. Mihnea, A. Voina, I. Hosu, Cluj-Napoca 2019, s. 157-180.
- Dubow B., Lucas E. i Morris J., *Jabbed in the Back: Mapping Russian and Chinese Information Operations during COVID-19*, Center for European Policy Analysis, [on-line:] <https://cepa.org/wp-content/uploads/2021/12/Jabbed-in-the-Back-12.2.21.pdf>.
- Dyrekcja Generalna. Komunikacja*, Komisja Europejska, [on-line:] https://ec.europa.eu/info/departments/communication_en.
- European Council Conclusions on External Relations (19 March 2015)*, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/03/19/conclusions-russia-ukraine-european-council-march-2015/>.
- EU–Russia Relations under Strain: What Are the Causes?*, European Parliament, [on-line:] <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/world/20210128STO96606/eu-russia-relations-under-strain-what-are-the-causes>.
- Feeney M.K., Welch E.W., *Technology-Task Coupling: Exploring Social Media Use and Managerial Perceptions of E-Government*, „The American Review of

- Public Administration” Vol. 46, 2014, No. 2, s. 162-179, <https://doi.org/10.1177/0275074014547413>.
- Perfecki W., *Ile kosztowały billboardy z kampanii żarówkowej? Dane jawne tylko częściowo*, Rzeczpospolita, 19 V 2022, [on-line:] <https://www.rp.pl/polityka/art36333441-ile-kosztowaly-billboardy-z-kampanii-zarowkowej-dane-jawne-tylko-czesciowo>.
- Foreign Affairs Council, 24 January 2022, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/fac/2022/01/24/>.
- Home, Stand with Ukraine, [on-line:] <https://ukraine.europarl.europa.eu/en/home.html>.
- Mergel I., *A Framework for Interpreting Social Media Interactions in the Public Sector*, „Government Information Quarterly” Vol. 30, 2013, No. 4, s. 327-334, <https://doi.org/10.1016/j.giq.2013.05.015>.
- Mergel I., *Social Media Adoption and Resulting Tactics in the U.S. Federal Government*, „Government Information Quarterly” Vol. 30, 2013, No. 2, s. 123-130, <https://doi.org/10.1016/j.giq.2012.12.004>.
- Meyer C., *Political Legitimacy and the Invisibility of Politics: Exploring the European Union’s Communication Deficit*, „JCMS: Journal of Common Market Studies” Vol. 37, 1999, No. 4, s. 617-639, <https://doi.org/10.1111/1468-5965.00199>.
- Mikulski J., *Wiceminister z Solidarnej Polski: Unia Europejska staje się opresyjną organizacją*, Rzeczpospolita, 30 IX 2021, [on-line:] <https://www.rp.pl/polityka/art18973471-wiceminister-z-solidarnej-polski-unia-europejska-staje-sie-opresyjna-organizacja>.
- O’Connor B. et al., *From Tweets to Polls: Linking Text Sentiment to Public Opinion Time Series*, [w:] *Proceedings of the Fourth International AAAI Conference on Weblogs and Social Media*, ed. M. Hearst, Menlo Park, CA 2010, s. 122-129, <https://doi.org/10.1609/icwsm.v4i1.14031>.
- Piechal T., *Cena lojalności. Stosunki Kijowa z regionami*, Ośrodek Studiów Wschodnich, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/prace-osw/2017-12-19/cena-lojalnosci>.
- Profil Komisji Europejskiej na Twitterze 24 stycznia 2022 r., Wayback Machine, [on-line:] https://web.archive.org/web/20220124075706/https://twitter.com/EU_Commission.
- Profil Komisji Europejskiej na Twitterze 26 lipca 2022 r., Wayback Machine, [on-line:] https://web.archive.org/web/20220726005929/https://twitter.com/EU_commission.
- Profil Parlamentu Europejskiego na Twitterze 24 lipca 2022 r., Wayback Machine, [on-line:] https://web.archive.org/web/20220724200736/https://twitter.com/Europarl_EN.

- Profil Parlamentu Europejskiego na Twitterze 24 stycznia 2022 r.*, Wayback Machine, [on-line:] https://web.archive.org/web/20220124212515/https://twitter.com/Europarl_EN.
- Profil Rady Europejskiej i Rady Unii Europejskiej na Twitterze 20 lipca 2022 r.*, Wayback Machine, [on-line:] <https://web.archive.org/web/20220720123839/https://twitter.com/EUCouncil>.
- Profil Rady Europejskiej i Rady Unii Europejskiej na Twitterze 23 stycznia 2022 r.*, Wayback Machine, [on-line:] <https://web.archive.org/web/20220123014109/https://twitter.com/EUCouncil>.
- Russian Aggression against Ukraine: Plenary Debate and Resolution on Tuesday*, European Parliament, [on-line:] <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220224IPR24014/russian-aggression-against-ukraine-plenary-debate-and-resolution-on-tuesday>.
- Sandoval-Almazan R., Gil-Garcia J.R., *Are Government Internet Portals Evolving towards More Interaction, Participation, and Collaboration? Revisiting the Rhetoric of E-Government among Municipalities*, „Government Information Quarterly” Vol. 29, 2012, Suppl. 1, s. 72-81, <https://doi.org/10.1016/j.giq.2011.09.004>.
- Special Committee on Foreign Interference in All Democratic Processes in the European Union, including Disinformation*, European Parliament, [on-line:] <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/inge/home/highlights>.
- Special Committee on Foreign Interference in All Democratic Processes in the European Union, Including Disinformation (INGE 2)*, European Parliament, [on-line:] <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/ing2/home/highlights>.
- Special Meeting of the European Council, 24 February 2022*, Council of the European Union and the European Council, [on-line:] https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2022/02/24/?utm_source=twitter.com&utm_medium=social&utm_campaign=20220224-special-euco&utm_content=vignette.
- Stand Up for Ukraine – Razem dla Ukrainy 9 kwietnia w Warszawie*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/stand-up-for-ukraine--razem-dla-ukrainy-9-kwetnia,51437>.
- Statement by President von der Leyen on EU Financial Support for Ukraine*, European Commission, [on-line:] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_22_545.
- „To Challenge Russia’s Ongoing Disinformation Campaigns”: The Story of EUvsDisinfo, EUvsDisinfo, [on-line:] www.euvdisinfo.eu/to-challenge-russias-ongoing-disinformation-campaigns-the-story-of-euvdisinfo.
- Zsiros S., *European Parliament President Calls for „Solid and Swift” Action if Ukraine Crisis Escalates*, Euronews, [on-line:] <https://www.euronews.com/2022/02/17/european-parliament-president-calls-for-solid-and-swift-action-if-ukraine-crisis-escalates>.

ABSTRACT***Resolute restraint******EU political communication***

This chapter is focused on the communication of the main EU bodies in response to the Russian invasion of Ukraine. The author focuses on communication through the social media service Twitter. The introduction describes both the specifics of EU political communication and the challenges as well as the threats it faces. The studied Twitter profiles are also described. In the main part, the author describes EU communication by means of examples, pointing out the changing priorities and the most relevant goals that EU messages were supposed to achieve. This allows conclusions to be drawn concerning the Union's international policy, the future of its political communication and the development of the way it responds to crises around the world.

Keywords: European Union, communication, image, response, European Parliament, European Council, Council of the European Union, European Commission

ZUZANNA CIENIAWSKA
Uniwersytet Jagielloński

Czy potęga Sojuszu zdaje egzamin?

Komunikowanie polityczne NATO

Wstęp

Tematem niniejszego rozdziału jest polityka komunikacyjna NATO, a zwłaszcza kształtowanie wizerunku Sojuszu w mediach społecznościowych w trakcie wojny w Ukrainie. Przedstawiono w nim wyniki jakościowej analizy zawartości przekazu na oficjalnym profilu NATO na platformie Twitter. Badanie to miało służyć specyfikacji adresatów, do jakich zwraca się NATO oraz jakiego języka używa w komunikacji z odbiorcami. Starano się wykazać, że formułowany przekaz na oficjalnym kanale w medium społecznościowym (platforma Twitter) ulega zjawisku mediatyzacji, a także neutralnej narracji pod względem informowania o wydarzeniach z wojny w Ukrainie. Zgodnie z uprzednio przyjętym założeniem, NATO działa w zmediatyzowanej przestrzeni publicznej, a tym samym dostosowuje język i format komunikatu do kryteriów tworzonych przez dominantę mediów cyfrowych i audiowizualnych. Kontekst tego procesu również wyznacza wyraźny udział mediów społecznościowych w organizacji „porządku dnia”. Stąd wynika przekonanie, że przekaz informacyjny i perswazyjny wykreowany przez wykwalifikowanych specjalistów odpowiedzialnych za politykę komunikacyjną będzie podporządkowywał się charakterystyce komunikacji internetowej. Celem badania nie było zweryfikowanie skuteczności omawianej komunikacji, lecz próba

zwrócenia uwagi, iż sama komunikacja służy procesowi legitymizacji, tudzież usankcjonowania NATO oraz tym samym uzyskaniu międzynarodowego poparcia w przestrzeni publicznej, kładąc szczególny nacisk na jedną z kluczowych grup docelowych komunikacji Sojuszu – młodsze pokolenie.

Warto nadmienić, że intencją niniejszego badania jest także weryfikacja hipotezy, zgodnie z którą strategie komunikacyjne podmiotów kształtujących międzynarodowe bezpieczeństwo ulegają takim samym tendencjom i modyfikacjom, jak strategie innych aktorów politycznych. W celu wskazania wspomnianej zależności, pod uwagę wzięto wyznaczniki wskazane przez Martina Löffelholza¹, który w trakcie analizowania dotychczasowych badań różnych sposobów relacjonowania przez instrumenty medialne kwestii związanych z tematem bezpieczeństwa, zauważył, że tak ważny obszar podlega dokładnie takim samym procesom, jak pozostałe zagadnienia i tematy poruszane przez media. Komunikaty związane z bezpieczeństwem ulegają rytualizacji, uproszczeniom, personalizacji, polaryzacji, stereotypizacji, emocjonalizacji, udramatyzowaniu. Podobne wnioski wyciągnęła Małgorzata Winiarska-Brodowska² w trakcie badań nad komunikacją polityczną Unii Europejskiej z obywatelami. Zwróciła uwagę, że komunikacja ta poddaje się procesom symplifikacji, wizualizacji, personalizacji, dramatyzacji oraz polaryzacji. Do tego zbioru cech charakterystycznych dla komunikacji politycznej, a które zostały zweryfikowane w badaniu, dołączono celebryzację jako wykorzystanie wizerunków osób publicznych i rozpoznawalnych, a także prezentowanie wydarzeń i komunikatów poprzez narzucenie narracji tzw. zwykłego człowieka³, która w znacznym stopniu charakteryzuje przekazy podlegające zjawisku tabloidyacji.

---

¹ M. Löffelholz, *Medien als Mediatoren Entstehung? Inhalte und Folgen der sicherheitspolitischen Berichterstattung*, [w:] *Sicherheitspolitische Kommunikation im Wandel*, hrsg. D. Ose, Baden-Baden 2008, s. 126, *Schriften der Akademie der Bundeswehr für Information und Kommunikation*.

² M. Winiarska-Brodowska, *Komunikowanie polityczne w Unii Europejskiej – rola Internetu*, „Zeszyty Prasoznawcze” R. 57, 2014, nr 2, s. 324-336.

³ H.A. Semetko, P.M. Valkenburg, *Framing European Politics. A Content Analysis of Press and Television News*, „Journal of Communication” Vol. 50, 2000, No. 2, s. 93.

NATO jako podmiot komunikowania politycznego

Na mocy traktatu waszyngtońskiego przyjętego w 1949 r., za jeden z celów przyjęto działania zmierzające do spójnego budowania własnego wizerunku, zarówno w krajach członkowskich, jak i w środowisku spoza organizacji. Trzeba jednak zwrócić uwagę, iż pierwotnie kontekst, formę i treść temu procesowi wyznaczały zimnowojenne realia. W kwaterze głównej NATO od 1950 aż do 2003 r. funkcjonowała osobna służba, NATO Information Service, która sprawowała pieczę nad szeroko rozumianą komunikacją organizacji z mediami i z sektorem *public relations*. W 1953 r. najważniejszy organ NATO, Rada Północnoatlantycka, powołała do życia Komitet ds. Informacji i Stosunków Kulturalnych (*Committee on Information and Cultural Relations*). Stanowił on ciało doradcze, którego misją było kreowanie zasad i tworzenie ram polityki informacyjnej oraz współpracy kulturalnej. Działania te rozumiano jako wspierające osiągnięcie celów politycznych i militarnych NATO. W 2004 r. stworzono Komitet Dyplomacji Publicznej, który podobnie jak wcześniej wspomniany komitet, tworzy wytyczne w zakresie budowania wizerunku organizacji oraz strategii dyplomacji publicznej. Ich wdrażaniem zajmuje się Międzynarodowy Sztab Dywizji Dyplomacji Publicznej, który powstał z ramienia NATO Information Service. Jego głównym zadaniem jest tworzenie i podtrzymywanie wiarygodnego wyobrażenia organizacji, a także budowania pozytywnych relacji z odbiorcami, czyli obywatelami państw członkowskich, oraz państw ościennych. Spójność komunikacji Sojuszu z otoczeniem zewnętrznym jest priorytetowym wyzwaniem dla struktur NATO, ponieważ organizacja ta ma zarówno wymiar polityczny, jak i militarny. Z jednej strony NATO powinno przeciwdziałać zagrożeniom o charakterze militarnym, z drugiej – organizacja jest głęboko zaangażowana w zapobieganie konfliktów poprzez promowanie demokratycznych wartości, a także zajmuje się na poziomie dyplomatycznym zagadnieniami blisko związanymi z bezpieczeństwem. Po doświadczeniach, jakie przyniosła zimna wojna⁴, NATO stanęło w obliczu zredefiniowania swojej

---

⁴ Zimna wojna to umowne określenie trwającego w latach 1947-1991 stanu napięcia i rywalizacji ideologicznej, politycznej oraz militarnej między blokiem wschodnim, czyli ZSRR i jego państwami satelickimi skupionymi od 1955 r. w Układzie

roli i wyznaczenia nowych torów w kształtującej się sytuacji geopolitycznej. Sztabom komunikacyjnym Sojuszu udało się skutecznie zbudować wizerunek opierający się na prestiżu i wiarygodności tej instytucji, uzyskać legitymizację własnych działań w obrębie krajów członkowskich, jak również zdobyć zaufanie wśród sceptycznie nastawionych środowisk, które krytycznie oceniają sens istnienia grupy. Należy także zwrócić uwagę, iż Pakt Północnoatlantycki od początku swego istnienia stał przed przymusowym warunkiem rozpowszechniania swojej komunikacji w krajach spoza organizacji, a w szczególności w Federacji Rosyjskiej. Nieustanna dyskredytacja NATO w oczach rosyjskiej społeczności, ale również międzynarodowej przestrzeni publicznej, była od zawsze poważnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa i stabilności Sojuszu, ale także tym samym przyczyniła się do zwiększania świadomości w obszarze efektywnego komunikowania celów i wartości samej organizacji. Agresję Rosji w sferze informacyjnej i cybernetycznej trzeba postrzegać w kategoriach nowoczesnej wojny informacyjnej. Warto zauważyć, że media masowego przekazu, w tym media społecznościowe nie funkcjonują wyłącznie jako podmiot, ale również jako przedmiot w wojnie informacyjnej. Wielokrotnie można zauważyć, że komunikatory o powszechnym zasięgu stają się elementem operacji psychologicznych wroga.

Zanim zaczęto dostrzegać zagrożenie płynące ze strony Federacji Rosyjskiej, w strukturach Sojuszu istniało przekonanie, iż technologiczna rewolta związana z pojawieniem się nowych mediów jest niemalym wyzwaniem dla dalszego tworzenia spójnego wizerunku organizacji. Sądzono, że wprawdzie udoskonalają one przepływ informacji między pod-

---

Warszawskim oraz państwami pozaeuropejskimi sprzymierzonymi z ZSRR, a blokiem zachodnim, czyli państwami niekomunistycznymi i skupionymi od 1949 r. w ramach struktur NATO i paralelnych blokach obronnych pod przewodnictwem Stanów Zjednoczonych. Od początku istnienia NATO było organizacją wyznaczającą sobie nadrzędnym celem wspólną ochronę swoich członków, jako fundament zachowania pokoju i umocnienia bezpieczeństwa międzynarodowego. Zgodnie z traktatem waszyngtońskim, każde państwo członkowskie zobowiązuje się przyczyniać do rozwoju pokojowych i przyjaznych stosunków międzynarodowych oraz dbać o zachowanie bezpieczeństwa własnego i innych członków Sojuszu, a także wzmacniać swoje siły zbrojne. (*Traktat Północnoatlantycki sporządzony w Waszyngtonie dnia 4 kwietnia 1949 r.*, Dz.U. 2000, nr 87, poz. 970).

miotem a otoczeniem zewnętrznym, lecz tym samym wymuszają dostosowanie samych nadawców i ich komunikatów do specyficznego charakteru nowych mediów. Stefanie Babst, która w latach 2010-2011 pełniła obowiązki zastępcy asystenta sekretarza generalnego NATO ds. dyplomacji publicznej, a także była odpowiedzialna za wdrożenie nowych strategii dyplomacji publicznej dla wszystkich struktur Sojuszu, uważała, że wizerunkowym i komunikacyjnym wyzwaniem dla organizacji jest powszechne rozpowszechnienie treści, ale również dotycząca ich tabloidyzacja, która prowadzi do zniekształceń i znacznie uproszczonego przekazu⁵. Jak zauważa Babst, ze względu na niebezpieczeństwo stosowania nadmiernych uproszczeń w materiałach medialnych dotyczących kwestii związanych z działaniami militarnymi, uległość aktorów politycznych względem dominującej formy mediów i określonych reguł dyskursu w sferze publicznej może doprowadzić do negatywnych konsekwencji dla reprezentowanych przez nich interesów. Kwestią problematyczną dla NATO było też funkcjonowanie Sojuszu w wysoce zmediatyzowanej sferze publicznej, wymagające od podmiotu szczególnej pielęgnacji w zakresie zarządzania relacjami z otoczeniem zewnętrznym, a co więcej, nakazujące aktywne i innowacyjne podejście w obszarze komunikowania się z odbiorcami, które umożliwiają nowe narzędzia medialne. Były żołnierz Bundeswehry, obecnie pracujący jako specjalista ds. *public relations*, Sascha Stoltenow, podobnie zauważa, że obecność i szeroko pojmowane funkcjonowanie w tak zmediatyzowanej przestrzeni może potencjalnie stać się szansą dla kreowania wizerunku organizacji militarnych⁶. Informacje dotyczące konfliktów zbrojnych lub wszelkiej agresji mają niezwykle potężną wartość informacyjną, a zatem przyciągają uwagę mediów oraz szerokiego grona odbiorców. Taka zależność najczęściej występuje podczas kryzysów politycznych i konfliktów zbrojnych, znacznie trudniejszym przedsięwzięciem jest natomiast zarządzanie wizerunkiem organizacji militarnej w sytuacji kryzysu tożsamości. Stoltenow wskazuje, że polityka komunikacyjna, aby

⁵ S. Babst, *Die Public Diplomacy der NATO*, „Zeitschrift für Außen- und Sicherheitspolitik” Vol. 2, 2009, Nr 2, s. 127.

⁶ S. Stoltenow, *Kriegsbilder – die Medialisierung des Militärschen*, [w:] *Den Krieg erklären. Sicherheitspolitik als Problem der Kommunikation*, hrsg. N. Zowislo-Grünwald, J. Schulz, D. Buch, Frankfurt am Main 2011, s. 148.

była skuteczna, musi kierować się kilkoma fundamentalnymi zasadami⁷. Po zakończeniu zimnej wojny Sojusz, chcąc odnaleźć swoją nową rolę na świecie, musiał w pierwszej kolejności zadbać o stały kontakt z odbiorcami, którzy umożliwiali uzyskanie legitymizacji działalności. Drugą regułą jest spójność komunikacji zewnętrznej z komunikacją wewnętrzną, co bezpośrednio wiąże się z trzecią zasadą skutecznego komunikowania. Zgodnie z nią należy odejść od idei „skoszarowanego dziennikarstwa” na rzecz ułatwienia dziennikarzom swobodnego dostępu do armii, a także mobilizować samych żołnierzy do przybrania proaktywnej postawy wobec skutecznego budowania wizerunku organizacji, np. poprzez obecność w mediach społecznościowych. Zdaniem Stoltenowa, polityka komunikacyjna organizacji militarnych powinna być kreowana przez profesjonalny i kompetentny zespół na każdym szczeblu decyzyjnym⁸. Ta ostatnia reguła jest dla Stoltenowa najistotniejsza z perspektywy skutecznego tworzenia wizerunku, jednak najtrudniejsza do osiągnięcia dla tak złożonej organizacji jak NATO.

Stosunki NATO i Rosji przed zaognieniem konfliktu w Ukrainie

Przed eskalacją konfliktu w Ukrainie NATO współpracowało z Rosją w ramach Stałej Rady Współpracy NATO–Rosja (ang. Permanent Joint Council NATO–Russia) zatwierdzonej na mocy *Aktu orzekającego o wzajemnych stosunkach, współpracy oraz gwarancji bezpieczeństwa* między organizacją Sojuszu a Rosją. Umowa ta została podpisana 27 maja 1997 r. w Paryżu, a pięć lat później, 28 maja 2002 r. Stała Rada Współpracy NATO–Rosja została zastąpiona przez Radę NATO–Rosja (ang. NATO–Russia Council, NRC) na mocy deklaracji rzymskiej. Pierwotnie NRC obradowała regularnie raz w miesiącu, a podczas zebrań poruszano kwestie związane m.in. ze zwalczaniem międzynarodowego terroryzmu, misjami pokojowymi, ewidencją zbrojeń, reformą sił zbrojnych oraz zapobieganiem ekspansji broni masowego rażenia. Rosja współdziałała również

---

⁷ *Ibidem.*

⁸ *Ibidem*, s. 159.

razem z NATO w ramach Północnoatlantyckiej Rady Współpracy oraz „Partnerstwa dla Pokoju”⁹.

Wielość płaszczyzn współpracy Federacji Rosyjskiej z Sojuszem nie była przyczyną konfliktu interesów obu tych podmiotów. Najbardziej eskalowany spór dotyczył kwestii rozszerzenia państw członkowskich o kraje nieistniejącego już bloku wschodniego. Rosja była i wciąż jest przeciwnikiem integracji państw Zachodu z krajami należącymi, w czasach zimnej wojny, do Układu Warszawskiego. Niemniej jednak, mimo dezaprobaty ze strony Federacji Rosyjskiej, Polska, Czechy i Węgry przystąpiły do NATO w 1999 r. Pięć lat później, bo w 2004 r. do Sojuszu wstąpiły także Rumunia, Słowacja oraz Bułgaria. Status członkostwa otrzymały również trzy byłe republiki Związku Sowieckiego – Estonia, Litwa i Łotwa. Rosji tym samym nie udało się zatrzymać procesów euroatlantyckich integracji byłych członków Układu Warszawskiego, ani zapewnić sobie monopolistycznych wpływów na tych terytoriach. Szczególny niepokój w kontekście integracji euroatlantyckiej Rosja wykazywała w stosunku do Ukrainy¹⁰. Wojna w Gruzji w 2008 r. była potwierdzeniem konfrontacyjnej osi sporu w relacji Rosja–NATO. Konflikt ten zarówno oddalił perspektywę nadania statusu *Membership Action Plan* samej Gruzji, jak i wpłynął na sytuację Ukrainy. Kluczowym czynnikiem działającym na niekorzyść tego ostatniego kraju była obecność oddziałów wojsk rosyjskich na Krymie oraz fakt użycia przeciwko Gruzji jednostek Floty Czarnomorskiej¹¹.

Krótko przed wojną, która wybuchła w Ukrainie, Sojusz Północnoatlantycki stawiał sobie pytanie dotyczące kształtu przyszłych relacji z Rosją. Przedmiotem rozważań NATO był sposób reagowania na wzmacnianie rosyjskiego potencjału militarnego na północno-wschodnich terytoriach Paktu Północnoatlantyckiego oraz na obszarach postsowieckich¹². Późniejsza polityka Rosji sama ostatecznie zadecydowała o wyznaczeniu

⁹ B. Piskorska, *Stosunki NATO–Rosja w nowej architekturze bezpieczeństwa w Europie*, [w:] *NATO w pozimnowojennym środowisku (nie)bezpieczeństwa*, red. M. Pietraś, J. Olchowski, Lublin 2011, s. 364–366.

¹⁰ P. Andrusieczko, *Problemy integracji Ukrainy z NATO (2004–2008)*, [w:] *NATO w pozimnowojennym...*, s. 383.

¹¹ A. Michta, *NATO po 2014 roku – jakie priorytety?*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2014, nr 29, s. 117–130.

¹² A. Juszcak, *NATO następnej dekady – uwarunkowania i możliwości*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2014, nr 29, s. 131.

kursu, jaki NATO winno było przyjąć względem Moskwy. Warto nadmienić, że szacunki dotyczące rozwoju relacji na linii NATO–Rosja sprzed wojny w Ukrainie, iż nie ulegną one zmianie, nie zostały ostatecznie zweryfikowane. Trafne jednak były prognozy w kwestii negatywnego stosunku Moskwy do dalszej ekspansji Sojuszu, a także przypisania NATO statusu przeciwnika i wroga Rosji przez rosyjskie elity i tamtejsze społeczeństwo¹³. Mimo gróźb ze strony Rosji, NATO nigdy nie zamierzało i nie zamierza zrezygnować z możliwości przyjęcia kolejnych członków, jeśli tylko kandydaci spełniają określone kryteria i jasno manifestują chęć wstąpienia do organizacji¹⁴.

Działania NATO po aneksji Krymu

Bezprawne zaanektowanie Półwyspu Krymskiego w 2014 r. w niezwykle kluczowy sposób wpłynęło na rozumienie bezpieczeństwa w Europie. Państwa Zachodu zetknęły się z brutalną polityką faktów dokonanych w postaci wymuszonej zmiany granic i sprowokowania konfliktu zbrojnego. Ówczesne wydarzenia były tym bardziej istotne, że przeprowadzone były w bezpośrednim sąsiedztwie państw członkowskich NATO i Unii Europejskiej. Sam konflikt dotyczył państw należących m.in. do Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz Rady Europy. W tej sytuacji państwa zachodnie zostały zobligowane do podjęcia stosownych kroków wobec ofiary agresji i wobec agresora¹⁵.

W związku z wydarzeniami w Ukrainie NATO podjęło wiele decyzji o charakterze międzynarodowym (relacji na poziomie NATO–Rosja oraz NATO–Ukraina) oraz wymiarze wewnętrznym, dotyczącym przystosowania Sojuszu do całkowicie nowej sytuacji na arenie międzynarodowej¹⁶. Udało się wówczas osiągnąć konsensus, mimo obecnego podzia-

---

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ K. Potyahaylo, *Kształtowanie opinii społecznej na temat NATO na Ukrainie*, [w:] *NATO w pozmnowojennym...*, s. 393.

¹⁵ K. Przybyła, *NATO wobec konfliktu na Ukrainie*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2016, nr 37-40, s. 117.

¹⁶ *Ibidem*.

łu wewnątrz struktur NATO na państwa obawiające się agresywnego potencjału i polityki Rosji oraz na te, dla których sprawa ta nie niosła bezpośredniego zagrożenia. Usprawnienie sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej czy organizacja manewrów wojskowych tuż przy granicach państw członkowskich NATO były przez nie interpretowane w dwojaki sposób – od poczucia zagrożenia aż po całkowitą obojętność¹⁷. Niemniej jednak, w kwestii Ukrainy i bezzasadnej agresji na jej suwerenność ze strony Federacji Rosyjskiej, wszyscy członkowie NATO zgodnie uznali to za skandaliczne i niedopuszczalne łamanie prawa i umów międzynarodowych. W marcu 2014 r. NATO potępiło jednogłośnie działania Rosji w stosunku do Ukrainy, w tym aneksję Krymu. Miesiąc później zdecydowano o zawieszeniu cywilnej oraz militarnej kooperacji z Moskwą w ramach Rady NATO–Rosja. Jakiegokolwiek kontakty utrzymywano wówczas wyłącznie na wysokich szczeblach. Sojusz Północnoatlantycki zagwarantował także pełną gotowość do podjęcia dialogu na temat rozwiązania kryzysu w Ukrainie. Od tego czasu kwestie te są nieodłącznym punktem odniesienia w kontaktach przedstawicieli NATO oraz Rosji¹⁸.

Wydarzenia w Ukrainie miały ogromny wpływ na tematykę szczytu NATO w Newport w Walii w 2014 r. Państwa należące do Sojuszu oraz te, które nie posiadają statusu członkostwa oczekiwały konkretnych decyzji i deklaracji. Dyrektywa przyjęta przez Pakt Północnoatlantycki w Newport przewidywała liczne działania i rozwiązania mające na celu znaczne wzmocnienie kapitału obronnego zarówno państw członkowskich, jak i NATO w rozumieniu całości organizacji. Kluczowe znaczenie miała flanka wschodnia z uwagi na bezpośrednie sąsiedztwo z Ukrainą i Federacją Rosyjską.

W czternastym i piętnastym punkcie deklaracji ze szczytu w Newport sygnatariusze nałożyli na siebie obowiązek podniesienia poziomu finansowania sił zbrojnych do poziomu 2% PKB w ciągu 10 lat oraz przeznaczania co najmniej 20% budżetów obronnych na modernizację wojsk i rozwój nowych systemów uzbrojenia. Sprawy związane z finansowaniem armii także zostały poruszone w *Deklaracji Transatlantyckiej* (ang. *The Wales Declaration on the Transatlantic Bond*). Dokument ten

---

¹⁷ *Ibidem*, s. 131.

¹⁸ *Ibidem*, s. 117.

zawiera ponowne zobowiązanie państw członkowskich do podniesienia wydatków obronnych do 2% PKB oraz przekazania 20% budżetów obronnych na usprawnienie zbrojeń. Podkreślano również siłę i znaczenie więzi transatlantyckich zawiązanych w ramach Sojuszu.

Poza decyzjami dotyczącymi budżetu, NATO zobligowało się też do podjęcia wielu kroków w celu wzmocnienia flanki wschodniej. By zrealizować ten zamysł, przyjęto plan działań na rzecz gotowości (ang. Readiness Action Plan), który jasno określa czynności, jakie NATO powinno podjąć w celu przystosowania się do nowej sytuacji w Europie. Dokument ten jest niejawnym, stąd jego dokładna treść nie jest dostępna dla ogółu. Wiadomym jest natomiast, iż deklaracja ze szczytu Newport w ogólny sposób wskazuje na kierunek adaptacji NATO do nowej sytuacji geopolitycznej¹⁹.

Działania NATO po wybuchu wojny w Ukrainie

Potencjał Ukrainy do zatrzymania rosyjskiej agresji będzie przez najbliższe lata najpewniej wyznaczał oś kształtowania bezpieczeństwa, stąd na szczycie zorganizowanym w Madrycie w 2022 r. przyjęto nową koncepcję strategiczną, która jasno określa Rosję jako najistotniejsze źródło zagrożenia i nie eliminuje ewentualności ataku z jej strony na jedno z państw należących do struktur Sojuszu, tym samym NATO zaoferowało ulepszony pakiet wsparcia. Liczba sprzętu oraz szybkość, z jaką bardziej zaawansowane systemy zbrojeń (w tym systemy rakietowe, ciężka artyleria czy systemy obrony powietrznej) zostały powierzone Ukrainie, miały potężny wpływ na sytuację państwa i uniemożliwienia wojskom rosyjskim złamania jego obrony. Sojusz zapewniał, iż taka koncepcja pomocy obecnie jest obowiązkiem poszczególnych państw należących do organizacji. NATO i Unia Europejska skutecznie zareagowały w pierwszych miesiącach wojny, a przywództwo USA po raz kolejny okazało się kluczowym aspektem dla efektywnej mobilizacji międzynarodowych zabiegów, zwłaszcza w obsza-

---

¹⁹ S. Koziej, P. Pietrzak, *Szczyt NATO w Walii: uwarunkowania, rezultaty, wnioski dla Polski*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2014, nr 3, s. 19.

rze koordynacji wsparcia wojskowego dla Ukrainy. Szczyt w Madrycie zapoczątkował transformację, jednak czas wpływa na niekorzyść Ukrainy. Nowa strategiczna koncepcja NATO, która została uchwalona 29 czerwca 2022 r. wyraźnie stanowi o trwałej i znaczącej obecności wojskowej, wspieranej przez rozmieszczenie sprzętu i oddelegowanie jednostek o charakterze bojowym do określonych zadań jako zmodernizowany model sił NATO. Jednym z celów Sojuszu jest skuteczne odstraszenie wroga poprzez masowe zwiększanie dyspozycji wojsk o wysokiej gotowości. NATO ma doskonalić swoje siły oraz zdolności, a także infrastrukturę na potrzeby obrony i odstraszenia, w tym także prowadzenia operacji w wysokiej intensywności przeciwko rywalom również posiadającym broń jądrową. W porównaniu z dokumentem z 2010 r. nowa koncepcja strategiczna podkreśla rolę samego odstraszenia nuklearnego w strategii sojuszniczej. Paragraf 28 oraz 29 nowej koncepcji strategicznej nie pozostawia żadnych złudzeń co do stałej roli, jaką jest broń jądrowa w kontekście ostatecznej gwarancji bezpieczeństwa państw natowskich.

Przed szczytem w stolicy Hiszpanii i czasie jego trwania niektórzy sojusznicy zadeklarowali wzmocnienie swojej obecności na wschodniej flance NATO. Dotychczasowa taktyka opierała się głównie na rozmieszczeniu na Łotwie, Litwie, w Estonii i Polsce czterech rotujących co kilka miesięcy grup o charakterze bojowym o liczebności ponad 1000 żołnierzy każda²⁰. Siły Sojuszu na wschodniej flance są zbyt małe, aby mogły zagwarantować jej obronę, ale w założeniu organizacji, wcześniej jednostronnie przestrzegającej ograniczeń *Aktu stanowiącego NATO–Rosja o niestacjonowaniu sił w nowych państwach*, są nadal wystarczające, by móc rozpocząć łańcuch natowskich reakcji wojskowej (ang. *trip wire*). Posiłki te są zatem jednym z elementów mających na celu zniechęcić Kreml do podejmowania brutalnych kroków²¹.

²⁰ Państwem ramowym w Estonii została Wielka Brytania, na Łotwie – Kanada, na Litwie – Niemcy, w Polsce – Stany Zjednoczone. Natowska grupa bojowa w Estonii stacjonuje w mieście Tapa, 60 km na wschód od stolicy kraju, na Łotwie – w Ādaži na północnych obrzeżach Rygi, a na Litwie w bazie koło miejscowości Rukle (około 30 km od Kowna). W Polsce natowski batalion rozlokowano w Bemowie Piskim, w północno-wschodniej części kraju.

²¹ J. Gotkowska, *NATO na wschodniej flance – nowy paradygmat*, Ośrodek Studiów Wschodnich, 13 VII 2016, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2016-07-13/nato-na-wschodniej-flance-nowy-paradygmat> – 21 IX 2022.

Komunikacja polityczna NATO w trakcie napaści Rosji na Ukrainę

Rozpatrując NATO jako podmiot komunikacji politycznej trzeba zauważyć, że jest to złożona struktura, co wiąże się z określonymi następstwami w obszarze prowadzonej przez nią komunikacji z otoczeniem. Z jednej strony, ta złożoność wynika ze specyfiki zagadnień, którymi się interesuje, ale z drugiej, jej przyczyną jest rozbudowana machina decyzyjna obejmująca organy polityczne oraz militarne, dowództwa sojusznicze czy nawet poszczególne armie państw członkowskich. Wszelkie działania komunikacyjne Sojuszu, takie jak: *public affairs*, *military public affairs*, dyplomacja publiczna, operacje informacyjne czy operacje psychologiczne są koordynowane przez główną kwaterę NATO. Komunikacja strategiczna w znacznym stopniu wspiera cele polityczne i militarne Sojuszu, a w jej zakres wchodzi także działalność kierowana zarówno przez instytucje cywilne, jak i wojskowe. Do obowiązków cywilnych instytucji zaliczane są *public affairs* (termin używany przez NATO dotyczący relacji nawiązywanych z mediami) i dyplomacja publiczna. Z kolei do zadań, które są przypisane strukturom o charakterze wojskowym NATO, zaliczamy *military public affairs* (wojskowe media relations), operacje informacyjne oraz psychologiczne. W 2009 r. ukazał się dokument o tytule *NATO Strategic Communications Policy*²², w którym zakres kompetencji w obszarze komunikowania z otoczeniem został wyraźnie rozdzielony między organy i instytucje Sojuszu. Współpraca z mediami jest domeną sekretarza generalnego i reprezentującego go rzecznika prasowego. Do zadań asystenta sekretarza generalnego ds. dyplomacji publicznej i podlegającej mu Dywizji Dyplomacji Publicznej zalicza się długofalowe budowanie wizerunku oraz pielęgnowanie pozytywnego wizerunku organizacji, a także promowanie politycznych celów NATO. Kluczowymi podmiotami komunikacji strategicznej są również przewodniczący Komitetu Militarne go, Naczelny Dowódca Sojuszniczy na Europę (SACEUR) oraz Naczelny Sojuszniczy Dowódca do Spraw Transformacji (SACT). Służby prasowe utrzymują także szefowie misji dyplomatycznych akredytowanych przy

---

²² NATO *Strategic Communications Policy*, 2009, s. 1

NATO, dowódcy armii i szefowie resortów obronnych państw należących do Sojuszu²³.

W komunikacji strategicznej i politycznej kluczową rolę odgrywa wizerunek lidera danego państwa tudzież instytucji. Jest on wykreowany przez wykwalifikowanych doradców *public relations* i rozpowszechniony *via* przekaz medialny. Trafnym spostrzeżeniem wydaje się, iż w dobie dzisiejszego rozwoju komunikacji publicznej to właśnie mediom masowego przekazu przypada szczególna funkcja promowania lidera państwa lub organizacji na arenie międzynarodowej. Taki proces niematerialnie buduje mnożniki siły danego podmiotu politycznego.

Poza klasycznym ujęciem media relations w ramach aktywności NATO, prowadzone są także inne działania komunikacyjne o charakterze szczególnym. Taka komunikacja jest skierowana głównie do wrogich odbiorców lub do obywateli państw, w których prowadzone są działania militarne. Przede wszystkim są to koordynowane operacje informacyjne i psychologiczne. Kluczowe wytyczne co do ich przeprowadzenia pochodzą od Komitetu Wojskowego, jednak wcześniej muszą one zyskać aprobatę Rady Północnoatlantyckiej i tym samym być spójne z działaniami komunikacyjnymi NATO.

Komunikacja polityczna podczas napaści Rosji na Ukrainę

Z uwagi na zróżnicowanie struktur wewnętrznych Sojuszu i mnogość instytucji wypowiadających się z ramienia NATO, nie jest możliwa dokładna analiza wszystkich kanałów dystrybucyjnych. Z tego względu bliżej przyjrano się oficjalnemu profilowi NATO na platformie Twitter oraz oficjalnemu kontu sekretarza generalnego NATO, Jensa Stoltenberga. Badaniu poddano wpisy opublikowane od 24 stycznia do 24 lipca 2022 r. Jest to przełomowy okres w historii Sojuszu z uwagi na rozpoczęcie inwazji Rosji na Ukrainę. Nadzwyczajne wydarzenia wpłynęły wówczas na komunikację organizacji, stąd aktywność oficjalnych profili

---

²³ G. Nowacki, *Komunikacja strategiczna w erze społeczeństwa informacyjnego*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2019, nr 58, s. 30.

znacznie wzrosła. Konta prowadzone są wyłącznie w języku angielskim, ponieważ właśnie ten język jest językiem globalnej komunikacji, a jednocześnie językiem oficjalnym NATO, zarówno na poziomie politycznym, jak i militarnym. Należy zauważyć, że ze względu na ograniczanie formalne (dopuszczalny limit użycia 140 znaków w jednym wpisie), komunikaty na platformie Twitter nie są rozbudowane pod kątem językowym. Główną wartość komunikacyjną stanowi dołączony materiał audiowizualny lub zdjęciowy. W przypadku większości wpisów komunikaty zostały opatrzone wspomnianymi źródłami, które niewątpliwie wpływają na spójność i precyzyjność przekazu, a także wizualizują sam komunikat. Przykładem może być post z 8 lipca 2022 r., w którym zamieszczono zdjęcie szkód wyrządzonych przez rosyjską armię, opatrzone podpisem *The consequences of Russia invasion of Ukraine for international security – #NATO and beyond*²⁴. Wpis ten zwraca uwagę na konsekwencje działań sił rosyjskich w kontekście bezpieczeństwa narodowego oraz wyróżnia siłę, jaką jest integracja krajów należących do Sojuszu.

Warto wspomnieć, iż organizacja Sojuszu od 2015 r. prowadzi oficjalne konto NATOinUkraine na platformie Twitter. Jest to profil, który poprzez powielanie tych samych treści, które publikowane są na oficjalnym koncie sekretarza generalnego, jeszcze bardziej przyczynia się do ujednolicenia komunikacji Sojuszu z otoczeniem zewnętrznym.

Analizując te dwa źródła dystrybuowania informacji, można przyjąć, iż głównymi adresatami są dziennikarze, elity polityczne oraz eksperci zajmujący się zagadnieniami z zakresu bezpieczeństwa międzynarodowego. Za pośrednictwem profilu na Twitterze otrzymują oni informacje o bieżących wydarzeniach. Drugą, nie mniej istotną kwestią, jest opinia publiczna krajów członkowskich. Stefanie Babst, pełniąc funkcję osoby odpowiedzialnej za kształtowanie strategii dyplomacji publicznej, zwróciła uwagę, że struktury zajmujące się kształtowaniem wizerunku Sojuszu kładą szczególny nacisk na komunikację z odbiorcami w przedziale wiekowym od 17 do 35 roku życia z uwagi na najbardziej negatywny stosunek wobec działań NATO, którym wspomniana grupa się charak-

---

²⁴ *The Consequences of Russia's Invasion of #Ukraine for International Security – #NATO and beyond*, Twitter, NATO, 8 VII 2022, [on-line:] <https://twitter.com/NATO/status/1545322267298725888> – 21 IX 2022.

teryzuje²⁵. Ostatnią zaś społecznością, do której skierowane są komunikaty NATO, są obywatele państw spoza Sojuszu. Ze względu na napięcia polityczne i trwającą wojnę w Ukrainie, sama Federacja Rosyjska stała się adresatem tej komunikacji oraz aktywnym uczestnikiem w przestrzeni cybernetycznej. Warto zwrócić uwagę, że mimo swojej neutralności NATO potępiło inwazję Rosji na Ukrainę już dwa dni po napaści. Przykładem jest wpis zamieszczony 6 kwietnia 2022 r. na oficjalnym profilu Jensa Stoltenberga – „#Russia’s war in #Ukraine has shattered peace in Europe & has global repercussions. #NATO’s next strategic concept must reflect this new security reality, a more assertive #China, cyber & hybrid threats, terrorism & climate change. #ForMin”²⁶. W swoim krótkim przemówieniu Stoltenberg nazwał wojnę w Ukrainie brutalnym i nieuzasadnionym zamachem na niepodległe państwo, a także podkreślił siłę, jaka płynie z Sojuszu. Polityk wyraża w tych słowach niepokój związany ze zrujnowaniem pokoju panującego dotychczas w Europie, jak również jasno przestrzega ją przed zagrożeniem ze strony Chin oraz nieustannie wzmagających się zmian klimatu. Wpisując się także w kategorię „miękkich informacji”, Stoltenberg jasno określa swoje stanowisko wobec wojny i podkreśla, że nowa strategia NATO musi skupić się na zagrożeniach, które aktualna rzeczywistość niesie za sobą. „Spoke with #Poland’s President @AndrzejDuda on #Russia’s brutal attack on #Ukraine & the consequences for Euro-Atlantic security. #NATO leaders are meeting tomorrow. We stand united to protect & defend all Allies”²⁷.

W początkowych dniach wojny na Ukrainie Jens Stoltenberg rozmawiał z Andrzejem Dudą oraz zakomunikował manifest jedności i obrony wszystkich państw członkowskich.

---

²⁵ S. Babst, *Die Public Diplomacy der NATO*, „Zeitschrift für Außen- und Sicherheitspolitik” Vol. 2, 2009, Nr 2, s. 131.

²⁶ #Russia’s War in #Ukraine Has Shattered Peace in Europe & Has Global Repercussions, Twitter, Jens Stoltenberg, 6 IV 2022, [on-line:] <https://twitter.com/jensstoltenberg/status/1511796791422902274> – 21 IX 2022.

²⁷ Spoke with #Poland’s President @AndrzejDuda on #Russia’s Brutal Attack on #Ukraine & the Consequences for Euro-Atlantic Security, Twitter, Jens Stoltenberg, 24 II 2022, [on-line:] <https://twitter.com/jensstoltenberg/status/1496932250058956802> – 21 IX 2022.

Oficjalnie konto NATO oraz konto sekretarza generalnego służy do przekazywania treści dotyczących bieżących wydarzeń, w tym tych dotyczących doprowadzonych działań militarnych oraz operacji. Wpisy mają głównie formę informacyjną – są zapowiedzią określonego wydarzenia lub relacją z tych już odbywających się. Bardzo wyraźnie można wskazać również perswazyjny charakter wpisów publikowanych przez Sojusz. Istotny jest dobór odpowiedniego słownictwa, które umacnia tożsamość państw członkowskich NATO. Odnosi się to do takich wyrażen takich jak: zaangażowanie, poświęcenie na rzecz pokoju na świecie, bliska współpraca, bliskie więzi, kolektywna obrona, partnerstwo, wzmacnianie suwerenności czy ceniony sojusznik. Komunikaty Sojuszu są budowane w sposób spójny. Oficjalny profil jest powiązany z oficjalnym kontem sekretarza generalnego, udostępniając te same informacje. Można zauważyć, że warstwa informacyjna przenika się z perswazyjnym charakterem komunikatu.

Przedmiotem analizy są przede wszystkim wpisy, które poza funkcją informacyjną wpisują się także do kategorii „miękkich” przekazu informacyjnego. Innymi słowy, są to posty, w których nie tylko NATO opisuje swoje działania, ale także pokazany jest wizerunek sekretarza. Wpis z 7 kwietnia 2022 r.: „Secretary General @JensStoltenberg welcomed Foreign Minister @DmytroKuleba to Brussels as #NATO #ForMin address President Putin’s war against #Ukraine”²⁸ opatrzony zdjęciem z napisem „What you do every day, standing up against the russian aggression, inspires the whole world”. Stoltenberg jasno wyraża osobiste uznanie wobec ministra spraw zagranicznych Ukrainy, Dmytra Kuleby oraz ponownie powtarza komunikat o sile, jaką jest jedność narodów członkowskich.

We wszystkich wpisach można wyróżnić dostosowanie języka, którym posługuje się organizacja do wymagań komunikacyjnych panujących w sferze mediów społecznościowych. Komunikaty są krótkie i rzeczowe.

Prezentowane na oficjalnych kanałach Sojuszu materiały audiowizualne dotyczące wojny w Ukrainie w znacznej mierze były opatrzone wyrażeniami, których celem było zjednoczenie odbiorców przeciw złemu

---

²⁸ *Thanked PM @BorisJohnson for the #UK’s Key Role in Our Alliance & Its Contributions to Strengthening #NATO Deterrence & Defence in a More Dangerous World*, Twitter, Jens Stoltenberg, 30 VI 2022, <https://twitter.com/jensstoltenberg/status/1542416319794106368> – 21 IX 2022.

opponentowi polityki NATO (Rosji). Mowa tutaj o sile, jaką stanowią: „#NATO Allies have been providing substantial support to help #Ukraine defend itself, and push back the invading Russian forces; Allies have been doing a lot, and are determined to do more. Now, and for the medium and longer term”²⁹.

W kontekście wojny i komunikacji NATO na platformie Twitter można wskazać również na zjawisko trywializacji i tabloidyzacji treści. W krótkim materiale audiowizualnym z 1 kwietnia 2022 r. przedstawiono żołnierzy, w tym kobiety, którzy walczą w strukturach Sojuszu. Wpis opatrzony został słowami: „There are 40,000 troops under #NATO command in the eastern part of the Alliance, and Allies have agreed on 4 new multinational battlegroups following Russia’s invasion of Ukraine”³⁰. Wzbudza to pewną sensację oraz poczucie jedności i siły Sojuszu. Treści towarzyszy dostojna muzyka, która wraz z ukazanymi kadrami podsyca emocje odbiorców. Pokazanie twarzy żołnierzy wkomponowuje się w ramę interpretacyjną *human interest story* (rama sensacji). Taka narracja jest charakterystyczna dla przekazów tabloidowych. Poprzez wzbudzenie określonych, skrajnych uczuć, nadawca komunikatu próbuje zwrócić uwagę na sam komunikat.

Wnioski

Strategie komunikacyjne instytucji politycznych pod wpływem rozwoju technologii masowego przekazu znacznie się zmieniły. Takie zjawisko można zaobserwować również w budowaniu wizerunku Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego. Funkcjonowanie w wysoce zmediatyzowanej przestrzeni publicznej wymusza na instytucjach stosowanie bardziej

²⁹ #NATO Allies Have Been Providing Substantial Support to help #Ukraine Defend Itself, and Push Back the Invading Russian Forces, Twitter, NATO, 7 IV 2022, [on-line:] <https://twitter.com/NATO/status/1512109514035810307> – 21 IX 2022.

³⁰ There Are 40,000 Troops under #NATO Command in the Eastern Part of the Alliance, and Allies Have Agreed on 4 New Multinational Battlegroups Following Russia’s Invasion of Ukraine, Twitter, NATO, [on-line:] <https://twitter.com/nato/status/1509830177282355203> – 21 IX 2022.

wyrafinowanych środków i form przekazu, co determinuje pojawienie się takich tendencji w przekazie jak personalizacja, wizualizacja, stereotypizacja, trywializacja lub użycie ram interpretacyjnych, np. „ramy zwykłego człowieka” czy „ramy sensacji”. Najbardziej odczuwalna w przekazie komunikacji NATO jest wizualizacja treści. Taki zabieg podnosi atrakcyjność komunikatu oraz uwiarygodnia publikowane treści. Ponieważ komunikaty publikowane na Twitterze mają oszczędną formę, symplifikacja przekazu była trudna do zweryfikowana. Można również zauważyć pewne przejawy trywializacji treści zamieszczanych na tym portalu, co jest zabiegiem intencjonalnym z uwagi na uatrakcyjnienie komunikatu. W badanym okresie najrządziej dostrzegalne jest zjawisko personalizacji i celebrytyzacji. Może to mieć związek z charakterem i osobowością sekretarza generalnego NATO, Jensa Stoltenberga. Na oficjalnym koncie Sojuszu udostępniane są wpisy pochodzące z konta polityka, co wskazuje na synergii obydwu profili. Powielanie tych samych treści ujednolica komunikację Sojuszu. Wszystkie kanały informacyjne z ramienia NATO w ten sposób definiują komunikację, która umożliwia odbiorcom bycie na bieżąco z najnowszymi komunikatami. Warto zauważyć, że na oficjalnym profilu Stoltenberga nie są publikowane wpisy pochodzące z oficjalnego konta NATO. Taki zabieg może wskazywać, iż konto NATO służy jako narzędzie pośredniczące w dystrybuowaniu treści.

Komunikacja strategiczna pozwala na kreowanie wizerunku państwa i tworzenie jego marki, co nazywane jest brandingiem³¹. Z perspektywy dyplomacji publicznej i idei prowadzenia dialogu realizuje ona elementy funkcji edukacyjnej, zwłaszcza w wymiarze kulturowym.

Analizując materiały zamieszczane na platformie Twitter, można wyraźnie dostrzec, że oficjalne konto NATO w równym stopniu służy informowaniu, co przekazywaniu komunikatów o charakterze perswazyjnym, a co więcej, wykorzystywane jest do budowania więzi emocjonalnej z odbiorcą poprzez odwoływanie się do sojuszników czy pokazując bardziej „ludzką twarz” organizacji. Świadczy o tym duża proporcja treści o charakterze „miękkim”. Koncepcja umacniania wizerunku i budowania reputacji przez elementy tzw. miękkiej siły wywołuje u odbiorcy chęć

---

³¹ B. Cronin, H. Crawford, *Information Warfare. Its Application in Military and Civilian Contexts*, „The Information Society” Vol. 15, 1999, No. 4, s. 257.

podjęcia współpracy bądź przynajmniej osiągnięcia kompromisu, który może być realizowany przez samą akceptację działań Sojuszu. We wstępnym założeniu przyjęto, że oficjalne kanały dystrybucji informacji przez NATO służą głównie jako narzędzie do informowania o bieżących wydarzeniach, natomiast w trakcie dokonywania analizy można zauważyć, że znaczna część komunikatów ma zabarwienie perswazyjne.

Badania nad tendencjami widocznymi w komunikacji NATO jednoznacznie wykazują, że wizualizacja, personalizacja, trywializacja i symplifikacja komunikacji politycznej może mieć negatywne skutki dla efektywności strategii komunikacyjnej i jakości debaty publicznej³². Celem badań nie było weryfikowanie wspomnianego twierdzenia, natomiast z całą pewnością można potwierdzić, iż dokonywane zmiany w języku i formie komunikacji politycznej, a także sprawach odnoszących się do obszaru bezpieczeństwa międzynarodowego ulegają nieustannym zmianom w taki sam sposób, jak ewoluuje komunikowanie polityczne w ogóle.

BIBLIOGRAFIA

- Andrusieczko P., *Problemy integracji Ukrainy z NATO (2004-2008)*, [w:] NATO w pozimnowojennym środowisku (nie)bezpieczeństwa, red. M. Pietraś, J. Olchowski, Lublin 2011.
- Babst S., *Die Public Diplomacy der NATO*. „Zeitschrift für Außen- und Sicherheitspolitik” Vol. 2, 2009, Nr 2, s. 127-131, <https://doi.org/10.1007/s12399-009-0026-1>.
- Cronin B., Crawford H., *Information Warfare. Its Application in Military and Civilian Contexts*, „The Information Society” Vol. 15, 1999, No. 4, s. 257-263, <https://doi.org/10.1080/019722499128420>.
- Den Krieg erklären. Sicherheitspolitik als Problem der Kommunikation*, hrsg. J. Schulz, D. Buch, Frankfurt am Main 2011.
- Gotkowska J., *NATO na wschodniej flance – nowy paradygmat*, Ośrodek Studiów Wschodnich, 13 VII 2016, [on-line:] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2016-07-13/nato-na-wschodniej-flance-nowy-paradygmat>.

---

³² D. Piontek, *Mediatyzacja polityki w tzw. mediach miękkich wiadomości. Polityczni celebryci jako nowy element komunikowania politycznego*, [w:] *Mediatyzacja kampanii politycznych*, red. M. Kolczyński, M. Mazur, S. Michalczyk, Katowice 2009, s. 167.

- #NATO Allies Have Been Providing Substantial Support to help #Ukraine Defend Itself, and Push Back the Invading Russian Forces, Twitter, NATO, 7 IV 2022, [on-line:] <https://twitter.com/NATO/status/1512109514035810307>.
- Juszczak A., *NATO następnej dekady – uwarunkowania i możliwości*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2014, nr 29, s. 131-150.
- Koziej S., Pietrzak P., *Szczyt NATO w Walii: uwarunkowania, rezultaty, wnioski dla Polski*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2014, nr 3, s. 11-29.
- Löffelholz M., *Medien als Mediatoren Entstehung, Inhalte und Folgen der sicherheitspolitischen Berichterstattung*, [w:] *Sicherheitspolitische Kommunikation im Wandel*, hrsg. D. Ose, Baden-Baden 2008, s. 121-152, *Schriften der Akademie der Bundeswehr für Information und Kommunikation*, <https://doi.org/10.5771/9783845209142-121>.
- Michta A., *NATO po 2014 roku – jakie priorytety?* „Bezpieczeństwo Narodowe” 2014, nr 29, s. 117-130.
- NATO Strategic Communications Policy*, 2009.
- Nowacki G., *Komunikacja strategiczna w erze społeczeństwa informacyjnego*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2019, nr 58, s. 16-34, <https://doi.org/10.15584/nsawg.2019.2.2>.
- Piontek D., *Mediatyzacja polityki w tzw. mediach miękkich wiadomości. Polityczni celebryci jako nowy element komunikowania politycznego*, [w:] *Mediatyzacja kampanii politycznych*, red. M. Kolczyński, M. Mazur, S. Michalczyk, Katowice 2009, s. 167-179.
- Potyahaylo K., *Kształtowanie opinii społecznej na temat NATO na Ukrainie*, [w:] *NATO w pozimnowojennym środowisku (nie)bezpieczeństwa*, red. M. Pietraś, J. Olchowski, Lublin 2011, s. 393-402.
- Piskorska B., *Stosunki NATO–Rosja w nowej architekturze bezpieczeństwa w Europie*, [w:] *NATO w pozimnowojennym środowisku (nie)bezpieczeństwa*, red. M. Pietraś, J. Olchowski, s. 361-378.
- Przybyła K., *NATO wobec konfliktu na Ukrainie*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2016, nr 37-40, s. 117-131.
- #Russia's War in #Ukraine Has Shattered Peace in Europe & Has Global Repercussions, Twitter, Jens Stoltenberg, 6 IV 2022, [on-line:] <https://twitter.com/jensstoltenberg/status/1511796791422902274>.
- Semetko H.A., Valkenburg P.M., *Framing European Politics. A Content Analysis of Press and Television News*, „Journal of Communication” Vol. 50, 2000, No. 2, s. 93-109, <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2000.tb02843.x>.
- Spoke with #Poland's President @AndrzejDuda on #Russia's Brutal Attack on #Ukraine & the Consequences for Euro-Atlantic Security*, Twitter, Jens Stoltenberg, 24 II 2022, [on-line:] <https://twitter.com/jensstoltenberg/status/1496932250058956802>.

- Stoltenow S., *Kriegsbilder – die Medialisierung des Militärschen*, [w:] *Den Krieg erklären. Sicherheitspolitik als Problem der Kommunikation*, hrsg. N. Zowislo-Grüne-wald, J. Schulz, D. Buch, Frankfurt am Main 2011, s. 148-159.
- Thanked PM @BorisJohnson for the #UK's Key Role in Our Alliance & Its Contributions to Strengthening #NATO Deterrence & Defence in a More Dangerous World*, Twitter, Jens Stoltenberg, 30 VI 2022, [on-line:] <https://twitter.com/jensstoltenberg/status/1542416319794106368>.
- The Consequences of Russia's Invasion of #Ukraine for International Security – #NATO and beyond*, Twitter, NATO, 8 VII 2022, [on-line:] <https://twitter.com/NATO/status/1545322267298725888>.
- There Are 40,000 Troops under #NATO Command in the Eastern Part of the Alliance, and Allies Have Agreed on 4 New Multinational Battlegroups Following Russia's Invasion of Ukraine*, Twitter, NATO, [on-line:] <https://twitter.com/nato/status/1509830177282355203>.
- Traktat Północnoatlantycki sporządzony w Waszyngtonie dnia 4 kwietnia 1949 r.*, Dz.U. 2000, nr 87, poz. 970.
- Winiarska-Brodowska M., *Komunikowanie polityczne w Unii Europejskiej – rola Internetu*, „Zeszyty Prasoznawcze” R. 57, 2014, nr 2, s. 324-336.

ABSTRACT

Does the Alliance's power work?

NATO political communication

The subject of this chapter is NATO's communication policy, and in particular the process of shaping the image of the alliance in social media during the war in Ukraine. The introduction draws attention to the historical outline of the creation of NATO and considers the relationship between NATO and Russia before the escalation of the conflict in Ukraine. In addition, the author describes the activities of the Alliance after the annexation of Crimea and after the outbreak of war. In the proper part, the author takes up the issue of NATO's political communication during Russia's attack on Ukraine. The author presents the results of a quantitative and qualitative analysis of the content of the message on the official NATO Twitter profile. This makes it possible to draw conclusions that the communication strategies of political institutions under the influence of the development of mass media technology have undergone significant changes.

Keywords: NATO, North Atlantic Treaty Organization, political communication, image, mediatization

ANDRZEJ CIEPŁY
Uniwersytet Jagielloński

Koniec Mateczki Rosji, czas na siostrę Polskę

Komunikowanie polityczne Polski

Wstęp

W niniejszym rozdziale przedstawiona została analiza komunikatów politycznych Rzeczypospolitej Polskiej w odniesieniu do inwazji wojsk Federacji Rosyjskiej na terytorium Ukrainy miesiąc przed jej rozpoczęciem, tj. od 24 stycznia 2022 r., przez okres sześciu miesięcy, tj. do 24 lipca 2022 r.

Choć Polska nie jest w czołówce najbardziej wpływowych państw na arenie międzynarodowej, jej bezpośrednia styczność z terytorium Ukrainy, na którym toczy się wojna i wynikające z niej konsekwencje, m.in. fakt, że to Polska przyjęła na siebie ciężar ugoszczenia największej liczby uchodźców¹. Głos Polski zyskał na znaczeniu, a delegacje z tego kraju uczestniczyły w międzynarodowych spotkaniach poświęconych kwestii bezpieczeństwa w Europie Wschodniej, lub wręcz je podejmowały. Prawdopodobnie najwyraźniejszą oznaką tymczasowego wzrostu roli Polski na arenie międzynarodowej była wizyta prezydenta Stanów Zjednoczonych Joe Bidena w Warszawie 25-26 marca 2022 r., a więc miesiąc po inwazji².

---

¹ K. Mokrzycka, *Liczba uchodźców z Ukrainy przekroczyła właśnie 4,5 mln*, 300 Gospodarka, 11 IV 2022, [on-line:] <https://300gospodarka.pl/news/liczba-uchodzcow-z-ukrainy> – 31 X 2022.

² *Spotkanie Prezydentów Polski i USA*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/spotkanie-prezydentow-polski->

Podczas badań przeanalizowano komunikaty pochodzące od dwóch najważniejszych polskich decydentów politycznych – prezydenta Polski Andrzeja Dudy i prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego, zamieszczone na stronach internetowych obu polityków – prezydent.pl oraz gov.pl, a także ich oficjalnych profilach na Twitterze.

Warto rozpocząć właśnie od postaci Andrzeja Dudy, który na płaszczyźnie dyplomatycznej, ale przede wszystkim symbolicznej stał się niekwestionowanym liderem i twarzą polskiego wsparcia dla Ukrainy i nowych, zacieśnionych stosunków polsko-ukraińskich³.

Przed inwazją

20 stycznia 2022 r., miesiąc i cztery dni przed rozpoczęciem pełnoskalowej inwazji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, prezydenci Polski i Ukrainy: Andrzej Duda i Wołodymyr Zełenski spotkali się w Wiśle, aby omówić „sytuację bezpieczeństwa w regionie i zagrożenia płynące ze strony Rosji”⁴.

Dokładnie miesiąc przed rosyjską agresją (będącą oczywiście kolejnym rozdziałem w wojnie trwającej w Ukrainie od 2014 r.), 24 stycznia 2022 r., komunikaty dotyczące sytuacji w Ukrainie płynące ze strony Polski wyrażały jednoznacznie, że strona polska poważnie traktuje zagrożenie ze strony ruchów wojsk rosyjskich, gromadzących się na granicy rosyjsko-ukraińskiej oraz w Białorusi. Tego dnia Andrzej Duda rozmawiał z prezydentem USA Joe Bidenem i przywódcami państw europejskich –

---

i-usa,51184 – 31 X 2022; *Szef polskiego rządu spotkał się z prezydentem Stanów Zjednoczonych*, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/szef-polskiego-rzadu-spotkal-sie-z-prezydentem-stanow-zjednoczonych> – 31 X 2022.

³ A. Rebelińska, *Zełenski: jestem wdzięczny prezydentowi Dudzie za wysiłki na rzecz wsparcia Ukrainy*, Polska Agencja Prasowa, [on-line:] <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1234816%2Czelenski-jestem-wdzieczny-prezydentowi-dudzie-za-wysilki-na-rzecz-wsparcia> – 31 X 2022.

⁴ *Andrzej Duda: Ukraina może liczyć na wsparcie Polski*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-krajowe/bezpieczenstwo-w-regionie-tematem-rozmow-duda--zelenski,47654> – 31 X 2022.

głównym tematem była wschodnia flanka NATO i sytuacja w Ukrainie⁵. Tego samego dnia spotkał się z szefami resortów związanych z bezpieczeństwem i administracją oraz szefami służb, a także zapowiedział zwołanie posiedzenia Biura Bezpieczeństwa Narodowego⁶.

Kolejne dni w Kancelarii Prezydenta to liczne spotkania z głowami innych państw, z których spora część wynikała z obecności Andrzeja Dudy na Zimowych Igrzyskach Olimpijskich w Pekinie, które rozpoczęły się 4 lutego 2022 r. Choć okoliczności wydawały się radosne i niepolityczne, to Kancelaria Prezydenta określiła wizytę Andrzeja Dudy w Pekinie jako „roboczą” – w ciągu kilkudniowej wizyty w stolicy Chińskiej Republiki Ludowej Andrzej Duda rozmawiał m.in. z sekretarzem generalnym ONZ António Guterresem, a także prezydentami Kazachstanu Kasymem-Żomartem Tokajewem, Kirgistanu Sadyrem Dżaparowem i Uzbekistanu Shavkatem Mirziyoyevem⁷. W każdej z tych rozmów tematem przewodnim było „bezpieczeństwo w regionie i sytuacja wokół Ukrainy”⁸. Zwieńczeniem podróży dyplomatycznej Dudy do Chin było spotkanie z przewodniczącym ChRL Xi Jinpingiem, do którego doszło 6 lutego⁹. Głowa państwa polskiego przedstawiła polskie stanowisko w sprawie sytuacji w Europie Wschodniej oraz wyraziła obawę o możliwość wywołania konfliktu zbrojnego¹⁰. Przeczucia okazały się słuszne, gdyż wojna rozpoczęła się zaledwie cztery dni po ceremonii zamknięcia igrzysk.

Ostatnie dni przed inwazją prezydent RP spędził w Europie Zachodniej na spotkaniach w ramach obowiązujących sojuszy i organizacji

---

⁵ *Prezydent: Można śmiało mówić o jedności NATO*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/prezydent-mozna-smialo-mowic-o-jednosci-nato,47785> – 31 X 2022.

⁶ *W BBN o sytuacji bezpieczeństwa w regionie i wsparciu Ukrainy*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/o-sytuacji-bezpieczenstwa-w-regionie-i-wsparciu-ukrainy-,47774> – 31 X 2022.

⁷ *Rozmowy polityczne w Pekinie*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/rozmowy-polityczne-w-pekinie,48353> – 31 X 2022.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Andrzej Duda spotkał się z Xi Jinpingiem*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/andrzej-duda-spotkal-sie-z-xi-jinpingiem,48380> – 31 X 2022.

¹⁰ *Ibidem*.

międzynarodowych. 7 lutego Andrzej Duda spotkał się z szefową Komisji Europejskiej Ursulą von der Leyen i przewodniczącym Rady Europejskiej Charlesem Michele¹¹. Rozmowa dotyczyła nie tylko sytuacji w Ukrainie, ale również stosunków polsko-unijnych, szczególnie związanych z kwestią Sądu Najwyższego¹². Andrzej Duda widział się także z sekretarzem generalnym NATO Jensem Stoltenbergiem – prezydent Polski oznajmił, że obecność sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej na terytorium Białorusi oraz wspólne manewry wojsk obu państw oznaczają *de facto* uczynienie z kraju rządzonego przez Aleksandra Łukaszenkę kolejnego okręgu wojskowego Rosji, a co za tym idzie – wydłużenie realnych granic Rosji i NATO o 1200 km. Duda zaznaczył, że siły NATO nie mogą wycofać się ze wschodniej flanki – co jest jednym z głównych celów Krem-la – a raczej powinny ulec wzmocnieniu¹³. Podkreślił także solidarność NATO z Ukrainą i Gruzją oraz zaproponował Stoltenbergowi organizację spotkań NATO–Ukraina i NATO–Gruzja¹⁴.

Jak widać, okres poprzedzający inwazję Rosji na Ukrainę był czasem wytężonych wysiłków dyplomatycznych w Kancelarii Prezydenta – głowa państwa polskiego spotkała się lub rozmawiała w tym czasie z przywódcami najważniejszych światowych potęg oraz swoimi odpowiednikami z krajów regionu zagrożonego wojną w Ukrainie. W każdym z tych spotkań kwestia bezpieczeństwa Polski oraz szerzej, całego regionu, odgrywała kluczowe znaczenie. Z pozostałych wydarzeń warto jeszcze przywołać szczyt Trójkąta Weimarskiego z 8 lutego 2022 r. z udziałem przywódców państw Francji, Niemiec i Polski, który był pierwszym zebraniem w tej formule od 2013 r.¹⁵

---

¹¹ *Prezydent w Brukseli: Europa potrzebuje jedności*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/prezydent-w-brukseli-europa-potrzebuje-jednosci-,48389> – 31 X 2022.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Wypowiedź Prezydenta RP w Kwaterze Głównej NATO*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/wypowiedz-prezydenta-rp-w-kwaterze-glownej-nato,48460> – 31 X 2022.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Szczyt Trójkąta Weimarskiego w Berlinie*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/szczyt-trojkat-weimarskiego-w-berlinie,48514> – 31 X 2022.

Komunikaty z okresu bezpośrednio poprzedzającego inwazję jasno wskazują, że strona polska bardzo poważnie podchodziła do istniejącego zagrożenia. 17 lutego Kancelaria Prezydenta opublikowała podsumowanie dotychczasowych rozmów i spotkań poświęconych bezpieczeństwu w regionie Europy Wschodniej. Wynika z niego, że w okresie kilku miesięcy przed inwazją, gdy siły zbrojne Rosji znajdowały się już blisko ukraińskich granic, prezydent Polski rozmawiał na te tematy z 37 przywódcami państw lub szefami najważniejszych organizacji międzynarodowych¹⁶. Duda tak określił misję Polski w tamtym czasie: „Musimy pokazać, że mówimy jednym głosem, że jesteśmy wspólnotą, że nie da się nas złamać. Nasze podstawowe zadanie to znaleźć takie rozwiązanie, żeby uniknąć wojny”¹⁷. Niestety, biorąc pod uwagę wydarzenia kolejnych dni, cel owej dyplomacji bezpieczeństwa nie został osiągnięty, choć niewątpliwie trudno byłoby oczekiwać, by jakiekolwiek wysiłki Polski mogły odwrócić bieg tamtych wydarzeń. Ostatnim ważnym komunikatem przed 24 lutego była opublikowana dzień wcześniej *Wspólna Deklaracja Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Prezydenta Republiki Litewskiej i Prezydenta Ukrainy w sprawie decyzji Federacji Rosyjskiej o uznaniu tzw. „Ługańskiej Republiki Ludowej” oraz „Donieckiej Republiki Ludowej*, w której trzech prezydentów potępiło tę decyzję Rosji¹⁸.

Również premier Mateusz Morawiecki aktywnie włączył się w politykę, której kierunek opisany został powyżej na przykładzie Andrzeja Dudy. 1 lutego 2022 r. premier RP gościł w Kijowie, gdzie na spotkaniu z prezydentem Zełenskim zapewnił o gotowości Polski do udzielenia Ukrainie pomocy humanitarnej oraz wsparcia militarnego¹⁹.

---

¹⁶ *Dyplomacja bezpieczeństwa*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/dyplomacja-bezpieczenstwa-plen,48626> – 31 X 2022.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Wspólna Deklaracja Prezydentów Polski, Litwy i Ukrainy*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/wspolna-deklaracja-prezydentow-polski-litwy-i-ukrainy-plen,49352> – 31 X 2022.

¹⁹ *Premier w Kijowie: cała Europa i cały świat zachodni muszą się zjednoczyć na rzecz suwerenności, niepodległości i nienaruszalności terytorialnej Ukrainy*, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/premier-w-kijowie-cala-europa-i-caly-swiat-zachodni->

Inwazja

Prezydenci Polski i Ukrainy utrzymywali stały kontakt od samego początku wojny, prowadząc bezpośrednie konwersacje telefoniczne lub internetowe. Andrzej Duda był jednym z pierwszych polityków na świecie, którzy osobiście rozmawiali z głową państwa ukraińskiego w dniu inwazji 24 lutego 2022 r. – na swoim koncie na Twitterze prezydent RP poinformował, że odbył rozmowę z Wołodymyrem Zełenskim już o 5:48 rano²⁰.

26 lutego, dwa dni po wkroczeniu wojsk Federacji Rosyjskiej na dotąd nieokupowane terytoria Ukrainy, Zełenski podziękował Dudzie za jego „osobiste przywództwo w procesie przyznania Ukrainie członkostwa w Unii Europejskiej”²¹. Duda oficjalnie opowiedział się w imieniu Polski za ekspresową ścieżką członkostwa Ukrainy w UE²². Kwestia wejścia Ukrainy w poczet członków UE była jednym z najczęściej podejmowanych przez niego tematów, a komunikaty popierające przyspieszenie bądź ułatwienie tego procesu należały do najczęściej pojawiających się we wczesniej fazie konfliktu.

28 lutego Duda zamieścił na swoim koncie na Twitterze wspólne oświadczenie kilku prezydentów państw członkowskich Unii Europejskiej: Bułgarii, Czech, Estonii, Łotwy, Litwy, Słowacji, Słowenii i Polski, w którym wyrazili przekonanie, że „Ukraina zasługuje na otrzymanie natychmiastowej perspektywy przystąpienia do UE” oraz wezwali pozostałe państwa członkowskie do podjęcia kroków zmierzających do przyznania jej statutu kraju kandydującego do Unii²³. Starania te w dłuższej perspek-

---

musza-sie-zjednoczyc-na-rzecz-suwerennosci-niepodleglosci-i-nienaruszalnosci-terytorialnej-ukrainy – 31 X 2022.

²⁰ Andrzej Duda w stałym kontakcie z Wołodymyrem Zełenskim, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] [https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/andrzej-duda-w-stalym-kontakcie-z-wołodymyrem-zelemskim,49539](https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/andrzej-duda-w-stalym-kontakcie-z-woلودymyrem-zelemskim,49539) – 31 X 2022.

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*.

²³ *Our Yesterday's Letter of Support to Ukraine's Bid for EU Membership, Signed Together with @GitanasNauseda, Rumen Radev, @ZuzanaCaputova @BorutPahor, Miloš Zeman, @AlarKaris, @valstsgriba*, Twitter, Andrzej Duda, 28 III 2022, [on-line:] https://twitter.com/AndrzejDuda/status/1498623939416924160?s=20&t=9WBL2xC5F_oQ8sJeyPDvmw – 31 X 2022.

tywie przyniosły pozytywny skutek, gdyż 23 czerwca 2022 r. Ukraina została oficjalnie włączona w poczet państw kandydujących do UE²⁴.

Warta uwagi i odnotowania była reakcja premiera Polski na inwazję. 28 lutego Mateusz Morawiecki razem z premierami Estonii, Litwy i Łotwy wystosował list do szefów tzw. *Big Tech*, czyli największych korporacji komputerowych i internetowych, w którym wezwano do podjęcia kroków mających uniemożliwić Rosji prowadzenie dezinformacji w sytuacji wojny w Ukrainie²⁵. Te kroki to m.in. proaktywne zawieszenie kont na popularnych serwisach społecznościowych, pochwalających wojny napastnicze i zbrodnie przeciwko ludzkości, zawieszenie oficjalnych kont rosyjskich i białoruskich instytucji rządowych, które rozpowszechniają fałszywe informacje o sytuacji w Ukrainie, demonetyzacja kont szerzących dezinformację o Ukrainie i wojnie tam toczonej²⁶. Listowi towarzyszyło również spotkanie polskiego premiera z prezesem firmy Google, na którym omówili oni temat dezinformacji ze strony rosyjskich mediów, co zaowocowało m.in. blokadą niektórych rosyjskich kanałów na polskim YouTube²⁷.

Główne tematy komunikatów politycznych Polski

Opisując komunikaty związane z wojną w Ukrainie płynące ze strony Polski, warto wyodrębnić kluczowe tematy, poruszane w całym okresie badawczym lub w jego części. Bezspornie najważniejszym komunikatem

---

²⁴ *Posiedzenie Rady Europejskiej (23 i 24 czerwca 2022 r.) – Konkluzje*, Rada Europejska i Rada UE, [on-line:] <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2022/06/24/european-council-conclusions-23-24-june-2022/> – 31 X 2022.

²⁵ *List premierów Estonii, Litwy, Łotwy i Polski do szefów Big Tech*, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/list-premierow-estonii-litwy-lotwy-i-polski-do-szefow-big-tech> – 31 X 2022.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Premier Mateusz Morawiecki rozmawiał z prezesem Google o zapewnieniu bezpieczeństwa w sieci*, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-rozmawial-z-prezesem-google-o-zapewnieniu-bezpieczenstwa-w-sieci> – 31 X 2022.

była kwestia bezpieczeństwa Polski – ten wątek wyróżniał się ciągłością i był obecny niemal w każdym komunikacie związanym z sytuacją za wschodnią granicą kraju.

Oprócz komunikatów wspierających Ukrainę i potępiających Rosję, będących elementem wysiłków dyplomatycznych Polski, w zaistniałej sytuacji konieczne było przede wszystkim zapewnienie Polakom poczucia bezpieczeństwa, aby uniknąć paniki. Było to niezbędne, ponieważ po agresji wojsk rosyjskich na Ukrainę w Polsce (zwłaszcza na wschodzie Polski) doszło do poważnego wzburzenia ludności, objawiającego się m.in. wykupywaniem strategicznych dóbr, takich jak benzyna lub żywność długoterminowa, a także wypłacaniem gotówki z banków²⁸. Dlatego też w komunikacji z obywatelami kładziono nacisk przede wszystkim na integralność terytorialną Polski oraz bezpieczeństwo Polaków, wykorzystując do tego kilka rodzajów komunikatów, m.in.: pokaz siły Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej i NATO, będący częścią szerszej kampanii odstraszenia Rosji (komunikaty wewnętrzne), a także polegający na zapewnianiu Polek i Polaków o bezpieczeństwie ich państwa, i to zarówno w aspekcie militarnym, jak i energetycznym (komunikaty wewnętrzne). Różne rodzaje tych komunikatów zostały szerzej opisane poniżej.

Pokaz siły i sprawczości polskiego państwa – współpraca z NATO

W świetle zbadanych komunikatów czołowych polskich polityków nie ulega wątpliwości, że głównym celem Polski było zachowanie bezpieczeństwa państwa. Aby ten cel osiągnąć, prowadzono, przynajmniej w pierwszych miesiącach po wybuchu wojny, komunikację dwutorową, gdzie jednym odbiorcą była opinia publiczna i scena polityczna w Polsce, a drugim Rosja i jej sojusznicy (m.in. Białoruś). Komunikaty były odmienne pod kątem narracji – te kierowane „na zewnątrz” można określić jako od-

---

²⁸ *Wojna na Ukrainie. Panika w Polsce, również w Łodzi i okolicach*, tuŁódź.pl, [on-line:] <https://tulodz.pl/wiadomosci-lodz/wojna-na-ukrainie-panika-w-polsce-rowniez-w-lodzi-i-okolicach/NwIwGBvLPZhLSxkYPoQB> – 31 X 2022.

straszanie przeciwnika, czyli Rosji. Z kolei kierowane „do wewnątrz” miały na celu tymczasową konsolidację polskiej sceny politycznej w celu przeprowadzenia szybkich reform w zakresie polskiej obronności, a także zjednoczenie narodu i promowanie w nim pozytywnych postaw takich jak unikanie szkodliwej dezinformacji i wsparcie dla uchodźców z Ukrainy.

Komunikacja zewnętrzna – odstraszenie

Odstraszenie jest rodzajem manipulacji, postępowaniem w celu wpłynięcia na zachowanie innego podmiotu poprzez wytworzenie określonego stanu umysłu oponenta, w tym przypadku strachu przed konsekwencjami określonego działania²⁹. Odstraszenie odwołuje się do emocji, ale opiera się na racjonalnej kalkulacji, w której podmiot odstraszany wie lub domniemywa, że potencjalne koszty przeważą nad potencjalnymi korzyściami, które chciał podjąć wobec podmiotu odstraszającego³⁰.

Nie da się ukryć, że sukces odstraszenia jako dominującej strategii w stosunkach międzynarodowych jest zasługą wynalezienia broni jądrowej. Posiadanie broni o niemal nieskończonej sile rażenia, i to przez konkurujące ze sobą mocarstwa, sprawia, że użyteczność broni nuklearnej ogranicza się wyłącznie do odstraszenia, gdyż pełnoskalowa wojna to najczarniejszy scenariusz dla wszystkich stron konfliktu.

Aby odstraszenie było skuteczne, strona odstraszająca musi spełnić kilka warunków:

- ♦ posiada efektywne możliwości militarne;
- ♦ jest w stanie spowodować straty, które będą dla oponenta nie do zaakceptowania;
- ♦ użyje tych możliwości, jeśli zostanie zaatakowana³¹.

²⁹ R. Kopeć, P. Mazur, *Odstraszenie militarne w XXI wieku Polska – NATO – Rosja*, Kraków 2017, s. 15.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*, s. 19, za: W. Kaufmann, *The Requirements of Deterrence*, Princeton, NJ 1954, *Memorandum (Woodrow Wilson School of Public and International Affairs. Center of International Studies) no. 7*.

Oczywiście w przypadku Polski nie można mówić o sile militarnej zdolnej w jakikolwiek sposób odstraszyć Federację Rosyjską. W tym przypadku kluczowe jest członkostwo Polski w Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, która posiada możliwości militarne pozwalające rywalizować z każdym innym państwem i konkurencyjnym sojuszem militarnym na świecie, a ponadto opiera się na zasadzie kolektywnej obrony, gdzie atak na jedną ze stron Sojuszu jest uznawany za atak na wszystkich jego członków³². Spełnione są więc wszystkie warunki skutecznego odstraszenia. Jednak aby mogło ono zaistnieć w pełni, niezbędna jest jeszcze jedna rzecz, być może najważniejsza ze wszystkich – wiarygodność³³.

Można zaryzykować tezę, że działania Polski bezpośrednio przed i po wybuchu wojny rosyjsko-ukraińskiej w dużym uproszczeniu sprowadzają się do właśnie do tego ostatniego czynnika, czyli zdobyciu wiarygodności. Wiarygodności, że Polska jest silnym i niepodległym państwem, które nie tylko da radę obronić swoją suwerenność i integralność terytorialną (przy wsparciu NATO), ale też nie boi się otwarcie wspierać Ukrainy w jej zmaganiach z agresorem. Świadczą o tym opisane wyżej spotkania prezydenta Dudy na początku 2022 r., z których istotna część dotyczyła właśnie bezpieczeństwa i trwałości sojuszy z krajami Zachodu. Ten kierunek polityki był kontynuowany także w kolejnych miesiącach. W lipcu 2022 r. Andrzej Duda podpisał ustawy w sprawie ratyfikacji akcesji Szwecji i Finlandii do NATO – w swoim wystąpieniu prezydent Polski zauważył, że działania zmierzające do wzmocnienia NATO o dwa kolejne, silne militarne państwa, a w przypadku Finlandii dodatkowo graniczące z Rosją, stanowią przeciwieństwo planów Władimira Putina, chcącego przecież osłabić wpływ USA w regionie³⁴.

---

³² Traktat Północnoatlantycki sporządzony w Waszyngtonie dnia 4 kwietnia 1949 r., Dz.U. 2000, nr 87, poz. 970, art. 5.

³³ R. Kopeć, P. Mazur, *op. cit.*, s. 20.

³⁴ Wystąpienie podczas podpisania ustawy ws. ratyfikacji akcesji Szwecji i Finlandii do NATO, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/wystapienie-podczas-podpisania-ustawy-ws-ratyfikacji-akcesji-szwecji-i-finlandii-do-nato,57022> – 31 X 2022.

Komunikacja wewnętrzna

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej jako zwierzchnik Sił Zbrojnych RP stanowi niejako ostateczny punkt odniesienia w kwestiach polskiej obronności i bezpieczeństwa narodowego. Głównymi narzędziami prezydenta do prowadzenia tej polityki są Rada Bezpieczeństwa Narodowego (RBN) i Biuro Bezpieczeństwa Narodowego (BBN).

Zgodnie z art. 135 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* RBN jest „organem doradczym Prezydenta Rzeczypospolitej w zakresie wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa państwa”³⁵. W jej skład wchodzi najważniejsze osoby w kraju (m.in. marszałek sejmu, marszałek senatu, prezes Rady Ministrów, minister obrony narodowej, minister spraw wewnętrznych i administracji, minister spraw zagranicznych, koordynator służb specjalnych). Biuro Bezpieczeństwa Narodowego jest urzędem wspierającym prezydenta w zakresie bezpieczeństwa i obronności, pełniącym także funkcję merytoryczno-organizacyjnego zaplecza Rady.

Po inwazji Rosji na Ukrainę regularnie zaczęto odbywać narady i odprawy w siedzibie BBN z udziałem szefów służb oraz ministrów właściwych do spraw obronności i administracji³⁶. Duda zwołał też posiedzenie RBN, które odbyło się 2 marca. Jednym z ciekawszych jego elementów był apel o jedność ponad podziałami politycznymi i partyjnymi. Swą prośbę prezydent skierował m.in. do szefów opozycyjnych ugrupowań politycznych, którzy wchodzi w skład Rady i poparł ją decyzją o zawetowaniu kontrowersyjnej nowelizacji ustawy *Prawo oświatowe*, która była krytykowana przez środowiska opozycyjne. W uzasadnieniu do swojej decyzji Duda poprosił o szybkie przyjęcie projektu *Ustawy o obronie Ojczyzny*³⁷. Tak się też stało – została ona uchwalona przez Sejm niemal jednogłośnie (450 głosów za, 0 przeciw, 5 posłów wstrzymało się od głosu), a Senat nie

³⁵ *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483).

³⁶ *Narada z rządem, dowódcami i szefami służb*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/narada-z-rzadem-dowodcami-sil-zbrojnych-i-szefami-sluzb>, 49312 – 31 X 2022.

³⁷ *Rada Bezpieczeństwa Narodowego ws. Ukrainy*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/rada-bezpieczenstwa-narodowego-ws-ukrainy>, 49703 – 31 X 2022.

wniósł poprawek³⁸, co sprawiło, że nowy akt prawny, ujednolicający wiele kwestii z zakresu polskiej obronności, został podpisany przez prezydenta 18 marca 2022 r.³⁹

Należy odnotować, że ustawa w żadnym razie nie cieszyła się powszechnym uznaniem – wątpliwości wzbudził zwłaszcza art. 10:

Organy wojskowe w zakresie swojej właściwości przetwarzają informacje, w tym dane osobowe, uzyskane ze zbiorów danych prowadzonych przez inne służby, instytucje państwowe oraz organy władzy publicznej. Przetwarzanie informacji, w tym danych osobowych, przez organy wojskowe może mieć charakter niejawny, odbywać się bez zgody i wiedzy osoby, której dane dotyczą⁴⁰.

Zdaniem ekspertów fundacji Panoptykon, organizacji pozarządowej zajmującej się problematyką nadzoru i ochrony danych osobowych, zapis ten dał polskiemu wojsku dostęp do wszystkich danych obywateli, zebranych przez dowolne instytucje państwowe, np. szpitale, czy urzędy skarbowe i to bez jakiegokolwiek ograniczenia katalogu tych danych lub czasu jego przetwarzania⁴¹.

Kolejnym sposobem komunikacji wewnętrznej były również oficjalne orędzia prezydenta RP – uroczyste, podniosłe przemowy, mające umocnić i podnieść na duchu obywateli Polski. Bardzo ogólne, ale przekazywanie informacji nie jest ich głównym celem. Są one wygłaszane przy okazji różnorodnych ważnych okoliczności, słynne jest np. orędzie noworoczne. W dniu inwazji na Ukrainę prezydent Andrzej Duda wygłosił swoje orędzie do Polaków⁴², co uwidoczniło powagę tego wydarzenia.

---

³⁸ *Rządowy projekt ustawy o obronie Ojczyzny*, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=2052> – 31 X 2022.

³⁹ *Prezydent RP podpisał Ustawę o obronie Ojczyzny*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/prezydent-rp-podpisał-ustawe-o-obronie-ojczyzny,50693> – 31 X 2022.

⁴⁰ *Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny*, Dz.U. 2022, poz. 655.

⁴¹ *To już pewne: wojsko będzie mogło sięgać po dane obywateli bez żadnej kontroli*, Fundacja Panoptykon, [on-line:] <https://panoptykon.org/ustawa-o-obronie-ojczyzny-przyjeta> – 31 X 2022.

⁴² *Orędzie Prezydenta RP*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/oredzie-prezydenta-rp,49375> – 31 X 2022.

Koordinacja i wsparcie działalności humanitarnej

Prawdopodobnie było to jedno z największych lub największe wyzwanie stojące przed polskimi władzami, w tym także przed głową polskiego państwa. Polska niemal z dnia na dzień stała się krajem goszczącym miliony uchodźców z objętych wojną terenów Ukrainy. Według Straży Granicznej między 24 lutego a 24 lipca 2022 r. granicę polsko-ukraińską przekroczyło 4,992 mln osób⁴³.

Oprócz ogromnej liczby uchodźców, głównym problemem był status materialny części z nich. Jak wiadomo, wiele osób uciekało w ogromnym pośpiechu zostawiając cały dobytek i trafiając do obcego państwa z bardzo ograniczonymi środkami, zdając się w całości na łaskę państwa przyjmującego, w tym przypadku Polski. Fundacja Stocznia, organizacja specjalizująca się w tworzeniu rozwiązań dla problemów społecznych i pomocy organizacjom pozarządowym, już w marcu 2022 r. opracowała wstępny raport *Gościnne Dworce – obserwacje z I linii*, analizujący sytuację na kilku dworcach kolejowych w Warszawie, dokąd w ciągu kilkunastu dni przybyło prawie pół miliona uchodźców⁴⁴.

Raport ten, mający być przede wszystkim źródłem wiedzy dla wolontariuszy, unaocznia skalę solidarności Polaków wobec Ukraińców. W pomoc zaangażowało się wiele niezależnych i niezwiązanych ze sobą organizacji, grup i osób, i to nie licząc działań państwa oraz samorządów terytorialnych⁴⁵. Poradzenie sobie z pierwszą i kolejnymi falami uchodźców szybko stało się problemem nie tylko logistycznym, ale również wizerunkowym.

W kolejnym orędziu, wygłoszonym 2 marca, Andrzej Duda poruszył kwestię uchodźców, nazywając Polskę „liderem pomocy dla Ukrainy”⁴⁶.

⁴³ #Pomagamy. Od 24.02 #funkcjonariuszeSG odprawili w przejściach granicznych na kierunku z Ukrainy do Polski 4,992 mln os., Twitter, Straż Graniczna, [on-line:] https://twitter.com/Straż_Graniczna/status/1551085662547345416?s=20&t=kQIVizKw2ndY41uKBwGRaQ – 31 X 2022.

⁴⁴ M. Onyszkiewicz, Ł. Ostrowski, A. Pierścińska, *Gościnne Dworce – obserwacje z I linii*, Warszawa 2022, s. 6.

⁴⁵ *Ibidem*, s. 6.

⁴⁶ *Orędzie Prezydenta RP Andrzeja Dudy*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/orędzie-prezydenta-rp-andrzeja-dudy-plen,49774> – 31 X 2022.

Prezydent pogratulował administracji rządowej i samorządowej, których działania „bardzo wysoko ocenił”. Podziękował również Polakom, którzy na masową skalę udzielali wsparcia.

Warto odnotować, że część środowisk i organizacji, które zaangażowały się w niesienie pomocy uchodźcom, skrytykowało komunikaty rządzących. Ich zdaniem rządzący skupili się w swych wypowiedziach na działalności państw, ignorując pracę samorządów i organizacji pozarządowych, jak i zwykłych wolontariuszy⁴⁷. Pojawiły się również głosy, że rządzący przypisują sobie zasługi całego narodu, który solidarnie wsparł uchodźców z Ukrainy własnymi środkami, a bez którego aparat państwa nie byłby w stanie uniknąć kryzysu humanitarnego na dużą skalę⁴⁸.

Polski rząd zareagował na kryzys uchodźczy – 7 marca 2022 r. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa⁴⁹. W komunikacie Kancelarii Premiera zwracano uwagę na wiele nowych rozwiązań, mających ułatwić i uprościć pobyt uchodźców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – podczas prezentacji nowej ustawy premier przedstawił ją jako propozycję namiastki normalnego życia dla osób uciekających przed wojną. Wśród zmian znalazły się m.in. prawne zalegalizowanie pobytu na okres 18 miesięcy dla ukraińskich uchodźców i ułatwienie procedur ubiegania się o pobyt czasowy na okres trzech lat, zwiększenie dostępu do polskiego rynku pracy, przyznanie Ukraińcom prawa do korzystania ze świadczeń społecznych oraz zapewnienie dostępu do opieki zdrowotnej na takich samych zasadach jak obywatele polscy⁵⁰.

⁴⁷ A. Karwowska, W. Paś, *Pomagają wolontariusze, rząd podczepia się pod ich pracę*. „Nawet leki na raka kupujemy za własne pieniądze”, „Gazeta Wyborcza”, 9 III 2022, [on-line:] <https://wyborcza.pl/7,162657,28203705,pomagaja-wolontariusze-rzad-podczepia-sie-pod-ich-prace-nawet.html> – 31 X 2022.

⁴⁸ P. Słowik, *Boże, chroń polski rząd i pana premiera, który własnymi rękoma pomógł milionowi Ukraińców* [OPINIA], Wirtualna Polska, [on-line:] <https://wiadomosci.wp.pl/boze-chron-polski-rzad-i-pana-premiera-ktory-wlasnymi-rekoma-pomogl-milionowi-ukraincow-opinia-6745040973904448a> – 31 X 2022.

⁴⁹ *Premier: obywatele z Ukrainy, którzy uciekają przed wojną będą bezpieczni w Polsce*, Gov. pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/premier-obywatele-z-ukrainy-ktorzy-uciekaja-przed-wojna-beda-bezpieczni-w-polsce2> – 31 X 2022.

⁵⁰ *Ibidem*.

Niewątpliwie ważna i potrzebna ustawa stała się jednak obiektem gorącej dyskusji i sporów na polskiej scenie politycznej i w mediach, wszystko za sprawą poprawki wniesionej przez aktualnie rządzącą partię Prawo i Sprawiedliwość. Gwarantowała ona bezkarność funkcjonariuszom publicznym za złamanie dyscypliny finansów publicznych w czasie pandemii COVID-19⁵¹. Najwięcej kontrowersji wywołał fakt, że była to już druga próba uchwalenia tego przepisu, pierwsza miała miejsce przy okazji projektu „lex Sasin”, czyli nowelizacji ustawy covidowej z 2 marca 2020 r. (wtedy nie udało się jej uchwalić)⁵². Po burzy medialnej ostatecznie wycofano tę poprawkę, choć w przyjętej ustawie i tak znalazła się okoliczność, w której ten brak odpowiedzialności będzie możliwy (m.in. w czasie wojny napastniczej przeciwko Polsce lub działań zbrojnych na terytorium RP, terytorium państwa członkowskiego UE, NATO, albo innego państwa graniczącego z Polską lub okupacji na tych terytoriach)⁵³.

Stały kontakt z władzami Ukrainy

W przypadku prezydenta Polski były to przede wszystkim regularne, niemal codzienne rozmowy z prezydentem Zełenskim, ale także innymi politykami piastującymi ważne funkcje w Ukrainie⁵⁴. Współpraca obu mężów stanu jest faktem, a komunikaty o wzajemnych rozmowach i odwiedzinach na tyle częste, że nie sposób przytoczyć tu wszystkich. Również inne osoby piastujące najważniejsze stanowiska w państwie okazały

⁵¹ Druk nr 2069. Rządowy projekt ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=2069> – 31 X 2022.

⁵² Bezkarność urzędników wraca pod płaszczykiem pomocy dla uchodźców, Rzeczpospolita, [on-line:] <https://www.rp.pl/prawo-karne/art35821071-bezkarnosc-urzednikow-wraca-pod-plaszczykiem-pomocy-dla-uchodzcow> – 31 X 2022.

⁵³ Specustawa o pomocy ukraińskim uchodźcom przyjęta, TVN24, [on-line:] <https://tvn24.pl/polska/sejm-ustawa-o-pomocy-ukraincom-przyjeta-co-z-poprawka-o-bezkarno-sci-5629078> – 31 X 2022.

⁵⁴ Andrzej Duda w stałym kontakcie z Wołodymyrem Zełenskim, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/andrzej-duda-w-stalym-kontakcie-z-wolodymyrem-zelenskim,49539> – 31 X 2022.

swe wsparcie dla Ukrainy. Już 15 marca, kilka tygodni po wybuchu wojny, premierzy Polski, Czech i Słowenii udali się do Kijowa, aby spotkać się z prezydentem Ukrainy⁵⁵. Oprócz premiera Mateusza Morawieckiego w polskiej delegacji znajdował się ówczesny przewodniczący Komitetu ds. Bezpieczeństwa Narodowego i spraw Obronnych Jarosław Kaczyński. Była to pierwsza delegacja od chwili rozpoczęcia inwazji, w której udział wzięli przywódcy zachodnich państw, co tylko wzmocniło symboliczny wydźwięk tego wydarzenia, szeroko komentowanego na całym świecie⁵⁶.

Warto zwrócić też uwagę na efekty ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy, opisaną powyżej – prezydent Zelenski zgłosił w lipcu, w rocznicę rzezi wołyńskiej (*sic!*), projekt specustawy nadającej Polakom w Ukrainie takie same przywileje jak te, którymi mogą cieszyć się Ukraińcy w Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁷.

Sankcje wobec Rosji

Ta kwestia była i jest niezwykle skomplikowana, gdyż Polska nie miała tutaj pełnego poparcia ze strony wszystkich zachodnich sojuszników. Tematyka sankcji wobec Federacji Rosyjskiej (głównie ekonomicznych, lecz także dyplomatycznych, sportowych i wielu innych) jest niezwykle złożona i z pewnością jej właściwe opisanie zajęłoby więcej miejsca niż ten rozdział, jak i cała monografia. Dość powiedzieć, że na przestrzeni lat Rosji udało się uzależnić wiele państw od swoich surowców energetycznych, szczególnie gazu ziemnego, bez których wiele europejskich gospodarek,

---

⁵⁵ Premierzy Polski, Czech i Słowenii spotkali się w Kijowie z premierem i prezydentem Ukrainy, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/premierzy-polski-czech-i-slowenii-spotkali-sie-w-kijowie-z-premierem-i-prezydentem-ukrainy> – 31 X 2022.

⁵⁶ Wizyta premierów Polski, Czech i Słowenii w Kijowie. Światowe media komentują, TVN24, [on-line:] <https://tvn24.pl/swiat/ukraina-mateusz-morawiecki-i-jaroslaw-kaczynski-w-kijowie-europejskie-media-komentuja-obecnosc-delegacji-5637025> – 31 X 2022.

⁵⁷ W. Tumidalski, Polacy z przywilejami w Ukrainie – Zelenski zgłosił projekt specustawy, Rzeczpospolita, [on-line:] <https://www.rp.pl/cudzoziemcy/art36695761-polacy-z-przywilejami-w-ukrainie-zelenski-zglosil-projekt-specustawy> – 31 X 2022.

bazujących na taniej, rosyjskiej energii mogłoby się załamać lub przynajmniej poważnie ucierpieć. Najpoważniejszą tego typu „zdobyczą” Rosjan jest czwarta gospodarka świata, czyli Niemcy⁵⁸.

Źródeł aktualnej sytuacji należy szukać przynajmniej w czasach rządów Gerharda Schrödera jako kanclerza Niemiec i jego decyzji z 18 września 2005 r. o podpisaniu z Rosją umowy inicjującej projekt „Nord Stream”⁵⁹. Rosyjsko-niemiecki gazociąg, mimo protestów państw Europy Wschodniej i USA, został ukończony w 2012 r., a dekadę później ukończono budowę jego następcy, czyli „Nord Stream 2”⁶⁰. Dlaczego jednak gaz ziemny jest aż tak ważny dla Niemców? Republika Federalna Niemiec jest w trakcie wieloletniego procesu modernizacji swojego sektora elektroenergetycznego. Jego przyszłością mają być odnawialne źródła energii, które już teraz są odpowiedzialne za większość produkowanej energii w tym państwie⁶¹. Jednakże aby sfinalizować projekt dekarbonizacji i odchodzenia od nieodnawialnych źródeł energii, konieczne było „paliwo przejściowe”, którym okazał się właśnie gaz ziemny, kupowany oczywiście od Rosji⁶².

Ten krótki opis nie ma oczywiście wyjaśniać złożonej sieci powiązań i interesów Niemiec i Federacji Rosyjskiej, jego celem jest wykazanie, że Rosji udało się uczynić ze swojej energii poważną kartę przetargową, utrudniającą państwom europejskim zdecydowane i skonsolidowane działania przeciwko niej.

Jednomyślne poparcie surowych sankcji wobec Rosji przez kraje członkowskie Unii Europejskiej i NATO było sprawą kluczową, czego wyraz dawały kluczowe ograny państwa. Stanowisko Polski zwięźle wyraził Andrzej Duda, pisząc na swoim koncie na Twitterze: „W sytuacji, gdy Prezydent Rosji podważa porządek Europy ustanowiony na przełomie wieków (XX i XXI), potrzeba wielkiej jedności i zdecydowanej postawy

---

⁵⁸ W. Hebda, *Energetyczny dylemat Niemiec i co dalej z rosyjskim gazem?*, „Komentarz Katedry Bezpieczeństwa Narodowego” 2022, nr 11(100), [on-line:] <https://zbn.inp.uj.edu.pl/documents/92718966/141790378/Komentarz100-Hebda> – 30 III 2022.

⁵⁹ *Ibidem*, s. 2.

⁶⁰ *Ibidem*.

⁶¹ *Ibidem*, s. 3.

⁶² *Ibidem*.

NATO, UE i krajów naszego regionu. Tylko twarda postawa i polityczna obrona Ukrainy może zatrzymać agresora. Sankcje natychmiast!”⁶³.

Premier Mateusz Morawiecki w przemówieniu w dniu inwazji określił, że konieczne jest wypracowanie „możliwie najdalej idących sankcji”, a od tej formy i siły odpowiedzi na rosyjską agresję zależeć będzie nie tylko integralność terytorialna Ukrainy, ale i bezpieczeństwo Polski⁶⁴. 26 lutego 2022 r., dwa dni po rozpoczęciu wojny, Morawiecki gościł w Berlinie, gdzie spotkał się z kanclerzem Niemiec Olafem Scholzem. W swoim wystąpieniu premier Polski nakreślił listę sankcji wobec Rosji, które muszą zostać zrealizowane, aby dać odpór agresorowi: odcięcie rosyjskich firm i instytucji finansowych od finansowania na rynkach kapitałowych, wykreślenie ich z indeksu MSCI oraz zamknięcie dostępu bankowego systemu SWIFT, zamknięcie europejskiej przestrzeni powietrznej dla rosyjskich linii lotniczych, zamrożenie i konfiskata majątków oligarchów współpracujących z Putinem⁶⁵. Premier poruszył także kwestię sankcji energetycznych, szczególnie ważnych dla Niemiec: „Nie tylko «Nord Stream 2». Musimy zamknąć «Nord Stream 1», uniezależnić się od rosyjskich ropy, węgla i gazu”⁶⁶.

Miesiąc później, 25 marca 2022 r., Mateusz Morawiecki uczestniczył w dwudniowym szczycie UE. W swoim przemówieniu na posiedzeniu Rady Europejskiej podkreślił, że Polska była w gronie państw proponujących najdalej idące restrykcje⁶⁷. Premier zaznaczył konieczność kontynu-

---

⁶³ *W sytuacji, gdy Prezydent Rosji podważa porządek Europy ustanowiony na przełomie wieków (XX i XXI), potrzeba wielkiej jedności i zdecydowanej postawy NATO, UE i krajów naszego regionu*, Twitter, Andrzej Duda, 21 II 2022, [on-line:] <https://twitter.com/AndrzejDuda/status/1495881852258766848?s=20> – 31 X 2022.

⁶⁴ *Premier w Sejmie: to barbarzyństwo musi spotkać się ze zdecydowanym odporem całego wolnego świata*, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/premier-w-sejmie-to-barbarzynstwo-musi-spotkac-sie-ze-zdecydowanym-odporem-calego-wolnego-swiata> – 31 X 2022.

⁶⁵ *Premier: Niemcy nie mogą pograć się w zabetonowanym egoizmie*, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/premier-niemcy-nie-moga-pograzyc-sie-w-zabetonowanym-egoizmie> – 31 X 2022.

⁶⁶ *Ibidem*.

⁶⁷ *Premier po szczycie RE: Polska była wśród państw proponujących najdalej idące sankcje, które będą w stanie odciąć dopływ pieniędzy do budżetu Rosji*, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/premier-po-szczycie-re-polska-byla-wsrod-panstw-pro>

owania twardej polityki wobec Rosji, opartej na wdrażaniu nowych ograniczeń. W tym celu zaproponował 10-punktowy pakiet sankcji, wśród których znajdowało się m.in.:

- ♦ zablokowanie transportu – eksportu i importu, z wyjątkiem towarów humanitarnych, które przez Polskę, Litwę, Łotwę i Estonię trafiają do Rosji;
- ♦ pełne embargo na rosyjską ropę, gaz, węgiel;
- ♦ wykluczenie możliwości przyjmowania rosyjskich statków przez europejskie porty;
- ♦ zakaz propagandy rosyjskiej w Unii Europejskiej;
- ♦ zawieszenie wiz dla Rosjan;
- ♦ wykluczenie Rosji z różnego rodzaju organizacji międzynarodowych⁶⁸.

Propozycje strony polskiej cechuje pewna skrajność – z jednej strony zawarte są dość oczywiste i proste do spełnienia sankcje, np. zakaz rosyjskiej propagandy, który udało się dość szybko wyegzekwować, blokując działalność dwóch dużych rosyjskich mediów o zasięgu międzynarodowym: agencji informacyjnej Sputnik i telewizji RT (Russia Today)⁶⁹. Jednak z drugiej strony spełnienie takich postulatów jak pełne embargo na rosyjskie surowce energetyczne jest gigantycznym wyzwaniem, zwłaszcza dla krajów Europy Środkowo-Wschodniej, które przed wybuchem wojny opierały na nich znaczącą część swojego zapotrzebowania. Perspektywa całkowitego embarga została zresztą odrzucona z powodu sprzeciwu części państw tego regionu (m.in. Niemiec, Austrii i Węgier)⁷⁰.

W tym kontekście ciekawe jest również zróżnicowane podejście polskich polityków do zagranicznych aktorów politycznych, dotyczące ich działań w zakresie sankcji i współpracy z Rosją. Podczas wizyty

---

ponajmniejszych – najdalej idące sankcje – które będą w stanie odciąć dopływ pieniędzy do budżetu Rosji – 31 X 2022.

⁶⁸ *Ibidem*.

⁶⁹ UE nakłada sankcje na państwową stację RT/Russia Today i agencję Sputnik, Rada Europejska i Rada UE, [on-line:] <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rt-russia-today-and-sputnik-s-broadcasting-in-the-eu> – 31 X 2022.

⁷⁰ M. Zaniewicz, *Perspektywy uniezależnienia się UE od rosyjskiego gazu*, „Biuletyn PISM”, 28 IV 2022, nr 73(2492), [on-line:] <https://www.pism.pl/publikacje/perspektywy-uniezaleznienia-sie-ue-od-rosyjskiego-gazu> – 31 X 2022.

w Berlinie pod koniec lutego premier Morawiecki skrytykował ostrożną i zapobiegawczą politykę Niemiec i określił ją jako egoistyczną⁷¹. Tymczasem prezydent Duda w trakcie swojej wizyty w Budapeszcie, którą odbywał na zaproszenie nowo wybranej prezydent Węgier Katalin Novák, wypowiadał się w dużo ostrożniejszym tonie, akcentując problemy Węgier z dywersyfikacją ich energii, porównując ich sytuację np. z sytuacją Polski, która na przestrzeni ostatnich lat poczyniła postępy na tym polu, m.in. poprzez budowę Terminalu LNG w Świnoujściu (popularnie nazywanego gazoportem)⁷². Padły nawet słowa zapewniające o solidarności, wedle których „bezpieczeństwo energetyczne Węgier to także bezpieczeństwo energetyczne Unii Europejskiej, a w każdym razie jej istotnej części. W istocie jest to także apel do Komisji Europejskiej, jednak o pewną weryfikację polityki”⁷³.

Coraz wyraźniej rysuje się więc odrębność celów politycznych Polski od pozostałych krajów UE, niebędących w bezpośredniej bliskości Rosji. Dla Polski i krajów Europy Wschodniej, które i tak czuły się zagrożone powstałymi gazociągami „Nord Stream” i „Nord Stream 2”, kwestia bezpieczeństwa energetycznego ustąpiła miejsca obawie o ich integralność terytorialną. Budzi ją zarówno bezpośrednia bliskość teatru działań wojennych, mogąca doprowadzić do mniejszych lub większych zniszczeń na terenach przygranicznych, ale też perspektywa bycia kolejnym celem Federacji Rosyjskiej w przypadku hipotetycznej klęski Ukrainy. Świadectwem tych słów może być fragment słynnego przemówienia Lecha Kaczyńskiego, które tenże wygłosił 12 sierpnia 2008 r. w Tbilisi: „I my też wiemy świetnie, że dziś Gruzja, jutro Ukraina, pojutrze Państwa Bałtyckie, a później może i czas na mój kraj, na Polskę!”⁷⁴.

---

⁷¹ Premier: Niemcy nie mogą pogрузić się w zabetonowanym egoizmie, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/premier-niemcy-nie-moga-pograzyc-sie-w-zabetonowanym-egoizmie> – 31 X 2022.

⁷² Oświadczenie Prezydenta RP po spotkaniu z Prezydent Węgier, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/oswiadczenie-po-spotkaniu-z-prezydent-wegier,53806> – 31 X 2022.

⁷³ *Ibidem*.

⁷⁴ Wizyta Prezydenta RP w Gruzji, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-lecha-kaczynskiego/aktualnosci/rok-2008/wizyta-prezydenta-rp-w-gruzji,26753,archive> – 31 X 2022.

Po wybuchu wojny słowa te były wielokrotnie przytaczane przez polskich i zagranicznych polityków, m.in. przez Wołodymyra Zelenskiego, który powtórzył je w swoim gościnnym przemówieniu w czasie Zgromadzenia Narodowego. Prezydent Ukrainy, a wcześniej także Andrzej Duda podkreślili, że Ukraina walczy nie tylko w samoobronie, ale chroni także Polskę i kraje bałtyckie⁷⁵.

Wnioski

Główne tematy podejmowane przez Polskę w pierwszych miesiącach przed i po inwazji wojsk rosyjskich na Ukrainę:

- ♦ bezpieczeństwo Polski i integralność naszego terytorium;
- ♦ wsparcie NATO, w szczególności Stanów Zjednoczonych dla Polski i Ukrainy;
- ♦ pomoc dla uchodźców z Ukrainy w obrębie naszego państwa;
- ♦ wsparcie Ukrainy na drodze jej dołączenia do Unii Europejskiej;
- ♦ sankcje wobec Rosji.

Komunikowanie polityczne Polski w czasie wojny rosyjsko-ukraińskiej jest niejednoznaczne w swojej jednoznaczności. Co rozumiem przez ten oksymoron? Komunikaty strony polskiej od początku do końca okresu badawczego zachowały spójność w najważniejszych sprawach: Rosja jest agresorem, który z pogwałceniem prawa napadł na suwerenne państwo, a właściwie zaostriżył konflikt dziejący się nieprzerwanie od 2014 roku, a przy tym dokonuje aktów ludobójstwa, za które jej politycy powinni zostać osądzeni⁷⁶. Polska konsekwentnie popiera dalsze sankcje na Rosję i udziela pomocy uchodźcom z Ukrainy oraz wspiera ich kraj na różne sposoby. Konsekwentnie kreowano wizerunek Polski jako czołowego

⁷⁵ *Zgromadzenie Narodowe. Zelenski: Gdy ktoś bije jak bydlę, trzeba mieć kogoś, na kogo można liczyć*, Rzeczpospolita, [on-line:] <https://www.rp.pl/polityka/art35848171-zgromadzenie-narodowe-zelenski-gdy-ktos-bije-jak-bydle-trzeba-miec-kogos-na-kogo-mozna-liczyc> – 31 X 2022.

⁷⁶ *Agresja Rosji na Ukrainę głównym tematem spotkania Rady Doradców Politycznych*, Gov. pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/agresja-rosji-na-ukraine-glownym-tematem-spotkania-rady-doradcow-politycznych> – 31 X 2022.

sojusznika Ukrainy i bastion wschodniej flanki NATO, a także swoistą „potęgę humanitarną”, pomagającą milionom uchodźców z terenów ogarniętych wojną.

Jednak ten niewątpliwie pozytywny wizerunek był osłabiony różnorakimi, mniejszymi lub większymi kryzysami – pewnymi słabościami w zarządzaniu kryzysem uchodźczym oraz nie dość wyraźnym podkreśleniem zasług zwykłych obywateli na tym polu, uchwalaniem ustaw przygotowanych w pośpiechu, mających co prawda poparcie społeczne, ale również posiadających kontrowersyjne zapisy, mogące przynieść negatywne skutki w przyszłości.

BIBLIOGRAFIA

Opracowania książkowe

- Dobek-Ostrowska B., *Komunikowanie polityczne i publiczne*, Warszawa 2007.
- Kaufmann W., *The Requirements of Deterrence*, Princeton, NJ 1954, *Memorandum (Woodrow Wilson School of Public and International Affairs. Center of International Studies)* no. 7.
- Kopeć R., Mazur P., *Odstraszanie militarne w XXI wieku Polska – NATO – Rosja*, Kraków 2017.
- Onyszkiewicz M., Ostrowski Ł., Pierścińska A., *Gościnne Dworce – obserwacje z I linii*, Warszawa 2022.

Artykuły naukowe

- Hebda W., *Energetyczny dylemat Niemiec i co dalej z rosyjskim gazem?*, „Komentarz Katedry Bezpieczeństwa Narodowego” 2022, nr 11(100), [on-line:]. <https://zbn.inp.uj.edu.pl/documents/92718966/141790378/Komentarz100-Hebda>.

Akty prawne

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483.
- Traktat Północnoatlantycki sporządzony w Waszyngtonie dnia 4 kwietnia 1949 r.*, Dz.U. 2000, nr 87, poz. 970.
- Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny*, Dz.U. 2022, poz. 655.

Strony internetowe

- Agresja Rosji na Ukrainę głównym tematem spotkania Rady Doradców Politycznych*, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/agresja-rosji-na-ukraine-glownym-tematem-spotkania-rady-doradcow-politycznych>.
- Andrzej Duda spotkał się z Xi Jinpingiem*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/andrzej-duda-spotkal-sie-z-xi-jinpingiem,48380>.
- Andrzej Duda: Ukraina może liczyć na wsparcie Polski*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-krajowe/bezpieczenstwo-w-regionie-tematem-rozmow-duda--zelenski,47654>.
- Andrzej Duda w stałym kontakcie z Wołodymyrem Zełenskim*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/andrzej-duda-w-stalym-kontakcie-z-wołodymyrem-zełenskim,49539>.
- Bezkarność urzędników wraca pod płaszczykiem pomocy dla uchodźców*, Rzeczpospolita, [on-line:] <https://www.rp.pl/prawo-karne/art35821071-bezkar-nosc-urzednikow-wraca-pod-plaszczykiem-pomocy-dla-uchodzcow>.
- Druk nr 2069. Rządowy projekt ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa*, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=2069>.
- Dyplomacja bezpieczeństwa*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/dyplomacja-bezpieczenstwa-plen,48626>.
- Karwowska A., Paś W., *Pomagają wolontariusze, rząd podczepia się pod ich pracę. „Nawet leki na raka kupujemy za własne pieniądze”*, „Gazeta Wyborcza”, 9 III 2022, [on-line:] <https://wyborcza.pl/7,162657,28203705,pomagaja-wolontariusze-rzad-podczepia-sie-pod-ich-prace-nawet.html>.
- List premierów Estonii, Litwy, Łotwy i Polski do szefów Big Tech*, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/list-premierow-estonii-litwy-lotwy-i-polski-do-szefow-big-tech>.
- Mokrzycka K., *Liczba uchodźców z Ukrainy przekroczyła właśnie 4,5 mln*, 300 Gospodarka, [on-line:] <https://300gospodarka.pl/news/liczba-uchodzcow-z-ukrainy>.
- Narada z rządem, dowódcami i szefami służb*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/narada-z-rzadem-dowodcami-sil-zbrojnych-i-szefami-sluzb,49312>.
- Orędzie Prezydenta RP Andrzeja Dudy*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/oredzie-prezydenta-rp-andrzeja-dudy-plen,49774>.
- Orędzie Prezydenta RP*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/oredzie-prezydenta-rp,49375>.

Oświadczenie Prezydenta RP po spotkaniu z Prezydentem Węgier, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/oswiadczenie-po-spotkaniu-z-prezydent-wegier,53806>.

Our Yesterday's Letter of Support to Ukraine's Bid for EU Membership, Signed Together with @GitanasNauseda, Rumen Radev, @ZuzanaCaputova @BorutPahor, Miloš Zeman, @AlarKaris, @valstsgriba, Twitter, Andrzej Duda, 28 III 2022, [on-line:] https://twitter.com/AndrzejDuda/status/1498623939416924160?s=20&t=9WBL2xC5F_oQ8sJeyPDvmw.

#Pomagamy. Od 24.02 #funkcjonariuszeSG odprawili w przejściach granicznych na kierunku z Ukrainy do Polski 4,992 mln os., Twitter, Straż Graniczna, [on-line:] https://twitter.com/Straz_Graniczna/status/1551085662547345416?s=20&t=kQIVizKw2ndY41uKBwGRaQ.

Posiedzenie Rady Europejskiej (23 i 24 czerwca 2022 r.) – Konkluzje, Rada Europejska i Rada UE, [on-line:] <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2022/06/24/european-council-conclusions-23-24-june-2022>.

Premier Mateusz Morawiecki rozmawiał z prezesem Google o zapewnieniu bezpieczeństwa w sieci, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-rozmawial-z-prezesem-google-o-zapewnieniu-bezpieczenstwa-w-sieci>.

Premier: Niemcy nie mogą pogrążyć się w zabetonowanym egoizmie, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/premier-niemcy-nie-moga-pograzyc-sie-w-zabetonowanym-egoizmie>.

Premier: obywatele z Ukrainy, którzy uciekają przed wojną będą bezpieczni w Polsce, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/premier-obywatele-z-ukrainy-ktorzy-uciekaja-przed-wojna-beda-bezpieczni-w-polsce2>.

Premier po szczycie RE: Polska była wśród państw proponujących najdalej idące sankcje, które będą w stanie odciąć dopływ pieniędzy do budżetu Rosji, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/premier-po-szczycie-re-polska-byla-wsrod-panstw-proponujacych-najdalej-idace-sankcje-ktore-beda-w-stanie-odciac-doplyw-pieniedzy-do-budzetu-rosji>.

Premier w Kijowie: cała Europa i cały świat zachodni muszą się zjednoczyć na rzecz suwerenności, niepodległości i nienaruszalności terytorialnej Ukrainy, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/premier-w-kijowie-cala-europa-i-caly-swiat-zachodni-musza-sie-zjednoczyc-na-rzecz-suwerennosci-niepodleglosci-i-nienaruszalnosci-terytorialnej-ukrainy>.

Premier w Sejmie: to barbarzyństwo musi spotkać się ze zdecydowanym odporem całego wolnego świata, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/premier-w-sejmie-to-barbarzynstwo-musi-spotkac-sie-ze-zdecydowanym-odporem-calogo-wolnego-swiata>.

- Premierzy Polski, Czech i Słowenii spotkali się w Kijowie z premierem i prezydentem Ukrainy*, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/premierzy-polski-czech-i-slowenii-spotkali-sie-w-kijowie-z-premierem-i-prezydentem-ukrainy>.
- Prezydent: Można śmiało mówić o jedności NATO*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/prezydent-mozna-smialo-mowic-o-jednosci-nato,47785>.
- Prezydent RP podpisał Ustawę o obronie Ojczyzny*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/prezydent-rp-podpisal-ustawe-o-obronie-ojczyzny,50693>.
- Prezydent w Brukseli: Europa potrzebuje jedności*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/prezydent-w-brukseli-europa-potrzebuje-jednosci-,48389>.
- Rada Bezpieczeństwa Narodowego ws. Ukrainy*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/rada-bezpieczenstwa-narodowego-ws-ukrainy,49703>.
- Rebelińska A., Zelenski: jestem wdzięczny prezydentowi Dudzie za wysiłki na rzecz wsparcia Ukrainy*, Polska Agencja Prasowa, [on-line:] <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1234816%2Czelenski-jestem-wdzieczny-prezydentowi-dudzie-za-wysilki-na-rzecz-wsparcia>.
- Rozmowy polityczne w Pekinie*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/rozmowy-polityczne-w-pekinie,48353>.
- Rządowy projekt ustawy o obronie Ojczyzny*, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=2052>.
- Słowik P., Boże, chroń polski rząd i pana premiera, który własnymi rękoma pomógł milionowi Ukraińców [OPINIA]*, Wirtualna Polska, [on-line:] <https://wiadomosci.wp.pl/boze-chron-polski-rzad-i-pana-premiera-ktory-wlasnymi-rekoma-pomogl-milionowi-ukraincow-opinia-6745040973904448a>.
- Specustawa o pomocy ukraińskim uchodźcom przyjęta*, TVN24, [on-line:] <https://tvn24.pl/polska/sejm-ustawa-o-pomocy-ukraincom-przyjeta-co-z-poprawka-o-bezkarnosci-5629078>.
- Spotkanie Prezydentów Polski i USA*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/spotkanie-prezydentow-polski-i-usa,51184>.
- Szczyt Trójkąta Weimarskiego w Berlinie*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/szczyt-trojkat-weimarskiego-w-berlinie,48514>.
- Szef polskiego rządu spotkał się z prezydentem Stanów Zjednoczonych*, Gov.pl, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/premier/szef-polskiego-rzadu-spotkal-sie-z-prezydentem-stanow-zjednoczonych>.

- To już pewne: wojsko będzie mogło sięgać po dane obywateli bez żadnej kontroli*, Fundacja Panoptykon, [on-line:] <https://panoptykon.org/ustawa-o-obronie-ojczyzny-przyjeta>.
- Tumidalski W., *Polacy z przywilejami w Ukrainie – Zelenski zgłosił projekt specustawy*, Rzeczpospolita, [on-line:] <https://www.rp.pl/cudzoziemcy/art36695761-polacy-z-przywilejami-w-ukrainie-zelenski-zglosil-projekt-specustawy>.
- UE nakłada sankcje na państwową stację RT/Russia Today i agencję Sputnik*, Rada Europejska i Rada UE, [on-line:] <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rt-russia-today-and-sputnik-s-broadcasting-in-the-eu/>.
- W BBN o sytuacji bezpieczeństwa w regionie i wsparciu Ukrainy*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/o-sytuacji-bezpieczenstwa-w-regionie-i-wsparciu-ukrainy,47774>.
- Wizyta premierów Polski, Czech i Słowenii w Kijowie. Światowe media komentują*, TVN24, [on-line:] <https://tvn24.pl/swiat/ukraina-mateusz-morawiecki-i-jaroslaw-kaczynski-w-kijowie-europejskie-media-komentuja-obecnosc-delegacji-5637025>.
- Wizyta Prezydenta RP w Gruzji*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-lecha-kaczynskiego/aktualnosci/rok-2008/wizyta-prezydenta-rp-w-gruzji,26753,archive>.
- Wojna na Ukrainie. Panika w Polsce, również w Łodzi i okolicach*, tuŁódź.pl, [on-line:] <https://tulodz.pl/wiadomosci-lodz/wojna-na-ukrainie-panika-w-polsce-rowniez-w-lodzi-i-okolicach/NwIwGBvLPZhLSxkYPoQB>.
- Wspólna Deklaracja Prezydentów Polski, Litwy i Ukrainy*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/wspolna-deklaracja-prezydentow-polski-litwy-i-ukrainy-plen,49352>.
- W sytuacji, gdy Prezydent Rosji podważa porządek Europy ustanowiony na przełomie wieków (XX i XXI), potrzeba wielkiej jedności i zdecydowanej postawy NATO, UE i krajów naszego regionu*, Twitter, Andrzej Duda, 21 II 2022, [on-line:] <https://twitter.com/AndrzejDuda/status/1495881852258766848?s=20>.
- Wypowiedź Prezydenta RP w Kwaterze Głównej NATO*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/wypowiedz-prezydenta-rp-w-kwaterze-glownej-nato,48460>.
- Wystąpienie podczas podpisania ustawy ws. ratyfikacji akcesji Szwecji i Finlandii do NATO*, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, [on-line:] <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/wystapienie-podczas-podpisania-ustawy-ws-ratyfikacji-akcesji-szwecji-i-finlandii-do-nato,57022>.

Zaniewicz M., *Perspektywy uniezależnienia się UE od rosyjskiego gazu*, „Biuletyn PISM”, 28 IV 2022, nr 73(2492), [on-line:] <https://www.pism.pl/publikacje/perspektywy-uniezaleznienia-sie-ue-od-rosyjskiego-gazu>.

Zgromadzenie Narodowe. *Zelenski: Gdy ktoś bije jak bydlę, trzeba mieć kogoś, na kogo można liczyć*, Rzeczpospolita, [on-line:] <https://www.rp.pl/polityka/art35848171-zgromadzenie-narodowe-zelenski-gdy-ktos-bije-jak-bydle-trzeba-miec-kogos-na-kogo-mozna-liczyc>.

ABSTRACT

The end of Mother Russia, time for Sister Poland Political communication of Poland

This chapter is devoted to the political communication of Poland in the face of the invasion of Russian troops into Ukraine, which began on February 24, 2022. The research period of the work covers the time of the month preceding this date and the first five months of the full-scale war (January 24, 2022 – July 24, 2022). The qualitative analysis covered the messages of the leading state authorities, i.e. the President of Poland – in the period under review, Andrzej Duda, and the Prime Minister, at that time, Mateusz Morawiecki. The messages used in this work were obtained from the official websites of the above-mentioned bodies and ministries, i.e. the website prezydent.pl and the website of the Republic of Poland gov.pl, as well as from the official Twitter profiles of these politicians.

Keywords: Political communication, political message, war, disinformation, fake news, Poland, Russia, Ukraine, President, Prime Minister, diplomacy

Wykaz skrótów

ATO	– Antyterrorystyczna Operacja na wschodzie Ukrainy
BBC	– British Broadcasting Corporation
BBN	– Biuro Bezpieczeństwa Narodowego
CKW	– Centralna Komisja Wyborcza
DRL	– Doniecka Republika Ludowa
Dz.U.	– Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
KE	– Komisja Europejska
KGBU	– Komitet Bezpieczeństwa Państwowego Ukrainy
KPbU	– Komunistyczna Partia (bolszewików) Ukrainy
KPU	– Komunistyczna Partia Ukrainy
KPZS	– Komunistyczna Partia Związku Sowieckiego
LPRL	– Luhansk People’s Republics, zob. ŁRL
ŁRL	– Ługańska Republika Ludowa
ŁDRL	– Ługańska i Doniecka Republika Ludowa
MSCI	– Morgan Stanley Capital International
MSZ	– Ministerstwo Spraw Zagranicznych
NATO	– Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego
NRC	– Rada NATO–Rosja
OBWE	– Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie
OHCHR	– Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka
ONZ	– Organizacja Narodów Zjednoczonych
PCA	– <i>Porozumienie o Partnerstwie i Współpracy</i>
PD	– Platforma Demokratyczna
PE	– Parlament Europejski
PKB	– Produkt Krajowy Brutto
PR	– Partia Regionów Ukrainy, później Partia Regionalnego Odrodzenia Ukrainy
Prace OSW	– „Prace Ośrodka Studiów Wschodnich im. Marka Karpia”
RBN	– Rada Bezpieczeństwa Narodowego
RBNiOU	– Rada Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy
RE	– Rada Europy
RLU	– Ukraiński Ruch Ludowy

RUE	– Rada Unii Europejskiej
RK	– Republika Krymska
RN	– Rada Najwyższa
RNU	– Rada Najwyższa Ukrainy
RP	– Rzeczpospolita Polska
RT	– Russia Today
UDAR	– Ukraiński Demokratyczny Alians na rzecz Reform
UE	– Unia Europejska
UPA	– Ukraińska Powstańcza Armia
USA	– Stany Zjednoczone Ameryki
USRS	– Ukraińska Socjalistyczna Republika Sowiecka
UZH	– Ukraiński Związek Helsiński
SBU	– Służba Bezpieczeństwa Ukrainy
SPU	– Socjalistyczna Partia Ukrainy
SWIFT	– Stowarzyszenie na rzecz Światowej Międzybankowej Telekomunikacji Finansowej
WNP	– Wspólnota Niepodległych Państw
WTO	– Światowa Organizacja Handlu
ZSRR	– Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich
ZSRS	– Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich
ZSSP	– Związek Suwerennych Sowieckich Państw

Indeks osobowy

Andrusieczko Piotr 177
Arbuzow Serhij 33-34
Aro Jessikka 149
Azarow Mykoła 32, 35-36, 40-41

Babst Stefanie 175, 184-185
Bailey Hannah 147, 149
Baluk Walenty 20, 40
Bandera Stepan 37
Bettel Xavier 119
Biden Joe 51, 118, 193-194
Bielanowska Judyta Jolanta 74
Blinken Anthony 122, 151
Bodio Tadeusz 74
Bożyk Stanisław 14
Bradshaw Samantha 147, 149
Buch Detlef 175
Buras Piotr 57
Bush George 29, 44
Butyter Daniel 29

Casas Andreu 145
Çavuşoğlu Mevlüta 125
Chruszczow Nikita 62
Coutau-Bégarie Hervé 7
Cox Pat 34
Crawford Holly 188
Cronin Blaise 188

Dragomir Susana 142-143
du Vall Marta 82
Dubow Ben 147, 149

Duda Andrzej 44, 116, 185, 194-198,
202, 204-205, 209, 212-213, 219
Dżaparow Sadyr 195

Ellul Jacques 7
Erdoğan Recep 84

Fabius Laurent 37
Feeney Mary K. 142
Ferfecki Wiktor 144
Fokin Witold 19-20

Gieraszińska Dagmara 44
Gil-Garcia J. Ramon 142
Gladii Andrii 39, 41
Gongadze Heorhij 24
Gorbaczow Michail 15
Gotkowska Justyna 181
Guterres António 195

Hearst Marti 145
Hebda Wiktor 209
Hosu Ioan 142
Howard Philip N. 147, 149
Hrycak Jarosław 14-16, 18, 22-23
Hurska-Kowalczyk Liana 32-34, 36-
38, 40

Ilnicki Marek 41
Iwański Tadeusz 42-43
Iwaszko Wołodymyr 13
Iwczenko Oleksij 29
Jaceniuk Arsenij 37-38, 40

- Janukowycz Oleksandr 34
Janukowycz Wiktor 26-27, 30-38, 40-41, 48, 82
Janukowycz Wiktor, syn 34
Jelcyn Borys 16-17
Johnson Boris 56, 97, 119
Juszczak Andrzej 177
Juszczenko Wiktor 24-31
- Kaczyński Jarosław 208
Kaczyński Lech 116, 212
Kalinin Ihor 34
Kapuśniak Tomasz 23, 25, 31
Karpus Zbigniew 13, 17, 19, 23-24, 27, 29, 31, 37, 39, 41-44
Karwowska Anita 206
Kaufmann William W. 201
Kęsek Rafał 31-34
Kleczkowska Agata 74
Kliczko Witalij 33, 37, 40
Klimecki Michał 13, 17, 19, 23-24, 27, 29, 31, 37, 39, 41-44
Klymenko Oleksandr 34
Kłymonczuk Wasyl 36
Kolczyński Mariusz 189
Kołomojski Ihor 42
Konończuk Wojciech 33, 35
Kopeć Rafał 201-202
Kotyńska Katarzyna 14
Kowalski Grzegorz 38
Koziej Stanisław 180
Kozłowski Krzysztof 28
Krawczuk Leonid 14, 16, 20-21, 48
Kubicek Paul 15-16, 21, 24, 27-28, 30
Kuczma Leonid 20-26, 28
Kuleba Dmytro 7, 94, 96, 98, 100, 122-129, 139, 186
Kwaśniewski Aleksander 23, 34
- Legucka Agnieszka 44
Leusz Monika 14, 21-22, 24-26
Lewkowicz Łukasz 19, 23
Leyen Ursula von der 118-119, 150, 153, 156, 196
Lichaczow Wiaczesław (Ліхачов В'ячеслав, Likhachov V'âčeslav) 112
Löffelholz Martin 172
Lucas Edward 147, 149
- Ławrow Siergiej 53-54, 56, 58, 63, 65-68, 70, 80-84, 90
Łucenko Jurji 24
Łukaszenka Aleksandr 58, 70-71, 104, 196
- Macron Emmanuel 54, 71, 84, 127
Majorek Marta 82
Marszałek-Kawa Joanna 74
Masoł Witalij 14
Matuszak Sławomir 34, 43
Mazur Marek 189
Mazur Przemysław 201-202
Melnyczenko Mykoła 24
Mergel Ines 141-142
Merkel Angela 109
Metsola Roberta 108, 153
Meyer Christoph 142
Michalczyk Stanisław 189
Michel Charles 96, 153, 196
Michta Andrew Alexander 177
Mihnea S. Stoica 142
Mikulski Jakub 143
Mironowicz Eugeniusz 14, 16-17, 22-23, 29-32
Mirziyoyev Shavkat 195
Mokrzycka Katarzyna 193
Morar David 145
Morawiecki Mateusz 194, 197, 199, 208, 210, 212, 219

- Moroz Oleksandr 21
 Morris Jake 147, 149
 Neumann-Karpiński Paweł 41
 Novák Katalin 212
 Nowacki Gabriel 183
 O'Connor Brendan 145
 Olchawa Maciej 35
 Olchowski Jakub 177
 Olechno Artur 14, 21
 Olszański Tadeusz A. 26, 28, 33, 38, 40
 Omelczenko Oleksandr 27
 Onyszkiewicz Maciej 205
 Orban Viktor 70
 Ose Dieter 172
 Ostrowski Łukasz 205
 Parańianowicz Zbigniew 32
 Park Joung Ho 82
 Paruch Waldemar 19
 Paś Waldemar 206
 Pełczyńska-Nałęcz Katarzyna 57
 Piechal Tomasz 152
 Piechowska Maria 72
 Pierscińska Aleksandra 205
 Pietnoczka Paweł 36, 38
 Pietraś Marek 177
 Pietrzak Paweł 180
 Piontek Dorota 189
 Piskorska Beata 177
 Plokhyy Serhii 36-37
 Płaczko Iwan 29
 Poroszenko Petro 29, 40-42
 Potocki Michał 32
 Potyahaylo Kateryna 178
 Prystupa Yana 25, 29
 Przybyła Katarzyna A. 178
 Ptak-Iglewska Aleksandra 76
 Pudło Dawid 37-39
 Putin Władimir 7, 25-27, 36, 38, 44, 49, 51-59, 61-65, 68-80, 82-85, 90, 100-101, 103, 114, 124-128, 130, 202, 210
 Rebelińska Aleksandra 194
 Rybak Wołodymyr 38
 Rydel Konrad 39
 Salamatin Dmytro 34
 Sandoval-Almazan Rodrigo 142
 Sandu Maia 120
 Sarkozy Nicolas 109
 Sarna Arkadiusz 38
 Scholz Olaf 70-71, 80, 99-100, 210
 Schröder Gerhard 209
 Schulz Jürgen 175
 Semetko Holli A. 172
 Serczyk Władysław Andrzej 16, 19, 24
 Shekhovtsov Anton 27
 Shveda Yuriy 82
 Sikorski Radosław 37
 Słowik Patryk 206
 Solana Javier 29
 Steinmeier Frank Walter 37
 Stoltenberg Jens 123, 183, 185-186, 188, 196
 Stoltenow Sascha 175-176
 Subtelny Orest 15-18, 21, 24, 29, 31
 Sullivan Jake 52
 Symonenko Petro 24
 Synowiec Aleksandra 36
 Szeligowski Daniel 44
 Szojgu Siergiej 73
 Szpecht Paweł 112
 Szporluk Roman 16, 20
 Szuszkiewicz Stanisław 16
 Tabaczynk Dmytro 34
 Tiahnybok Ołeh 37

- Tihipko Serhij 32
Tokajew Kasym-Żomart 195
Truss Liz 56
Tumidalski Wojciech 208
Turczynow Ołeksandr 38, 40
Tymoszenko Julia 24-32, 35-37, 40

Valkenburg Patti M. 172
Voina Andreea 142

Welch Eric W. 142
Wierzbowska-Miazga Agata 38, 40
Winiarska-Brodowska Małgorzata 172

Xi Jinping 195

Zacharczenko Witalij 34
Zaniewicz Maciej 211
Zaręba Szymon 72
Zelenski Wołodymyr 7, 42-44, 72, 80, 83, 94-111, 113-122, 127, 129-130, 139, 194, 197-198, 207-208, 213
Zlenko Anatolij 25
Zowislo-Grünwald Natascha 175
Zsiros Sandor 153
Zwiahilski Juchym 20

Żytnicki Piotr 85

Od 24 lutego 2022 r. ze szczególną uwagą i niepokojem decydenci polityczni oraz społeczność międzynarodowa śledzą wojnę rosyjsko-ukraińską. Konflikt ten ma nie tylko wymiar militarny, ale jest także wojną komunikacyjną, która toczy się równolegle z działaniami wojskowymi, dyplomatycznymi, medialnymi, w tym dezinformacyjnymi. (...) W toczącej się na wielu frontach wojnie również na polu walki informacyjnej wykorzystywane są zarówno stare, jak i nowe media. W większości służą one nie do celów informacyjnych, ale przede wszystkim perswazyjnych i propagandowych.

Celem niniejszej publikacji jest analiza i ocena praktyk komunikacji politycznej i strategicznej stosowanych podczas toczącego się konfliktu rosyjsko-ukraińskiego. (...) Adresujemy ją przede wszystkim do politologów, medioznawców, ale także do wszystkich zainteresowanych procesami związanymi z wydarzeniami na arenie międzynarodowej oraz komunikowaniem politycznym.

Ze wstępu dr hab. Moniki Ślufińskiej, prof. UJ

ISBN 978-83-8138-865-8

<https://akademicka.pl>